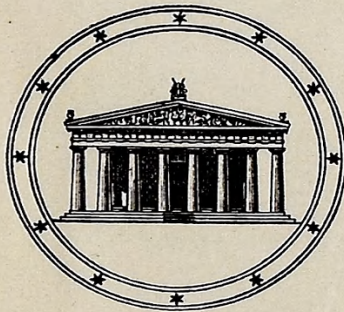

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1906

ΑΘΗΝΗΣΙΝ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

1907

ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΟΘΩΝ
ΤΟ ΕΘΝΙΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ
Η ΕΠΙΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΦΙΛΑΡΧΑΙΩΝ
Η ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΣ
Ο ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ
Ο ΔΗΜΟΣ ΠΕΙΡΑΙΕΩΝ
Ο ΔΗΜΟΣ ΕΡΜΟΥΠΟΛΙΤΩΝ ΣΥΡΟΥ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΙΩΝΙΔΗΣ
DUC DE LUYNES
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΠΕΝΑΡΔΑΚΗΣ
ΑΡΟΣΤΟΛΟΣ ΑΡΣΑΚΗΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΣΤΟΥΡΝΑΡΗΣ
ΣΙΜΩΝ Γ. ΣΙΝΑΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΡΩΜΑΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ Χ. ΠΕΤΡΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΡ. ΣΟΥΤΣΟΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΑΚΗΣ
ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΥΓΓΡΟΣ
ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ
ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΠΑΤΡΩΝ
ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΑΔΟΡΟΥΛΟΣ
HILARION ROUX
ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΚΑΙ ΜΕΝΕΛΑΟΣ ΝΕΓΡΕΠΟΝΤΕ
HEINRICH SCHLIEMANN
ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ ΒΑΛΛΙΕΡΗΣ
ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΧΡΗΣΤΑΚΗΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΧΙΛΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΗΦΑΙΣΤΙΔΗΣ
ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ
ΣΩΛΩΝ ΧΡΗΣΤΑΚΗ ΖΩΓΡΑΦΟΣ
ΣΤΑΜΑΤΙΟΣ Ι. ΠΡΩΙΟΣ
ΟΘΩΝ Α. ΚΟΝΤΟΣΤΑΥΛΟΣ
ΠΑΥΛΟΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ
BENIAMIN ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΖΑΡΙΦΗΣ
ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΤΣΙΒΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΤΡΙΚΟΥΡΗΣ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η Α. Β. Υ. Ο ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἀντιπρόεδρος

Δ. Τσιδανόπουλος

Β' Ἀντιπρόεδρος

Γ. Νικολαΐδης

Γραμματεὺς

Π. Καθβαδίας

Σύμβουλοι

Στ. Ἀνδρόπουλος

Δ. Θεοφανόπουλος

Π. Καρολίδης

Β. Λεονάρδος

Ἰ. Ὁθ. Λύδερς

Ἰ. Ἐμμ. Λυκούδης

Δ. Μακκᾶς

Γ. Μιστριώτης

Γ. Παπαθασιλείου

Ἰ. Ἀν. Σκιᾶς

Β. Στάης

Κλ. Στέφανος

Χ. Τσουντας

ΕΠΙΤΙΜΙΟΙ ΕΤΑΙΡΟΙ

Η Α. Υ. Ο ΠΡΙΓΚΙΨ ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΒΕΡΝΑΡΔΟΣ ΤΟΥ SAX -
MEININGEN

Η Α. Υ. Ο ΠΡΙΓΚΙΨ ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ ΚΑΡΟΛΟΣ ΤΟΥ HESSEN

- Ὁ Σ. Μητροπολίτης Ἀθηνῶν Θεό-
κλητος.
- Fried. Adler. Berlin.
- Ern. Babelon Paris.
- Jul. Beloch Roma.
- Otto Benndorf. Wien.
- Max. Bonnet. Montpellier.
- R. C. Bosanquet. Liverpool.
- G. Clemenceau. Paris.
- Max Collignon. Paris.
- Domenico Comparetti. Firenze.
- Alexander Conze. Berlin.
- Alfred Croiset. Paris.
- Gh. Diehl. Paris.
- W. Dittenberger, Leipzig
- Wilhelm Dörpfeld. Ἀθήνησι.
- Fr. v. Duhn. Heidelberg.
- Joseph Durm. Karlsruhe.
- Arthur Evans. Oxford.
- Sir John Evans. London.
- Paul Foucart. Paris.
- Adolph Furtwängler. München.
- Fr. Hiller v. Gaertringen. Berlin.
- Ernst Gardner. Cambridge (Eng-
land).
- Percy Gardner. Oxford.
- B. L. Gildersleeve. Baltimore. U.
S. America.
- Will. Watson Goodwin. Cam-
bridge. U. S. America.
- Hamdy Bey. Ἐν Κωνσταντινουπόλει.
- Jos. Hampel. Budapest.
- B. Haussoulier. Paris.
- L. Heuzey. Paris.
- D. Hogarth Oxford.
- M. Holleaux Ἀθήνησι.
- Th. Homolle. Paris.
- K. Καραπάνος. Ἀθήνησι.
- Bruno Keil. Strassburg.
- R. Kekulé. Berlin.
- Adolph Kirchhoff. Berlin.
- G. A. Macmillan. London.
- Lucien Magne. Paris.
- Rev. J. P. Mahaffy.
- Hor. Marucchi. Roma.
- Adolph. Michaelis. Strassburg.
- L. A. Milani. Firenze.
- Oscar Montelius. Stockholm.
- D. C. Monro. Oxford.
- A. S. Murray. London.
- Charles Elliot Norton. Cambridge
U. S. America.
- Th. Ouspensky. Ἐν Κωνσ/πόλει.
- G. Perrot. Paris.
- Luigi Pigorini. Roma.
- W. M. Ramsay. Aberdeen (Scot-
land).
- S. Reinach. Paris.
- E. Reisch. Wien.
- W. Ridgeway. Cambridge. (En-
gland).
- La Comt. de Riencourt. Ἀθήνησι.

Rufus B. Richardson. New York.
America.	Gr. G. Tocilescu. Bucarest.
Ῥόστοβιτις Ἀλ. Κάιρον.	G. Treu. Dresden.
Rev. A. H. Sayce. Oxford.	Charles Waldstein. Cambridge
(England).
G. Schlumberger. Paris.	Th. Wiegand. Ἐν Κωνστ/πόλει.
R. A. H. Schneider. Wien.	Ulrich von Wilamowitz-Moellen-
dorff. Berlin.
H. Schrader. Innsbruck.	Ad. Wilhelm. Wien.
Cecil Smith. London.	Paul Wolters. Würzburg.
Th. D. Seymour. New - Haven
U. S. America.	Henri Weil. Paris.
E. v. Stern. Odessa.	
-

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΕΤΑΙΡΟΙ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1906

Οί έταίροι, ὧν τὰ ὀνόματα εἶνε τετυπωμένα διὰ κυρτῶν γραμμάτων, εἶνε
έταίροι ἰσόβιοι.

Ἄγγελόπουλος Ἀθάνατος Θρ.	<i>Βικέλας Δ.</i>
Ἄγγελόπουλος Ἡλίας	v. Bissing Fr. W.
Altmann W.	Βοΐσχος Ἐπ.
Ἀθηνογένης Γ.	Bosanquet R. C.
Ἀνδρόπουλος Στ.	<i>Βούκρας Δ.</i>
Ἀνεζης Δ.	<i>Βουλπιώτης Δ.</i>
Anthes Ed.	Bulle H.
Ἀντωνιάδης Δ.	Bourguet Ém.
Ἀντωνόπουλος Κ.	
Ἀξελός Μιλτ.	<i>Γεννάδιος Ἰωάν.</i>
Ἀποστολάκη Ἄννα	Γενοβέλης Π.
Ἀραβαντινός Ι.	Γεωργακόπουλος Ε.
	v. Gaertringen Hiller. Fr.
Βακράτσας Εἰρ.	Γεωργιάδης Ἀθ.
Βαλαωρίτης Ι.	Γκιῶν Ἀνδρέας
Βαλλώσης Δ.	Graef B.
Βαλτατζῆς Π. Γ.	Γρηγοράκης Γρ.
Βαρβαρέσος Π. Μ.	Γρυπάρης Π.
<i>Βάσης Σπυρ.</i>	
Βάσος Ἀλέξ.	<i>Δαμβέργης Ἄν.</i>
<i>Βάσσος Τιμ.</i>	Δαμβέργης Ν.
Βαφειαδάκης Ν.	Δελακοβίας Ν.
Βεκούσης Δ.	<i>Σεβ. Δελένδας Ἄντ.</i>
Βερναρδάκης Ἀθ.	Δέλλιος Ἰωάν.
<i>Βερναρδάκης Γρ.</i>	<i>Δεληγεώργης Δ.</i>

- Δεμερτζής Α.
 Δημητριάδης Χ.
 Διγενής Μ.
 Διπλαράκος Γ.
 Dörpfeld W.
 Δραγάτης 'Ιάκ.
 Δραγούμης Μ.
 Δραγούμης Σ.
 Δρακίδης Π.
 Δυοβουνιώτης Γ.

 'Ελευθεριάδης Σωκ.
 Εύκλειδης Ι.
 Εύταξίας 'Αθ.
 Εύταξίας Ι.

 Ζαίμης 'Αλ.
 Ζαρίφης Γ.
 Ζητουσιάτης Π.
 Ζυγομαλάς Α.

 'Ηλιόπουλος. Χρ.

 Θεοδωρακάκης Στυλ.
 Θεοδωράκης Γ.
 Θεοδωρόπουλος Β.
 Θεοφανόπουλος Δ.

 'Ιορδανόπουλος Μ.
 Judeich Walther

 Καββαδίας Π.
 Καγκάδης 'Ιάκ.
 Καζάζης Ν.
 Καλαποθάκης Μ.

 Καλβοκορέσης Μ.
 Καλλιγᾶς Πέτρος
 Καλλιοντζής Εὐάγγ.
 Καλογερόπουλος Ν.
 Καμαρινός Σ.
 Κανάκης Π.
 Καπετανάκης Κ.
 Καπλάνογλους Κ. Π.
 Καραβασίλης Σπ.
 Καράλης Α.
 Καραθεοδωρῆς Στέφ.
 Καραπάνος Κ.
 Καρατζᾶς 'Αλ.
 Καρκούλιας 'Ηλ.
 Καρολίδης Π.
 Κάρω. Γ.
 Καστριώτης Π.
 Κατριβάνος Α.
 Καυταντζόγλους 'Ιω.
 Κεραμόπουλος Α.
 Κεφάλας Γ.
 Kinch Fr.
 Κλοντηρόπουλος Γ.
 Κολυβᾶς Α.
 Κόντος Κ.
 Κοντόσταυλος Α.
 Κουλομόπουλος Κ.
 Κουρουνιώτης Κ.
 Κοσσέ Α.
 Κοφινιώτης 'Ιω.
 Κριεζῆς 'Αντ.
 Κρῆνος Π.
 Κύρης Μ.
 Κωνσταντινίδης Π.
 Κωνσταντόπουλος Κ.

- Λάμπας Μ.*
Λαμπρόπουλος 'Αλ.
Λάμπρος Σπ
Λαμπруνίδης Μ.
Λεονάρδος Β.
Λεονάρδος Δ.
Loewy Em.
Λιόλιος Γ.
Λύδερς 'Οθ.
Λυκάκης 'Αλ.
Λυκούδης 'Εμ.
Λύρης 'Ιωάν.
- Μαγγιώρος Σπ.*
Μαγιάσης 'Ιωάν.
Μακκᾶς Δ.
Μακκᾶς Κ.
Μακκᾶς Ν.
Μανδραπήλιας Α.
Μανέτας Π
Μανιάκης Κ.
Μαντζάκος Χ.
Μαντζούφας 'Ανδρ.
Μανωλίδης Σωκρ.
Μαρκόπουλος 'Ιω.
Μαρούδης Μ.
Μαυρομιχάλης Π. Κυρ.
Μελισσουργός Γ.
Μητσόπουλος Κ.
Μιστριώτης Γ.
Μούσης 'Ιωάν.
Μουτσούπουλος 'Αθ.
Μπαλτῆς Θ.
Μπαλάνος Ν.
Μπάρτ. Γουλ.
- Μπενάκης 'Εμμ.*
Μυλωνᾶς Κ.
- Νεγρεπόντης Μ. Μ.*
Νικολαΐδης Γ.
Νικολαΐδης Ι.
Νικολαΐδης Λουδ.
Νικολόπουλος Σ.
Noack F.
- Ξανθάκης Π.*
- Οικονόμος Π.*
- Πάλλης 'Αγ.*
Παναγιωτόπουλος 'Αν.
Πανταζῆς Μιλτ'
Παντελίδης 'Εμμ.
Παπαβασιλείου Γ.
Παπαδημητρακόπουλος Θ.
Παπαδιαμαντόπουλος Ι.
† Παπαδόπουλος Β.
Παπαμιχαλόπουλος Κ.
Παπαναστασίου Π.
Παπανδρέου Π.
Παπαφράγκος Σπ.
Παπαχρήστου Γ.
Pernice Er.
Περρῆς Π.
Περρῆς Σ.
† Πεσμαζόγλου 'Ιωάν.
Πολίτης Ν.
- Ραγκαβῆς Κλ.*
† Ροσέτος 'Αλ.

<i>Ράλλης Δ.</i>	<i>Σχλίεμαν 'Αγ.</i>
<i>Ράλλης Στ.</i>	<i>Σωτηριάδης Γ.</i>
<i>Robert K.</i>	
<i>Ρωμάνος "Αθ.</i>	<i>Τραπάντζαλης Γ.</i>
<i>Σακελλαρόπουλος Σπ.</i>	<i>Τριανταφυλλάκος Ν.</i>
<i>Σακελλαρόπουλος Σωτ.</i>	<i>Τσάτσος 'Ιω.</i>
<i>Schiff Al.</i>	<i>Τσιβανόπουλος Δ.</i>
<i>Schrader H.</i>	<i>Τσίλλερ 'Ερ.</i>
<i>Σιμόπουλος 'Ιω.</i>	<i>Τσουντας Χρ.</i>
<i>Σκιᾶς Α.</i>	<i>Τυπάλδος Μπασιᾶς 'Αθ.</i>
<i>Σκουζῆς 'Αλ.</i>	
<i>Σκουζῆς Π.</i>	<i>Fabricius E.</i>
<i>Σκουλούδης Σ.</i>	<i>Φίλιος Δ.</i>
<i>Σοφούλης Θ.</i>	<i>Φωτίου 'Ιω.</i>
<i>Σιάης Β.</i>	
<i>Σιάης Σ</i>	<i>Χατζιδάκης Γ.</i>
<i>Σταμούλης 'Αναστ.</i>	<i>Χατζιδάκης Ι.</i>
<i>Σταυρόπουλος Δ.</i>	
<i>Steele Daniel</i>	<i>Ψαλτήρας Γ.</i>
<i>Στέφανος Κλών</i>	<i>Ψάλτης 'Ιάκ.</i>
<i>Στέφανος Κυπ.</i>	
<i>Στεφανάκος Φιλόθεος</i>	<i>Wide Sam.</i>
<i>Στρέϊτ Γ.</i>	<i>Wiegand Theodor</i>
<i>Στρέϊτ Στ.</i>	<i>Wilhelm Ad.</i>
<i>Studniczka F.</i>	
<i>Σφακιανάκης Π.</i>	<i>Zahn Robert.</i>

ΓΕΝΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ
ΤΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ 1906
ΜΕΤΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΔΩΝ ΤΗΣ

Προϋπολογισμοῦ		Εἶδος ἐσόδων	Προϋπολογισθέντα		Εἰσπραχθέντα		Εἰσπραχθέντα		
Κεφ.	Ἀρ.						Ἐπὶ πλέον	Ἐπὶ ἔλαττον	
Α	1	Εἰσφοραὶ	2,500	—	2,250	—	—	250	—
	2	Τόχοι καὶ μερίσματα ...	14,790	—	17,802	50	3,012	50	—
	3	Ἔσοδα							
	4	Ἐξ ἀκινήτων κτημάτων	168	—	—	—	—	—	168
	5	Ἐκ δημοσιευμάτων ...	3,500	—	4,438	85	938	85	—
	6	Ἐκ κεκλεισμένων χρήσεων	500	—	308	—	—	—	192
	7	Διάφορα	250	—	432	70	182	70	—
		Ἐκ τοῦ Λαχείου	300,000	—	300,000	—	—	—	—
		Ἀπόσπτα Γ' καὶ Δ' κληρώσεως 1905 τοῦ Λαχείου τῆς Ἑταιρείας καὶ ἐξ ἄλλης αἰτίας	—	—	5,586	65	5,586	65	—
				321,708	—	330,818	70	9,720	70

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31 Δεκεμβρίου 1906.

Ὁ Ταμίης
Θ. ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ

Ὁ Λογιστής
Γ. ΚΛΟΝΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΔΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1906

Προϋπολογισμοῦ		Εἶδος ἐξόδων	Προϋπολογισθέντα	Ἐνταλθεῖσαι πληρωμαὶ	Διαφορὰ			
Κεφ	Ἀρ.				Ἐπί πλέον		Ἐπί ἔλαττον	
Α	1	Προσωπικόν Μισθοὶ τοῦ προσωπικοῦ τῶν Γραφείων	8,630	—	8,638	—	—	—
	2	Μισθοὶ τοῦ προσωπικοῦ ἐπι τῶν Ἀρχαιοτήτων	48,660	—	46,116	65	—	2,543 35
Β	1	Γραφεῖα, Διαχείρ. καὶ Βιβλιοθήκη	3,640	—	2,942	55	—	697 45
	2	Ἐξοδα Γραφείων καὶ Διαχειρίσεως	6,800	—	6,619	45	—	180 55
Γ	1	Ἀνασκαφικὰ ἔργα καὶ δημοσιεύματα	246,832	15	92,837	95	—	153,994 20
	2	Ἐξοδα ἀρχαίων μνημείων δημοσιεύματα	26,000	—	20,242	45	—	5,756 55
Δ		Ἐγκαταλιπαρὰ καὶ διάφορα ἔξοδα	9,767	—	9,761	70	—	5 —
Ε		Ἐξοδα παρελθουσῶν χρῆσεων	1,378	85	1,339	85	—	39 30
		Τὸ ὅλον Δραχ.	321,708	—	158,491	60	—	163,216 40

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ

Διὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐχορηγήθησαν πιστώσεις. Δραχ. 321,708.—
 Ἐνετάλησαν πληρωμαὶ » 158,491.—
 Ἀδιάθετοι πιστώσεις » 163,216.40

Ἐκ τούτων θέλουσι διατεθῆ ἐντὸς τοῦ ἐπομένου ἔτους πρὸς πληρωμὴν ἐξόδων τοῦ ἔτους 1906 εἰς βάρος τῶν ὀπίωον κατελογίσθησαν Δρ. 2,480.45 ὧν ἡ πληρωμὴ δὲν ἐνετάλη ἐντὸς τοῦ ἔτους τούτου ἕνεκα τοῦ ἀνεκκαθαρίστου τῶν σχετικῶν λογαριασμῶν (ὄρα παθητικὸν τῆς Ἐταιρείας ἐν τῷ Γενικῷ Ἰσολογισμῷ 31 Δεκεμβρίου 1906 « Πιστωταὶ Διάφοροι »).

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31 Δεκεμβρίου 1906.

Ὁ Ταμίας
Θ. ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ

Ὁ Λογιστής
Γ. ΚΑΟΝΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ
ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΤΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ 1906

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

Ἄρθρον 1.

ΕΙΣΦΟΡΑΙ

Είπραχθέντα: ἐξ εἰσφορῶν τακτικῶν ἐταίρων.. Δρ. 2,250.— Δρ. 2,250.—

Ἄρθρον 2.

ΤΟΚΟΙ ΚΑΙ ΜΕΡΙΣΜΑΤΑ

Είπραχθέντα :

Ἀπὸ μέρισμα Β' ἑξαμηνίας 1905 καὶ Α' ἑξαμηνίας 1906 ἔτους 56 Μετοχῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς.....	Δρ.	10,080.—
Ἀπὸ τόκους Β' ἑξαμηνίας 1905 καὶ Α' ἑξαμηνίας 1906 ἔτους 754 Ὁμολογιῶν Ἐθνικοῦ Δανείου Ἐνοποιήσεως 1898.....	»	3,770.—
» τόκους Β' ἑξαμηνίας 1905 καὶ Α' ἑξαμηνίας 1906 τῶν παρὰ τῆ Τραπεζῆ Γ. Π. Σκουζῆ ἐντόκων καταθέσεων.....	»	<u>9,352.50</u> Δρ. 17,802.50

Ἄρθρον 3.

Ἄρθρον 4.

ΕΣΟΔΑ ΕΚ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ

Είπραχθέντα :

Ἀπὸ ἀντίτιμον πωληθέντων τευχῶν τῆς Ἀρχ. Ἐφημ. Δρ.	3,679.35	
» ἀντίτιμον πωλ. τευχ. τῶν Πρακτ. τῆς Ἐταιρ. »	153.—	
» ἀντίτιμ. πωλ. τόμων τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ »	30.—	
» ἀντίτιμον πωλ. τόμων Καταλογ. Ἐπιγραφικοῦ Μουσείου.....	»	37.50
» ἀντίτιμον πωληθείσης σειρᾶς Πρακτικῶν καὶ Ἐφημερίδος καὶ Εὐρετηρίου αὐτῆς.....	»	<u>539.—</u> » 4,438.85
Εἰς μεταφορὰν	Δρ.	<u>24,491.35</u>

Ἐκ μεταφορᾶς.....

Δρ. 24,491.35

ἄρθρον 5.

ΕΣΟΔΑ ΚΕΚΛΕΙΣΜΕΝΩΝ ΧΡΗΣΕΩΝ

Εἰσπραθέντα :			
Ἄπο ἐνοίκιον τῆς ἐν Ἐλαιοτριβείοις οἰκίας τῆς Ἑταιρείας διὰ τὸ ἔτος 1905.....	Δρ.	150.—	
» ἐνοίκιον τῆς ἐν Ἐλευσίνοι οἰκίας τῆς Ἑταιρείας διὰ τὸ ἔτος 1905.....	»	18.—	
» εἰσφορᾶς ἐταίρων τοῦ ἔτους 1905.....	»	140.—	Δρ. 308.—

ἄρθρον 6.

ΕΣΟΔΑ ΔΙΑΦΟΡΑ

Εἰσπραθέντα :			
Ἐκ πωλήσεως ἀχρήστου σιδήρου 1170 ὀκάδων....	Δρ.	351.—	
» πωλήσεως 33 ἀχρήστων σάκκων.....	»	31.60	
Ἐξ ἀμοιβῆς διὰ τὴν συγγραφὴν ἄρθρου ἐν τῇ ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1905 ὑπὸ Στεφάνου Δραγούμη, ἣν ἐδώρησε τῇ Ἑταιρείᾳ.....	»	37.50	
» ἀντιτίμου 12 ἀργυρῶν δραχμῶν εὐρεθεισῶν ἐν τῷ παλαιῷ χρηματοκιβωτίῳ τῆς Ἑταιρείας.	Δρ.	12,60	Δρ. 432.70

ἄρθρον 7.

ΕΣΟΔΑ ΕΚ ΤΟΥ ΛΑΧΕΙΟΥ

Ἄπο ἔσοδα τῶν τεσσάρων κληρώσεων τοῦ Λαχείου ὑπὲρ τοῦ Στόλου καὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων κατὰ τὸν Νόμον ΓΝΣ'.....	Δρ.	300,000.—	
Ἄπο ἀπρόοπτα ἔσοδα τρίτης καὶ τετάρτης κληρώσεως 1905 τοῦ Λαχείου τῆς Ἑταιρείας καὶ ἐξ ἄλλης αἰτίας.....	»	5,586.65	Δρ. 305,586.65
			330,818.70

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ
ΤΩΝ ΕΞΟΔΩΝ ΤΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ 1906

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Προσωπικόν

Ἄρθρον 1.

ΜΙΣΘΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΤΩΝ ΓΡΑΦΕΙΩΝ

Δαπανηθέντα..... Δρ. 8,630.— Δρ. 8,630.—

Ἄρθρον 2.

ΜΙΣΘΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

Δαπανηθέντα..... Δρ. 16,116.65
 "Όσα ἐνεγράφησαν εἰς πίστωσιν τῆς μερίδος
 «Πιστωταὶ Διάφοροι» πρὸς χρέωσιν τοῦ παρόν-
 τος Κεφαλαίου..... » 645.— » 16,761.65

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Γραφεῖα, Διαχειρίσις καὶ Βιβλιοθήκη

Ἄρθρον 1.

ΕΞΟΔΑ ΓΡΑΦΕΙΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ

Δαπανηθέντα εἰς θέρμανσιν καὶ φωτισμόν..... Δρ. 596.25
 " » χάρτην καὶ τυπωτικὰ διαφόρων ἐν-
 τύπων..... » 49.50
 " » δημοσιεύσεις εἰς τὰς Ἐφημερίδας » 81.—
 " » γραφικὴν ὕλην..... » 147.85
 " » διάφορα ἐξόδα..... » 208.75
 " » φύλακτρα χρεωγράφων..... » 9.20
 " » εἰς καθαρισμόν τοῦ Καταστήματος » 180.—
 " » κατανάλωσιν ὕδατος 1906..... » 124.—
 " » βιβλιοδέτησιν 5 τόμων Ἀρχαιολ.
 Ἐφημερίδος..... » 21.—
 " » ἐπιχορήγησιν τοῦ Γραμματέως τοῦ
 Διοικητικοῦ Συμβουλίου..... » 1,440.—
 " » ταχυδρομικὰ τέλη..... » 85.—
 Δρ. 2,942.55

"Όσα ἐνεγράφησαν εἰς πίστωσιν τῆς μερίδος «Πι-
 στωταὶ Διάφοροι» πρὸς χρέωσιν τοῦ παρόντος
 Κεφαλαίου..... Δρ. 80.50 Δρ. 3,023.05

Ἄρθρον 2.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Δαπανηθέντα	εἰς ἀγορὰν διαφόρων βιβλίων.....	Δρ.	3,838.15	
»	» δετικά » »	»	831.30	
»	» μισθοδοσίαν τοῦ ἐπιμελητοῦ τῆς Βιβλιοθήκης	»	1,800.—	
»	» κατασκευὴν δύο βιβλιοθηκῶν	»	150.—	
		Δρ.	<u>6,619.45</u>	Δρ. 6,619.45

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ἀνασκαφικὰ ἔργα καὶ δημοσιεύματα

Ἄρθρον 1.

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΙΣ ΑΡΧΑΙΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ

Ἀνασκαφαὶ ἐν Ἀμφιαρείῳ.

Δαπανηθέντα	εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν.....	Δρ.	3,459.25	
»	» Ὀδοιπορικὰ καὶ ἀποζημίωσις, κατὰ τὸν νόμον, τοῦ Ἐφόρου Β. Λεογάρδου	»	909.60	
»	» ἀποζημίωσις διαχειριστοῦ Ν. Ράπτου	»	280.—	
»	» ἀγορὰν παρὰ κληρονόμων Κωλιγεώργα δι' ἀνασκαφὴν ἀγροῦ ἐκτάσεως 4 στρεμμάτων.....	»	520.—	
»	» συμβολαιογραφικὰ δικαιώματα διὰ τὴν ἄνω ἀγορὰν.....	»	40.—	
»	» ἀξίαν ζεμπιλίων, κεράμων, κλείθρων ἀξίνης κλπ.....	»	456.80	
»	» ὄδοιπορικὰ ἐργατῶν.....	»	63.50	
»	» ἀξίαν γραφικῆς ὕλης.....	»	14.50	
»	» ἐπισκευὴν ἀξίνης καὶ σκαπανῶν..	»	10.40	
		Δρ.	<u>5,454.05</u>	Δρ. 5,454.05

Ἀνασκαφαὶ ἐν Σουλίῳ.

Δαπανηθέντα	εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν.....	Δρ.	756.—	
»	» ἀποζημίωσις κατὰ τὸν νόμον καὶ ὄδοιπορικὰ Ἐφόρου Β. Στάη....	»	268.—	
»	» ἀποζημίωσις διαχειριστοῦ Καλλιάνκου.....	»	160.—	
»	» μεταφορὰν ἀγάλματος ἐκ Σουλίου εἰς Ἐθνικὸν Μουσεῖον.....	»	210.90	
»	» ἀξίαν ξυλείας, ἀσβέστου, ζεμπιλίων, σπάγγου καὶ ἄλλων ὕλικῶν	»	82.60	
		Δρ.	<u>1,477.50</u>	» 1,477.50
Εἰς μεταφορὰν.....				Δρ. <u>6,931.55</u>

Ἐκ μεταφορᾶς.....	Δρ.	Δρ.	6,931,55
<i>Ἀνασκαφαὶ ἐν Εὐβοίᾳ.</i>			
Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν.....	»	1,733.—	
» » ὄδοιπορικὰ καὶ ἀποζημίωσιν τοῦ διευθύνοντος τὰς ἀνασκαφὰς Συμβούλου Γ. Παπαθασιλείου.....	»	389.40	
» » ἀξίαν χειραμαξῶν καὶ πτύων....	»	88.40	
» » ὀκτώ φωτογραφιῶν καὶ ἑξ σχεδίων.....	»	115.—	
	Δρ.	<u>2,325.80</u>	
Ἄσα ἐγράφησαν εἰς πίστωσιν τῆς μερίδος «Διάφοροι Πιστωταὶ» πρὸς χρέωσιν τῶν ἐν Εὐβοίᾳ ἀνασκαφῶν.....	»	68.50	Δρ. 2,394.30
<i>Ἀνασκαφαὶ κατὰ τὰς νήσους.</i>			
Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν.....	Δρ.	280.20	
» » ὄδοιπορικὰ καὶ ἀποζημίωσιν κατὰ τὸν νόμον τοῦ διευθύνοντος τὰς ἀνασκαφὰς συμβούλου Κλ. Στεφάνου.....	»	211.—	
» » μεταφορὰν ὑλικῶν καὶ συνάθροισιν τῶν εὐρημάτων εἰς Νάξον.....	»	85.50	
» » μεταφορὰν τῶν εὐρημάτων εἰς Ἀθήνας.....	»	41.80	
» » φύλαξιν τῶν εὐρημάτων.....	»	25.—	
» » ἀξίαν χάρτου πρὸς περιτύλιξιν καὶ κιβωτίων πρὸς ἔνθεσιν τῶν εὐρημάτων.....	»	18.—	
	Δρ.	<u>661.50</u>	Δρ. 661.50
<i>Ἀνασκαφαὶ ἐν Θέσμῳ.</i>			
Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν.....	Δρ.	968.60	
» » ὄδοιπορικὰ καὶ ἀποζημίωσιν τοῦ Ἐφόρου Γ. Σωτηριάδου.....	»	320.25	
	»	<u>1,288.85</u>	Δρ. 1,288.85
<i>Ἀνασκαφαὶ ἐν Χαιρωνείᾳ.</i>			
Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν.....	Δρ.	1,860.—	
» » ὄδοιπορικὰ καὶ ἀποζημίωσιν τοῦ Ἐφόρου Γ. Σωτηριάδου.....	»	296.60	
» » ἀξίαν 30 ζεμπιλίων.....	»	34.75	
	Δρ.	<u>2,191.35</u>	Δρ. 2,191.35
<i>Ἀνασκαφαὶ ἐν Λυκοσόρῳ.</i>			
Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν.....	Δρ.	1,435.50	
» » ἀξίαν καὶ ἐπιδιόρθωσιν ἐργαλείων	»	15.90	
» » ἀξίαν φωτογραφικῶν πλακῶν, χάρτου καὶ μελάνης.....	»	69.75	
	»	<u>1,521.15</u>	» 1,521.15
Εἰς μεταφορὰν.....			Δρ. <u>14,988.70</u>

Ἐκ μεταφορᾶς.....		Δρ.	14,988.70
<i>Ἀνασκαφαὶ ἐν Κορίνθῳ.</i>			
Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν.....	Δρ.	654.—	
» » ὁδοιπορικὰ καὶ ἀποζημίωσιν κατὰ τὸν νόμον τοῦ ἐφόρου Ἄ. Σκιᾶ..	»	152.15	
» » ὁδοιπορικὰ ἐργάτου Κουντουριώτου	»	15.20	
» » ὁδοιπορικὰ ἀξιοματικῶν Μαζαράκη πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ χάρτου...	»	68.—	
	Δρ.	889.35	Δρ. 889.35
<i>Ἀνασκαφαὶ Ἐπιδαύρου, ἀνέγερσις τῶν μνημείων καὶ καταρτισμὸς τοῦ Μουσείου.</i>			
Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν, ξυλουργῶν, κτιστῶν καὶ λιθοξόνων.....	Δρ.	7,506.15	
» » ὁδοιπορικὰ καὶ ἀποζημίωσιν ἐργοδηγοῦ Ἄχ. Ἀγγελίδου.....	»	362.05	
» » ἀμοιβὴν τοῦ Ἰταλοῦ τεχνίτου Ἰωάννου Βούδα.....	»	2,645.30	
» » χορήγημα πρὸς συντήρησιν τῶν συλλογῶν, ἔξοδα τῶν Μουσείων καὶ γραφικὴν ὕλην.....	»	270.—	
» » ὁδοιπορικὰ τεχνιτῶν καὶ ἐργατῶν.	»	615.30	
» » ὁδοιπορικὰ καὶ ἀποζημίωσιν κατὰ τὸν Νόμον τοῦ διευθύνοντος τὰς ἐργασίας Γενικοῦ Ἐφόρου κατὰ τοὺς μῆνας Ἰούλιον, Αὐγουστον Σεπτέμβριον καὶ Δεκέμβριον...	»	720.90	
» » ἀξίαν γύψου λευκοῦ καὶ μαύρου, πλακῶν, ἀσβέστου καὶ τσιμέντου.	»	1,378.—	
» » μεταφορὰν ἐξ Ἀθηνῶν γύψου, καὶ μεταφορὰν ἀσβέστου.....	»	500.25	
» » μεταφορὰν ξυλείας ἐκ Ναυπλίου ἐκμαγείων καὶ ἀγαλμάτων ἐξ Ἀθηνῶν	»	376.10	
» » ἀξίαν ξυλείας, ὑαλοπινάκων, κεράμων, ταινιτίων, χρωμάτων, ζεμπιλίων καὶ ἄλλων ὕλικῶν...	»	1,298.65	
» » ἀξίαν βιτρίνας, (ἀρχαιοθήκης) κορνιζῶν, γραφικῆς ὕλης, σχοινοῦ, λινάτσας, κλίνης σιδηρᾶς, στρώματος κλπ.....	»	434.55	
» » ὁδοιπορικὰ τοῦ ἐπιστάτου Π. Βοσνιτσιάνου πρὸς ἐξαργύρωσιν τῶν χρηματικῶν ἐπιταγῶν καὶ πρὸς παραλαβὴν τῶν ὕλικῶν.....	»	195.70	
» » φύτευσιν πεύκων.....	»	139.—	
» » μισθὸν καὶ ἀποζημίωσιν ἀρχιεργάτου Ἐ. Καμπάνη.....	»	130.—	
Εἰς μεταφορὰν.....	Δρ.	16,571.95	Δρ. 15,878.05

Ἐκ μεταφορᾶς.....	Δρ.	16,571.95	Δρ.	15,878.05
Δαπανηθέντα εἰς ἀξίαν κινήσεως πρὸς θεραπείαν τῶν ἀσθεγούντων.....	»	16.25		
	Δρ.	<u>16,588.20</u>		
Ὅσα ἐνεγράφησαν εἰς πίστωσιν τῆς μερίδος «Διάφοροι Πιστωταί» πρὸς χρέωσιν τῶν ἐν Ἐπιδαύρῳ ἐργασιῶν.....	»	874.50	Δρ.	17,462.70

Δαπάναι πρὸς ἀναστήλωσιν τοῦ ἐν Φιγαλίᾳ Ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος.

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν καὶ μαρμαράδων.....	Δρ.	2,366.25		
» » μισθὸν καὶ ἀποζημίωσιν Ν. Ἰωαννίτου, βοηθοῦ Μηχανικοῦ διὰ τὰ ἔργα τῆς Ἐταιρείας.....	»	1,350.—		
» » ἀποζημίωσιν τοῦ διαχειριστοῦ Χρ. Λαμπράκη.....	»	533.25		
» » ἀξίαν καὶ μεταφορὰν ξυλείας, τιμιμένου καὶ ἄλλων ὕλικῶν.....	»	198.30		
» » ὁδοιπορικὰ μεταβάσεως καὶ ἐπιστροφῆς Ἰωαννίτου, Λαμπράκη, 4 ἐργατῶν καὶ 3 μαρμαράδων... »		564.55		
» » ἐπισκευὴν τῶν ἐκεῖ τριῶν οἰκημάτων πρὸς διαμονὴν τοῦ διαχειριστοῦ Ἰωαννίτου καὶ τῶν ἐργατῶν »		184.95		
» » ἀξίαν γραφικῆς ὕλης..... »		5.60		
» » ἀξίαν διαφόρων σιδηρικῶν, σπόγγου καὶ στόκου..... »		19.05		
	Δρ.	<u>5,221.95</u>	Δρ.	5,221.95

Δαπάναι πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ Ναοῦ τῆς Κορίνθου καὶ τῆς κρήνης Πεοήρης.

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν καὶ τεχνιτῶν Δρ.	1,107.90		
» » ἀξίαν καὶ μεταφορὰν ἐξ Ἀθηνῶν 120 στατήρων ἀσδέστου..... »	125.35		
» » μεταφορὰν ξυλείας ἐξ Ἀκροπόλεως εἰς Νέαν Κόρινθον..... »	162.—		
» » μεταφορὰν ἐκ Νέας εἰς Παλαιὰν Κόρινθον ξυλείας, ἀσδέστου, ζεμπιλίων καὶ ἄλλων ὕλικῶν..... »	162.40		
» » ἀξίαν τεσσάρων σάκκων τιμιμένου Ἐλευσίνογος..... »	24.—		
» » ὁδοιπορικὰ, μισθὸν καὶ ἀποζημίωσιν ἀρχιεργάτου Κ. Καμπάνη... »	454.70		
» » ὁδοιπορικὰ καὶ ἀποζημίωσιν κατὰ τὸν Νόμον τοῦ Γενικοῦ Ἐφόρου. »	38.70		
Εἰς μεταφορὰν..... Δρ.	<u>2,075.05</u>	Δρ.	<u>38,562.70</u>

Ἐκ μεταφορᾶς.....	Δρ.	2,075.05	Δρ.	38,562.70
Δαπανηθέντα εἰς ἀξίαν διαφόρων ὑλικῶν	»	49.70		
» » μεταφορὰν τσινεϊῶν κλπ.....	»	6.05		
» » ὁδοιπορικὰ ἔργατῶν	»	9.20		
» » » διαχειριστοῦ Ἀλβανάκη	»	31.—		
	Δρ.	<u>2,171.—</u>		
Ὅσα ἐνεγράφησαν εἰς πίστῳσιν τῆς μερίδος «Πιστωταὶ Διάφοροι» πρὸς χρέωσιν τῶν ἐν Φιγαλίᾳ ἔργασιῶν	»	48,10	Δρ.	2,219.10

Δαπάναι πρὸς ὑποστήριξιν τῶν μνημείων τοῦ Μυστραῖ.

Δαπανηθέντα εἰς Ἴδαμ. Ἰδαμαντίου δι' ὁδοιπορικὰ ἔξοδα αὐτοῦ χάριν ἀρχαιολογικῶν ἔργασιῶν ἐν Μυστραῖ.....	Δρ.	224.95		
» » τὸν αὐτὸν δι' ἀποζημιῶσιν του ἀπὸ 9 Ἰουλίου ἕως 4 Ὀβρίου ἐ.ἔ. ...	»	348.—		
» » τὸν αὐτὸν δι' ἡμερομίσθια ἔργατῶν ἐργασθέντων εἰς τὴν ὑποστήριξιν τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου..	»	361.—		
» » ἡμερομίσθια ἔργατῶν ἐργασθέντων πρὸς ὑποστήριξιν ἄλλων ἐκεῖ μνημείων.....	»	361.70		
» » κατασκευὴν θυρῶν καὶ ἀξίαν κλείθρων, κεράμων καὶ ἀσβέστου....	»	303.—		
	»	<u>1,598.65</u>	Δρ.	1,598.65

Οἰκοδομὴ Μουσείου ἐν Λυκοσοῦρα.

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἔργατῶν, κτιστῶν καὶ ξυλουργῶν.....	Δρ.	4,395.75		
» » ἀποζημιῶσιν καὶ ὁδοιπορικὰ Ἐφόρου Κ. Κουρουγιώτου	»	637.10		
» » μισθὸν καὶ ἀποζημιῶσιν ἀρχιεργάτου Ἐλευθ. Καμπάνη.....	»	780.—		
» » ὁδοιπορικὰ τεχνιτῶν καὶ ἔργατῶν	»	189.40		
» » ἀξίαν ἀσβέστου, κεράμων, ζεμιπλίων καὶ ἄλλων ὑλικῶν.....	»	935.20		
» » ἀξίαν ξυλείας, πλακῶν, χρωμάτων καὶ κεράμων.....	»	1,570.30		
» » ἐνοίκιον πρὸς διαμονὴν τοῦ Ἐφόρου μετὰ τοῦ ἀρχιεργάτου Ἐλευθ. Καμπάνη	»	50.—		
» » ἀξίαν φαρμάκων πρὸς θεραπείαν τῶν ἀσθενησάντων ἔργατῶν.....	»	15.50		
	»	<u>8,573.25</u>	»	8,573.25
Εἰς μεταφορὰν.....			Δρ.	<u>50,953.70</u>

Ἐκ μεταφορᾶς.....		Δρ.	50,953.70
<i>Οἰκοδομὴ Μουσείου ἐν Κερκύρα.</i>			
Δαπανηθέντα εἰς ἐργολάβον Θεόδ. Κυριάκον δι' ἐκτελεσθεῖσαν ἐργασίαν διὰ τὴν ἀνεγερσιν τοῦ Μουσείου ὡς οἱ τέσσαρες σχετικοὶ λογαριασμοὶ τοῦ μηχανικοῦ Π. Δοπρέση.....	Δρ.	<u>17,286.65</u>	» 17,286.65
<i>Μεγέθυνσις τοῦ ἐν Σπάρτῃ Μουσείου.</i>			
Δαπανηθέντα εἰς ἐργολάβον Γρηγ. Γρηγορίου διὰ τὴν ἐκτελεσθεῖσαν ἐργασίαν διὰ τὴν ἐπαύξησιν τοῦ ἐν Σπάρτῃ Μουσείου ὡς οἱ δύο σχετικοὶ λογαριασμοὶ τοῦ Νομομηχανικοῦ Σπάρτης.....	Δρ.	6,896.—	
» » ὁδοιπορικὰ μεταβάσεως καὶ ἐπιτροφῆς καὶ ἀποζημιώσιν τῆς τριμελοῦς ἐπιτροπῆς τῆς μεταδόσης πρὸς κανονισμόν τῶν ἐκεῖ ἐργασιῶν »		449.6	
» » ὁδοιπορικὰ ἐργοδηγοῦ Ἀχ. Ἀγγελίδου διὰ τὴν σύνταξιν διαγράμματος.....		60.80	
» » μισθὸν ἐπιτηρητοῦ Καβαλλίνῃ καὶ χορήγημα αὐτοῦ πρὸς συντήρησιν τῆς ἀρχαιολ. συλλογῆς.....		200.—	
	Δρ.	<u>7,606.45</u>	
Ἔτι ἐνεγράφησαν εἰς πίστωσιν τῆς μερίδος «Πιστωταὶ Διάφοροι» πρὸς χρέωσιν τῶν διὰ τὴν ἐπαύξησιν τοῦ Μουσείου Σπάρτης ἐργασιῶν.....	»	100.—	Δρ. 7,706.45
<i>Δαπάναι διὰ τὴν νέαν πτέρυγα τοῦ Ἔθν. Μουσείου (ἀνασκαφικὰ καὶ μουσειακὰ ἔργα ἐν Ἀθήναις).</i>			
Δαπανηθέντα εἰς Δημ. Σπανόπουλον διὰ ἐλαιοχρωματισμὸν τῆς νέας πτέρυγος τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου.....	Δρ.	1,934.30	
» » Ἰωάννην Μαμάνην διὰ τὴν μεγέθυνσιν τοῦ φωταγωγοῦ αὐτῆς....	»	2,454.—	
» » Π. Κοντολούκαν δι' ἄξιαν 197 ὑαλοπινάκων εἰς ἀντικατάστασιν παλαιῶν.....	»	370.—	
	Δρ.	<u>4,758.30</u>	Δρ. 4,758.30
<i>Δαπάναι πρὸς ἐκτέλεσιν κτιστικῶν Μουσειακῶν ἔργων ἐν Δῆλφῳ.</i>			
Δαπανηθέντα εἰς μισθόν, ἐπιμίσθιον καὶ ὁδοιπορικὰ μεταβάσεως καὶ ἐπιστροφῆς τοῦ ἀρχιεργάτου διὰ τὰ ἔργα τῆς Ἐταιρείας Κωνστ. Καμπάνη.....	Δρ.	<u>1,354.50</u>	» 1,354.50
Εἰς μεταφορὰν.....			Δρ. 82,059.60

Ἐκ μεταφορᾶς.....		Δρ.	82,059.60
<i>Κατασκευή καὶ τοποθέτησις σιδηροῦ κιγκλι- δώματος περὶ τὸ ἐν Θήβαις ἀρχαιολ.</i>			
<i>Μουσεῖον</i>			
Δαπανηθέντα εἰς σιδηρουργὸν Σ. Ἐλευθεριάδην διὰ κατασκευὴν, μεταφορὰν ἐξ Ἀθη- νῶν εἰς Θήβας καὶ τοποθέτησιν τοῦ κιγκλιδώματος καὶ τῆς θύρας αὐτοῦ.....	Δρ.	2,287.90	
» » μισθόν, ἐπιμίσθιον καὶ ὁδοιπορικὰ τοῦ ἀρχιεργάτου Κωνστ. Καμπάνη »		99.45	
		<u>2,387.35</u>	
Ὅσα ἐνεγράφησαν εἰς πίστωσιν τῆς μερίδος «Πι- στωταὶ Διάφοροι» πρὸς χρέωσιν τῆς μερίδος ταύτης.....	Δρ.	257.55	Δρ. 2,644.90
<i>Δαπάναι πρὸς περισυναγωγὴν, καταγραφὴν καὶ ἀνεύρεσιν ἀρχαίων Θεσσαλίας.</i>			
Δαπανηθέντα εἰς μισθόν καὶ ὁδοιπορικὰ τοῦ διδά- κτορος Ἀ. Ἀρβανιτοπούλου... Δρ.		2,207.40	
» » ἀγορὰν εὐρετηρίων, χημικῆς μελά- νης, χάρτου ἐπιγραφῶν, ἐγχρόμου σχεδίου κλπ.....	»	104.65	
» » ἀγορὰν διαφόρων ἀρχαίων καὶ εἰς ἄξιαν φωτογραφικῶν πλακῶν... »		287.90	
» » ἡμερομίσθια ἐργατῶν..... »		282.50	
» » περισυναγωγὴν ἀρχαίων... »		196.60	
		<u>3,079.05</u>	
Ὅσα ἐνεγράφησαν εἰς πίστωσιν τῆς μερίδος «Πι- στωταὶ Διάφοροι» πρὸς χρέωσιν τῆς μερίδος ταύτης.....	Δρ.	69 30	Δρ. 3,148.35
<i>Δαπάναι δι' ἀρχαιολογικὴν περιήγησιν ἀνὰ τὴν Θεσσαλίαν.</i>			
Δαπανηθέντα εἰς ὁδοιπορικὰ καὶ ἀποζημιώσιν κατὰ τὸν νόμον τοῦ συμβούλου Χρ. Τσοῦντα.....	Δρ.	325.25	
» » ἄξιαν φωτογραφικῶν πλακῶν, χάρ- του Θεσσαλίας καὶ γραφικῆς ὕλης »		10.40	
» » ἡμερομίσθια ἐργάτου..... »		7.—	
	Δρ.	<u>342.65</u>	» 342.65
<i>Ἐπισκευὴ τῆς καταπεσούσης γεφύρας τοῦ πο- ταμοῦ Κλαδέου.</i>			
Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια τεχνιτῶν καὶ ἐργατῶν Δρ.		89.90	
» » μισθόν, ἐπιμίσθιον καὶ ὁδοιπορικὰ ἀρχιεργάτου Κ. Καμπάνη..... »		170.95	
Εἰς μεταφορὰν..... Δρ.		<u>260.85</u>	Δρ. 88,195.00

Ἐκ μεταφορᾶς.....	Δρ.	260.85	Δρ.	88,195.50
Δαπανηθέντα εἰς ἀποζημίωσιν καὶ ὁδοιπορικὰ ἔργα- δηγοῦ Ἀχιλ. Ἀγγελίδου.....	»	153.05		
» » ἀξίαν διαφόρων εἰδῶν ξυλείας καὶ ἄλλων ὑλικῶν	»	330.60		
	Δρ.	<u>744.50</u>	Δρ.	744.50

Διάφοροι ἐργασίαι.

Δαπανηθέντα εἰς μισθὸν ἀρχιεργάτου διὰ τὰ ἔργα τῆς Ἑταιρείας Κωνστ. Καμπάνη	Δρ.	846.70		
» » μισθὸν βοηθοῦ Μηχανικοῦ διὰ τὰ ἔργα τῆς Ἑταιρείας Ν. Ἰωαννίτου	»	1,846.65		
» » μισθὸν ἀρχιεργάτου διὰ τὰ ἔργα τῆς Ἑταιρείας Ἐλευθ. Καμπάνη	»	1,700.—		
» » ἐνοίκιον τῆς ἐν Χαιρωνεῖα οἰκίας Δ. Παπαγγελῆ χρησιμεύουσας πρὸς φύλαξιν τῶν ἐκεῖ ἀρχαίων.....	»	180.—		
» » ἐπισκευὴν τοῦ Φυλακείου τῆς Πα- λαιᾶς Ἀγορᾶς.....	»	134.30		
» » ὁδοιπορικὰ, μισθὸν καὶ ἀποζημίω- σιν τοῦ τεχνίτου Παπανικολάου ἐργασθέντος εἰς καθαρισμόν καὶ τὴν συγκόλλησιν τῶν ἐν τῷ Μουσείῳ Χαλκίδος ἀγγείων, καὶ εἰς ἀξίαν ὑλικῶν	»	294.35		
» » μεταγραφὴν τοῦ ἀγορασθέντος οἰ- κοπέδου ἐν Χαιρωνεῖα Λουκᾶ Κό- νιτσα.....	»	8.50		
» » ἡμερομίσθια ἐργατῶν ἐργασθέντων πρὸς καθαρισμόν τῶν ἐν Ἀθήναις ἀρχαιολογ. μερῶν, καὶ εἰς ἀξίαν ἐξ ζεμπιλίων.....	»	172.85		
» » ἡμερομίσθια ἐργάτου Κουνάδη ἐρ- γασθέντος εἰς σκαφικὴν ἐργασίαν πρὸς ἐξακρίθωσιν ἀποκαλυφθέντων ἀρχαίων μνημείων ἐν τῷ κατὰ τὴν Καλλιθέαν κτήματι Κοσσέ.....	»	100.—		
» » Κ. Καμπάνην διὰ διαμονὴν του ἐν Μυκόνῳ πρὸς σύνταξιν τοῦ διὰ τὴν στέγην τοῦ ἐκεῖ Μουσείου προϋπολογισμοῦ.....	»	27.50		
» » ἀξίαν πτεροῦ καὶ σαρώθρων διὰ τὸ Μουσεῖον Ἐλευσίνος.....	»	5.05		
	Δρ.	<u>5,315.90</u>		

Ἄσα ἐνεγράφησαν εἰς πίστωσιν τῆς μερίδος «Διά-
φοροι Πιστωταί» πρὸς χρέωσιν τῶν διαφόρων
ἐργασιῶν.....

»	165.—	»	5,480.90
	<u>165.—</u>	Δρ.	<u>94,420.90</u>

Ἄρθρον 2.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Δαπανηθέντα διὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημ. 1905..... Δρ.	1,254.—
» » τὴν ἔκδοσιν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημ. 1906..... »	4,896.25
» » τὴν ἔκδοσιν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημ. 1907..... »	1,000.—
» » τὴν ἔκδοσιν τῶν Πρακτικῶν τῆς Ἐταιρείας τοῦ ἔτους 1905..... »	918.70
» » ταχυδρομικὰ τέλη πρὸς ἀποστολὴν τῆς Ἀρχ. Ἐφημερίδος, τῶν Πρακτικῶν καὶ ἄλλων δημοσιευμάτων τῆς Ἐταιρείας..... »	218.30
» » ἐκτύπωσιν εἰς 500 ἀντίτυπα τοῦ Ἰσολογισμοῦ τῆς Ἐταιρείας τοῦ ἔτους 1905 κλπ..... »	277.—
» » ἐκτύπωσιν εἰς 100 ἀντίτυπα τοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς Ἐταιρείας τοῦ ἔτους 1906..... »	30.—
» » τὴν ἔκδοσιν τοῦ περὶ ἀνασκαφῶν τῆς Θεσσαλίας συγγράμματος Χ. Τσουντα..... »	4,325.50
» » τὴν ἔκδοσιν τῶν πινάκων τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Ἀκροπόλεως.... »	809.50
» » ἀμοιβὴν τῶν συγγραφέων τοῦ Α' τόμου τῶν Μνημείων τῆς Ἑλλάδος..... »	1,140.—
» » ἐκτύπωσιν εἰς 500 ἀντίτυπα 5 τυπογρ. φύλλων τοῦ Α' Τόμου τῶν Μνημείων τῆς Ἑλλάδος..... »	275.—
» » βιβλιοδέτησιν 202 ἀντιτύπων τοῦ Α' Τόμου τῶν Μνημείων τῆς Ἑλλάδος..... »	545.—
» εἰς χήραν Γ. Κόλμαν δι' ἀξίαν τῶν ὑπὸ τοῦ Γροῦδμαν παρασκευασθέντων πινάκων τῆς Ἀκροπόλεως.. »	3,000.—
» » ἀμοιβὴν Π. Ἐγγναντ, διὰ τὴν εἰς τὸ Γερμανικὸν μετάφρασιν ἐκθέσεων περὶ τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Ἀκροπόλεως..... »	121.—
Εἰς μεταφορὰν..... Δρ.	18,810.25

Ἐκ μεταφορᾶς.....	Δρ.	18,810.25
Δαπανηθέντα δι' ἐκτύπων εἰς 1500 ἀντίτυπα 4 τυ- πογρ. φύλλων τῆς εἰς τὸ γαλλικὸν μεταφρασθείσης Ἱστορίας τῆς Ἐ- ταιρείας.....	»	720.—
» » βιβλιοδέτησιν 10 ἀντιτύπων Πρα- κτικῶν 1903 καὶ 1904	»	23.—
» » χάρτην καὶ τύπων εἰς 200 ἀντί- τυπα τοῦ Β' τεύχους τοῦ Κατα- λόγου τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἐ- ταιρείας	Δρ.	690.20
	»	<u>20,243.45</u>
Ἄσα ἐνεγράφησαν εἰς πίστῳσιν τῆς μερίδος «Πι- στωταὶ Διάφοροι» πρὸς γρέωσιν τοῦ παρόντος Κεφαλαίου	»	172.— Δρ. 20,415.45

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ἐκτακτοὶ δαπάναι καὶ διάφορα ἔξοδα.

Δαπανηθέντα διὰ σύνταξιν τοῦ πρώην Κλητῆρος τῆς Ἐταιρείας Κ. Πάνου.....	Δρ.	567.—
» » ἐπιχορήγησιν ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου— 1 Νεβρίου 1906 καὶ ὁδοιπορικὰ ἔξοδα ἐπιστροφῆς τῶν δύο ὑποτρό- φων τῆς Ἐταιρείας Εὐστρατ. Πε- λεκίδου καὶ Γ. Οἰκονόμου.....	»	8,000.—
» » συνδρομὴν τῆς Ἐταιρείας πρὸς κατασκευὴν τῆς προτομῆς τοῦ ἀρ- χαιολόγου L. Ross.....	»	400.—
» » ὁμοίως πρὸς κατασκευὴν τῆς προ- τομῆς τοῦ Evans.....	»	276.50
» εἰς Π. Γρατσαῖτον, δι' ἣν ὑπέστη ζη- μῶν, μὴ ἀποδοθέντων τῶν ὑπ' αὐ- τοῦ καταδληθέντων εἰς ξυλουργὸν δι' ἔργασίαν τῆς Ἐταιρείας....	»	25.—
» διὰ κατασκευὴν δύο ἐνδουμασιῶν τοῦ Κλητῆρος τῆς Ἐταιρείας (θερινῆς καὶ χειμερινῆς) καὶ δύο ὁμοίων τοῦ θυρωροῦ τῆς Ἐταιρείας....	»	170.—
» » ὁδοιπορικὰ φύλακος ἐν Σουνίῳ Ἰωάννου Μανθοπούλου.....	»	25.20
» » ἔξοδα κηδείας Ματθοπούλου....	»	50.—
Εἰς μεταφορὰν.....	Δρ.	<u>9,518.70</u>

'Εκ μεταφορᾶς.....	Δρ.	9,518,70	
Δαπανηθέντα διὰ ἀγορὰν κάρρου διὰ τὰς ἐργασίας τῆς Ἐταιρείας.....	»	190.—	
» » δημοσίευσιν ψηφίσματος ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Βασιλέως τῆς Δα- νίας.....	»	14.—	
» » ἀμαξαγωγία διὰ τὴν ἐπὶ τοῦ Προϋ- πολογισμοῦ Ἐπιτροπῆν.....	»	8.—	
» » δικαστικά ἔξοδα.....	»	31.—	
	Δρ.	9,761.70	Δρ. 9,761.70

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Ἐξοδα παρελθουσῶν χρήσεων.

Δαπανηθέντα διὰ τὴν ἐκ Ναυπλίου εἰς Ἐπίδαυρον μεταφορὰν τῇ 23 Δεκεμβρίου π.ῆ. πέντε κιβωτίων ἀγαλμάτων καὶ ἑκμαγείων καὶ ἑπτὰ σάκκων γύψου	Δρ.	32.—	
» » ὁδοιπορικὰ πρὸς μετάβασιν ἐξ Ἐ- πιδαύρου εἰς Ναύπλιον καὶ τανά- παλιν τῇ 8ῃ καὶ 16ῃ Δεκεμβρίου π.ῆ. τοῦ ἐπιστάτου Π. Βοσσιτσά- νου πρὸς ἐξαργύρωσιν ἐπιταγῶν .	»	12.—	
» εἰς Π. Βοσσιτσάνον διὰ χορήγημα πρὸς συντήρησιν τῆς ἐν Ἐπιδαύρῳ ἀρχαιολ. συλλογῆς κατὰ τοὺς μῆ- νας 86ριον, 96ριον καὶ 106ριον π.ῆ.	»	90.—	
» διὰ ἀξίαν κῶκ 980 ὀκάδων ἀγορασθέν- τος τῇ 31 86ρίου π. ῆ. πρὸς θέρ- μανσιν τοῦ καταστήματος τῆς Ἐ- ταιρείας.....	»	68.60	
» » διὰ δικαίωμα ὕδατος διὰ τὸ Κατά- στημα τῆς Ἐταιρείας τοῦ ἔτους 1905.....	»	80.—	
» » μισθώματα ἔτους 1905 τῶν πρὸς ἐναπόθεσιν τῶν εὐρημάτων ἀγα- σκαφῶν ἐν Ρηγείᾳ μισθωμένων οἰκημάτων ἐν Δηλῷ.....	»	156.—	
» » ἀξίαν τοῦ ὑπὸ τοῦ ἀρχιεργάτου Κ.Καμπάνη διὰ τὴν ἀναστήλωσιν τοῦ Ἐρεχθείου παρὰ Κοιτολούκα ἀγορασθέντος μολύβδου 70 ὀκάδων	»	42.—	
Εἰς μεταφορὰν.....	Δρ.	480.60	

Ἐκ μεταφορᾶς	Δρ.	480.60	
» » ἀξίαν τῶν ὑπὸ τοῦ Ἐφόρου Γ. Σωτηριάδου διὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ἐν Χαιρωνείᾳ Μουσείου τῆ 13 Ἰουλίου 1904 ἀγορασθέντων 20 ζεμπιλίων.....	»	26.—	
» » ἀξίαν τοῦ ὑπὸ Κ. Καμπάνη διὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ Μουσείου Δήλου τῆ 11 Ἰουλίου 1904 ἀγορασθέντος στόκου 10 ὀκάδων	»	8.—	
» » ἀξίαν τοῦ διὰ τὸν θυρωρὸν τῆς Ἐταιρείας ἀποφάσει τοῦ Συμβουλίου κατασκευασθέντος ἐπανωφορίου	»	50.—	
» » ἀξίαν γραφικῆς ὕλης καὶ διάφορα ἔξοδα 1905 διὰ τὰ Γραφεῖα τῆς Ἐταιρείας	»	154.70	
» » ἡμίσειαν ἀμοιβὴν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 144420 Γραμματείου Λαχείου Γ' τριμηνιας 1905, οἷ προσηρέχθη τὸ ἡμισυ μέρος.....	»	25.—	
» » κατανάλωσιν ἠλεκτρικοῦ ρεύματος πρὸς φωτισμὸν τοῦ καταστήματος τῆς Ἐταιρείας κατὰ τοὺς μῆνας 9ῆριον καὶ 10ῆριον 1905.....	Δρ.	109.55	
» » μίσθωμα δωματίου τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ οἰκίας Παπαγγελῆ μηνῶν Νῆβριου καὶ Δεβριου π. ἔ. χρησιμεύοντος πρὸς φύλαξιν τῶν ἐκεῖ ἀρχαίων	»	30.—	
» » συμπληρωτικὸν μισθὸν δραχμῶν 40 κατὰ μῆνα τοῦ φύλακος ἀρχαίων Δελφῶν Π. Βριχέα ἀπὸ 1 Ἀπριλίου 1904 μέχρι 31 Δεβριου 1905.....	»	240.—	
» » ὅμοιον φύλακος ἀρχαίων Δήλου Ν. Τσάνε ἀπὸ 1 Ἀπριλίου 1904 —31 Δεβριου 1905.....	»	240.—	
« » ἡμερομίσθια τεχνίτου Πολυκαντριώτου ἐργασθέντος εἰς τὴν συγκόλλησιν τῶν ἐβρημάτων τῶν ἀνασκαφῶν Δήλου καὶ Ῥηνείας κατὰ τοὺς μῆνας Ἰούλιον καὶ Αὐγουστον 1904	Δρ.	36.— Δρ.	1,339.85

ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1906

Χρεώσεις	Ποσόν	Πίστωσις	Ποσόν
Υπόλοιπον 31 Δεκεμβρίου 1905.....Δρ.	4,689 53	Ἐπιπρόσθετον εἰς ἔσοδα Γεν. Προϋπολογισμοῦ Δρ.	159,409 —
Εἰσπραχθέντα ἀπὸ ἔσοδα Γεν. Προϋπολογισμοῦ »	325,232 05	» » προκαταβολάς..... »	13,866 55
» » » προκαταβολάς..... »	11,708 55	» » Τράπεζαν Γ. Σκουζέ (ἔντοχος κατάθεσις)	153,952 50
» » Τράπεζαν Γ. Σκουζέ (ἔντοχος κατάθεσις)	140,000 —	» » πιστωτὰς διαφόρους..... »	3,942 85
» » ἐπιστροφὰς χρημάτων..... »	617 40	» » παρακαταθήκας ξένων ἀρχαιολογικῶν Σχολῶν..... »	3,660 55
» » παρακαταθήκας ξένων ἀρχαιολογικῶν Σχολῶν	3,660 55	» » Τράπεζαν τῆς Ἀνατολῆς (ἔντοχοι κατάθεσις)..... »	150,000 —
Δραχ.	485,908 08	Υπόλοιπον Ταμείου τῆ 31 Δεκεμβρίου 1906.. »	1,376 63
		Δραχ.	485,908 08

Ἐν Ἀθήναις, τῆ 31 Δεκεμβρίου 1906

Ὁ Ταμίας
Θ. ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ

Ὁ Λογιστής
Γ. ΚΛΟΝΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΤΗΣ ΜΕΡΙΔΟΣ

Ε Ε Ο Δ Α		
Εἰς μισθοὺς τοῦ προσωπικοῦ τῶν Γραφείων.....	Δρ.	8,630—
» » » » ἐπὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων.....	»	16,761 65
» ἔξοδα Γραφείων καὶ διαχειρίσεως.....	»	3,023 05
» » Βιβλιοθήκης.....	»	6,619 45
» ἀνασκαφὰς καὶ συντήρησιν ἀρχαίων μνημείων.....	»	94,420 90
» δημοσιεύματα.....	»	20,415 45
» ἐκτάκτους δαπάνας καὶ διάφορα ἔξοδα.....	»	9,761 70
» ἔξοδα παρελθουσῶν χρήσεων.....	»	1,339 85
» Κεφάλαιον, τὸ καθαρὸν περίσσευμα ἐσόδων προστιθέμενον εἰς Κεφάλαιον.....	»	174,604 95
	Δραχ.	335,577—

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 31 Δεκεμβρίου 1906

Ὁ Ταμίης

Θ. ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ

«ΕΣΟΔΑ ΚΑΙ ΕΞΟΔΑ»

Ε Σ Ο Δ Α			
Ἀπὸ εἰσφορᾶς.....	Δρ.	2,250	—
» τόκους καὶ μερίσματα	»	17,802	50
» ἔσοδα ἐξ ἀκινήτων κτημάτων.....	»	—	—
» » ἐκ δημοσιευμάτων	»	4,438	85
» » ἐκ κεκλεισμένων χρήσεων.....	»	308	—
» » διάφορα	»	432	70
» » ἐκ τοῦ Λαχείου.....	»	300,000	—
» ἀπρόοπτα ἔσοδα Γ' καὶ Δ' κληρώσεως 1905 τοῦ Λαχείου τῆς Ἑταιρείας καὶ ἐξ ἄλλης αἰτίας.....	»	5,586	65
» ἀνάληψιν ἐκ παρακαταθήκης δι' ἀνασκαφικά καὶ μουσειακά ἔργα ἐν Ἀθήναις.....	»	4,758	30
	Δραχ.	335,577	—
			—

Ὁ Λογιστὴς

Γ. ΚΛΟΝΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΕΝΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ			
Ταμείον.....	Δρ.	1,376	63
Μετοχαί Ἐθνικῆς Τραπεζῆς	>	131,320	—
Ὁμολογία Ἐθνικοῦ Δανείου ἐνοποιήσεως 1898	>	71,837	75
> Πατριωτικοῦ Δανείου τῶν 30,000,000	>	45	—
> Ἐθνικοῦ Δανείου Κεφαλαιουποιήσεως	>	640	—
Προκαταβολαί	>	3,874	85
Τράπεζα Γ. Σκουζέ (ἔντοκος κατάθεσις)	>	159,289	20
Χρεῶσται ἐκ γραμματίων Λαχείου	>	1,331	60
Ἀκίνητα κτήματα	>	65,170	24
Κατάστημα τῆς Ἑταιρείας	>	259,863	80
Τράπεζα τῆς Ἀνατολῆς (ἔντοκος κατάθεσις)	>	150,000	—
	Δρ.	844,749	07

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 31 Δεκεμβρίου 1906

Ὁ Ταμίας
Θ. ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΛΗΨΟΔΟΣΙΑ

		ΧΡΕΩΣΙΣ		
		Υπόλοιπον 31 Δεκεμβ. 1905	Πράξεις εντός του έτους 1906	Τὸ ὄλον τῆς χρεώσεως
Ταμείον.....	Δρ.	4,689 53	481,218 55	485,908 08
Μετογαί Ἐθνικῆς Τραπεζῆς.....	»	131,320 —		131,320 —
Ὅμολογαί Ἐθν. Δανείου Ἐνο- ποιήσεως 1898.....	»	71,837 75		71,837 75
Ὅμολογαί Πατριωτικῶν Δανείων τῶν 30,000,000.....	»	45 —		45 —
Ὅμολογαί Ἐθνικοῦ Δανείου Κε- φαλαιοποιήσεως.....	»	640 —		640 —
Προκαταβολαί.....	»	1,716 85	13,866 55	15,583 40
Τράπεζα Γ. Σκουζέ (ἐντοκος κα- τάθεσις).....	»	145,336 70	153,952 50	299,289 20
Χρεῶσταί ἐκ γραμματίων Λαχείου 1897—1900.....	»	1,331 60		1,331 60
Ἐγγυοδοσίαι.....	»			
Παρακαταθήκαι δι' ἀρχαιολογικά ἔργα ἐν Ἀθήναις.....	»		4,758 30	4,758 30
Πιστωταί διάφοροι.....	»		9,529 50	9,529 50
Κεφάλαιον.....	»			
Ἀκίνητα κτήματα.....	»	65,170 24		65,170 24
Κατάστημα τῆς Ἐταιρείας.....	»	259,863 80		259,863 80
Τράπεζα τῆς Ἀνατολῆς (ἐντοκος κατάθεσις).....	»		150,000 —	150,000 —
	Δρ.	681,951 47	843,325 40	1,495,276 87

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1906

Π Ι Σ Τ Ω Σ Ι Σ				ΥΠΟΛΟΙΠΑ 31 Δεκ. 1906					
*Υπόλοιπα 31 Δεκεμ. 1905		Πράξεις εντός του έτους 1906		Τὸ ὅλον τῆς πιστώσεως		Χρέωσις		Πιστώσις	
		484,531	45	484,531	45	1,376	63		
						131,320	—		
						71,837	75		
						45	—		
						640	—		
		11,708	55	11,708	55	3,874	85		
		140,000	—	140,000	—	159,289	20		
						1,331	60		
1.500	—			1,500	—			1.500	—
105,833	77			105,833	77			101,075	47
9,529	50	2,480	45	12,009	95			2,480	45
565,088	20	174,604	95	739,693	15			739,693	15
						65,170	24		
						259,863	80		
						150,000	—		
681,951	47	813,325	40	1,495,276	87	844,749	07	844,749	07

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 31 Δεκεμβρίου 1906

Ὁ Ταμίας
Θ. ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ

Ὁ Λογιστής
Γ. ΚΛΟΝΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΝΑΛΥΣΙΣ

τῶν Γενικῶν Λογαριασμῶν, ἐφ' ὧν ἐπῆλθε μεταβολή ἢ οὐ, κατὰ τὴν
χρῆσιν τοῦ ἔτους 1906.

Α'. Ἐπὶ τῶν Γενικῶν Λ/σμῶν τοῦ Ἐνεργητικοῦ.

Ταμεῖον

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1905 ὑπῆρχον ὑπόλοιπον.....	Δρ.	4,689.53
ἐχρεώθη ὁ Λογαριασμός οὗτος μὲ τὰς καθ' ὄλον τὸ ἔτος 1906 ἐνεργηθείσας εἰσπράξεις.....	»	481,218.55
Τὸ ὄλον.....	»	485,908.08
καὶ ἐπιστώθη μὲ τὰς κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἐνεργηθείσας πληρωμὰς.....	»	484,531.45
καὶ ὑπόλοιπον Ταμεῖου τῆς 31 Δεκεμβρίου 1906.....	»	<u>1,376.63</u>

Χρηματόγραφα

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1905 ὑπῆρχον 56 Μετοχαὶ ἀξίας.....	Δρ.	131,320.—
τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ἐφ' ὧν οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή, σημειοῦται δὲ ἡ ἀξία αὐτῶν κατὰ τὴν 31 Δεβρίου 1906.....	»	<u>131,320.—</u>
Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1905 ὑπῆρχον 754 Ὁμολογίαι Ἐθνικοῦ Δανείου Ἐγνοποιήσεως 1898 ἀξίας.....	»	71,837.75
ἐφ' ὧν οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή, σημειοῦται δὲ ἡ ἀξία αὐτῶν κατὰ τὴν 31 Δεβρίου 1906.....	»	<u>71,837.75</u>
Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1905 ὑπῆρχον 36 Ὁμολογίαι τοῦ Πατριωτικοῦ Δανείου τῶν 30,000.000 ἀξίας.....	»	45.—
ἐφ' ὧν οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή, σημειοῦται δὲ ἡ ἀξία αὐτῶν κατὰ τὴν 31 Δεβρίου 1906.....	»	<u>45.—</u>
Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1905 ὑπῆρχον Ὁμολογίαι τοῦ Ἐθνικοῦ Δανείου Κεφαλαιοποιήσεως ἀξίας.....	»	640.—
ἐφ' ὧν οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή, σημειοῦται δὲ ἡ ἀξία αὐτῶν κατὰ τὴν 31 Δεβρίου 1906.....	»	<u>640.—</u>

Προκαταβολαὶ ἐπὶ ἀποδόσει Δ/μοῦ εἰς ἐφόρους, ἐπιστάτας καὶ λοιπούς.

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1905 ὤφειλοντο εἰς τὴν Ἐταιρείαν προκαταβολαὶ	Δρ.	1,716.85
ἐχρεώθη ὁ λογαριασμός οὗτος μὲ τὰς καθ' ὄλον τὸ ἔτος 1906 γενομένας προκαταβολὰς.....	»	13,866.55
	»	<u>15,583.40</u>
καὶ ἐπιστώθη μὲ τὰς γενομένας ἀποδόσεις προκαταβολῶν.....	»	11,708.55
Ἐπίλοιπον ἀποδοτέον τὴν 31 Δεβρίου 1906.....	»	<u>3,874.85</u>

Τράπεζα Γ. Π. Σκουζέ.

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1905 τὸ ὑπὲρ τῆς Ἑταιρείας ὑπόλοιπον ἐντόκων καταθέσεων παρὰ τῆ Τραπέζῃ Γ. Π. Σκουζέ ἀνήρχετο εἰς..... Δρ.	145,336.70
ἔχρεώθη ὁ λογαριασμός οὗτος μὲ τὰς καθ' ὄλον τὸ ἔτος 1906 γενομένας ἐντόκους καταθέσεις..... »	153,952.50
	» 299,289.20
καὶ ἐπιστώθη μὲ τὰς γενομένας ἀναλήψεις..... »	140,000.00
Ἐπόλοιπον ὑπὲρ τῆς Ἑταιρείας τῆ 31 Δεβρίου 1906..... »	<u>159,989.20</u>

Χρεῶσται ἐκ Γραμματίων Λαχείου.

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1905 τὸ ὑπόλοιπον τῶν χρεωστῶν ἐκ γραμματίων Λαχείου ἀνήρχετο ἐν συνόλῳ εἰς..... Δρ.	1,331.60
ἐπὶ τοῦ Λ/σμοῦ τούτου οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή. Ἐπόλοιπον τῆν 31 Δεβρίου 1906..... »	<u>1,331.60</u>

Ἀκίνητα κτήματα.

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1905 ὑπῆρχεν ὑπόλοιπον..... Δρ.	65,170.24
ἔφ' οὗ οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή, ἐπομένως σημειοῦται ἡ ἀξία αὐτῶν κατὰ τὴν 31 Δεβρίου 1906..... »	<u>65,170.24</u>

Κατάστημα τῆς Ἑταιρείας.

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1905 τὸ ὑπόλοιπον ἀνήρχετο εἰς..... Δρ.	259,863.80
ἔφ' οὗ οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή, σημειοῦται δὲ ἡ ἀξία τοῦ Καταστήματος τῆς Ἑταιρείας τὴν 31 Δεβρίου 1906..... »	<u>259,863.80</u>

Τράπεζα τῆς Ἀνατολῆς.

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1905 οὐδὲν ὑπῆρχεν ὑπόλοιπον, ἔχρεώθη ὁ λογαριασμός οὗτος μὲ τὰς καθ' ὄλον τὸ ἔτος 1906 γενομένας ἐντόκους καταθέσεις..... Δρ.	150,000.—
Ἐπόλοιπον ὑπὲρ τῆς Ἑταιρείας τῆ 31 Δεκεμβρίου 1906..... »	<u>150,000.—</u>

*Ἐν Ἀθήναις τῆ 31 Δεβρίου 1906***Ὁ Ταμίης**

Θ. ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ

Ὁ Δογιστῆς

Γ. Ν. ΚΛΟΝΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ

Β'. Ἐπὶ τῶν Λ/σμῶν τοῦ Παθητικοῦ.**Ἐγγυοδοσίαι.**

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1905 ὑπῆρχεν ὑπόλοιπον..... Δρ.	1,500.—
ἔφ' οὗ οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή. Ἐπόλοιπον τῆ 31 Δεβρίου 1906.. »	<u>1,500.—</u>

Παρακαταθήκαι δι' ἀρχαιολογικά ἔργα ἐκτελεστέα ἐν Ἀθήναις.

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1905 ὑπῆρχεν ὑπόλοιπον.....	Δρ.	105,833.77
ἐχρεώθη ὁ Δ/σμός οὗτος μὲ τὰ πληρωθέντα.....	»	4,758.30
Ἐπόλοιπον τῆ 31 Δεβρίου 1906.....	»	<u>101,075.47</u>

Πιστωταὶ Διάφοροι.

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1905 ὑπῆρχεν ὑπόλοιπον.....	Δρ.	9,529.50
ἐπιστώθη ὁ λογαριασμός οὗτος μὲ τὰ ὀφειλόμενα τὴν 31 Δεβρίου 1906.....	»	2,480.45
	»	<u>12,009.95</u>
καὶ ἐχρεώθη 1) μὲ τὰς γενομένας πληρωμάς.....	Δρ.	3,942.85
καὶ 2) μὲ τὰ ὑπὲρ τῆς Ἐταιρείας παραγραφέντα ἐκ κληρωθέντων λαγείων καὶ πάσης ἄλλης αἰτίας.	»	<u>5,586.65</u>
Ἐπόλοιπον τὴν 31 Δεκεμβρίου 1906.....	»	<u>9,529.50</u> <u>2,480.45</u>

Πληρωτέα ἐντάλματα.

Καθ' ὄλον τὸ ἔτος 1906 ἐξεδόθησαν ἐντάλματα 1007 ἀξίας.....	Δρ.	484,531.45
ἅτινα καὶ ἐξωφλήθησαν ὅλα ὑπὸ τοῦ Ταμείου τῆς Ἐταιρείας.....		

Ἐν Ἀθήναις τῆ 31 Δεβρίου 1906

Ὁ Ταμίας
Θ. ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ

Ὁ Λογιστὴς
Γ. ΚΛΟΝΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΙΝΑΞ ἐμφαίνων τὴν περιουσίαν τῆς Ἑταιρείας
κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1906.

Ἡ περιουσία τῆς Ἑταιρείας κατὰ τὴν 31 Δ/βρίου 1905 ἀνήρχετο εἰς		Δρ. 565,088.20
ἀποτελουμένη ἐκ τῶν ἑξῆς :		
ἐκ τοῦ ὑπολοίπου τοῦ Ταμείου κατὰ τὴν 31 Δεβρίου 1905.....	Δρ.	4,689.53
ἐκ 56 μετοχῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἀξίας	»	131,320.—
ἐξ 754 ὁμολογιῶν Ἐθνικοῦ Δανείου Ἐνοποιήσεως τοῦ ἔτους 1898.	»	71,837.75
ἐκ 36 ὁμολογιῶν πατριωτικοῦ δανείου τῶν 30,000.000.....	»	45.—
ἐκ μιᾶς ἀποδείξεως καὶ ἐνὸς ὀριστικοῦ τίτλου τοῦ Ἐθνικοῦ Δανείου Κεφαλαιοποιήσεως	»	640.—
ἐκ προκαταβολῶν	»	1,716.85
ἐξ ἐντόκου καταθέσεως παρὰ τῆ Τραπεζῆ Γ. Π. Σκουζέ.....	»	145,336 70
ἐκ χρεωστῶν ἐκ γραμματίων Λαχείου 1897 - 1900	»	1,331.60
ἐξ ἀκινήτων κτημάτων ἀξίας	»	65,170.24
ἐκ τοῦ Καταστήματος τῆς Ἑταιρείας	»	259,863.80
	»	<u>681,951.47</u>

Ἐκπιπτομένων τῶν ὀφειλομένων κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1905 εἰς ἐγγυοδοσίαν ἐργολάβου Ν. Μοσχου	Δρ.	1,500.—	
» ἀρχαιολογικὰ ἔργα ἐκτελεστέα	»	105,833.77	
» μισθοὺς φυλάκων τοῦ ἔτους 1905	»	1,377 65	
» ἀνεκκαθαρίστους λογαριασμοὺς τοῦ ἔτους 1905.....	»	2,551 85	
» ὀφειλομένας ἀμοιβὰς Λαχείου Γ' τριμηνίας	»	2,050.—	
» ὀφειλομένας ἀμοιβὰς Λαχείου Δ' τριμηνίας	»	3,550.—	Δρ. 116,863.27 Δρ. 565,088.20

Ἐντὸς τοῦ ἔτους 1906 ἐπῆλθον αἱ ἑξῆς αὐξομειώσεις :

α') εἰς τὸ ὑπόλοιπον τοῦ Ταμείου τῆς 31 Δεβρίου 1905.....	Δρ.	4,689.53
---	-----	----------

προσετέθησαν αί καθ' ὄλον τὸ ἔτος			
1906 ἐνεργηθεῖσαι εἰσπράξεις			
κατὰ τὴν ἀναλυτικὴν κατάστα-			
σιν τῆς κινήσεως τοῦ Ταμείου	Δρ.	481,218.55	
Τὸ ὄλον.....	»	485,908.08	
ἀφαιρουμένων δὲ τῶν κατὰ τὸ αὐτὸ			
ἔτος ἐνεργηθεισῶν πληρωμῶν	»	484,531.45	
ἔμενεν ὑπόλοιπον κατὰ τὴν 31			
Δεβρίου 1906.....	»	1,376.63	Δρ. 1,376.63
β') Ἐπὶ τῶν μετοχῶν τῆς Ἐθνικῆς			
Τραπεζῆς, 56 τὸν ἀριθμὸν οὐδεμία			
ἐπῆλθε μεταβολή, σημειοῦται δὲ ἡ			
ἀξία αὐτῶν....			» 131,320.—
γ') Ἐπὶ τῶν ὁμολογιῶν Ἐθνικοῦ			
Δανείου Ἐνοποιήσεως 1898, 754			
τὸν ἀριθμὸν, οὐδεμία ἐπῆλθε			
μεταβολή, σημειοῦται δ' ἡ ἀξία			
αὐτῶν.....			» 71,837.75
δ') Ἐπὶ τῶν Ὁμολ. τοῦ Πατριωτικοῦ			
Δανείου τῶν 30,000.000 οὐδεμία			
ἐπῆλθε μεταβολή (ἀριθμοὶ 81,885			
ἕως 81,890, 81,892 — 81,893,			
81,895 — 81,905, 81,907 — 81,909,			
81,911 — 81,914, 86,886 — 86,889,			
128,955, 128,957, 187,052 ἕως			
187,053 καὶ 187,055 — 187,056) σημειοῦ-			
ται δ' ἡ ἀξία αὐτῶν.....			» 45.—
ε') Ἐπὶ τῶν Ὁμολογιῶν τοῦ Ἐθνικοῦ			
Δανείου Κεφαλαιοποιήσεως οὐδεμία			
ἐπῆλθε μεταβολή, σημειοῦται δ' ἡ			
ἀξία αὐτῶν εἰς.....			» 640.—
στ') Ἐκ προκαταβολῶν εἰς ἐφόρους,			
ἐπιστάτας καὶ λοιποὺς ἐπὶ ἀποδόσει			
λογαριασμοῦ ὀφείλοντο κατὰ τὴν	Δρ.	1,716.85	
31 Δεβρίου 1905 ...			
ἔδόθησαν ἐντὸς τοῦ ἔτους 1906 νέαι			
προκαταβολαί.....	»	13,866.55	
	»	15,583.40	
καὶ ἀπεδόθησαν κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος	»	11,708.55	
ἐπομένως ὀφείλονται κατὰ τὴν 31			
Δεκεμβρίου 1906.....	»	3,874.85	» 3,874.85
Εἰς μεταφορὰν.....			Δρ. 209,094.23

Ἐκ μεταφορᾶς		Δρ. 209,094.23
ζ') Εἰς τὸ κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1905 ὑπόλοιπον ἐντόκων καταθέσεων παρὰ τῆς Τραπεζῆς Γ. Π. Σκουζέ.....	Δρ. 145,336.70	
προσετέθησαν διὰ νέων καταθέσεων ἐντὸς τοῦ ἔτους 1906.....	» 153,952.50	
	» 299,289.20	
καὶ ἀνελήφθησαν ἐντὸς τοῦ ἰδίου ἔτους	» 140,000.—	
ἐπομένως ἔμεινεν ὑπόλοιπον κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1906.....	» 159,289.20	Δρ. 159,289.20
η') Εἰς τοὺς χρεώστας ἐκ γραμματίων Λαχείου οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή, σημειοῦται δὲ τὸ ὀφειλόμενον ποσόν.....		» 1,331.60
θ') Εἰς τὰ ἀκίνητα κτήματα οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή, σημειοῦται δ' ἡ ἀξία αὐτῶν.....		» 65,170.24
ι') Ἐπὶ τῆς γενομένης δαπάνης μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1899 τοῦ ἀνεγερθέντος καταστήματ. τῆς Ἐταιρείας οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή, σημειοῦται δὲ αὕτη		» 259,863.80
ια') Εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἀνατολῆς, ἐν ἣ κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1905 οὐδὲν ὑπῆρχεν ὑπόλοιπον, κατετέθησαν ἐντὸς τοῦ ἔτους 1902 δρ. 150,000.00, ἐφ' ὧν οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή, ἐπομένως τὸ ὑπὲρ τῆς Ἐταιρείας ὑπόλοιπον τῆς 31 Δεκεμβρίου 1906 ἀνήρχετο εἰς....		» 150,000.—
		Δρ. <u>844,749.07</u>
Κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἡ περιουσία τῆς Ἐταιρείας κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1906 ἀποτελεῖται...		
1) ἀπὸ μετρητὰ ἐν τῷ Ταμείῳ ...		» 1,376.63
2) » 56 μετοχὰς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἀξίας		» 131,320.00
3) » 754 Ὁμολογίας Ἐθνικοῦ Δανείου Ἐνοποιήσεως τοῦ 1898 ἔτους.....		» 71,837.75
4) » 36 Ὁμολογίας Πατριωτ. Δανείου τῶν 30,000.000		» 45.—
5) » 1 ἀπόδειξιν καὶ ἓνα ὀρι- Εἰς μεταφορὰ		Δρ. <u>204,579.38</u>

Ἐκ μεταφορᾶς		Δρ. 204,579.38
στικόν τίτλον τοῦ Ἐθνικοῦ Δανείου Κεφαλαιοποιήσεως		» 640.—
6) » Προκαταβολάς		» 3,874.85
7) » ἔντοκον κατάθεσιν παρά τῆς Τραπεζῆς Γ. Π. Σκουζέ...		» 159,289.20
8) » χρεώστας ἐκ γραμματίων Λαχείου 1877 - 1900....		» 1,331.60
9) » ἀκίνητα κτήματα ἀξίας...		» 65,170.24
10) » Κατάστημα τῆς Ἐταιρείας ἀξίας		» 259,863.80
11) » ἔντοκον κατάθεσιν παρά τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἀνατολῆς..		» 150,000.—
Τὸ ὅλον.....		Δρ. 844,749.07
ἐξ ὧν ἀφαιρουμένων τῶν ὀφειλομένων		
1) εἰς ἐγγυοδοσίαν ἐργολάβου Ν. Μοσχοῦ	Δρ. 1,500.—	
2) » ἀρχαιολογικά ἔργα ἐν Ἀθήναις	» 101,075.47	
3) » μισθοὺς φυλάκων τοῦ ἔτους 1906.....	» 645.—	
4) » ἀνεκκαθαρίστους λογαριασμοὺς τοῦ ἔτους 1906 ...	» 1,835.45	
	» 105,055.92	Δρ. 105,055.92
Ἐπολείπεται καθαρά περιουσία τῆς 31 Δεβρίου 1906		» <u>739,693.15</u>

Ἐν Ἀθήναις 31 Δεβρίου 1906

Ὁ Ταμίας
Θ. ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ

Ὁ Λογιστὴς
Γ. Ν. ΚΛΟΝΤΗΡΟΠΟΛΟΣ

Ε Κ Θ Ε Σ Ι Σ

ΤΩΝ

ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1906

συνταχθεῖσα ὑπὸ τοῦ γραμματέως τῆς Ἑταιρείας Π. Καββαδία καὶ ἀναγνωσθεῖσα ἐν τῇ γενικῇ συνελεύσει τῶν ἐταίρων τῇ 28 Ἰανουαρίου 1907.

Κύριοι,

Τὸ Συμβούλιον, ἀρχόμενον τῆς περὶ τῶν πεπραγμένων τοῦ λήξαντος ἔτους λογοδοσίας του, λόγον ποιεῖται ἐν πρώτοις περὶ ἐταίρων. Κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἐνεγράφησαν νέοι ἐταῖροι δέκα, ἀνῆλθε δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν τακτικῶν ἐταίρων εἰς διακοσίους καὶ τέσσαρας ἐν ὄλῳ. Μετὰ λύπης δὲ ἀναφέρει τὸ Συμβούλιον, ὅτι τῶν παλαιῶν ἐταίρων ἀπέβίωσαν δύο, ὁ Α. Ροσσέτος καὶ ὁ Ἰωάννης Πεσμαζόγλου. Ἄτυχῶς δὲ ὁ θάνατος ἐπληξε καὶ ἄλλον ἄνδρα, ἐπισημότατον τοῦτον ἐν τῇ ἀρχαιολογίᾳ καὶ ἐπιτίμιον ἐταῖρον τῆς ἡμετέρας ἐταιρείας, τὸν Ὄθωνα Benndorf, διευθυντὴν τοῦ ἐν Βιέννῃ αὐστριακοῦ ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου. Ὁ Benndorf καὶ διὰ τῆς ἀρχαιολογικῆς αὐτοῦ παιδείας καὶ διὰ τῆς μεγάλης ὀργανωτικῆς καὶ διοικητικῆς αὐτοῦ ικανότητος κατέλαβε περιφανεστάτην θέσιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν ἀρχαιολογικῶν σπουδῶν καὶ ἐργασιῶν τῶν ἡμετέρων χρόνων. Καθηγητὴς τῆς ἀρχαιο-

λογίας καὶ τμηματάρχης ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῆς παιδείας, αὐτὸς ἦτο ὁ κύριος μοχλὸς ἐν Αὐστρίᾳ ὁ τὰ πάντα κινῶν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐπιστήμης· αὐτὸς συνετέλεσεν ἐν τοῖς πρώτοις εἰς τὴν κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους γενομένην μεγάλην ἔξαρσιν τῶν ἀρχαιολογικῶν σπουδῶν ἐν τῇ αὐστριακῇ μοναρχίᾳ, αὐτὸς ἐγένετο ὁ ἰδρυτὴς καὶ διευθυντὴς τοῦ ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου, αὐτὸς ἦτο ὁ προκαλέσας καὶ συνεργήσας εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν τῶν ἀρχαιοτήτων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν μεγάλων ἀνασκαφῶν τῆς Ἐφέσου, αὐτὸς τέλος ἦτο ὁ συντελέσας εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις ἰδρυσιν τοῦ αὐστριακοῦ Ἰνστιτούτου καὶ ὁ μεγάλας ἐπὶ μακρὸν χρόνον καταβαλὼν προσπάθειάς πρὸς ἐξεύρεσιν τῶν ἀναγκαίων πόρων, ὅπως τὸ Ἰνστιτούτον τοῦτο ἀποκτήσῃ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει ἴδιον μέγαρον καὶ οὕτω μονιμοποιηθῇ παρ' ἡμῖν. Ἄλλ' ὁ θάνατος δὲν ἐπέτρεψε τῷ Benndorf νὰ ἴδῃ πληροῦμενον τὸ γλυκὺ αὐτοῦ ὄνειρον, διότι γλυκὺ αὐτοῦ ὄνειρον ἦτο νὰ παραστῇ εἰς τὰ ἐγκαίνια τοῦ ὅσον οὕτω περατουμένου μεγάρου τοῦ αὐστριακοῦ Ἰνστιτούτου κατὰ τὴν λεωφόρον Ἀλεξάνδρας. Τοιοῦτον ἄνδρα ἀποιχόμενον δικαίως θρηνεῖ σὺν πᾶσι τοῖς ἀρχαιολόγοις ἢ ἡμετέρα Ἐταιρεία.

Μεταβαίνοντες νῦν εἰς τὴν ἔκθεσιν τῶν πεπραγμένων τῆς Ἐταιρείας κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἐφιστῶμεν τὴν προσοχὴν ὑμῶν ἐπὶ τῶν προκειμένων ὑμῖν λογιστικῶν πινάκων, ἐν οἷς ἐκτίθενται ἀναλελυμένως τὰ τε ἔσοδα καὶ ἔξοδα τοῦ λήξαντος ἔτους καὶ ἡ οικονομικὴ κατάστασις τῆς Ἐταιρείας.

Κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἡ Ἐταιρεία εἰσέπραξεν ἐκ τοῦ ἠνωμένου λαχείου τοῦ στόλου καὶ τῶν ἀρχαιοτήτων δρ. 300,000, αὐτὸ δηλ. τὸ ποσὸν τὸ ὀριζόμενον ὑπὸ τοῦ ΓΝΖ' νόμου τῆς 7 Ἰουλίου 1905. Τὰ ὅλα δὲ ἔσοδα τῆς

Ἑταιρείας ἀνῆλθον εἰς δρ. 330,818, τὰ δὲ ἔξοδα εἰς δρ. 158,492, ὥστε προέκυψε πλεόνασμα δρ. 172,326. Τὸ πλεόνασμα τοῦτο ἦτο ἀναγκαιότατον, ὅπως καλυφθῶσι δι' αὐτοῦ ὑποχρεώσεις τῆς Ἑταιρείας καὶ ἐλλείμματα τῶν παρελθόντων ἐτῶν, βελτιωθῆ δὲ οὕτως ἢ ἐκ βάθρων διασαλευθεῖσα οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς Ἑταιρείας.

Νέα μεγάλα ἔργα, ἅπερ ἐξετέλεσεν ἡ Ἑταιρεία κατὰ τὰ παρελθόντα ἔτη, οἷα ἡ στερέωσις τοῦ Παρθενῶνος, ἐφ' ᾧ μόνῳ ἔργῳ ἐδαπανήθησαν δρ. 232,540, ἡ στερέωσις τῶν μωσαϊκῶν καὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Δαφνίου, ἡ ἀναστήλωσις τοῦ λέοντος τῆς Χαιρωνείας, ἡ ἀνέγερσις τοῦ ἐν Φιγαλίας ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἄλλα, καὶ ἐπὶ πλέον ἢ μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ λαχείου τοῦ στόλου μείωσις τῶν ἐκ τοῦ λαχείου τῆς Ἑταιρείας ἐσόδων, μὴ πωλουμένων ἀπάντων τῶν ἐκδιδομένων γραμματίων, ἐπήνεγκον ἐλλείμματα ἐν τοῖς προϋπολογισμοῖς τῶν τελευταίων ἐτῶν καὶ ἠπέιλησαν πρὸς στιγμὴν, ἔνεκα τοῦ ἀβεβαίου μέλλοντος τοῦ λαχείου, αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν τῆς Ἑταιρείας. Ἐνεκα τούτου τὸ Συμβούλιον περιώρισε κατὰ τὸ ληξάν ἔτος τὰ ἔργα αὐτοῦ, τοσοῦτον μᾶλλον, καθ' ὅσον κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἔμελλε νὰ ἐφαρμοσθῆ τὸ πρῶτον ὁ νέος νόμος ὁ συγχωνεύων τὰ δύο λαχεῖα καὶ οὕτω νὰ φανῶσι τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐφαρμογῆς αὐτοῦ.

Διὰ τοῦ ἐπιτευχθέντος νῦν πλεονάσματος πληροῦνται τὰ πρότερα ἐλλείμματα καὶ καλύπτεται ἢ εἰς βάρος τῆς περιουσίας τῆς Ἑταιρείας παρακαταθήκη ἐκ δρ. 101,075, ἣτις κατὰ τὸ Β. Διάταγμα τῆς 7 Ἰουλίου 1901 εἶνε προωρισμένη εἰς ἐκτέλεσιν μουσειακῶν καὶ ἀνασκαφικῶν ἔργων ἐν Ἀθήναις.

Ἀποτραπέντος οὕτω τοῦ οἰκονομικοῦ κινδύνου τῆς Ἑταιρείας, δύναται τὸ Συμβούλιον μετὰ θάρρους νὰ προβῆ εἰς ἄλλα ἔργα καὶ ἰδίᾳ εἰς τὰ ἐν Ἀθήναις, ἧτοι εἰς τὴν ἀνα-

σκαφήν τῆς παλαιᾶς ἀγορᾶς, εἰς τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν πρὸς ὑποστήριξιν τῶν μνημείων ἔργων καὶ τῆς περὶ τὴν Ἀκρόπολιν ἀνασκαφῆς, καὶ εἰς τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν κατὰ τὸ Ὀλυμπιεῖον ἔργων, εἰς τὴν ἀνασκαφήν δηλ. τοῦ χώρου καὶ εἰς τὴν διὰ λίθων ἀνοικοδόμησιν τοῦ κρηπιδώματος τοῦ ναοῦ, καθ' ἃ ἀπεφάσισεν ἤδη τὸ Συμβούλιον. Μεγάλα εἶνε τὰ ἔργα ταῦτα, πολλῆς δαπάνης δέονται καὶ συντόνου ἐνεργείας· ἀλλ' ἡ διεξαγωγή αὐτῶν εἶνε καὶ ἔργον φιλοτιμίας διὰ τὴν Ἑταιρείαν, διότι δι' αὐτῶν θὰ ἐπιθέσῃ τὴν κορωνίδα εἰς ὅσα αὕτη ἀπὸ τοῦ 1837 μέχρι σήμερον διεξήγαγεν ἔργα ὑπὲρ τοῦ ἔθνους καὶ ὑπὲρ τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐπιστήμης.

Τρέπομεν νῦν τὸν λόγον εἰς τὰ ἀνασκαφικὰ ἔργα τῆς Ἑταιρείας, ὧν τὰς καθ' ἕκαστα δαπάνας βλέπει τις ἐν τῷ ὑπ' ὄψει ὑμῶν ἀναλυτικῷ ἀπολογισμῷ. Λεπτομερεῖς ἐκθέσεις περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἀνασκαφῶν τούτων, ὑποβληθεῖσαι ὑπὸ τῶν διευθυνάντων αὐτὰς ἐφόρων ἢ μελῶν τοῦ Συμβουλίου, θέλουσι δημοσιευθῆ ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τῆς Ἑταιρείας (ἴδε τὰς ἐκθέσεις ταύτας ἐν τέλει τοῦ ἀνά χειρᾶς τεύχους). Κατὰ τὸ περιεχόμενον δὲ τῶν ἐκθέσεων τούτων ἀνακοινοῦμεν ἐνταῦθα βραχέα τινά, τὰ ἐξῆς:

Κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἐξηκολούθησαν αἱ ὑπὸ τοῦ ἐφόρου ἀρχαιοτήτων καὶ μέλους τοῦ συμβουλίου Β. Λεονάρδου ἐνεργούμεναι ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἀνασκαφαὶ ἐν τῷ παρὰ τὸν Ὠρωπὸν Ἀμφιαρείῳ. Ἔργασίαι ἐγένοντο ἐν πρώτοις παρὰ τὴν νῦν ἔτι ρέουσαν ἀρχαίαν πηγὴν καὶ κρήνην, ἣτις ὡς ἐξ ἐπιγραφῶν δηλοῦται ἐπεσκευάσθη κατὰ τὴν 4^{ην} π. Χ. ἑκατονταετηρίδα, ἐξωκοδομήθη δὲ τῷ 333 π. Χ. καινῇ κρήνῃ, τὸ δὲ ὕδωρ διωχετεύετο εἰς μεγάλην δεξαμενὴν καὶ εἰς λουτρῶνας. Κατὰ χώραν σώζονται δύο μεγάλαι

λεκάναι, ὧν ἡ ἑτέρα μαρμάρου Πεντέλης. Γλυπτὰ δὲ εὐρέθησαν μαρμαρίνη κεφαλὴ νεανίου καὶ μέρος κορμοῦ ἀγάλματος. Ἐγένετο δὲ σκαφή καὶ ἐπὶ τῆς ἑτέρας ὄχθης τοῦ χειμάρρου, ἐν ἰδιωτικῷ ἀγρῷ ἀγορασθέντι ὑπὸ τῆς Ἑταιρείας. Ἐν τούτῳ ἀνεκαλύφθησαν περὶ τὰ 12 δωμάτια, ὧν οἱ τοῖχοι σώζονται εἰς ὕψος ἡμίσεος μέχρι ἐνὸς καὶ ἡμίσεος μέτρου. Ἐνταῦθα πιθανῶς ἦσαν τὰ καταλύματα τῶν κατὰ τὴν πεντετηρίδα προσερχομένων ξένων καὶ τὰ ἐν ἐπιγραφῇ μνημονεύόμενα *καπηλεῖα*, ἐξ ὧν ἐλήφθη μέρος τῶν χρημάτων τῶν ἀναλωθέντων εἰς τὴν ἐπισκευὴν τῆς κρήνης καὶ τῶν λουτρῶνων. Καὶ ἐν τῇ κατὰ τοῦτο τὸ μέρος ἀνασκαφῇ εὐρέθησαν διάφορα γλυπτὰ καὶ ἐπιγραφαὶ καὶ πρὸς τούτοις σφενδόνη δακτυλίου χαλκῆ ἐφ' ἧς Ἔρως ἀναβαίνων διὰ κλίμακος εἰς δένδρον, φοίνικα, ὡς φαίνεται, τέχνης καλῆς.

Δευτέρα σκαφή ἐγένετο ἐν *Σουνίῳ* διὰ τοῦ ἐφόρου ἀρχαιοτήτων καὶ μέλους τοῦ Συμβουλίου Β. Στάη, ἐξακολούθησις καὶ αὕτη τῶν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν διὰ τοῦ αὐτοῦ ἐφόρου ἐνεργουμένων ἐκεῖ ἀνασκαφῶν. Ἐν τῇ ἀνασκαφῇ ταύτῃ εὐρέθησαν ἐφέτος ἔργα τέχνης ἀξιολόγου, ἤτοι δύο κολοσσαῖα ἀρχαῖκὰ ἀγάλματα τοῦ τύπου τῶν καλουμένων Ἀπολλώνων, καὶ αἱ βάσεις μετὰ τῶν ποδῶν δύο ἐτέρων ὁμοίων, μικροτέρων κατὰ τι. Τὰ εὐρήματα ταῦτα προέρχονται ἐκ τῆς μετὰ τὰ Περσικὰ γενομένης ἐπιχώσεως πρὸς ἰσοπέδωσιν τοῦ περίξ τοῦ ναοῦ χώρου, ὑπάρχει δὲ ἐλπὶς ἐν μελλούσῃ ἀνασκαφῇ ὀλοκλήρου τοῦ χώρου νὰ εὐρεθῶσι καὶ ἄλλα πολλὰ παραπλήσια ἀγάλματα, ὡς ἐγένετο ἤδη καὶ ἐν τῇ Ἀκροπόλει.

Τὸ ἕτερον τῶν δύο κολοσσαίων ἀγαλμάτων, ὅπερ σώζεται σχεδὸν ὀλοκλήρον, ἐξετέθη ἤδη ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀρχαῖκῆς αἰθούσης τοῦ ἐθνικοῦ μουσείου, ἀποτελέσαν διὰ τῶν μεγάλων αὐτοῦ διαστάσεων καὶ τῆς μοναδικῆς αὐ-

τοῦ τεχνικῆς ἐπεξεργασίας ἐξαιρετικὸν κόσμον τούτου.

Ἄνασκαφαι ἐγένοντο κατὰ τὸ λήξαν ἔτος καὶ ἐν Χαλκίδι διὰ τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου Γ. Παπαβασιλείου. Δι' αὐτῶν ἀνεκαλύφθησαν ἐν θέσει *Μάνικα* ὄραν περίπου ἀπεχούση τῆς Χαλκίδος περὶ τοὺς πεντήκοντα πανάρχαιοι τάφοι, ὅμοιοι πρὸς τοὺς Κυκλαδικούς τῶν νήσων, συγκείμενοι ἐκ δύο μερῶν, ἐκ τῆς εισόδου ἐχούσης σχῆμα περίπου τετράγωνον καὶ ἐκ τοῦ κυρίως τάφου, εἰς ὃν εἰσέρχεται τις διὰ θύρας καλυπτομένης διὰ πλακὸς ἀκατεργάστου ἢ διὰ πολλῶν λίθων. Κτερίσματα εὐρέθησαν ἐν μὲν τοῖς ἀρχαιότεροις τούτων τέσσαρα λίθινα ἀγγεῖα καὶ δύο εἰδῶλια ἐκ μαρμάρου, ὧν τὸ ἕτερον γυναικός, πρὸς δὲ τούτοις καὶ πῆλινα ἀγγεῖα ἡμίοπτα ποικίλα τὸ μέγεθος καὶ τὸ σχῆμα. Ἐν ἐνὶ τῶν τάφων, τῶν τεχνικωτέρων καὶ ὠραιότερων, εὐρέθη καὶ χαλκοῦν μαχαίριον καὶ ἔλασμα τι ἀργυροῦν φέρον ἔτι ἥλους μικρούς.

Παρὰ τὴν *Βρωμοῦσαν* ἀνευρέθησαν τάφοι *Μυκηναῖκοι* τῶν προσεγγιζόντων εἰς τοὺς γεωμετρικοὺς χρόνων, ὡς φαίνεται ἐκ γεωμετρικοῦ ἀγγείου εὐρεθέντος ἐν τινι τούτων. Τὰ εὐρεθέντα ἀγγεῖα εἶνε πιθοειδῆ καὶ ἄλλων σχημάτων, ἔχουσι δὲ κοσμήματα ἐρυθρά. Πρὸς τοῖς ἀγγείοις εὐρέθησαν καὶ χαλκᾶ πράγματα, οἷον ξυρός, ἐγχειρίδιον ὀξὺ κτλ.

Ἐν θέσει *Πεῖ* ἀνεφάνη ἱερόν τι, ἔνθα ἀνευρέθησαν 13 μικροὶ χαλκοὶ βόες, δύο σατυροειδεῖς μορφαὶ ὡσαύτως χαλκαὶ καὶ κόκκοι, ὄρμου πιθανῶς, περὶ τοὺς τεσσαράκοντα.

Ἐξηκολούθησαν δὲ καὶ αἱ ἐν *Νάξῳ* ἐνεργούμεναι ἀνασκαφαὶ διὰ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ἀνθρωπολογικοῦ Μουσείου καὶ μέλους τοῦ Συμβουλίου Κλωνὸς Στεφάνου. Ἀπεκαλύφθησαν πολλοὶ τάφοι προμυκηναῖκοί: νεκροταφεῖον κατὰ τὴν θέσιν *Κάμπος τῆς Μάκρης* καὶ τάφων συστάδες κατὰ διαφόρους ἄλλας θέσεις.

Οἱ τάφοι ὁμοιάζουσι καθ' ὄλου πρὸς τοὺς ἀνασκαφέντας κατὰ τὰ πρότερα ἔτη, ἐνέκλειον δὲ συνηθέστερον μὲν ἓνα νεκρόν, σπανιώτερον δὲ δύο, τρεῖς ἢ πλείονας.

Τὰ κτερίσματα ἀπετελοῦντο κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ πηλίνων ἀγγείων μὴ φερόντων ἴχνη τροχοῦ, τινῶν δὲ ἐκ τῶν λίαν σπανίων. Καὶ ἐν μὲν τῷ νεκροταφείῳ τῆς Μάκρης δεσπόμενα κτερίσματα ἦσαν κυλινδρικαὶ πυξίδες, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κεκοσμημέναι δι' ἀποκλειστικῶς εὐθυγράμμων χαρακτῶν κοσμημάτων, σπανιώτερον σφαιρικαί· ἔλειπον δὲ ὀλοσχερῶς πῆλιναι προχοῖδες. Τούναντίον δέ, ἐν τάφοις ἐν θέσει Σπεδῶ ἔλειπον μὲν κυλινδρικαὶ πυξίδες, ἐδέσποζον δὲ προχοῖδες, τὸ πολὺ ἄκοσμοι. Ἐκ τούτων ἀξία ἰδιαίτερας μνείας μικρὰ προχοῖς κεκοσμημένη διὰ γραπτῶν καστανοχρῶν δρυφακτοειδῶν κοσμημάτων ἐπὶ πεδίου λευκοκιτρίνου, φέρουσα δὲ φθαρὲν ἐπένδυμα ἀργυροῦν, ὅπερ νῦν τὸ πρῶτον ἀπαντᾷ εἰς πῆλινα ἀγγεῖα τῆς ἐποχῆς ταύτης.

Τῶν εὐρεθέντων δὲ μαρμαρίνων κτερισμάτων μνημονευτέον τρία ἄμορφα εἰδώλια ἐν Μάκρη καὶ τέσσαρα μικρὰ ἄχειρα, ἄποδα εἰδώλια ἐν τάφῳ τοῦ Σπεδοῦ. Λίθινα ἐργαλεῖα μόνον ὀλίγαι λεπίδες ὀψιανοῦ εὐρέθησαν. Μετάλλινα δὲ εὐρέθησαν κρίκος χαλκοῦς ἐν Πανόρμῳ καὶ σπαθὶς χαλκῆ ἐν Σπεδῶ. Τὸ νεκροταφεῖον τῆς Μάκρης οὐδὲν ἴχνος μετάλλου παρέσχε.

Σκαφικαὶ δὲ ἐργασίαι ἐγένοντο καὶ ἐν Αἰτωλίᾳ, ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ Δοκρίδι καὶ ἐν Φωκίδι διὰ τοῦ ἐφόρου ἀρχαιοτήτων Γ. Σωτηριάδου. Ἐν Αἰτωλίᾳ ἐξηκολούθησαν αἱ ἐρευναι ἐν Θέρμῳ καὶ ἐν τῇ περιχώρῳ αὐτοῦ, ἐν Θέρμῳ μὲν πρὸς ἐξακρίβωσιν ζητημάτων ἀναγομένων εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ αὐτόθι ναοῦ, ἐν δὲ τῇ περιχώρῳ, ὁπόθεν πρὸ τριετίας εἰς φῶς προῆλθον σημαντικὰ τάφων εὐρήματα, πρὸς ἀνασκαφὴν νεωστὶ παρατηρηθέντων τύμβων καὶ τάφων. Ἐν

τῇ Ἑσπερία Λοκρίδι ἡ ἔρευνα ἀπέβλεπεν ὁμοίως τοῦτο μὲν εἰς τὴν ἀναζήτησιν ἀρχαιοτάτου ἱεροῦ τῆς χώρας, τοῦ ἐκ τοῦ Θουκυδίδου καὶ Πλουτάρχου γνωστοῦ Λοκρικοῦ Νεμείου, τοῦτο δὲ εἰς τὴν ἐξέτασιν τάφων τῆς Νεκροπόλεως τῆς παρακειμένης Λοκρικῆς πόλεως Οἰνεῶνος. Ἐν δὲ τῇ Φωκίδι ἐξηκολούθησαν αἱ ἔρευναι ἐν τοῖς παρὰ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάτειαν συνοικισμοῖς τοῦ νεολιθικοῦ αἰῶνος καὶ ἀνεσκάφη τύμβος καλύπτων τάφον προμυκηναϊκῆς ἐποχῆς. Προσοχῆς ἄξια εἶνε τὰ ἐν τῷ τάφῳ τούτῳ εὑρεθέντα χρυσᾶ κοσμήματα γυναικός, ἀναλογοῦντα καὶ παντελῶς μάλιστα ὁμοιάζοντα πρὸς τὰ ἐκ τῆς δευτέρας πόλεως τοῦ Ἰλίου γνωστά, ὑπὸ Σλειμᾶν ἀνευρεθέντα. Ἐν τῇ αὐτῇ Φωκικῇ χώρᾳ παρὰ τὴν πόλιν Ἀβάς ἀνεσκάφησαν ἱκανοὶ τάφοι καλῶν ἐλληνικῶν χρόνων, ἐξ ὧν εἰς φῶς προῆλθον πολυάριθμα ἀγγεῖα καὶ πήλινα εἰδώλια.

Μικραὶ σκαφικαὶ ἐργασίαι ἐγένοντο καὶ ἐν *Λυκοσοῦρα* ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Δεσποίνης, διὰ τοῦ ἐφόρου ἀρχαιοτήτων Κ. Κουρουγιώτου, πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἀπὸ ἐτῶν ἐνεργηθεισῶν ἐκεῖ ἀνασκαφῶν. Ἀνεσκάφη ὁ παρὰ τὸ ἐκκλησίδιον τοῦ Ἀγ. Ἀθανασίου χώρος πρὸς ἐξακρίβωσιν τῶν κατὰ τὴν θέσιν τοῦ ναοῦ τῆς Ἡγεμόνης Ἀρτέμιδος, ἀπεκαλύφθη δ' ἐν μέρει καὶ ὁ τοῖχος τοῦ περιβόλου τοῦ ἱεροῦ τῆς Δεσποίνης πρὸς ἀνατολάς. Δι' ἄλλης δὲ πρὸς βορρᾶν σκαφῆς καθωρίσθη καθ' ὀλοκληρίαν τὸ σχέδιον τοῦ Μεγάρου, ὁμοιάζον πρὸς τὸν κυρίως βωμόν, ἐφ' οὗ ἐγένοντο αἱ θυσίαι, τοῦ περιφήμου βωμοῦ τῆς Περγάμου. Συνεπληρώθη δὲ καὶ ἡ ἀνασκαφὴ τῶν ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τοῦ Τερζῆ σωζομένων μνημείων, ἀποκαλυφθέντος καὶ μακροῦ τοίχου, ὅστις ἦτο ἴσως ἡ βᾶσις τῆς πρὸ τοῦ ναοῦ τοῦ Πανὸς στοᾶς.

Ἄλλη μικρὰ σκαφὴ ἐγένετο ἐν *Κορίνθῳ* διὰ τοῦ ἐφόρου ἀρχαιοτήτων καὶ μέλους τοῦ Συμβουλίου Α. Σκιᾶ πρὸς

συμπλήρωσιν προηγουμένων ανασκαφῶν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐκτελεσθεισῶν.

Σκοπὸς τῆς συμπληρωματικῆς ταύτης ανασκαφῆς ἦτο ἡ ἐξακρίβωσις τῆς θέσεως τῆς ἀγορᾶς, ἐγένοντο δὲ πρὸς τοῦτο πολλαὶ δοκιμαστικαὶ σκαφαὶ μετὰξὺ τῆς πόλεως τῆς ἀρχαίας Κορίνθου καὶ τῆς κατὰ τὸ Λέχαιον παραλίας. Διὰ τῶν σκαφῶν τούτων ἀνευρέθησαν ἐκ νέου ἵχνη τῶν ὑπὸ Παυσανίου μνημονευομένων δύο ὁδῶν, αἵτινες ἔφερον εἰς τὴν ἀγοράν, καὶ μέρη τινὰ τοῦ δυσμικοῦ μακροῦ τείχους. Διὰ τούτων δεικνύεται, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ἐνεργήσαντος τὰς ανασκαφάς, ὅτι ἡ ἀγορὰ ἔκειτο ἐν ἧ θέσει εἶχεν αὕτη ὀρισθῆ καὶ προηγουμένως ὑπ' αὐτοῦ καὶ ὅχι ἔνθα αὕτη ὑπ' ἄλλων τίθεται.

Αἱ δὲ ἐν Ἐπιδαύρῳ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ γενικοῦ ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων Π. Καββαδία ἐκτελούμεναι ἐργασίαι ἐξηκολούθησαν δι' ὅλου τοῦ ἔτους. Σκαφικαὶ ἐργασίαι ἐγένοντο μικραὶ, ἀναγκαῖαι πρὸς ἔρευναν καὶ ἐξακρίβωσιν τινῶν τῶν κατὰ τὰ πρότερα ἔτη ἀποκαλυφθέντων οἰκοδομημάτων. Αἱ κύριαι ἐργασίαι ἦσαν αἱ πρὸς ἀνέγερσιν τμημάτων τῶν ἀρχαίων οἰκοδομημάτων ἐν τῷ Μουσείῳ. Διακριθέντων τῶν εἰς τὰ διάφορα οἰκοδομήματα ἀνηκόντων λίθων, ἐχομίσθησαν εἰς τὸ Μουσεῖον οἱ κάλλιον διατηρούμενοι. Διὰ τούτων δὲ ἀνηγέρθησαν ἤδη ἐντὸς τοῦ Μουσείου τμημα τοῦ θριγκοῦ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, τμημα τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος, τμήματα τῶν Προπυλαίων τοῦ Ἱεροῦ, τμημα τῆς περιστάσεως τῆς θόλου τοῦ Πολυκλείτου. Ἐπὶ πλέον, συναρμολογηθέντων καὶ γύψῳ συμπληρωθέντων πλέον τῶν πεντακοσίων τεμαχίων τῶν μαρμαρίνων φατνωμάτων τοῦ αὐτοῦ οἰκοδομήματος, ἀπετελέσθη μέγα τμημα τῆς λαμπρᾶς ὀροφῆς τοῦ περιφανοῦς τούτου μνημείου. Ἦρξατο δὲ καὶ ἡ ἐν τῷ Μουσείῳ τοποθέτησις καὶ ἐπὶ βάρων ἀνίδρυσις τῶν σπουδαιοτέρων ἐπιγραφῶν

καὶ κατεσκευάσθη ὑπόστεγον παρὰ τὸ Μουσεῖον πρὸς ἴδρυσιν ὑπ' αὐτὸ τῶν λοιπῶν ἀρχαίων. Λήγοντος δὲ τοῦ ἔτους, ἤρξατο καὶ ἄλλη ἐργασία σπουδαία καὶ ἀναγκαιοτάτη, ἡ τῆς ἀνιδρύσεως τῶν πυλῶν τοῦ θεάτρου καὶ ἡ συμπλήρωσις καὶ στερέωσις τῶν ἀναλημμάτων τοῦ κοίλου, ἅτινα ἱκανῶς ἐφθαρμένα ὄντα διέτρεχον κίνδυνον ὀλοσχεροῦς σχεδὸν καταπτώσεως.

Ὁ περὶ τῶν ἐν Ἐπιδαύρῳ ἐκτελουμένων ἔργων λόγος τρέπει ἡμᾶς εἰς τὴν ἔκθεσιν τῶν κατ' ἐξοχὴν ἔργων τῆς Ἐταιρείας, διότι αἱ πρὸς ὑποστήριξιν συντήρησιν καὶ ἐξασφάλισιν τῶν μνημείων ἐργασίαι καὶ οὐχὶ αἱ πρὸς ἐκτέλεσιν ἀνασκαφῶν εἶνε τὰ κατ' ἐξοχὴν ἔργα τῆς Ἐταιρείας ἀπὸ δεκαετίας καὶ πλέον. Τὰ ὑπὸ τὴν γῆν κείμενα ἀρχαῖα δύνανται ἀσφαλῶς νὰ μένωσιν εἰσέτι χρόνον τινὰ ἐκεῖ κεκρυμμένα. Ἡ ὑποστήριξις ὁμῶς κινδυνευόντων μνημείων ἐπέιγει. Ἡ δὲ ἐξασφάλισις τοῦ τῆδε κάκεισε διεσπαρμένου ἀρχιτεκτονικοῦ ὕλικου καὶ ἡ διὰ τούτου ἀνέγερσις, ὅπου εἶνε δυνατόν, τῶν κατηρειπωμένων μνημείων εἶνε τὸ λαμπρότατον τῶν ἔργων, ὃ δύναται ἡ Ἐταιρεία ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης καὶ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους νὰ ἐκτελέσῃ. Ἡ δὲ περισυναγωγή τῶν τῆδε κακεῖσε διεσπαρμένων καὶ εἰς καταστροφὴν ὑποκειμένων κινητῶν ἀρχαίων, ἡ οἰκοδομὴ Μουσείων καὶ ἡ ἐν αὐτοῖς κατάθεσις καὶ προσήκουσα τοποθέτησις τῶν ἀρχαίων τούτων εἶνε ἔργον εἴπερ καὶ ἄλλο τι ἐπιβαλλόμενον ἡμῖν, διότι, πρὶν ἢ φροντίσωμεν περὶ ἐκτελέσεως νέων ἀνασκαφῶν καὶ ἐξαγωγῆς ἀρχαίων ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς, ὀφείλομεν τὰ ἀποκαλυφθέντα ἤδη νὰ περισώσωμεν καὶ τῇ ἐπιστήμῃ προσιτὰ αὐτὰ νὰ καταστήσωμεν.

Αἱ ἐν *Φιγαλία* ἀπὸ ἐτῶν ἐκτελούμεναι ἐργασίαι πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος διὰ τοῦ σωζομένου ἀρχαίου ὕλικου ἐξηκολούθησαν καὶ κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος.

Οἱ τοῖχοι τοῦ ναοῦ ἀνηγέρθησαν σχεδὸν ὀλόκληροι, ὡσαύτως ἀνηγέρθησαν οἱ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ἡμικίονες· ἡ ὄλη δὲ ἐργασία ἐν γένει προὔχώρησε ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε τὸ ἀρξάμενον τοῦτο ἔτος θέλει περατωθῆ καὶ θέλει γείνει καὶ ἔναρξις τῆς στερεώσεως τοῦ κρηπιδώματος τοῦ ναοῦ, εἶνε δὲ ἐλπίς ὅτι θέλει κατορθωθῆ καὶ ἡ ἐπίθεσις ἐν τῇ οἰκειᾷ θέσει ἐπιστυλίων τινῶν.

Νέον δὲ ἔργον ἀνέλαβε τὸ Συμβούλιον ἀπὸ τοῦ λήξαντος ἔτους καὶ ἐξακολουθεῖ νῦν ἐκτελοῦν αὐτό, τὴν ὑποστήριξιν τοῦ κινδυνεύοντος ναοῦ τῆς παλαιᾶς *Κορίνθου*, τοῦ ἀρχαιοτάτου τῶν ἐν Ἑλλάδι σωζομένων ναῶν, οὕτινος ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ *Stuart*, τῷ 1766, ἐσώζοντο δώδεκα κίονες, νῦν δὲ σώζονται μόνον ἑπτὰ, καὶ οὗτοι εἰς λίαν ἐπικίνδυνον κατάστασιν. Διὰ τῶν ἀρξαμένων ἐργασιῶν ἐστερεώθησαν ἤδη τὰ ἐτοιμόρροπα ἐπιστύλια, πρόκειται δὲ νῦν νὰ στερεωθῶσιν οἱ στυλοβάται τῶν κίωνων καὶ νὰ ἀνεγερθῶσι καὶ τινες κατακείμενοι κίονες. Ἦρξαντο δὲ ἐργασίαι καὶ ἐν τῷ χώρῳ τῶν ἀνασκαφῶν πρὸς στερέωσιν τῆς περιφήμου κρήνης Πειρήνης, τῆς ἀνακαλυφθείσης ἐν ταῖς ὑπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς ἐνεργηθείσαις ἀνασκαφαῖς. Καὶ ἡ κρήνη αὕτη διετέλει εἰς ἐπικίνδυνον κατάστασιν σοβαρῶς ἐπιδεινωθεῖσαν ἐκ τῶν κατὰ τὸ λήξαν ἔτος γενομένων μεγάλων βροχῶν.

Ἄλλου δὲ ἔργου τὴν ἐκτέλεσιν, μεγάλου τούτου καὶ πολυδαπάνου, ἀνέλαβεν ἡ Ἐταιρεία ἀπὸ τοῦ λήξαντος ἔτους, τὴν ὑποστήριξιν, ἀνέγερσιν καὶ εὐπρέπειαν τῶν μνημείων τοῦ *Μυστραῖ*, τῆς περιλαλήτου ἐκείνης βυζαντιακῆς πόλεως τῶν Παλαιολόγων. Ἐπὶ τῆς διευθύνσεως τῆς ἐργασίας ἐτάχθη ὁ βυζαντινολόγος Ἀδαμάντιος Ἀδαμαντίου, βιβλιοφύλαξ παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Βιβλιοθήκῃ, ὅστις εἶχεν ἀποσταλῆ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς παιδείας εἰς *Μυστρᾶν* ἐν συνοδείᾳ τοῦ γάλλου βυζαντινολόγου *Γαβριὴλ Millet* καὶ

συντάξει κατὰ τὰς ὑποδείξεις τοῦ τελευταίου τούτου καὶ κατὰ τὰς ἰδίας παρατηρήσεις μακρὰν ἔκθεσιν περὶ τῶν ἐκτελεστέων ἐργασιῶν. Μέχρι τέλους τοῦ ἔτους ἐγένοντο ἐπείγουσαί τινες ἐπισκευαὶ τοῦ καταρρέοντος ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, τοῦ χρονολογουμένου ἐκ τῶν ἀρχῶν τῆς ΙΔ' ἑκατονταετηρίδος· τούτου τὸ ἱερὸν ἦτο κατεστραμμένον· τὸ τύμπανον δὲ τοῦ τοίχου, τοῦ χωρίζοντος τὸ ἱερὸν ἀπὸ τοῦ μεσονάου, δεινῶς διερρωγός, μόλις συνεκρατεῖτο, ἐπεκρέματο δὲ ἡ πτώσις ὄλου τοῦ ἁγίου βήματος περιέχοντος ἀξίας λόγου τοιχογραφίας. Διὰ τῶν γενομένων ἐργασιῶν ἐξησφαλίσθη ἡ στερεότης ὄλου τοῦ ἁγίου βήματος, ὅπερ πάντοθεν συνεκρατήθη καὶ πρὸς τούτοις ἐστεγάσθη τελείως πρὸς προφύλαξιν τῶν ἐκ τῆς ὑγρασίας φθορῶν τῶν τοιχογραφιῶν.

Ὁ κ. Ἀδαμαντίου προσεκολλήθη διὰ Β. Διατάγματος ἐν τῇ ἐν Μυστρᾷ ὑπηρεσίᾳ, ἀπῆλθε δὲ ἐκεῖσε ἐπιθυμῶν καὶ αὐτός, ἔχων δὲ καὶ ἐντολὴν ἵνα μονίμως διαμείνη ἐκεῖ μέχρι ἀποπερατώσεως τῶν ἐργασιῶν. Ὑπάρχει ἄρα ἐλπίς νὰ περατωθῇ τὸ ὄλον ἔργον, οὗτινος τὴν ἐκτέλεσιν πρὸ πολλοῦ διακαῶς ἐπεθύμει τὸ Συμβούλιον, δὲν ἐδύνατο ὁμως νὰ πραγματοποιήσῃ ἕνεκα ἐλλείψεως ἀνδρὸς εἰδικοῦ θέλοντος καὶ δυναμένου νὰ διαμείνη ἐπὶ μακρὰν χρονικὴν περιόδον ἐν Μυστρᾷ. Αὕτη δ' ἐν γένει ἢ παρ' ἡμῖν σπάνις ἀνδρῶν εἰδικῶν εἶνε ἡ κυρία ἀφορμὴ, δι' ἣν δὲν εἶνε κατορθωτὸν νὰ ἐκτελῶνται πολλὰ συγχρόνως ἔργα ὑποστηρίξεως τῶν μνημείων· διὰ τοῦτο ὑπάρχουσιν ἀτυχῶς εἰσέτι ἐν τῇ χώρᾳ ἡμῶν πολλὰ μνημεῖα δεόμενα ὑποστηρίξεως, οὐ μόνον χριστιανικά ἢ μεσαιωνικά ἀλλὰ καὶ ἀρχαῖα, οὐχὶ ὀλίγα.

Περὶ Μυστρᾷ δ' ὄντος τοῦ λόγου σημειωτέον ὅτι καὶ ἄλλαι τινὲς μικραὶ ἐπισκευαὶ τῶν ἐν αὐτῷ μνημείων ἐγένοντο κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος διὰ τοῦ ἐφόρου ἀρχαιοτήτων Γ.

Σωτηριάδου διαμένοντος τότε ἐν Σπάρτῃ ἕνεκα ἄλλης ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας.

Τὰς δ' ἐργασίας πρὸς οἰκοδομὴν Μουσείων κατὰ τὰς ἐπαρχίας ἐξηκολούθησε τὸ Συμβούλιον, ὡς εἰκός, καὶ κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος.

Τῶν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν εὐρεθέντων ἐν Λυκοσοῦρα περιφρήμων κολοσσιαίων ἀγαλμάτων, ἔργων Δαμοφῶντος τοῦ Μεσσηνίου, εἰς Ἀθήνας εἶχον κοιμισθῆ ἄλλοι αἱ κεφαλαί, συντετριμμένον ἄγαλμα καὶ τινα ἄλλα τεμάχια· οἱ κορμοὶ τῶν ἀγαλμάτων δυσμετακόμιστοι ὄντες ἕνεκα τοῦ κολοσσιαίου αὐτῶν μεγέθους ὑπελείφθησαν ἐν Λυκοσοῦρα, ἔνθα μέχρι τοῦδε κεῖνται. Πρὸς συναρμολόγησιν τῶν γλυπτῶν τούτων, τοῦ τε ἐν Λυκοσοῦρα καὶ ἐν Ἀθήναις, πρὸς ἀπαρτισμόν, ἐφ' ὅσον εἶνε δυνατόν, τοῦ ὄλου συμπλέγματος τοῦ Δαμοφῶντος, τοῦ ἐκ τῶν ἀγαλμάτων τῆς Δεσποίνης, τῆς Δήμητρος, τῆς Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ τιτᾶνος Ἀνύτου συγκειμένου, καὶ πρὸς τούτοις πρὸς εὐπρεπῆ τοποθέτησιν τῶν λοιπῶν ἐν ταῖς ἐκεῖ ἀνασκαφαῖς γενομένων εὐρημάτων ἠκοδόμησε τὸ Συμβούλιον κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος Μουσεῖον ἐν Λυκοσοῦρα. Ἐν τῷ Μουσείῳ τούτῳ θέλει συμπληρωθῆ καὶ ἀνιδρυθῆ ἐπὶ βάθρου τὸ τοῦ Δαμοφῶντος σύμπλεγμα, πεμπομένων εἰς Λυκόσουραν ἐκμαγείων τῶν ἐν τῷ ἐνταῦθα Ἐθνικῷ Μουσείῳ κεφαλῶν καὶ κοιμιζομένων ἐκεῖσε τῶν τεμαχίων τῶν ἀγαλμάτων.

Ἄλλο δὲ Μουσεῖον ἠκοδόμησεν ἡ Ἐταιρεία κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἐν Κερκύρα, παρὰ τὸ Μενεγράτειον μνημεῖον, ἐν γηπέδῳ δωρηθέντι τῇ Ἐταιρείᾳ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὑπὸ τοῦ δήμου Κερκυραίων. Ἐν τῷ Μουσείῳ τούτῳ θέλουσι κατατεθῆ τὰ ἐν τοῖς ὑπογείοις τοῦ κτιρίου τῆς πάλαι Ἰονίου Ἀκαδημίας σεσωρευμένα ἀρχαῖα, τὰ ἐκ τοῦ χώρου τοῦ παρὰ τὸ Μενεγράτειον μνημεῖον εὐρήματα καὶ ἄλλα

ἀρχαῖα πολλαχοῦ τῆς πόλεως καὶ τῶν περιχώρων κείμενα.

Τὸ δὲ Μουσεῖον Σπάρτης, ὅπερ ἀνεπαρκέστατον χώρον παρεῖχεν εἰς τὸ πλῆθος τῶν ἐκεῖ ἀρχαίων, ἐμεγέθυσε τὸ Συμβούλιον κατὰ τὸ λήξαν ἔτος προσθέσαν δύο μεγάλας πτέρυγας. Οὕτω παρήχθη χώρος ἰκανὸς ὄχι μόνον διὰ τὰ σεσωρευμένα, σχεδὸν εἰπεῖν, ἐν τῷ παλαιῷ Μουσεῖῳ ἀρχαῖα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ εὐρήματα τὰ ἐκ τῶν ἐκτελουμένων ὑπὸ τῆς Ἀγγλικῆς ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς ἀνασκαφῶν.

Σχετικῶς δὲ πρὸς τὰ ἔργα τὰ πρὸς περισυναγωγήν, καταγραφήν καὶ ἐν Μουσεῖοις κατάθεσιν τῶν κινητῶν ἀρχαίων ἀνακοινοῖ τὸ Συμβούλιον, ὅτι ἀπὸ τοῦ λήξαντος ἔτους προσέλαβεν ἐκτάκτως καὶ προσωρινῶς ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Ἐταιρείας τὸν διδάκτορα Α. Ἀρβανιτόπουλον, ὃν ἐγκρίσει καὶ συνδρομῆ τῆς κυβερνήσεως ἐτοποθέτησεν ἐν Θεσσαλίᾳ πρὸς ἐκτέλεσιν τοιούτων ἐργασιῶν καὶ ἀρχαιολογικὴν ἐξερεύνησιν τῆς χώρας. Οὗτος περισυνέλεξε τῆδε κάκεισε κατεσπαρμένα ἀρχαῖα, ἃ κατέθηκεν ἐν Βόλῳ, Λαρίσῃ, Τυρνάβῳ καὶ Ἀλμυρῷ, ἐν πόλεσιν, ἐν αἷς τὸ Συμβούλιον προτίθεται νὰ οἰκοδομήσῃ Μουσεῖα. Ὁ αὐτὸς ἐξετέλεσε διαφόρους ἀνασκαφικὰς ἐν Θεσσαλίᾳ ἐργασίας, ἰδίᾳ παρὰ τὸν Βόλον καὶ τὰ Τρίκκαλα, καὶ ἀνεῦρε διαφόρους θέσεις, ἐν αἷς εἶνε ἀνάγκη νὰ γείνωσιν ἀνασκαφαί. Τούτων μνημονευτέον ἰδίᾳ τὴν θέσιν τοῦ Μαντείου τοῦ Κοροπαίου Ἀπόλλωνος ἐν τῇ κοιλάδι τῆς Μπούφας ἐν τῷ Παγασητικῷ κόλπῳ, τρεῖς περίπου ὥρας ἀνατολικῶς τοῦ Βόλου.

Ἄλλων δὲ ἐργασιῶν τῆς Ἐταιρείας, ἃς βλέπει τις ἀπάσας ἐν τῷ ὑπ' ὄψει Ὑμῶν ἐντύπῳ ἀπολογισμῷ τοῦ λήξαντος ἔτους, μνημονευτέον ἐνταῦθα τὴν ἐπισκευὴν καὶ ἀνὸρθωσιν τῆς καταπεσοῦσης ξυλίνης γεφύρας τοῦ ἐν Ὀλυμπία ποταμοῦ Κλαδέου καὶ τὴν κατασκευὴν καὶ τοπο-

θέτησιν σιδηροῦ κιγκλιδώματος περί τὸ ἐν *Θήβαις* ἀρχαιο-
λογικὸν *Μουσεῖον*.

Ὡς πρὸς δὲ τὰ δημοσιεύματα τῆς Ἑταιρείας ἀνακοι-
νοῦμεν, ὅτι ἡ ἔκδοσις τῆς *Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος*
ἐξακολουθεῖ τακτικῶς, ἐπίσης καὶ ἡ τῶν *Πρακτικῶν τῆς*
Ἑταιρείας ἔκδοσις βαίνει νῦν τακτικῶς, ἐκδοθέντων κατὰ
τὸ λῆξαν ἔτος καὶ τῶν καθυστερουμένων τόμων παρελθόν-
των ἐτῶν. Ἐξεδόθη δὲ ὑπὸ τῆς Ἑταιρείας κατὰ τὸ λῆξαν
ἔτος καὶ νέον δημοσίευμα ὑπὸ τὸν τίτλον «*Τὰ μνημεῖα τῆς*
Ἑλλάδος», τόμος περιέχων 33 φωτοτυπικοὺς πίνακας τῶν
σπουδαιότερων γλυπτῶν τῆς Ἀκροπόλεως μετὰ ἐρμηνευ-
τικῶν χειμένων. Οἱ φωτοτυπικοὶ πίνακες, παρασκευασθέντες
ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας κατὰ τὸν χρόνον τῆς
ἐκτελέσεως τῶν ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἀνασκαφῶν, ἐδόθησαν
ὑπ' αὐτοῦ τῇ Ἑταιρείᾳ πρὸς ἔκδοσιν.

Ἀποφάσεις δὲ τινὰς τοῦ Συμβουλίου περὶ ληπτέων μέ-
τρων ὑπὲρ τῶν ἀρχαιοτήτων δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἀνακοι-
νώσωμεν ἐνταῦθα, ἐπιφυλασσόμενοι νὰ πράξωμεν τοῦτο,
ὅταν αἱ ἀποφάσεις αὗται μετατραπῶσιν εἰς ἔργα. Ἐξαιρε-
τικῶς ὁμως νομίζει ἀναγκαῖον τὸ Συμβούλιον νὰ προβῇ εἰς
τὴν ἐξῆς ἀνακοίνωσιν:

Ἡ Ἑταιρεία περὶ πολλοῦ ποιουμένη τὴν ἐξασφάλισιν
τῶν κατὰ τὰς ἐπαρχίας ἀρχαιοτήτων καὶ τὴν περισυναγωγὴν
αὐτῶν τῆδε κάκεισε διεσπαρμένων καὶ ἐν Μουσεῖοις κατάρθε-
σιν, ἠχοδόμησε μέχρι τοῦδε Μουσεῖα ἐν Ἐλευσίनि, ἐν Πα-
λαιᾷ Κορίνθῳ, ἐν Ἐπιδαύρῳ, ἐν Ναυπλίῳ, ἐν Σπάρτῃ, ἐν
Λυκοσούρᾳ, ἐν Κερκύρᾳ, ἐν Δήλῳ καὶ ἐν Μυκόνῳ, ἐν Χαλκίδι,
ἐν Τανάγρα, ἐν Θήβαις καὶ ἐν Χαιρωνείᾳ· καὶ ἄλλα δὲ Μου-
σεῖα ἀπεφάσισε νὰ οἰκοδομήσῃ, ἐν Τεγέᾳ, ἐν Θεσσαλίᾳ ἐν
Αἰγίνῃ καὶ ἀλλαχοῦ. Ἄλλ' ὁ προσήκων καταρτισμὸς τῶν
Μουσεῖων τούτων, ἡ ἐξασφάλισις τῶν ἐν αὐτοῖς ἀρχαίων
καὶ ἡ κανονικὴ αὐτῶν λειτουργία ἀπαιτοῦσι τὸν διορισμὸν

ειδικῶν υπαλλήλων. Τοιοῦτοι δὲ υπάλληλοι δὲν υπάρχουν ἐπαρκεῖς, ἀνεπαρκέστατοι δὲ εἶνε καὶ οἱ λοιποὶ οἱ πρὸς ἐπιτήρησιν τῶν κατὰ τὰς ἐπαρχίας ἀρχαιοτήτων τεταγμένοι. Τὸ Συμβούλιον βλέπον, ὅτι ὑπὸ τὰς κρατούσας περιστάσεις ἀδύνατος εἶνε ἡ θεραπεία τοῦ πράγματος ἀπεφάσισε νὰ προβῇ αὐτὸ εἰς τὰς ἀναγκαίας πρὸς διορισμὸν τοιοῦτου προσωπικοῦ δαπάνας, νὰ παρακαλέσῃ δὲ τὴν κυβέρνησιν, ὅπως διὰ νόμου ἰδρύσῃ θέσεις ἐπιμελητῶν καὶ ἐπιτηρητῶν τῶν κατὰ τὰς ἐπαρχίας ἀρχαιοτήτων, τῆς μισθοδοσίας αὐτῶν καταβαλλομένης ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας. Ὑπάρχουσι δὲ παρ' ἡμῖν οἱ δυνάμενοι νὰ καταλάβωσι τὰς θέσεις ταύτας, διότι ἡ Ἐταιρεία ἀποστείλασα πρὸ ἐτῶν εἰς Ἑσπερίαν ἑπτὰ ἐν ὄλφ διδάκτορας τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου πρὸς σπουδὴν τῆς ἀρχαιολογίας, προϋνόησεν οὕτω ἐπαρκῶς πρὸς μόρφωσιν ἐιδικῶν ἀρχαιολόγων σπουδαίαν κεκλημένων νὰ παράσχωσιν ὑπηρεσίαν ὑπὲρ τῶν ἀρχαιοτήτων τοῦ ἔθνους.

Τοσαῦτα εἶχε νὰ ἀναγγείλῃ τὸ Συμβούλιον περὶ τῶν πεπραγμένων τοῦ λήξαντος ἔτους.

ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ

Α' Τακτική συνέλευσις πρὸς λογοδοσίαν καὶ πρὸς ἀρχαιρείας

Τῆ 28 Ἰανουαρίου 1907, ἡμέρᾳ Κυριακῆ, ὥρα 10 1/2 π.μ. συνήλθον οἱ ἑταῖροι εἰς πρώτην γενικὴν συνέλευσιν, ἵνα κατὰ τὰ ἄρθρα 31 καὶ 32 τοῦ Ὁργανισμοῦ ἐκλέξωσι τὸ Προεδρεῖον τῆς Συνελεύσεως καὶ τὴν τριμελῆ ἐξελεγκτικὴν ἐπιτροπέαν καὶ ἀκούσωσι τὴν λογοδοσίαν τοῦ Συμβουλίου περὶ τῶν πεπραγμένων κατὰ τὸ ἔτος 1906. Παρῆσαν ἑταῖροι 38.

Εἰς τοὺς παρόντας ἑταίρους διενεμήθη ἔντυπος γενικὸς ἰσολογισμὸς τῆς χρήσεως 1906 μετὰ ἀναλυτικῶν πινάκων (Ἴδε σελ. 13-44).

Γενομένης ψηφοφορίας ἐξελέγησαν ὁμοφώνως Πρόεδρος τῆς συνελεύσεως ὁ κ. Δ. Βικέλας, Ἀντιπρόεδρος ὁ κ. Λουδ. Νικολαΐδης, α' Γραμματεὺς ὁ κ. Δ. Ἀντωνιάδης καὶ β' Γραμματεὺς ὁ κ. Κ. Κουρουγιώτης.

Ἀκολούθως, προεδρευόντος τοῦ κ. Λ. Νικολαΐδου, ἀνεδέχθησαν διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας μέλη τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπέας οἱ κ. κ. Π. Μπαρμπαρέσος, Β. Θεοδωρόπουλος καὶ Δ. Ἀνέζης.

Προσηλθεν εἶτα ἡ Α. Β. Υ. ὁ Διάδοχος, Πρόεδρος τῆς Ἑταιρείας, ὁ δὲ Γραμματεὺς τοῦ Συμβουλίου κ. Π. Καβδαδίας ἀνέγνω τὴν ἐν σελ. 45-60 ἔχουσαν τῶν πεπραγμένων τῆς Ἑταιρείας.

Β'. Τακτικὴ Συνέλευσις

Τῆ 11 Φεβρουαρίου 1907, ἡμέρᾳ Κυριακῆ, ὥρα 10 1/2 π.μ. συνήλθον οἱ ἑταῖροι εἰς δευτέραν γενικὴν συνέλευσιν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ κ. Δ. Βικέλα. Παρῆσαν ἑταῖροι 26.

Ὁ Γραμματεὺς τῆς Συνελεύσεως κ. Δ. Ἀντωνιάδης ἀνέγνω τὴν ἐν σελ. 62-65 ἔχουσαν τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς περὶ τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως τοῦ ἔτους 1906.

Ἡ συνέλευσις ἐνέκρινεν ὁμοθυμῶς τὴν γενομένην διαχείρισιν τοῦ ἔτους 1906 καὶ ἐξέφρασε τὴν εὐαρέσκειαν αὐτῆς πρὸς τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον καὶ τοὺς ὑπαλλήλους τῆς Ἑταιρείας.

Εἶτα ἐξελέγη πενταμελὴς ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν κ. κ. Γ. Βαλτατζῆ, Ι. Καυταντζόγλου, Γ. Δουβουγιώτου, Δ. Ἀντωνιάδου καὶ Σπ. Παπαφράγκου.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΕΞΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Πρὸς τὴν Συνέλευσιν τῶν Ἑταίρων τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας.

Κύριε Πρόεδρε,

Λαβόντες γνώσιν τῆς κατὰ τὴν τῇ 28ῃ Ἰανουαρίου ἐ. ἤ. συγκροτηθεῖσαν Γενικὴν Συνέλευσιν ἐκλογῆς ἡμῶν ὡς μελῶν τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπείας διὰ τὸ ὑπ' ἀριθ. 20 ἀπὸ 29 ἰδίου μηνὸς ἐγγράφου τοῦ Προέδρου τῆς Συνελεύσεως, μετέβημεν εἰς τὰ γραφεῖα τῆς Ἑταιρείας καὶ ἐπελήφθημεν τοῦ ἐλέγχου τῆς κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος 1906 διαχειρίσεως τῶν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας κατὰ τὸ ἄρθρον 34 τοῦ Ὁργανισμοῦ αὐτῆς, τὸ πόρισμα δὲ τοῦ ἔργου ἡμῶν ἔχει ὡς ἑξῆς:

Α'. ΧΡΗΜΑΤΙΚΟΝ

Ταμείον.

α'. Χρέωσις.

Υπόλοιπον μετρητῶν εὐρεθέντων ἐν τῷ Ταμείῳ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1905 κατὰ τὴν ἐπιθεώρησιν	Δρ. 4,689.53
Εἰσπράξεις ἀπὸ ἔσοδα Γενικοῦ Προϋπολογισμοῦ	» 325,232.05
» » προκαταβολάς	» 11,708.55
» » Τράπεζαν Γ. Σκουζέ.	» 140,000.—
» » ἐπιστροφὰς χρημάτων	» 617.40
» » παρακαταθήκας ξένων ἀρχαιολογικ. Σχολῶν	» 3,660.55
Τὸ ὅλον	Δρ. <u>485,908.08</u>

β'. Πίστωσις.

Πληρωμαὶ εἰς ἔσοδα Γενικοῦ Προϋπολογισμοῦ	Δρ. 159,409.—
» » προκαταβολάς	» 13,866.55
» » Τράπεζαν Γ. Σκουζέ (ἔντοκος κατάθεσις).	» 153,952.50
» » Πιστωτὰς διαφόρους	» 3,942.85
» » Παρακαταθήκας ξένων ἀρχαιολογικῶν Σχολῶν	» 3,660.55
» » Τράπεζαν Ἀνατολῆς (ἔντοκος κατάθεσις).	» 150,000.—
Υπόλοιπον μετρητῶν εὐρεθέντων ἐν τῷ ταμείῳ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1906	» 1,376.63
Τὸ ὅλον	Δρ. <u>485,908.08</u>

Β'. ΕΣΟΔΑ ΚΑΙ ΕΞΟΔΑ

α'. Έσοδα.

Εισπράξεις από εισφοράς εταιρών	Δρ.	2,250 —
» » τόκους και μερίσματα	»	17,802.50
» » ἐκ δημοσιευμάτων	»	4,438.85
» » κεκλεισμένων χρήσεων	»	308.—
» » διαφόρων ἐσόδων	»	432 70
» » τοῦ Λαχείου	»	300,000.—
» ἀπὸ ἀπόροπτα ἔσοδα Γ' καὶ Δ' κληρώσεως 1905 τοῦ Λαχείου τῆς Ἐταιρείας καὶ ἐξ ἄλλης αἰτίας	»	5,586.65
Ἀπὸ ἀνάληψιν ἐκ παρακαταθήκης δι' ἀνασκαφικά καὶ μου- σειακά ἔργα ἐν Ἀθήναις	»	4,758.30
Τὸ ὅλον	Δρ	<u>335.577 —</u>

β'. Ἐξοδα.

Πληρωμαὶ εἰς μισθοὺς τοῦ προσωπικοῦ τῶν Γραφείων	Δρ.	8,630.—
» » μισθοὺς τοῦ προσωπικοῦ ἐπὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων »	»	16,761.65
» » ἔξοδα γραφείων καὶ διαχειρίσεως	»	3,023.05
» » ἔξοδα Βιβλιοθήκης	»	6,619.45
» » ἀνασκαφὰς καὶ συντήρησιν ἀρχαίων μνημείων	»	94,420.90
» » διάφορα δημοσιεύματα	»	20,415.45
» » ἐκτάκτους δαπάνας καὶ διάφορα ἔξοδα	»	9,761.70
» » ἔξοδα παρελθουσῶν χρήσεων	»	1,339.85
» » Κεφάλαιον, τὸ καθαρὸν περίσσευμα τῶν ἐξόδων προστιθέμενον εἰς τὸ Κεφάλαιον τῆς Ἐταιρείας	»	174,604.95
Τὸ ὅλον	Δρ.	<u>335.577.—</u>

Γ'. ΓΕΝΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Τὸ ἐνεργητικὸν κεφάλαιον τῆς Ἐταιρείας κατὰ τὴν 31 Δεκεμ- βρίου 1906 ἀνήρχετο εἰς	Δρ.	<u>844 749.07</u>
ἀποτελούμενον ἐκ τῶν ἐξῆς :		
1) ἐκ μετρητῶν ἐν τῷ ταμείῳ	Δρ.	1,376.63
2) » Μετοχῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς	»	131,320.—
3) ἐξ Ὁμολ. Ἐθνικοῦ Δανείου ἐνοποιήσεως »	»	71,837.75
4) » Ὁμολογιῶν Πατριωτικοῦ Δανείου τῶν 30,000,000	»	45.—
Εἰς μεταφορὰν Δρ.		<u>204,579.38</u>

	Ἐκ μεταφορᾶς Δρ.	204,579.38
5) ἔξ Ὁμολογιῶν Ἐθνικοῦ Δανείου Κεφα- λαιοποιήσεως	Δρ.	640.—
6) » προκαταβολῶν	»	3,874.85
7) » ἐντόκων καταθέσεων παρὰ τῆ Τραπεζῆ Γ. Σκουζέ	»	159,289.20
8) » ἐντόκων καταθέσεων παρὰ τῆ Τραπεζῆ τῆς Ἀνατολῆς	»	150,000.—
9) ἔκ χρεωστῶν ἐκ γραμματίων Λαχείου	»	1,331.60
10) ἔξ ἀκινήτων κτημάτων	»	65,170.24
11) ἐκ τοῦ καταστήματος τῆς Ἐταιρείας	»	259,863.80
Τὸ ὅλον	Δρ.	<u>844.749.07</u>
Τὸ δὲ παθητικὸν κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1906 ἀνήρχετο εἰς	Δο.	<u>844,749.07</u>
ἀποτελούμενον ἐκ τῶν ἑξῆς :		
1) ἀπὸ ἐγγυοδοσίας	Δρ.	1,500.—
2) » παρακαταθήκας δι' ἀρχαιολογικὰ ἔρ- γα ἐν Ἀθῆναις	»	101,075.47
3) » πιστωτὰς διαφόρους	»	2,480.45
4) » τὸ Κεφάλαιον	»	565,088.20
5) » τὸ καθαρὸν περίσσευμα ἐσόδων τῆς ληξάσης χρήσεως 1906.	»	174,604.95
Τὸ ὅλον	Δρ.	<u>844.749.07</u>

Δ'. ΠΕΡΙΟΓΩΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1906 ἡ περιουσία τῆς Ἐταιρείας ἀνήρχετο εἰς	Δρ.	<u>739,693.15</u>
ἀποτελουμένη ἐκ τῶν ἑξῆς :		
Ἐκ τοῦ ὀπολοίπου τοῦ Ταμείου κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1906.	Δρ.	1,376.63
Ἐκ 56 μετοχῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς	»	131,320.—
Ἐξ 754 ὀμολογιῶν Ἐθνικοῦ Δανείου ἐνο- ποιήσεως τοῦ ἔτους 1898	»	71,837.75
Ἐκ 36 ὀμολογιῶν Πατριωτικοῦ Δανείου τῶν 30,000,000	»	45.—
Ἐκ μιᾶς ἀποδείξεως καὶ ἐνὸς ὀριστικοῦ τί- τλου τοῦ Ἐθν. Δανείου Κεφαλαιοποιήσεως	»	640.—
Ἐκ προκαταβολῶν	»	3,874.85
Ἐξ ἐντόκου καταθέσεως εἰς τὴν Τράπεζαν Γ. Π. Σκουζέ	»	159,289.20
Ἐκ χρεωστῶν ἐκ γραμματίων Λαχείου ἐ- τῶν 1897-1900	»	1,331.60
Ἐξ ἀκινήτων κτημάτων τῆς Ἐταιρείας ἀξίας	»	65,170.24
Εἰς μεταφορὰν	Δρ.	<u>434,885.27</u>

Ἐκ μεταφορᾶς	Δρ	434,885.27
Ἐκ τοῦ καταστήματος αὐτῆς	»	259,863.80
Ἐξ ἐντόκων καταθέσεων ἐν τῇ Τραπεζῇ τῆς		
Ἀνατολῆς	»	150,000.—
	Δρ.	844,749.07
Ἐκπιπτομένων τῶν ὀφειλομένων κατὰ τὴν		
31 Δ/βρίου 1906		
Εἰς ἐγγυοδοσίαν ἐργολάβου		
N. Μοσχοῦ Δρ.		1,500.—
Εἰς ἀρχαιολογικά ἔργα ἐν		
Ἀθῆναις	»	107,075.47
Εἰς μισθοὺς φυλάκων τοῦ		
ἔτους 1906	»	645.—
Εἰς ἀνεκκαθαριστοὺς λογα-		
ριασμοὺς	»	1,835.45
Ἦτοι καθαρὰ περιουσία τῇ 31 Δ/βρίου 1906	Δρ.	105.055.92
	Δρ.	<u>739.693.15</u>

Ἐκτὸς τῆς περιουσίας ταύτης ἡ Ἑταιρεία κέκτηται καὶ διάφορα δημοσιεύματα, ἧτοι Ἀρχαιολογικὴν Ἐφημερίδα, Πρακτικὰ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας κλπ., καταγεγραμμένα ἐν ἰδίῳ βιβλίῳ, τηρουμένῳ ἐν τῷ Γραφεῖῳ τῆς Ἑταιρείας. Κατὰ τὸ ὑπόλογον ἔτος ἐπωλήθησαν διάφορα δημοσιεύματα, ἐξ ὧν εἰσεπράχθησαν δραχμαὶ 4,438.85, αἱ ὅποται ἀνεγράφησαν εἰς τὰ τακτικά ἔσοδα τῆς Ἑταιρείας ὑπὸ τὸ Κεφάλαιον Α', ἄρθρον 4. Ἡ διαχείρισις τῶν ἐντύπων εὐρέθη τακτικὴ καὶ ἀνελλιπής.

Ἐκ τοῦ γενομένου ἐλέγχου τῆς διαχείρισεως τῶν τῆς Ἑταιρείας ἐξάγεται, ὅτι αὕτη εἶνε ἀκριβεστάτη, τηρουμένων ἀνελλιπῶς τῶν τε βιβλίων τοῦ Λογιστηρίου καὶ τοῦ Ταμείου, διὸ προτείνομεν ὅπως ἡ ἐν λόγῳ διαχείρισις τοῦ 1906 θεωρηθῇ ὀρθῶς ἔχουσα καὶ ἐπικυρωθῇ ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως ὅτε Ἰσολογισμὸς καὶ Ἀπολογισμὸς τοῦ λήξαντος ἔτους 1906, συγχρόνως δὲ νὰ ἐκφρασθῇ ἡ εὐαρέσκεια τῆς Συνελεύσεως τῷ ἐνδελεχῶς ἐποπτεύοντι Διοικητικῷ Συμβουλίῳ καὶ ἔπαινος εἰς τοὺς ὑπαλλήλους τῆς Ἑταιρείας διὰ τὴν ἀκριβῆ ἐπέτευσιν τῶν ἑαυτῶν καθηκόντων.

Ἐν Ἀθῆναις, τῇ 6 Φεβρουαρίου 1907.

Τὰ μέλη τῆς ἐξελεχτικῆς ἐπιτροπῆς
 Β. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ
 Π. Μ. ΜΠΑΡΜΠΑΡΕΣΟΣ
 Δ. ΑΝΕΖΗΣ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ
ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Ἀπὸ τῆς 21 Μαΐου μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1906

α') Ἐξεδόθησαν τὰ ἑξῆς:

- 1) Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς τοῦ ἔτους 1906, τεύχος α' β' εἰς 500 ἀντίτυπα.
- 2) Μνημεῖα τῆς Ἑλλάδος, Τόμος Α' εἰς 469 ἀντίτυπα.

β') Ἐπωλήθησαν καὶ διετεύθησαν τὰ ἑξῆς:

- 1) Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς, Α' Περίοδος (1837-1860). Ἐπωλήθη ἔν ἀντίτυπον τοῦ 3ου τεύχους 1837 ἀντὶ δρ. 1.
- 2) Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς, Β' Περίοδος (1862-1874). Ἐπωλήθησαν ἀνά ἕν ἀντίτυπον τοῦ 10ου καὶ 12ου τεύχους 1862 ἀντὶ δρ. 2.
- 3) Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς, Γ' Περίοδος (1883-1906). Ἐπωλήθησαν ἀνά ἕν ἀντίτυπον τῶν τόμων τῶν ἐτῶν 1884, 1889-1892, 1902 καὶ 1903 ἀντὶ δρ. 175, ἕν ἀντίτυπον τεύχους, α'-β' 1901 καὶ ἕτερον τεύχους α'-β' 1903 ἀντὶ δρ. 25, πέντε τόμοι 1905 ἀντὶ δρ. 125, ἀντίτυπα 102 τοῦ δ' τεύχους 1905 ἀντὶ δρ. 637,50 καὶ 4 ἀντίτυπα τοῦ α'-β' τεύχους 1906 ἀντὶ δρ. 50. — Διενεμήθησαν εἰς Καταστήματα. Βιβλιοθήκας καὶ Ἐταίρους εἰς τόμος 1896, ἕν ἀντίτυπον ἐκάστου τῶν τευχῶν γ'-δ' 1901, α'-β' 1902, γ'-δ' 1903. — καὶ ἀντίτυπα 201 τοῦ α'-β' τεύχους 1906.
- 4) Πρακτικὰ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας (1842-1904). Ἐπωλήθησαν ἕν ἀντίτυπον τῶν Πρακτικῶν τοῦ ἔτους 1900, δύο τοῦ 1901, δύο τοῦ 1902, 22 τοῦ 1903 καὶ 21 τοῦ 1904, ἀντὶ δρ. 138 ἔν συνόλῳ. — Ἐδωρήθησαν εἰς τὸ Institut National Genevois σειρὰ Πρακτικῶν ἀπὸ τοῦ 1880-1904, εἰς δὲ τὴν ἐν Κοπενάγῃ Société des antiquaires du Nord ἀντίτυπα τῶν ἐτῶν 1893-1894. Εἰς καθιδρύματα δὲ βιβλιοθήκας καὶ ἑταίρους ἐδόθησαν 49 ἀντίτυπα τῶν τοῦ 1903 καὶ 51 τῶν τοῦ 1904.

- 5) Κατάλογος τοῦ ἐν Ἀθήναις ἐπιγραφικοῦ Μουσείου.
Ἐπωλήθη ἐν ἀντίτυπον ἀντι δρ. 12.50.
- 6) Τὸ Ἱερὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ ὑπὸ Π.
Καββαδία. Ἐπωλήθησαν δύο ἀντίτυπα ἀντι δρ. 30.
- 7) Εὐρετήριον Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος Τόμ. Α'.
Ἐδωρήθη ἐν ἀντίτυπον εἰς Α. Ἀναγνωστόπουλον.
- 8) Μνημεῖα τῆς Ἑλλάδος. Τόμ. Α'. Διετέθησαν εἰς Καθι-
δρύματα, Βιβλιοθήκας καὶ Εταίρους ἀντίτυπα 65, ἐδόθη-
σαν δὲ 80 πρὸς πώλησιν ἐπὶ ἀποδόσει λογαριασμοῦ εἰς τοὺς
ἐνταῦθα βιβλιοπώλας Μπέκ-Μπάρτ καὶ Ἐλευθεροδάκη.

Κατ' ἀκολουθίαν τῶν ἀνωτέρω τὰ πρὸς πώλησιν ἔντυπα τῆς
Ἐταιρείας κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1906 εἶχον ὡς ἡ ἐξῆς κα-
τάστασις ἀναγράφει:

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

τῶν πρὸς πώλησιν ὑπαρχόντων ἐντύπων ἐν τῇ ἀποθήκῃ
τῆς Ἐταιρείας κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1906.

I

Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς

Α' ΠΕΡΙΟΔΟΣ

(1837—1860)

Ἔτη	Τεύχη	Ἀριθμὸς ἀντιτύπων τευχῶν
1837.....	1	155
»	2	211
»	3	403
1839.....	11	1
»	12	1
»	15	8
»	17	13
1840.....	18	1
»	19	22
»	20	14
»	21	20
1841.....	22	27
Εἰς μεταφορὰν		<u>876</u>

		'Εκ μεταφορᾶς	876
1841	23	31
»	24	30
1842	25	50
»	26	60
»	27	53
»	28	31
1843	29	37
1858	50	90
1859	51	322
1860	53	48
»	54	18
»	55	43
		Τὸ ὅλον	<u>1689</u>

II

Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς

Β' ΠΕΡΙΟΔΟΣ

(1862 καὶ 1869-1874)

Ἔτη	Τεύχη	Ἀριθμὸς ἀντιτύπων τευχῶν
1862	α'	275
»	β'	288
»	γ'	279
»	δ'	295
»	ε'	283
»	ς'	292
»	ζ'	279
»	η'	281
»	θ'	303
»	ι'	298
»	ια'	295
»	ιβ'	286
Εἰς μεταφορὰν		<u>3454</u>

	Ἐκ μεταφορᾶς	3454
1869.....	ιγ'	169
1870.....	ιδ'	123
1872.....	ιε'	303
1873.....	ις'	306
1874.....	ιζ'	297
	Τὸ ὅλον	<u>4652</u>

III

Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς

Γ' ΠΕΡΙΟΔΟΣ

(ἀπὸ τοῦ 1883 κ. έ.)

α') Πλήρεις σειραί.

Ἐν τῇ ἀποθήκῃ τῆς Ἐταιρείας ὑπάρχουσιν 73 πλήρεις σειραὶ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος τῆς Γ' Περιόδου τῶν ἐτῶν 1883-1905, ὧν ἑκάστη πωλεῖται πρὸς δραχμὰς 575.

β') Μεμονωμένοι τόμοι καὶ τεύχη.

Ὑπάρχουσι προσέτι καὶ οἱ ἐξῆς τόμοι πωλούμενοι μεμονωμένοι ἑκάστος δραχ. 25, ἕκαστον δὲ τεῦχος δραχ. 6,25.

Ἔτη	Ἀριθμὸς τόμων	Ἀριθμὸς τευχῶν				
		α'	β'	γ'	δ'	
1883.....	102	—	—	8	6	
1884.....	114	2	2	17	—	
1885.....	25	—	—	—	1	
1886.....	13	1	1	—	4	
1887.....	21	2	—	—	1	
1888.....	27	—	—	2	2	
1889.....	28	—	—	—	—	
1890.....	27	—	—	2	2	
	Εἰς μεταφορὰν	<u>357</u>	5	3	29	16

	Ἐκ μεταφορᾶς	357	5	3	29	16
1891	34	—	—	—	—	—
1892	36	—	—	—	—	—
1893	57	—	—	—	—	1
1894	61	—	—	—	7	2
1895	14	31	3	3	—	—
1896	6	—	—	—	9	9
1896	13	1	1	—	—	—
1898	7	2	2	—	—	—
1899	—	—	8	8	—	20
1900	12	—	—	—	3	—
1901	6	—	—	—	1	1
1902	4	—	—	—	7	7
1903	4	—	—	—	2	2
1904	6	—	—	—	8	8
1905	11	—	—	—	—	4
1906	18	295	295	77	—	70
	728	334	312			

IV

Πρακτικὰ τῆς Ἀρχαιολ. Ἐταιρείας

1842 - 1904

Ἔτος	Ἀριθμὸς ἀνιτύπων	Ἔτος	Ἀριθμὸς ἀνιτύπων
1842	87	Ἐκ μεταφορᾶς	3153
1848 — 1849...	182	1878 — 1879...	654
1858 — 1859...	237	1879 — 1880...	599
1871 — 1872...	618	1880 — 1881...	571
1872 — 1873...	102	1881 — 1882...	389
1873 — 1874...	262	1882 — 1883...	118
1874 — 1875...	627	1883	67
1876 — 1887...	508	1884	28
1877 — 1878...	530	1885	134
Ἐἰς μεταφορὰν	3153	Ἐἰς μεταφορὰν	5713

Ἐ μεταφορᾶς	5713	Ἐκ μεταφορᾶς	6924
1886.....	91	1895.....	74
1887.....	75	1896.....	65
1888.....	150	1897.....	77
1889.....	143	1898.....	75
1890.....	102	1899.....	73
1891.....	165	1900.....	58
1892.....	185	1901.....	35
1893.....	229	1902.....	39
1894.....	71	1903.....	43
Εἰς μεταφορὰν	<u>6924</u>	1904.....	45
		Γενικὸν ἄθροισμα	<u>7508</u>

Τὰ πρακτικὰ τῆς Ἑταιρείας ἐκάστου ἔτους πωλοῦνται δραχ. 3.

V

Γενικαὶ συνελεύσεις

τῶν ἐταίρων τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας τῶν ἐτῶν 1860-1870.

Ἔτος	Φυλλάδια
1860.....	197
1861.....	347
1862.....	272
1863.....	247
1864.....	21
1866.....	316
1867.....	43
1868.....	74
1869.....	114
1870.....	<u>172</u>
Γενικὸν ἄθροισμα.....	<u>1803</u>

Ἐκαστον φυλλάδιον πωλεῖται ἀντὶ δραχ. 1.

VI

Ἐπιγραφαὶ ἀνέκδοτοι

ἀνακαλυφθεῖσαι καὶ ἐκδοθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συλλόγου. Ἐν Ἀθήναις 1852-1855.

Ἔτος	Φυλλάδιον	Ἀντίτυπα
1852.....	2ον	87
1855.....	3ον	239

Ἐκαστον φυλλάδιον πωλεῖται ἀντὶ δραχ. 1.

VII

Πρακτικὰ τῆς ἐπὶ τοῦ Ἐρεχθείου ἐπιτροπῆς

ἡ ἀναγραφὴ τῆς ἀληθοῦς καταστάσεως τοῦ Ἐρεχθείου. Ἐν Ἀθήναις 1853. Ἀντίτυπα 45, ὧν ἕκαστον πωλεῖται ἀντὶ δρ. 1.

VIII

Ἐπιγραφαὶ Ἑλληνικαὶ

κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνέκδοτοι ἐκδιδόμενοι δαπάνῃ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας. Ἐν Ἀθήναις 1860. Ἀντίτυπα 140, ὧν ἕκαστον πωλεῖται ἀντὶ δραχ. 1.

IX

Κατάλογος τοῦ ἐν Ἀθήναις ἐπιγραφικοῦ Μουσείου

ἐκδιδόμενος ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας. Τόμος πρῶτος. Ἐπιγραφαὶ ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως. Τεῦχος πρῶτον. Ἀρχαῖκα ἀναθηματικὰ ἐπιγραφαί, ὑπὸ H. G. Lolling. Ἐν Ἀθήναις 1899, ἀντίτυπα 253, ὧν ἕκαστον πωλεῖται ἀντὶ δρ. 12.50.

X

Τὸ Ἱερὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ

καὶ ἡ θεραπεία τῶν ἀσθενῶν ὑπὸ Π. Καββαδία. Ἀθήνησι 1900, ἀντίτυπα 153, ὧν ἕκαστον πωλεῖται ἀντὶ δρ. 15.

XI

Ἱστορία τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας

ἀπὸ τῆς ἐν ἔτει 1837 ἰδρύσεως αὐτῆς μέχρι τοῦ 1900 ὑπὸ Π. Καββαδία. Ἐν Ἀθήναις 1902, ἀντίτυπα 685, ὧν ἕκαστον πωλεῖται ἀντὶ δραχ. 1.

XII

Εὐρετήριον Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος

τῆς τρίτης περιόδου, συνταχθὲν ὑπὸ Ἀλεξ. Λαμπροπούλου. Τόμος πρῶτος περιλαμβάνων τὰ ἔτη 1883 - 1887. Ἐν Ἀθήναις 1902, ἀντίτυπα 322, ὧν ἕκαστον πωλεῖται ἀντὶ δραχ. 30.

XIII

Τὰ εὐρήματα τοῦ ναυαγίου τῶν Ἀντικυθέρων

Ἀρχαιολογικῆς ἔφημερίδος τεῦχος γ' καὶ δ'

Ἀντίτυπα 103, ὧν ἕκαστον πωλεῖται δραχ. 5.

XIV

Μνημεῖα τῆς Ἑλλάδος.

(Τόμος Α' 1906).

Πίνακες 1-33. Γλυπτὰ ἐκ τοῦ Μουσείου τῆς Ἀκροπόλεως. Ἀντίτυπα 324, ὧν ἕκαστον πωλεῖται δρ. 25.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ
ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Α'

Κατάλογος βιβλίων αγορασθέντων ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως
τοῦ καταλόγου τῆς βιβλιοθήκης (Ἰουλίου 1906)
μέχρι τέλους τοῦ 1906.

Achelis T. Abriss der vergleichenden Religionswissenschaft (Samm. Göschen).

Benzinger J. Geschichte Israels (Samm. Göschen)
Leipzig.

Brunn's Kleine Schriften I, II, III Berlin.

Budge W. History of Egypt, vol I-VIII, London 1902.

Byzantinische Zeitschrift v. Krumbacher 1905-1906.

Ephesos, Forschungen Bd. I, 1906.

Epigrams select from the Greek Anthology by J.
Mackall 1906.

Gerde A. Griechische Literaturgeschichte. Leipzig.
(Samm. Cöschen).

Harrison J. E. Primitive Athens as described by
Thucydides 1906.

Hephaestionis Enchiridion 1906.

Hermes, Zeitschrift für class. Philologie 1906.

Hoernes R. Paläontologie. (Samm. Göschen).

Hommel F. Geschichte des alten Morgenlandes (Samm.
Göschen).

Hoernes R. Urgeschichte der Menschheit (S. Göschen).

Jahresbericht über die Fortschritte der class. Alterthumswissenschaft 1906.

Inscriptiones Graecae ad Inlustrandas dialectos selectae 1905.

Καββαδία Π. Ὁ Παιώνιος καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

Καρολίδου Π Ἐγχειρίδιον Βυζαντινῆς Ἱστορίας 1906.

Lange H. Chypre. Paris 1879.

Lechat H. Phidias et la Sculpture grecque au Ve siècle 1906.

Λεξικὸν Ἀγγλο-Ἑλληνικὸν Γ. Ἀλεξάνδρου.

» Γαλλο-Ἑλληνικὸν Δασκαλάκι.

Luckenbach H. Erläuterungen zur Wandtafel v. Delphi 1904.

Maisch R. Griechische Altertumskunde (S. Göschen).

Meringer R. Indogermanische Sprachwissenschaft (S. Göschen).

Michaelis A. Die Archäolog. Entdeckungen des 19es Jahrhunderts 1906

Muther R. Geschichte der Malerei I-V (S. Göschen).

Philologus Zeitschrift 1906.

Πολυστράτου. Περὶ ἀλόγου καταφρονήσεως, ἔκδ. Wilke 1905.

Präsek J. von Geschichte der Meder und des Reichs der Länder 1906.

Revue Archéologique 1906.

» des études historiques 1906.

Rheinisches Museum für Philologie, 1906.

Roscher's Lexicon der Griech. u. Römischen Mythologie, Lief. 52-53.

Roth K. Geschichte des Byzantinischen Reiches (S. Göschen).

Schaefer K. Die Baukunst des Abendlandes (Samm. Göschen).

Sitzungsberichte der Königl. Preussischen Akademie der Wissenschaften. 1906.

Stegmann H. Die Plastik des Abendlandes (Samm. Göschen).

Steuding H. Griechische u. römische Mythologie (S. Göschen).

Sundwall Epigraphische Beiträge zur Geschichte Athens 1906.

Sybel L. Christliche Antike I. 1906.

B'

Κατάλογος βιβλίων δωρηθέντων τῇ βιβλιοθήκῃ ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ καταλόγου αὐτῆς (Ἰουλίου 1906) μέχρι τέλους τοῦ 1906.

Analecta Bollandiana 1906.

'Αποστολίδου Β. Γλωσσικαὶ μελέται. Ἡ σήμερον λαλουμένη ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

Archaeological Survey of India 1902-1905. Ἐν Καλοῦττῃ.

Aorsskrift Uppsala Universitets 1905.

Augier A. Οἱ Χαλκοπρόσωποι. Κωμωδία, μετάφρ. Ἀγγ. Βλάχου. (Βιβλ. Μαρασλῆ).

Barrière-Capendu. Οἱ Κουτοπόνηροι. Κωμωδ. μετάφρ. Ἀγγ. Βλάχου. (Β. Μαρασλῆ).

Brehm. Ὁ βίος τῶν ζώων. Μετάφρ. Ν. Γερμανοῦ Τόμ. Α'. (Βιβλ. Μαρασλῆ).

Bulletino di Paletnologia Italiana Anno XXXII 1906.

Cambridge antiquarian Society, Proceedings 1904-1905.

Christ W. Ἱστορία τῆς Ἑλλην. λογοτεχνίας Τόμ. Β'. Μετάφρ. Κώνστα-Πολίτου (Β. Μαρασλῆ).

Χρυσοδέργη Γ. Περὶ τῆς ἐν Ζακύνθῳ Ἑλληνικῆς Ἐπιγραφῆς 1834.

Δελτίον τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀρχαιολ. Ῥωσικοῦ Ἰνστιτούτου. Χ. 1905.

Δουμᾶ Α. Τὸ χρῆμα. Δράμα, μετάφρ. Ν. Πολίτου (Βιβλ. Μαρασλή).

Ἐπετηρίς ἐπιστημονικὴ Ἔθ. Πανεπιστημίου 1905-1906.
Γρηγοροβίου Φ. Ἱστορία τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν κατὰ
τοὺς μέσους αἰῶνας, μετάφρ. Σ. Λάμπρου. (Βιβλ. Μαρασλή).

Hampel J. Archaeolog. Ertesitó 1906.

Hatzidakis G. Die Sprachfrage in Griechenland 1905
(Β. Μαρασλή).

Jahrbuch des K. D. Archäolog. Instituts 1906.

Journal of the Anthropological Institute of the Great
Britain 1906.

» (the American) of Archaeology and of the fine
arts 1906.

» (the) of Hellenic Studies 1906.

Κανδηλώρου Τ. Ἡ δίκη τοῦ Κολοκοτρώνη 1906.

Memoires de la Société Royale des antiquaires du
Nord 1905-1906.

Μίλας Ν. Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνα-
τολικῆς Ἐκκλησίας. Μετάφρ. Μ Ἀποστολοπούλου 1906 (Βιβλ.
Μαρασλή).

Mitteilungen des Deutschen Archäol. Instituts, Athe-
nische Abteilung 1906.

» » des Deutschen Archäol. Instituts, Rö-
mische Abteilung 1906.

Μόμσεν Θ. Ῥωμαϊκὴ Ἱστορία. Μετάφρ. Σ. Σακελλαρο-
πούλου Τόμ. Α', α', (Β. Μαρασλή).

Notizie degli Scavi di antichità, comunicate alla R.
Accademia dei Lincei 1905-1906.

Παιδαγωγικὸν Δελτίον τοῦ ἐν Ἀθήναις Διδασκαλικοῦ
Συλλόγου α'-γ'.

Παρνασσὸς, Ἐπετηρίς. Ἔτος Θ' 1906.

Ψάλτου Σ. Θρακικὰ (Βιβλ. Μαρασλή).

Σαῖξπηρ. Ἰούλιος Καῖσαρ. Μετάφρ. Δαμιράλη (Βιβλ.
Μαρασλή).

Σαρδοῦ. Οἱ καλοὶ μας φίλοι. Κωμῳδία. Μεταφρ. Α. Βλάχου (Βιβλ. Μαρασλῆ).

Σκαμπιτσέφσκη. Ἱστορία τῆς Ρωσικῆς λογοτεχνίας. Μετάφρ. Βελλιανίτου (Βιβλ. Μαρασλῆ).

Σκιᾶ Α. Ἄμυνα κατὰ φιλονικοῦντος θεσιθῆρα 1906.

Waldstein Ch. The Argive Heraeum Vol. II.

Zeitschrift für Ethnologie 1906.

Γ'

Κατάλογος βιβλίων ἃ κατὰ παραδρομὴν δὲν περιε-
λήφθησαν ἐν τοῖς ἐκδοθεῖσι τῷ 1897 καὶ 1906
καταλόγοις τῆς βιβλιοθήκης

Comptes-rendus. Academie, des Inscriptions et Belles-Lettres, Τόμ. 23-34.

Ducoudray. Histoire Contemporaine Tom. II, II, III.

Duruy V. Histoire des temps modernes.

Grabreliefs (die attischen) Lief. IX-XV Tafeln CIXXVI - CCCLXXV, 1897 - 1906.

Goetz W. Ravenna 1901.

Justini. Historiae Pbilippicae.

Keller F. Etablissements lacustres par Gross, Forel e.t.c.

» » Die Keltischen Pfahlbauten in den Schweizerseen.

» » Statistik der röm. Ansiedelungen in der Ostschweiz.

Krell P. F. Geschichte d. dorischen Styls mit einem Atlas 1870.

Μνημεῖα τῆς Ἑλλάδος. Τόμ. Α. Πιν. 1-33. 1906.

Πλέσκα Π. Συγκριτικοὶ πίνακες νομισμάτων μέτρων καὶ σταθμῶν.

Ποστολάκα Κατάλογος τῶν ἀρχαίων νομισμάτων κ.λ.π.

Ruskin J. The Stones of Venice. New York 1851.

Sitzungsberichte der König. Preussischen Akademie
der Wissenschaften 1888-1905.

— Flasch A Zum Parthenon-Fries.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ
ΠΕΡΙ ΤΩΝ
ΑΝΑΣΚΑΦΩΝ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΑΜΦΙΑΡΕΙΟΥ ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ 1906.

Αἱ ἐφ' ἔτος ἀνασκαφαὶ τοῦ ἐν Ὠρωπῷ Ἀμφιαρείου ἤρξαντο τῇ 9ῃ Αὐγούστου, διεκόπησαν δὲ Ὀκτωβρίου φθίνοντος. Ἔργασίαι ἐγένοντο ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὄχθων τοῦ χειμάρρου.

Α') Παρὰ τὴν νῦν ἔτι ρέουσιν ἀρχαίαν πηγὴν καὶ τὸν ναόν. Ἡ κρήνη, ὡς ἐξ ἐπιγραφῶν δηλοῦται, ἐπεσκευάσθη κατὰ τὴν 4ῃν π. Χ. ἑκατονταετηρίδα, ἐξφοδομήθη δὲ τῷ 333 π. Χ. καινὴ κρήνη. Τὸ ὕδωρ διωχετεύετο εἰς δεξαμενὴν τετράμετρον τὸ πλάτος καὶ μῆκος καὶ εἰς λουτρῶνας, οἵτινες καὶ ἐπεσκευάσθησαν τὸ πάλαι σὺν τῇ κρήνῃ. Τὸ δάπεδον τῶν λουτρῶνων εἶνε ἐκ λιθίνων πλακῶν ραβδωτῶν, φερουσῶν δῆλον ὅτι αὐλάκια παράλληλα, ἵνα ἀσφαλέστερος ᾖ ὁ βαδισμός. Σφύζονται δὲ κατὰ χώραν καὶ δύο λεκάναι, ὧν ἡ ἑτέρα μαρμάρου Πεντελῆς, 1 1/2 μέτρ. τὸ μῆκος. Πρὸς τοῖς κατὰ χώραν λειψάνοις ἠύρεθη μάρμαρον θυρώματος πλεόν ἢ 2. 20 μέτρ. καὶ ἄλλο φέρον πλούσιον κόσμον Ἴωνικὸν καὶ Δεσβιον· τὸ μάρμαρον τοῦτο, ἑλλιπές τὰ ἀριστερά, συνεδεῖτο ἐν δεξιᾷ, ὡς ἐξ ἀναθυρώσεως δηλοῦται, μετ' ἄλλου, ἔφερε δὲ, ὡς ἐκ δύο ἄλλων μικρῶν τεμαχίων ἐμφαίνεται, καὶ ἐπιγραφὴν ἐπὶ τοῦ γείσου. Τῶν ἄλλων εὐρημάτων μνημονευθήτω ἐνθάδε μαρμαρίνη κεφαλὴ νεανίου, φυσικοῦ μεγέθους, ἠκρωτηριασμένη, καὶ μέρος κορμοῦ ἀναλόγου ἀγάλματος, ὑστέρων Ἑλληνικῶν χρόνων. Ἡ ἐνταῦθα καταστροφὴ καταφαίνεται ἐξ ἄλλων τε λειψάνων καὶ ἐκ 5 τεμαχίων ἐπιγραφῆς κατὰ καιροὺς εὐρεθέντων, ὧν τρία προσαρμόττουσιν ἀλλήλοις· εἶνε λειψανα προξενίας τῶν Ὠρωπίων τῆς 3ης π. Χρ. ἑκατονταετηρίδος. — Διαρκούσης τῆς ἀνασκαφικῆς ἐρεῦνης, ἐπάναγκες ἐμερίμνησα καὶ περὶ διασώσεως τῶν ἀρχαίων μνημείων δι' ὑδραυλικῶν ὡς εἰπεῖν ἐργασιῶν· ὁ κίνδυνος ἦτο διττός, ὁ χειμάρρος καὶ ἡ πηγὴ, ἀνάγκη δ' ἐπεβάλλετο νὰ ἀποκωλύηται μὲν ἐκεῖνος τοῦ εἰσρέειν εἰς τὸν ἀρχαῖον χώρον, νὰ ἐπιτρέπηται μὲντοι ἅμα ὁ ἔκρους τοῦ τῆς πηγῆς ὕδατος. Δι' ὃ καὶ διωχέτευσα διὰ διώρυ-

χος τὸ ὕδωρ εἰς τὸν χειμάρρον ἀνασκάψας μὲν παρ' αὐτὸν ὡς πλείστον κατὰ πλάτος, κατασκευάσας δὲ καὶ φράκτην εὐχερῶς κλειόμενον ἐν πάσῃ χρεῖα· ἔτι δ' ἀσφαλέστερον, ὡς εἰκός, ἐκτελεσθήσεται τὸ πρᾶγμα ἐν τῷ μέλλοντι. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν πρὸς ἀνατ. τῆς κρήνης. Ἐγένετο δὲ καὶ πρὸς δυσμὰς αὐτῆς, πρὸς Ν. τοῦ ναοῦ, σκαφικὴ ἐργασία, ἣτις καὶ πρέπει νὰ ἀχθῆ εἰς πέρας· διότι κατερρίφθη μὲν τὸ ἥμισυ τοῦ ναοῦ ὑπὸ τοῦ χειμάρρου, ὁμῶς δὲ οὐχὶ ἅπαντα παρεσύρθησαν τὰ αὐτόθι ἀρχαῖα, ἀλλὰ πολλὰ καταπεσόντα εἰς τὸ ἐπικλινές, καλυφθέντα ἐν πολλῷ βάθει ὑπὸ τῆς ἄμμου καὶ τῶν χαλίκων, περισφύζονται. Ἡ ἐπίχωσις καὶ ἐνταῦθα εἶνε πάνυ βαθεῖα, περὶ τὰ $4\frac{1}{2}$ μέτρα, αἷσια οἰωνίζομένη. Ἄλλος ἀγαθὸς οἰωνὸς εἶνε τὰ μέχρι τοῦδε εὐρήματα, λείψανα ἀρχιτεκτονικά τε καὶ ἐπιγεγραμμένα καὶ γλυπτὰ, ἐν οἷς θωρακοφόρου ἀγάλματος στρατηγοῦ ἢ αὐτοκράτορος, ἔτι δὲ δύο βάθρα, ὧν τὸ ἐν ἔφερε πάλαι ἔργα χαλκᾶ τοῦ ἀγαματοποιοῦ Λεωχάρους, καὶ θρόνος, ἀναθήματα Ἀθηναίων τῆς αὐτῆς οἰκίας, καὶ ἄλλο βάθρον, φέρον δύο προξενίας τῆς 3ης π. Χ. ἑκατονταετηρίδος. Ἄλλην ἐλπίδα παρέχει ἡ ἐκδεδομένη ἐπιγραφὴ τῶν ἀργυρωμάτων, ἐξ ἧς δηλοῦται ὅτι πλείστα ἀργυρᾶ ἀγγεῖα ἀνέκειντο ἐν τῷ ναῷ.

Β') Ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ χειμάρρου. Ἐκ τῶν προηγουμένων σκαφῶν εἶχον εἰκάσας ὅτι τὰ ἐν τῷ ἀγρῷ τῆς Ἀρχ. Ἐταιρείας ἀρχαῖα οἰκοδομήματα ἐχώρουν καὶ εἰς τὸν πρὸς Δ. παρακείμενον ἀγρόν, τὸν τοῦ Σπ. Κοληγεώργα, κατ' ἐμὴν δὲ εἰσήγησιν ἠγοράσθη καὶ οὗτος ὁ ἀγρὸς ὑπὸ τῆς Ἐταιρείας ἐφ' ἔτος· αἱ δ' ἐνταῦθα γενόμεναι σκαφαὶ ἐκύρωσαν τὴν εἰκασίαν. Κατὰ τὸ μέσον που τοῦ προεσκαμμένου ἀγροῦ διήκει ἀρχαῖα μακρὰ ὁδός, ἧς ἐκατέρωθεν συμπλέγματα δωματίων χωριζόμενα δι' ἄλλων ὁδῶν. Ἀνάλογα ἀπαντῶσι καὶ ἐν τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος ἀγρῷ. Μέχρι τοῦδε ἐσκάφη μόνον τὸ ἥμισυ τοῦ πρὸς Ν. τῆς μακρᾶς ὁδοῦ χώρου, ἀπεκαλύφθησαν δὲ περὶ τοὺς 12 χώρους, ὧν οἱ τοῖχοι σφύζονται εἰς ὕψος 0.50—1.75. Ἐν τρισὶ τῶν δωματίων τούτων ἦσαν τὸ πάλαι πίθιοι. Ἐνταῦθα πιθανῶς ἦσαν τὰ καταλύματα τῶν κατὰ τὴν πεντετηρίδα προσερχομένων καὶ τὰ ἐν ἐπιγραφῇ μνημονεύομενα καπηλεῖα, ἐξ ὧν ἐλήφθη μέρος τῶν χρη-

μάτων τῶν ἀναλωθέντων εἰς τὴν εἰρημένην ἐπισκευὴν τῆς κρήνης καὶ τῶν λουτρῶνων. Ἡυρέθησαν δὲ πρὸς ἄλλοις τὰ ἐξῆς· κεφαλὴ ἀγαλματίου μαρμαρίνου, τοῦ Ὑγείας πιθανῶς, καλῆς τέχνης· τεμάχιον λίθου ὄψιανου ἐγλυμμένον τρόπον σμίλης καὶ ἄλλο πυρίτου λίθου· στήλη ἐπιγεγραμμένη στοιχηδόν, φέρουσα προξενίαν ἣν εἶπεν Ἀντίβιος Βιόττου, ἀδελφὸς μὲν ὢν ἐπιψηφίζοντος ἐν ἄλλῃ προξενίᾳ ἐκδεδομένη, εἰπὼν δὲ καὶ τὸ προξενικὸν ψήφισμα οὐ ἠυρέθησαν, ὡς ἄνω εἴρηται, 5 τεμάχια· πέρασ δὲ ἀξιόλογον εὔρημα εἶνε σφενδόνη δακτυλίου χαλκῆ, ἐφ' ἧς εἶνε ἐγλυμμένος Ἔρωσ ἀναβαίνων διὰ κλίμακος εἰς δένδρον, φοίνικα, καλῆς τέχνης Ἑλληνικῶν χρόνων. — Τὰ οἰκοδομήματα χωροῦσιν, ὡς φαίνεται, καὶ εἰς τοὺς ἰδιωτικὸς ἀγροὺς τοὺς ἐκατέρωθεν τῶν δύο ἀγρῶν τῆς Ἀρχ. Ἑταιρείας. — Τὰ εὔρηματα κατετέθησαν ἐν τῷ ἐκεῖ Μουσεῖῳ.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΝ ΣΟΥΝΙΩ 1906.

Κατὰ τὸ λῆξαν ἤδη ἔτος 1906, αἱ ἐν Σουνίῳ ἀπὸ ἐτῶν διενεργούμεναι ἀνασκαφαὶ ἔφερον εἰς φῶς μνημεῖα τῆς τέχνης πολυῶς ἄξια : Τουτέστιν δύο κολοσσαῖα ἀγάλματα «Ἀπόλλωνος», ὡς καλοῦνται τὰ ὁμοιώματα ταῦτα τοῦ ἀρχαικοῦ τύπου τῶν ἀγυμνῶν ἀνδρῶν». Πρὸς τούτοις ἀνευρέθησαν καὶ αἱ βάσεις μετὰ τῶν ποδῶν δύο ἐτέρων ἀρχαϊκῶν ἀγαλμάτων, μικροτέρων κατὰ τι. Τὰ εὔρηματα ταῦτα γενόμενα ἔμπροσθεν τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ ἐκεῖ ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ ἐντὸς ρήγματος τοῦ βράχου τριγωνικοῦ, εἰς ἀπόστασιν δύο μέτρων ἀπὸ τοῦ κρηπιδώματος τοῦ ναοῦ τούτου, φανερόν εἶνε, ὅτι προέρχονται ἐκ τῆς μετὰ τὰ περσικὰ γενομένης ἐπιχώσεως πρὸς ἰσοπέδωσιν τοῦ περὶ τοῦ ναοῦ χώρου, ὡς ἐγένετο καὶ ἐν τῇ Ἀκροπόλει.

Τῶν ἀγαλμάτων τούτων τὸ ἕτερον, ἀκέφαλον εὔρεθέν, ἔμεινε προσωρινῶς ἐν Σουνίῳ ἐπὶ τῇ ἐλπίδι τῆς εὔρέσεως καὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ κατὰ τὰς προσεχεῖς ἀνασκαφὰς ὀλοκλήρου τοῦ περὶ

τὸν ναὸν χώρου καὶ τῆς κλιτύος τοῦ λόφου, ἔνθα πιθανώτατα εὑρεθήσονται καὶ ἄλλα ἀρχαῖκά ἔργα.

Τὸ εἰς Ἀθήνας μεταφερθὲν ἄγαλμα, συμπληρωθὲν, ιδρύθη ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀρχαῖκῆς τοῦ Μουσείου αἰθούσης, ἀποτελέσαν διὰ τῶν μεγάλων αὐτοῦ διαστάσεων (ὑψ. μετὰ τῆς βάσεως 3 μ. 25) κόσμον ἐξαιρετικὸν τούτου. Τὸ ἄγαλμα εἶνε, ὡς εἶπομεν, τοῦ τύπου τῶν καλουμένων «Ἀπολλώνων», διαφέρει ὁμῶς πάντων τῶν προὑπαρχόντων ὡς πρὸς τὴν τεχνικὴν ἐπεξεργασίαν, τὴν κοσμηματικὴν διάταξιν τῆς κόμης αὐτοῦ, καὶ τῶν ὠτων τὴν ἐντελῶς τυπικὴν διάπλασιν. Τὸ ἄγαλμα πληροῦ κενὸν τῆς ἱστορίας τῆς ἀρχαῖκῆς τέχνης καὶ δέον νὰ θεωρηθῆ ὡς τὸ σπουδαιότατον εὑρημα τῶν τελευταίως γενομένων ἐν Ἑλλάδι.

Ἐν Ἀθήναις κατὰ Ἰανουάριον 1907.

Β. ΣΤΑΗΣ

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΝ ΝΑΞΩ

Συνεχίσαντες τὰς ἐν Νάξῳ ἀνασκαφικὰς ἐργασίας προμυκηναϊκῶν τάφων κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος, ἐτράπημεν εἰς τὰ Α. τῆς νήσου, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ τῆς Ἀπειράνθου ὄρμου Μουτσούνας ἢ Τριάγκαθα καὶ εἰς τὸν πρὸς Ν. ὄρμον τοῦ Σπεδοῦ τελευτήσαντες.

Τὰ μέρη ταῦτα τῆς νήσου, πετρώδη, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἄγονα καὶ πενιχνά, οὐ βεβαίαν παρεῖχον τὴν ἐπιτυχίαν, οὐχ ἦττον αἱ γεγόμεναι ἐργασίαι πολλὰς συστάδας προμυκηναϊκῶν τάφων ἀπέκάλυψαν, μεθ' ἱκανῶν εὐρημάτων, ὧν τινα σπάνια ἢ μοναδικά.

Καὶ πρῶτον μὲν οὐ μακρὰν τοῦ ὄρμου Μουτσούνας ἐν παρακτίῳ πεδίῳ (Κάμπος τῆς Μάκρης) εὗρομεν νεκροταφεῖον ἐκ πεντήκοντα ἕξ τάφων συγκείμενον· νοτιώτερον δὲ συστάδα ἐξ ὀλίγων τάφων (τ. 5) κατὰ τὴν θέσιν Λυγαρίδια· εἶτα ἐτέραν μεῖζονα (τ. 10) κατὰ τὴν θέσιν Κλειδὸς (ὄνομα ἀναμιμνήσκον τὴν ἐν Νάξῳ τροφὸν τοῦ Διονύσου Κλειδῶν), ἄλλην νοτιώτε-

ρον κατὰ τὸν λιμένα Πάνορμον (τ. 5) καὶ τέλος μεγάλην συστάδα τάφων παρὰ τὸν ὀρμίσκον Σπεδὸ (τ. 16).

Οἱ προμυκηναϊκοὶ τάφοι τῆς ἀνατολικῆς Νάξου εἰσὶ καθόλου παρεμφερεῖς πρὸς τοὺς τῆς λοιπῆς Νάξου, κατεσκευασμένοι διὰ μεγάλων ἀκατεργάστων πλακῶν ἐκ σχιστολίθου ἢ τιτανολίθου καθέτως τεθειμένων καὶ δι' ὁμοίων πλακῶν κεκαλυμμένοι (συνήθως μιᾶς, σπανίως πλειόνων). Ἐν τοῖς πλείστοις ὅμως τῶν τάφων τῆς Μάκρης, σπανιώτερον κατὰ τὰς λοιπὰς συστάδας ἀντὶ τοιχίσκου ἐκ πλειόνων λίθων, ἀποφράσσοντος τὴν πλευρὰν τοῦ τάφου τὴν ἀπέναντι τῆς μεγάλης τοῦ τάφου πλευρᾶς (παρ' ἣν κεῖται συνήθως ὁ νεκρός), ὑπάρχει τετάρτη κάθετος πλάξ, ὡσπερ ἐν πολλοῖς τάφοις τῆς Πάρου καὶ Ἀντιπάρου, ἀπτομένη τῶν προσθίων περάτων τῶν δύο πλακῶν τῶν κατὰ τὰ πλάγια τοῦ τάφου. Ὅτι δὲ ἡ πλευρὰ αὕτη τοῦ τάφου ἀπετέλει οἰοεὶ θύραν αὐτοῦ, κλειομένη μετὰ τὴν ταφὴν τοῦ νεκροῦ, πλὴν ἄλλων, μαρτυρεῖ ἡ εὐρεσις κτερισμάτων (μαρμαρίνη φιάλη ἐν τάφῳ Λυγαριδιῶν) ὑπ' αὐτὸν τὸν τοιχίσκον, ὅστις, προσθετόν, ὡσάντις ὑπάρχει εἶναι προφανῶς κατεσκευασμένος ἐν βίᾳ, ἐκ λίθων ἀκανονίστων καὶ τυχαίων, ὡς φραγμὸς μᾶλλον ἢ τοῖχος.

Ἐκ τῶν διαφόρων συστάδων τὸ νεκροταφεῖον τῆς Μάκρης ἀπαρτίζεται ἐκ τάφων ἐνηλίκων καὶ συχνότερον παιδῶν, ἀνὰ ἓνα περιλαβόντων νεκρὸν, ὡς ἔστιν εἰκάσαι, (τῶν ὁστῶν αὐτόθι ὄντων λίαν ἐφθαρμένων, συχνότερον δὲ ὅλως κατεστραμμένων)· ἀλλὰ κατὰ τὰς νοτιωτέρας συστάδας εὐρίσκομεν συνηθέστερον μὲν ἓνα μόνον νεκρὸν ἐπὶ τὸ δεξιὸν πλευρὸν κατακεκλιμένον καὶ μετὰ τῶν κάτω ἄκρων συνεσταλμένων, σπανιώτερον δὲ (μάλιστα ἐν Πανόρμῳ) τριῶν ἢ καὶ πλειόνων νεκρῶν ὁστᾶ ἐν τῷ αὐτῷ τάφῳ, ἀτάκτως τὸ πολὺ τεθειμένα ἢ καὶ ὅλως εἰκῆ ἐρριμμένα.

Α'. Τὰ ἐν τῷ νεκροταφεῖῳ τῆς Μάκρης κτερίσματα ἦσαν κατὰ τὸ πλεῖστον πῆλιναι κυλινδρικοὶ ἢ σφαιρικοὶ πυξίδες (συνήθως ἄνευ ἔγχους καλύμματος), αἱ μὲν πρῶται κεκοσμημέναι, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, δι' εὐθυγράμμων (ἢ κεκλασμένων) χαρακτῶν κοσμημάτων ποικίλως διατεταγμένων, αἱ δὲ δεύτεραι σπανίως. Τοσαῦτα δ' ἦσαν καθόλου τὰ μετὰ χαρακτῶν κοσμημάτων ἀγγεῖα τοῦ νεκροταφεῖου τούτου συγκριτικῶς πρὸς τὰ ἄκοσμα, ὅσα ἐν οὐδενὶ τέως γνω-

στῷ προμυκηναϊκῷ νεκροταφείῳ τῶν νήσων. Ἀξιοσημείωτος δὲ ἦ ἐν τοῖς τάφοις τούτοις παντελής ἔλλειψις πηλίνων προχοῖδων καὶ μαρμαρίνων ἀγγείων, ὡς καὶ παντός ἴχνους μετάλλου. Καίπερ δ' ἔλλειπόντων ἄλλων ἐκ μαρμάρου κτερισμάτων, ἐν τρισὶ γειτονικοῖς πρὸς ἀλλήλους τάφοις εὐρέθησαν τρία μαρμάρινα εἰδῶλια, πάντα ἄμορφα.

Β'. Αἱ μικραὶ νοτιώτεραι συστάδες τῶν Λυγαριδιῶν, Κλειδοῦ καὶ Πανόρμου παρέσχον κτερίσματα ἡλίγα: ἀγγεῖα σχεδὸν ἀποκλειστικῶς πήλινα, ἀλλ' οὐδεμίαν κυλινδρικήν πυξίδα, ὡς καὶ οὐδὲν ἴχνος μετάλλου, πλὴν τοῦ Πανόρμου, οὗ τάφος τις ἐνεῖχεν ὡς μόνον κτέρισμα μικρὸν χαλκοῦν κρίκον.

Γ'. Ἡ δὲ ἐν Σπεδῶ σκαφή, καίπερ ἦττον πλουσία εἰς κτερίσματα ἢ ἡ κατὰ τὸ 1903, παρέσχε τινὰ τὰ λίαν ἀξιοσημείωτα. Ἐν τοῖς αὐτοῖσι τάφοις δεσπόζοντα κτερίσματα ἦσαν προχοῖδες, τὸ πολὺ ἄκοσμοι, ἃς εἶδομεν ὅλως ἔλλειπούσας ἐν τῷ νεκροταφείῳ τῆς Μάκρης, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου ἐνταῦθα ὅλως ἔλλείπουσιν αἱ ἐκεῖ συχόταται κυλινδρικαὶ πυξίδες. — Ἐκ τούτων ἀξία ἰδιαιτέρας μνείας μικρὰ προχοῖς κεκοσμημένη διὰ καστανοχρῶν γραπτῶν κοσμημάτων, εἰς τρίγωνα καὶ ῥόμβους τὸ πολὺ διατεταγμένα δρυφακτοειδῶς, ἐπὶ πεδίου λευκοκιτρίνου, περιβεβλημένη δὲ ἐπένδυμα ἀργυροῦν (σωζόμενον ἐν μέρει), κατασκευασθὲν βεβαίως κατόπιν, ἀσχέτως πρὸς τὸν ἀρχικὸν τοῦ ἀγγείου κόσμον. Τοιοῦτον ἐπάργυρον πήλινον ἀγγεῖον τῶν χρόνων ἐκείνων, πρῶτον νῦν ἐφ' ὅσον γνωρίζομεν, ἀνευρίσκεται¹⁾).

¹⁾ Καθαίροντες ἐσχάτως τὸ ἀγγεῖον τοῦτο ἀπὸ τῆς πληρώσεως αὐτοῦ γῆς, τέως ὅλως ἀθίκτου, ἠσθάνθημεν ταύτην ὄζουσαν ἠλλοιωμένου ἐλαίου. Πρὸς ἐπιβεβαίωσιν ἀπεστελαμεν μέρος τῆς γῆς ταύτης εἰς τὸ Χημεῖον τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου· ἐπισταμένη δὲ ἔρευνα ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Κ. Ζέγγελη κατέδειξεν ἀναμφισβητήτως τὴν ἐν αὐτῇ ὑπαρξίν ἐλαίου. Ἀξιοσημείωτον ὅτι ἡ προχοῖς αὕτη εὐρέθη ἐν τῷ τάφῳ, ἐν ᾧ κατὰ τὸ 1903, μετὰ δύο μεγάλων μαρμαρίνων γυναικείων εἰδωλίων τοῦ συνηθετέρου τύπου, εὐρέθη τριπλοῦς πήλινος λύχνος, βεβαίως λύχνος ἐλαίου (ἔχων τὰς τρεῖς κοιλίας ἐπικοινωνούσας ἀλλήλαις κατὰ τὸν πυθμένα) καὶ ἑτέρα τεθραυσμένη προχοῖς μετ' αὐλοειδοῦς προχοῆς· πάντα δὲ λύχνος καὶ προχοῖδες τῆς αὐτῆς κατασκευῆς καὶ διακοσμῆσεως (ιδεὲ Πρακτικὰ τῆς Ἀρχαιολ. Ἐταιρείας ἔτους 1903, σελ. 56 καὶ Πρακτικὰ τοῦ Διεθνoῦς Ἀρχαιολ. Συνεδρίου, ἐν Ἀθῆναις 1906, σελ. 220). Ἡ μικρὰ αὕτη προχοῖς εὐρέθη ἐν τινὶ τῶν γωνιῶν τοῦ τάφου τούτου, οὗ τὴν τελείαν ἐκκάθαρσιν παρεκώλυσε τῷ 1903 ῥαγδαία πεσοῦσα βροχή.

Ἐκ τῶν ὀλίγων μαρμαρίνων κτερισμάτων τῆς ἄρτι ἀνασκαφείσης συστάδος μνημονευτέα ἰδίᾳ τέσσαρα μικρὰ ἄκωλα εἰδῶλια ἐν ἐνὶ τάφῳ πάντα εὐρέθηντα, ὧν τὸ πρόσωπον μόνον διὰ κυρτότητος κατὰ μῆκος τῆς κεφαλῆς ἐκσημαίνεται, ἀντὶ τῆς συνήθως κυρτῆς τῶν τελείων εἰδωλίων ρινός καὶ τοῦ ὑπτιάζοντος μετώπου. Ἀξιοσημείωτος ἡ εὐρεσις τοιούτων εἰδωλίων ἐν τῷ νεκροταφείῳ τοῦ Σπεδοῦ, ὅπερ ἐν τῇ συστάδι αὐτοῦ τῇ ἄλλοτε ἀνασκαφείσῃ (1902) μόνον τέλεια παρέσχε γυναικεῖα μαρμάρινα εἰδῶλια.

Ἀξία ἐνταῦθα σημειώσεως ἡ μεγάλη φθορὰ ἀγγείων τινῶν (καὶ μάλιστα μαρμαρίνων τινῶν φιαλῶν), τεκμηριούσα προηγουμένην μακρὰν ἐν τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ χρῆσιν αὐτῶν.

Λίθινα ἐργαλεῖα μόνον ὀλίγαί τινές λεπίδες ὀψιανοῦ εὐρέθησαν, ὡς καὶ ἐν τῷ νεκροταφείῳ τῆς Μάκρης. Ἀφ' ἑτέρου μόνον μετάλλινον κτέρισμα χαλκῆ εὐρέθη σπαθίς, μετὰ τῶν τεσσάρων ἀκῶλων εἰδωλίων.

Ἐκ τῶν λοιπῶν κτερισμάτων ἀξιοσημείωτον μικρὸν αὐλοειδές ὄστοῦν, φέρον ἐντὸς χρῶμα κυανοῦν, ἔχον δὲ συγκτερίσματα σφόνδυλον ἀτράκτου, δύο λίαν ἐφθαρμένας μαρμαρίνας φιάλας καὶ μικρὸν πήλινον λύχον.

Τὰ εὐρήματα τῶν ἀνασκαφῶν κατετέθησαν εἰς τὸ Κεντρικὸν Ἐθνικὸν Μουσεῖον· τὰ δὲ ὅπωςδῆποτε διατηρούμενα κρανία καὶ λοιπὰ ὅστ' εἰς τὸ Ἀνθρωπολογικὸν Μουσεῖον τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου.

Τελευτῶντες, παραθέτομεν συγκριτικὸν πίνακα τῶν τάφων ἐν οἷς πλεονα εὐρέθησαν κτερίσματα.

ΚΛΩΝ ΣΤΕΦΑΝΟΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ
ΕΝ ΕΠΙΔΑΥΡῶ ΑΝΑΣΚΑΦΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

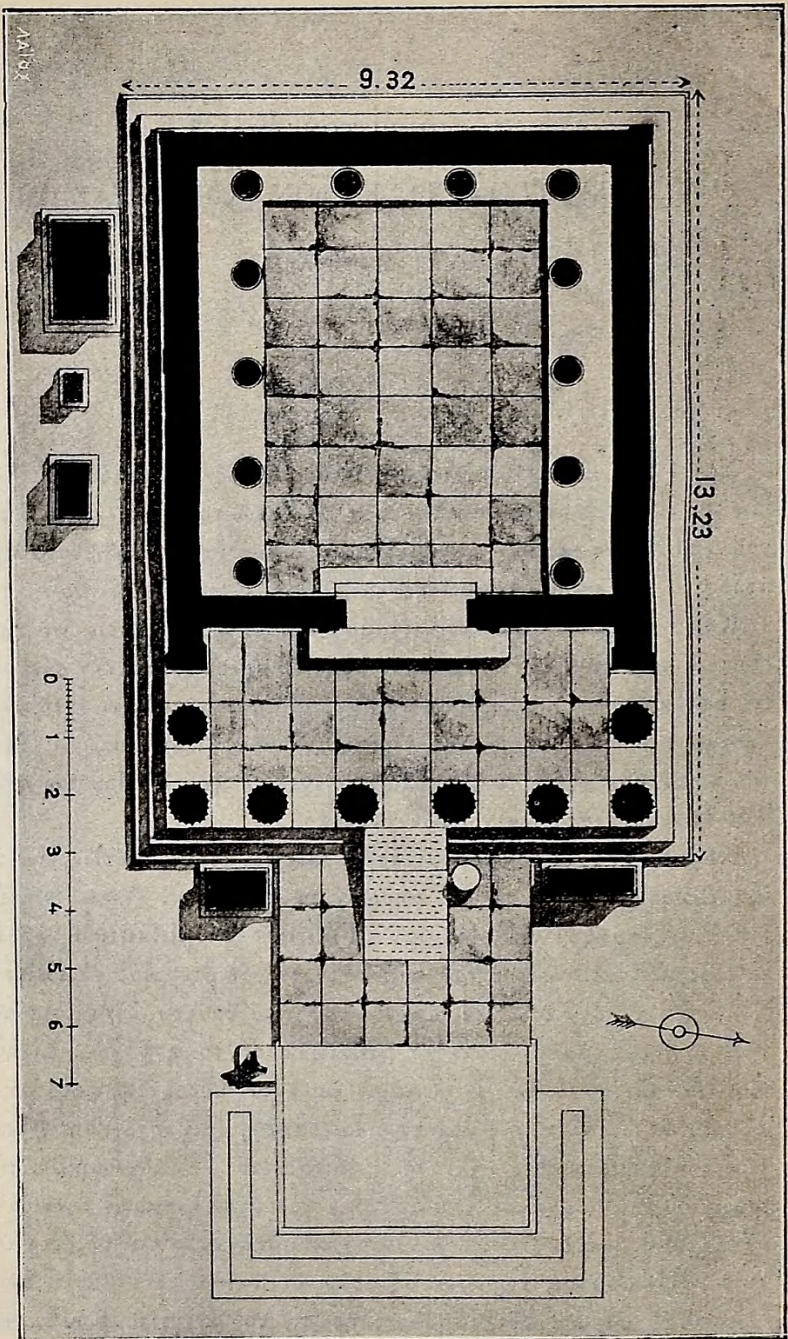
ὑπὸ Π. ΚΑΒΒΑΔΙΑ.

(Πίνακες Α', Β', Γ', Δ')

Συνεχίζων ἄς ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους δημοσιεύω ἐν τοῖς Πρακτικοῖς ἐκθέσεις περὶ τῶν ἐν τῷ Ἴερῳ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἀπὸ τοῦ 1903 ἀνασκαφῶν καὶ ἐργασιῶν θέλω πραγματευθῆ ἑνταῦθα περὶ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος καὶ ἄλλων ἐν τῷ Ἴερῳ ναῶν.

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος εἰργάσθην πρὸς τοῖς ἄλλοις εἰς τὴν ἐξακρίβωσιν τῶν κατὰ τὸν ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος, εἰς τὴν σύνταξιν τῶν κατὰ τὰ πορίσματα τῶν ἐργασιῶν μου τούτων σχεδίων, εἰς τὴν συναρμολόγησιν τῶν περισωθέντων ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν τοῦ ναοῦ καὶ εἰς τὴν δι' αὐτῶν ἀνέγερσιν ἐν τῷ Μουσίῳ τῆς Ἐπιδαύρου μιᾶς τῶν γωνιῶν τοῦ ναοῦ.

Νέον καὶ ἐξαιρετικὸν ἀποτέλεσμα τῶν ἐργασιῶν τούτων εἶνε ἡ ἐξακρίβωσις τῶν κατὰ τὰ ἀκρωτήρια τοῦ ναοῦ. Ὅτε, ἐν ἔτει 1891, ἐξέφραζον τὴν εἰκασίαν (Fouilles d'Epidaure I, σ. 21 κ. ἐ.), ὅτι αἱ τρεῖς παρὰ τὸν ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος εὐρεθεῖσαι Νῆκαι ἀπετέλουν ἰσως ἀκρωτήρια τοῦ ναοῦ τούτου, δὲν ἐπίστευον ὅτι θὰ ἦτο δυνατόν ποτε νὰ βεβαιωθῆ τοῦτο ἀσφαλῶς. Εἶχον εὖρει ἕκτοτε τὸ ἐν εἰκ. 7 γωνιαῖον τεμάχιον ὑδρορροῆς οἰκοδομήματος, ἐν ᾧ ἔβλεπέ τις καὶ τὴν κοιλότητα, ἐν ἣ ἦτό ποτε ἐντεθειμένον ἀκρωτήριο, ἀλλ' οὐδεὶς ἐδίκαιούτο νὰ πιστεύσῃ ὅτι τὸ τεμάχιον ἐκεῖνο ἀνῆκεν εἰς ὑδρορροὴν τοσοῦτον ἀνόμοιον τὴν μορφήν, οἷα ἡ ἐν εἰκ. 6, εἰς τὴν ὑδρορροὴν δηλ. τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος. Ἐν τούτοις τῶρα, συναρμολογῶν πάντα τὰ τεμάχια τῶν εὐρεθεισῶν ὑδρορροῶν πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ἀνεγειρομένου ἐν τῷ

Ειχ. 1. Κάτοψις τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος (ἀναπαράστασις).

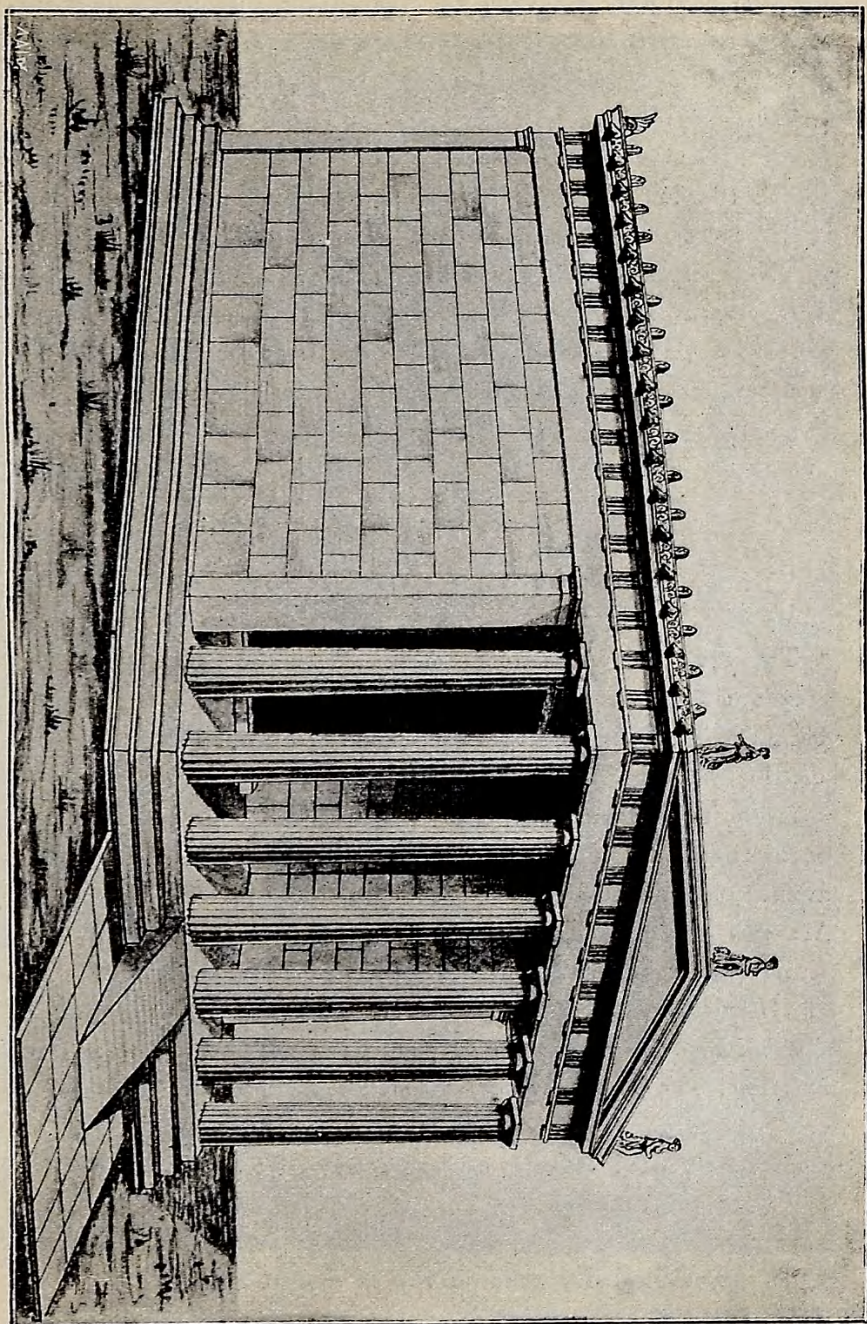

Fig. 2 Ναός τῆς Ἀρτέμιδος (ἀναπαράστασις).

Μουσείῳ τμήματος τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος, νύτύχησα νὰ προσαρμόσω τεμαχίῳ ὑδρορροῆς τῶν μακρῶν πλευρῶν τοῦ ναοῦ τούτου τὸ περιούῳ λόγος γωνιαῖον τεμάχιον (εἰκ. 8 καὶ 9). Οὕτως ἀνεφάνη ἡ ἀλήθεια, ἐγνώσθη ἡ θέσις τῶν τριῶν ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς εὑρεθεισῶν Νικῶν καὶ ἐποποθετήθη γύψινον ἐκμαγεῖον τῆς μιᾶς τῶν Νικῶν τούτων (ἐκείνης, ἣτις σώζεται σὺν τῇ προσαρμοζούσῃ κεφαλῇ αὐτῆς) ἐν τῇ κοιλότητι τῆς γωνιακῆς ὑδρορροῆς. Τὸ ὑπὸ τοὺς πόδας τῆς Νίκης προέχον ἔμβολον προσαρμόζει ἀκριβῶς τῇ κοιλότητι. Ἐγνωρίσαμεν ἄρα πρὸς τοῖς ἄλλοις τίνι τρόπῳ καὶ διὰ ποίας μεταβολῆς ἀρχιτεκτονικῶν μορφῶν γίνεται μετάβασις μαρμαρίνης ὑδρορροῆς οἰκοδομήματος ἀπὸ τῶν μακρῶν εἰς τὰς μικρὰς πλευράς.

I.

Ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος.

Τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος σώζεται τὸ κρηπίδωμα ἐν καλλιτέρα ὅμως καταστάσει ἢ τὸ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, διότι σώζονται ἐν αὐτῷ καὶ πολλαὶ πλάκες ἐκ τοῦ δαπέδου (Πίν. Α', εἰκ. 1)· σώζεται δὲ ἐν καλῇ καταστάσει καὶ τὸ ἀνωφερὲς ἐπίπεδον, δι' οὗ ἀνήρχετό τις εἰς τὸν ναὸν (Πίν. Α', εἰκ. 1, K)· εὑρέθησαν δὲ καὶ ἀρκετὰ μέλη τοῦ ναοῦ, ἅτινα καθιστῶσι δυνατὴν τὴν ἀναπαράστασιν τοῦ οἰκοδομήματος (εἰκ. 1 καὶ 2. Πίν. Γ', εἰκ. 1). Διὰ τῶν κάλλιον σωζομένων ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν, συμπληρωθέντων τῶν κολοβῶν μερῶν διὰ γύψου, ἀνήγειρα ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Ἐπιδαύρου μέρος τοῦ ναοῦ (Πίν. Δ', εἰκ. 1), τὴν βορειοανατολικὴν δηλ. γωνίαν τοῦ θριγκοῦ μετὰ τῆς ὑδρορροῆς καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου (σημειωτέον ὅτι τὸ γωνιακὸν ἐπιστύλιον δὲν εἶνε τὸ τῆς βορειοανατολικῆς γωνίας ἀλλὰ τὸ τῆς βορειοδυτικῆς ἢ νοτιοδυτικῆς γωνίας τοῦ τοίχου· ἐποιησάμην δ' αὐτοῦ χρῆσιν ἐν τῇ ἀνεγέρσει τοῦ ναοῦ ἐξ ἀνάγκης, πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ ἐλλείποντος).

Τὸ κρηπίδωμα εἶνε πεπονημένον ἐκ πώρου λίθου, αἱ τοῦ δαπέδου ὅμως πλάκες καὶ τὸ ἀνωφερὲς ἐπίπεδον ἐκ λευκοῦ τιτα-

Λάϊος

Εις. 3 Κιονόκρανον τῶν ἐν τῷ ἔκκοτερικῷ (ἐν τῇ πρὸς ἀνατολὰς στοῦ) κίονου.

βολίθου. Τὰ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη τοῦ ναοῦ ἦσαν ἐκ πώρου κονιά κατὰ τὸ σύνηθες ἐπεκεχρισμένου, ἢ ὑδρορρόη ὁμως (αἱ σίμαι) καὶ αἱ ἐπ' αὐτῆς κεραμίδες ἀνθεμωταὶ ἦσαν ἐκ μαρμάρου· ἂν καὶ αἱ λοιπαὶ κεραμίδες ἦσαν ἐκ μαρμάρου, εἶνε ἀβέβαιον, διότι εὐρέθησαν μὲν ἐν τῇ ἀνασκαφῇ τοῦ ναοῦ τεμάχια τινα μαρμαρίνων κεραμίδων (δύο τούτων βλέπει τις ἐν πίν. Α', εἰκ. 1, ἐπὶ τοῦ βάρου τοῦ δεδηλωμένου διὰ τοῦ Α), ἀλλὰ ταῦτα δυνκτὸν νὰ προέρχωνται ἐκ τῶν μνημονευθεισῶν κεραμίδων ἀνθεμωτῶν. Ἡ στέγη τοῦ ναοῦ ἔπασα ἦτο ἐκ ξύλου.

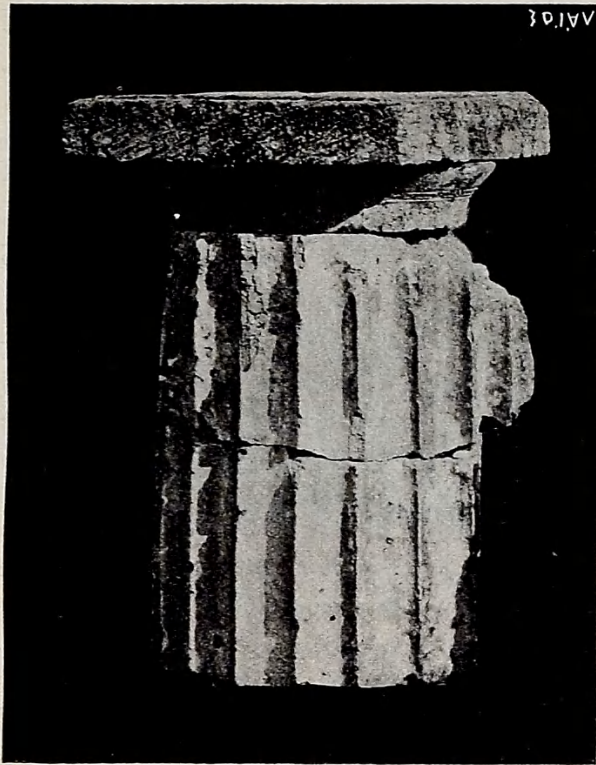
Ὅτι δὲ τὸ προκείμενον οἰκοδόμημα εἶνε ὁ ὑπὸ τοῦ Πausανίου μνημονευόμενος ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος, ἐδήλωσα ἤδη ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς ἀνακαλύψεως αὐτοῦ (Πρακτικὰ τοῦ 1884 σ. 62) ὀρμηθεὶς ἐκ δύο κυρίως λόγων, τῶν ἐξῆς:

1) παρὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τοῦ ναοῦ, πρὸς τὸ ἀρκτικὸν μέρος, ἐντελῶς παρὰ τὸ κρηπίδωμα, σώζεται κατὰ χώραν μέγα βάρθρον φέρον μεγάλοις γράμμασιν ἐπιγραφὴν: Ἀρτάμιτι (πίν. Α', εἰκ. 1, Α)

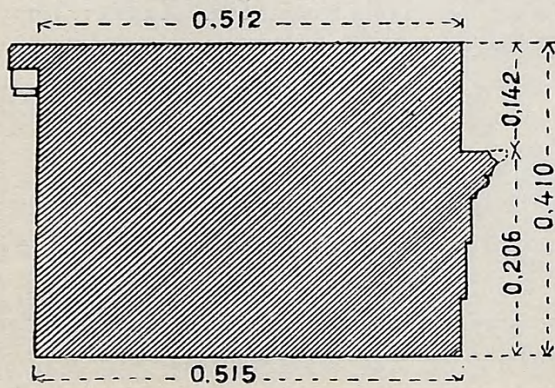
2) Ἐν τῇ ὑδρορρόῃ τοῦ ναοῦ, ἀντὶ τῶν συνήθων κεφαλῶν λεόντων, εἰκονίζονται κεφαλαὶ κυνῶν· γνωστὸν δὲ ὅτι ὁ κύων σχεῖσιν ἔχει πρὸς τὴν θεὰν τῆς θήρας καὶ πρὸς τὴν Ἀρτεμιν Ἐκχτην. Αἱ δὲ κατὰ τὰ ἄκρα τῶν μακρῶν πλευρῶν κεφαλαὶ δὲν ἦσαν, ὡς φαίνεται, κεφαλαὶ κυνός, ἀλλὰ μᾶλλον κεφαλαὶ κάπρου, ὡς θὰ ἴδωμεν ἐν τοῖς ἐπομένοις. Ἐχομεν ἄρα καὶ ἄλλο σημεῖον δηλωτικὸν τῆς θεᾶς τῆς θήρας.

Ὡκοδομήθη δὲ ὁ ναὸς μετὰ τὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ, κατὰ τὸ β' ἡμισυ ὁμως τῆς Δ' ἑκατονταετηρίδος, ὡς δύναται τις νὰ εἰκάσῃ ἐκ τῶν ἀρχιτεκτονικῶν αὐτοῦ μορφῶν καὶ ἐκ τοῦ τρόπου τῆς ἐργασίας τῶν τὰ ἀκρωτήρια αὐτοῦ ἀποτελούντων ἀγαλμάτων Νίκης.

Τὸ κρηπίδωμα τοῦ ναοῦ ἔχει μῆκος μὲν 12,23, πλάτος δὲ 9,32, πλάτος δηλ. σχετικῶς πρὸς τὸ μῆκος δυσαναλόγως μέγα. Εἶχε δὲ τρεῖς ἀναβαθμούς, αἵτινες ὁμως δὲν ἐχρησίμειον πρὸς ἀνάβασιν ἐπὶ τοῦ ναοῦ, διότι ἐπ' αὐτοῦ ἀνήρχετό τις διὰ τοῦ συνήθους ἐν τοῖς οἰκοδομήμασι τοῦ Ἱεροῦ ἀνωφεροῦς ἐπιπέδου, ὃ σώζεται ὀλόκληρον. Ἀνερχόμενός τις διὰ τοῦ ἐπιπέδου τούτου

Είχ. 4. Τεθραυσμένος σπόνδυλος καὶ κιονόκρανον τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ κίονῳ

Είχ. 5 Τομή γωνιακοῦ ἐπιστυλίου τῆς βορειοδυτικῆς ἢ νοτιοδυτικῆς γωνίας τοῦ τοίχου.

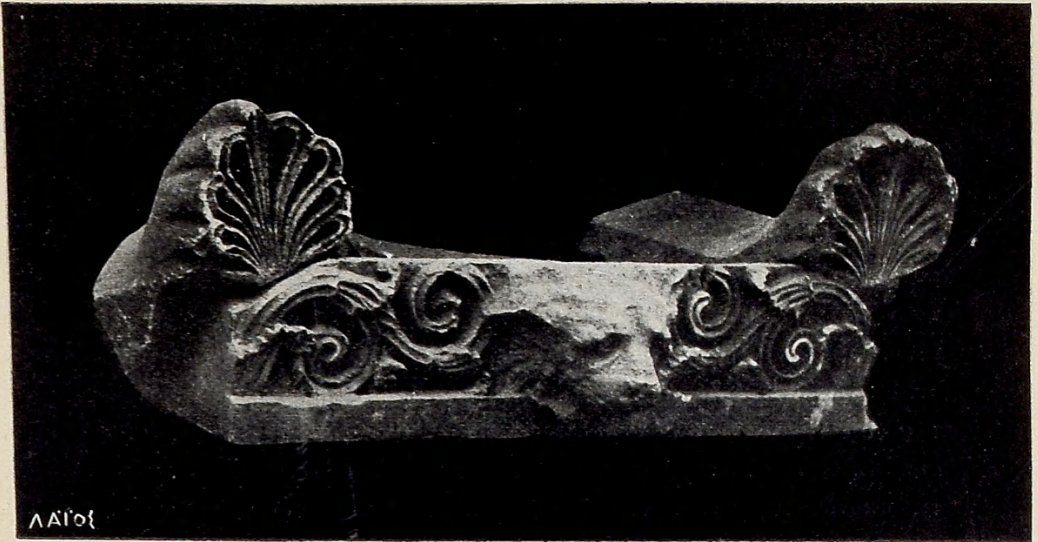
βλέπει δεξιᾶ, ἀκριβῶς παρὰ τὸ κρηπίδωμα τοῦ ναοῦ, στρογγύλην κοιλότητα (ἴδε εἰκ. 1), ἐφ' ἧς θὰ ἦτο ἰδρυμένον τὸ περιρραντήριον. Ἐν τοιαύτῃ ἀκριβῶς θέσει ὑπῆρχε καὶ τὸ περιρραντήριον τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, καθ' ἃ διὰ μακρῶν ἐξέθηκα ἐν τοῖς τοῦ προηγουμένου ἔτους Πρακτικοῖς (1885, σ. 48 κ. ἐ.).

Ἀναπαράστασις τοῦ δαπέδου τοῦ ναοῦ εἰκονίζεται ἐν εἰκ. 1, γενομένη ἐπὶ τῇ βᾶσει τοῦ πάχους τῶν καθ' ἕκαστα κρηπίδωμάτων, τῶν σωζομένων πλακῶν τοῦ δαπέδου καὶ τινῶν ἐπ' αὐτῶν διακρινομένων σημείων.

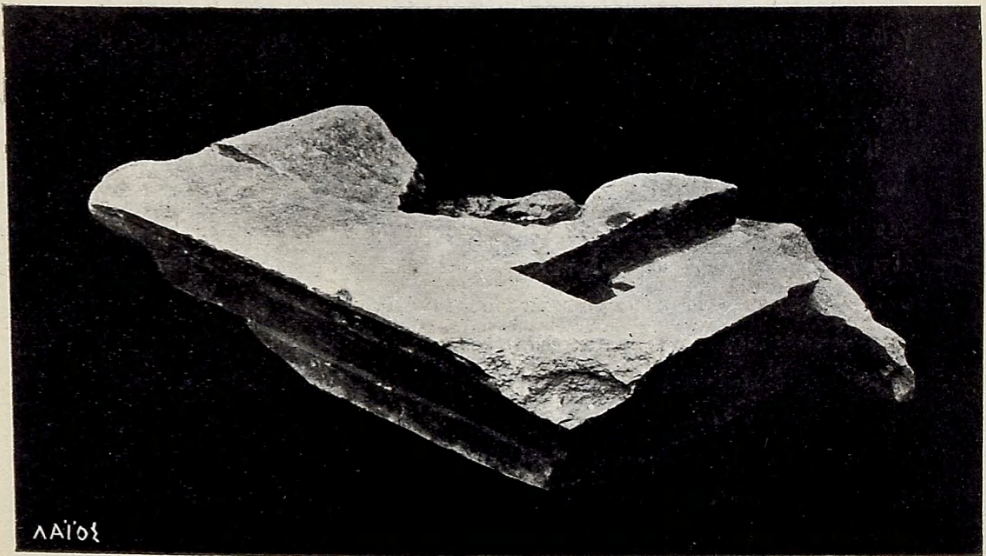
Ὁ ναὸς ἔχει ἰδιόρρυθμον σχῆμα, σύγκειται ἐκ μεγάλου καὶ σχεδὸν τετραγώνου σηκοῦ ἔχοντος οἰονεὶ πρόναον ἀποτελούμενον ἐξ ἐξαστύλου στοᾶς δωρικοῦ ρυθμοῦ. Ἐπειδὴ δὲ οἱ τῶν μακρῶν πλευρῶν τοῦ σηκοῦ τοῖχοι δὲν προεξετείνοντο ἐπαρκῶς πρὸς τὸ μέρος τῆς στοᾶς, θὰ ὑπῆρχε μεταξὺ τῆς στοᾶς καὶ ἐκατέρας τῶν παραστάδων τοῦ τοίχου ἀνά εἰς κίον, ὡς δείκνυται τοῦτο καὶ ἐκ τῶν σωζομένων πλακῶν τοῦ δαπέδου· εἶχεν ἄρα ὁ ναὸς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ὀκτώ ἐν ὄλῳ δωρικοὺς κίονας.

Οἱ κίονες οὗτοι καὶ ὁ θριγκὸς ἦσαν, ὡς ἐλέχθη, ἐκ πώρου κοινᾶ ἐπιχειρισμένου. Ἐν Πίν. Α', εἰκ. 1, βλέπει τις σπονδύλους τῶν κίωνων καὶ κιονόκρανον· τὸ αὐτὸ κιονόκρανον μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸ σπονδύλων εἰκονίζεται ἐν εἰκόνι 4, ἄλλο δὲ κιονόκρανον καλλιτέρας διατηρήσεως εἰκονίζεται, ἐν μεγάλῳ μεγεθει, ἐν εἰκόνι 3. Ὁ θριγκὸς (πίν. Γ', εἰκ. 1) εἶνε ὁ συνήθης θριγκὸς τῶν δωρικῶν μνημείων οὐδὲν ἔχων τὸ ἰδιάζον. Χαρακτηριστικωτάτη δὲ καὶ διδακτικωτάτη εἶνε ἡ ἐκ πεντελησίου μαρμάρου ὑδρορρόη (αἰ σίμαι). Αὕτη διαφέρει τῆς τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ὁμοιάζει δὲ μᾶλλον πρὸς τὴν τῆς θόλου, ἧς ὁμως εἶνε κατωτέρα ὡς πρὸς τὴν τέχνην· κατ' ἐξάίρεσιν δέ, ἀντὶ τῶν κατὰ τὰς μακρὰς πλευρὰς λεοντοκεφαλῶν, ἔχει κεφαλὰς κυνὸς (εἰκ. 6), ὅπερ ἐγένετο, ὡς φαίνεται, ἕνεκα τῆς τοῦ ζώου τούτου σχέσεως πρὸς τὴν ἐν τῷ ναῷ λατρευομένην θεάν.

Γωνιακὸν ἐκ πεντελησίου μαρμάρου τεμάχιον ὑδρορρόης (εἰκ. 7), ἐν ᾧ σώζεται καὶ τὸ ἥμισυ περίπου κεφαλῆς ζώου (ὑδρορρόης), προσαρμόζει ἀκριβῶς τεμαχίῳ τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ὑδρορρόης τῶν μακρῶν πλευρῶν (εἰκ. 8 καὶ 9). Ἐχομεν ἄρα πλήρη τὴν γωνια-

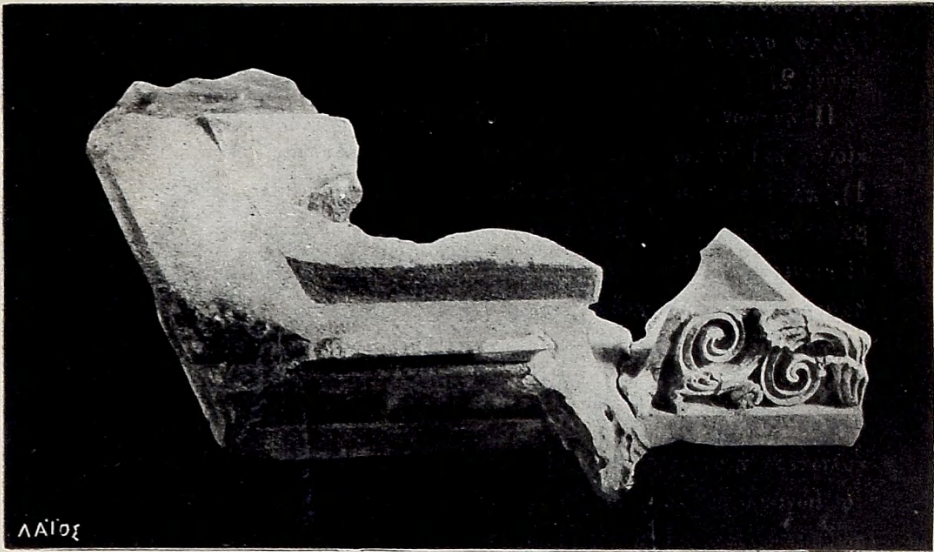
Εἰκ. 6. Ὑδρορρόη μετ' ἀνεμωτῶν κεραμίδων ἐκ τῆς μακρᾶς πλευρᾶς τοῦ ναοῦ.

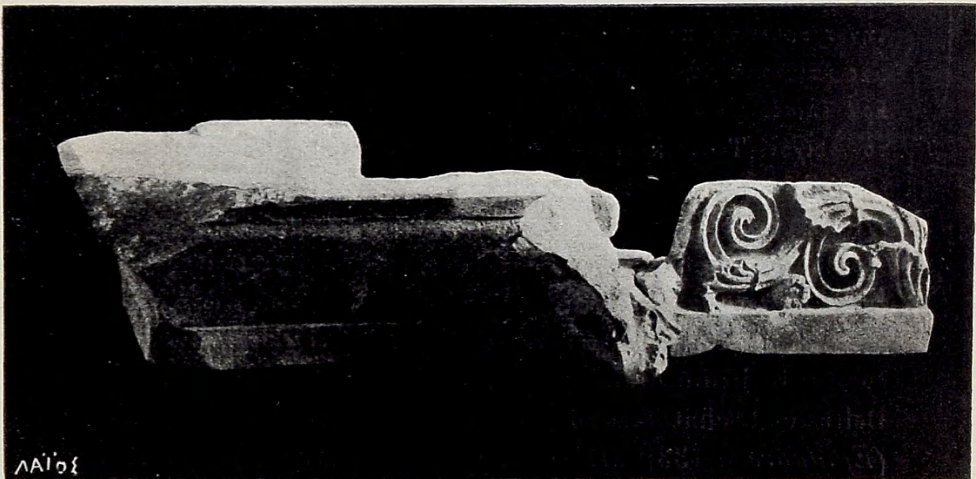
Εἰκὼν 7. Γωνιακὸν τεμάχιον ὑδρορρόης.

κὴν ὑδρορρόην τοῦ ναοῦ, τὴν τῶν μακρῶν καὶ τὴν μικρῶν πλευρῶν, γνωρίζομεν τὴν κλίσιν τοῦ ἀετώματος καὶ μαυθάνομεν ὅτι ἐπὶ τῶν τριῶν γωνιῶν ἴσταντο ὡς ἀκρωτήρια αἱ τρεῖς ἐν τῷ Ἐθνικῷ ἐν Ἀθήναις Μουσεῖῳ νῦν κείμεναι Νίκαι (Πίν Δ', εἰκ. 2), διότι τὸ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῶν συμφυῆς ἔμβολον προσαρμόζει τῇ ἐν τῷ γωνιακῷ τεμαχίῳ τετραγώνῳ κοιλότητι, ἐν ἣ ἤτο ποτε ἐγγομφωμένον τὸ ἀκρωτήριο. Σημειωτέον δὲ ὅτι αἱ Νίκαι αὗται εὐρέθησαν ἀκριβῶς πλησίον τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος ἦσαν ἐντετειχισμένοι ἐν τινι μεταγενεστέρῳ τείχει ἐκ γλυπτῶν, ἐπιγραφῶν καὶ ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν τὸ πλεῖστον συγκεκλιμένῳ, ἐκτ.σμένῳ παρὰ τὸν νότιον τοῖχον τοῦ ἱεροῦ οἰκοδομύματος (ἴδε Πρακτικὰ τοῦ 1895 σ. 51 κ. ἐ.), παρὰ τὸν τοῖχον δηλ. ἐκεῖνον, οὐ μέρος βλέπει τις ἐν πίν. Α', (ἐπ' αὐτοῦ βλέπει τις σπονδύλους τῶν κιόνων τοῦ ναοῦ). Ἐν τῷ αὐτῷ μεταγενεστέρῳ τείχει εὐρέθησαν ἐντετειχισμένα καὶ τὸ ἐν εἰκ. 3 κιονόκρανον καὶ ἄλλα ἀρχιτεκτονικὰ μέλη τοῦ ναοῦ. Ἡ ἐν τῷ γωνιακῷ δὲ τεμαχίῳ τῆς ὑδρορρόης ἡμιτεθραυσμένη κεφαλὴ εἶνε ὑπὲρ τὸ δέον μακρά, κατ' ἀκολουθίαν δὲν φαίνεται ὅτι ἦτο κεφαλὴ κυνός, ἀλλὰ μᾶλλον κεφαλὴ κάπρου· τοιαύτη δὲ ἦτο καὶ ἡ γνώμη τοῦ γλύπτου κ. Α. Σώχου, ὅστις συνεπλήρωσε διὰ γύψου τὸ ἐλλείπον μέρος (ἴδε πίν. Δ', εἰκ. 1). Ἐχομεν ἄρα ἐν τῇ ὑδρορρόῃ καὶ ἄλλο ζῶον σχέσιν ἔχον πρὸς τὴν λατρευομένην θεάν.

Κατὰ τὰ εἰρημένα αἱ σίμαι τῶν μακρῶν πλευρῶν τοῦ ναοῦ εἶνε κεκοσμημένοι δι' ἀναγλύπτων ἐλισσομένων φυλλωμάτων ἀκανθοειδῶν φυτῶν καὶ ἔχουσιν ἐν τῷ μέσῳ μὲν κεφαλὰς κυνός, αἵτινες ἐχρησίμειον ὡς ὑδρορροαί, ἐν ἑκατέρῃ δὲ τῶν ἄκρων κεφαλὴν κάπρου. Ἡ κεφαλὴ κάπρου, ἐννοεῖται, δὲν ἐπανελαμβάνετο ἐν ταῖς σίμαις τῶν μικρῶν πλευρῶν, διότι αὗται δὲν εἶχον ὑδρορροάς. Αἱ σίμαι τῶν πλευρῶν τούτων ἔχουσι μὲν τὸ αὐτὸ ὕψος, διάφορον ὅμως σχῆμα ἢ αἱ τῶν μακρῶν πλευρῶν, δὲν ἦσαν κεκοσμημένοι δι' ἀναγλύπτων φυλλωμάτων, ἀλλὰ θὰ εἶχον γραπτὰ κοσμήματα, τὰ αὐτὰ ἴσως φυλλώματα ἢ ἄλλα τινά, ἀνθέμια ἴσως, ἐξάλειφθέντα νῦν. Ἐπὶ τῶν τριῶν πλευρῶν τοῦ ἀετώματος τῆς ἀνατολικῆς στοᾶς ἦσαν ἰδρυμένοι ὡς ἀκρωτήρια αἱ ἐν πίν. Δ' τρεῖς Νίκαι. Ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ δυτικοῦ ἀετώ-

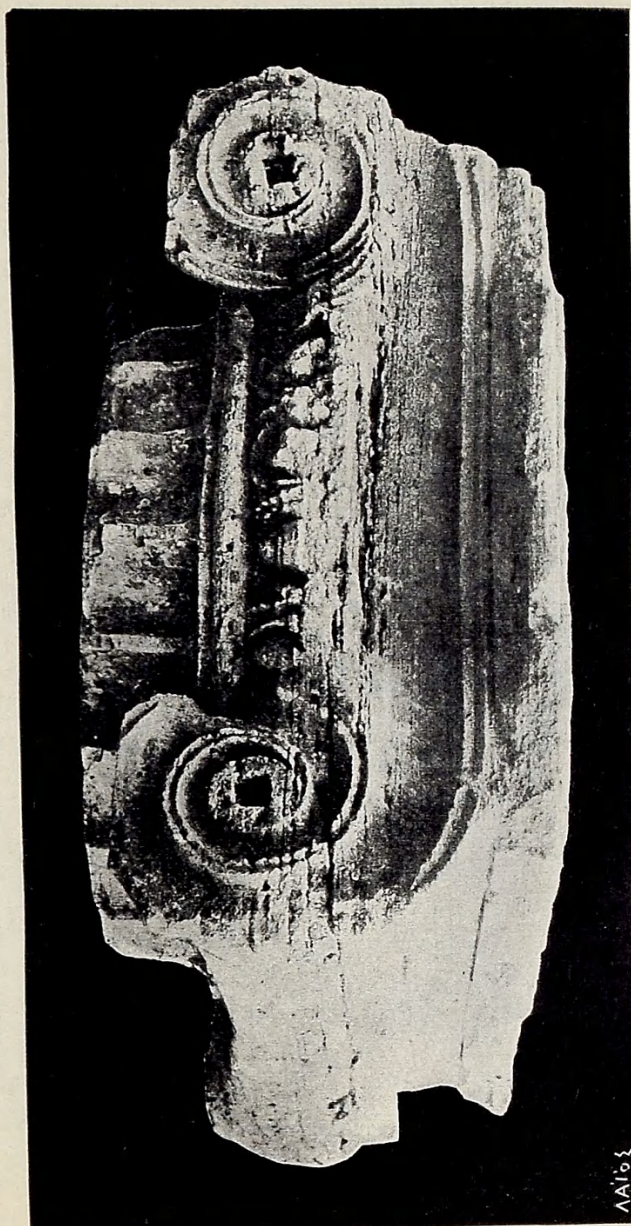
Εἰκ. 8. Γωνιακὸν τεμάχιον προσαρμόζον τεμαγίῳ τῆς ὑδρορρόης τῶν μακρῶν πλευρῶν.

Εἰκ. 9. Γωνιακὸν τεμάχιον προσαρμόζον τεμαγίῳ τῆς ὑδρορρόης τῶν μακρῶν πλευρῶν.

ματος, ἔνθα δὲν ὑπῆρχε στοὰ ἀλλ' ἀπλῶς τοῖχος, δὲν θὰ ὑπῆρχον τοσοῦτον περιφανῆ ἀκρωτήρια, ἀλλ' ἄλλα τινὰ ἀπλούστερα, ἔχοντα σχῆμα ἀνθεμίων Ἰσως. Οὕτως ἀναπαρίσταται ὁ ναὸς ἐν εἰκόνι 2.

Πλὴν τῶν κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν κίωνων εἶχεν ὁ ναὸς κίονας καὶ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, καὶ κατὰ τὰς τρεῖς πλευράς (εἰκ. 1), παρὰ τὰς δύο δηλ. μακρὰς πλευράς, καὶ παρὰ τὴν εἰς τὸ βάθος πλευρὰν, τὴν ἀπέναντι τῆς εἰσόδου. Παρὰ τὸ σύννηθες δὲ οἱ κίονες οὗτοι δὲν ἀφίστανται πολὺ τῶν τοίχων· ἴδια οἱ εἰς τὸ βάθος τοῦ σηκοῦ σχεδὸν ἐφήπτοντο τοῦ τοίχου. Οὗτοι ἄρα θὰ ἐχρησίμευον μόνον πρὸς κόσμον τοῦ τοίχου, ἐν ᾧ οἱ κατὰ τὰς μακρὰς πλευράς θὰ ἐχρησίμευον πρὸς τούτοις πρὸς μείωσιν τοῦ μεγάλου σχετικῶς πλάτους τοῦ σηκοῦ, ἵνα καταστῆ οὕτως εὐκολωτέρα ἡ στέγασις τοῦ οἰκοδομήματος. Ἦσαν δὲ οἱ κίονες οὗτοι ἰωνικοῦ ρυθμοῦ, ὡς δηλοῦται ἐκ τοῦ μόνου καλῶς σχετικῶς σωζομένου καὶ κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν ἐπιστυλίου τῆς βορειοδυτικῆς ἢ νοτιοδυτικῆς γωνίας τοῦ τοίχου, τοῦ ἐν Πίν. Δ', εἰκ. 1. Τομὴ τοῦ ἐπιστυλίου τούτου εἰκονίζεται ἐν εἰκ. 5. Ἐκ τούτου μανθάνομεν ὅτι ὁ θριγκὸς τοῦ τοίχου τοῦ ναοῦ εἶχεν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ἰωνικὰς τὰς μορφάς· τοιοῦτος ἄρα ἦτο καὶ ὁ θριγκὸς τῶν κίωνων. Εὐνόητον δ' εἶνε ὅτι τὰ ἐπιστύλια τῆς κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν δωρικῆς στοᾶς εἶχον δωρικὰς τὰς μορφάς καὶ κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν. Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἄρα ἐπιστύλιον δὲν δύναται νὰ ἀνήκῃ εἰς τὴν στοάν, ἀλλ' εἰς τὸν τοῖχον. Τοῦτο ἄλλως δεικνύται ἐναργῶς ἐκ τοῦ σχετικῶς μικροῦ αὐτοῦ μήκους· δὲν ἔβαινε τοῦτο ἀπὸ κίονος εἰς κίονα, διότι ἔχει μῆκος ἀκριβῶς κατὰ τὸ ἥμισυ μικρότερον ἢ ὅσον πρὸς τοῦτο ἔπρεπε νὰ ἔχῃ. Εἰς τούτους δὲ τοὺς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ἰωνικοὺς κίονας δυνατὸν νὰ ἀνήκῃ τὸ ἐν εἰκ. 10 κιονόκρανον ἐκ πῶρου λίθου, ὅπερ εὐρέθη οὐχὶ μακρὰν τοῦ ναοῦ, ἐν τῷ χώρῳ τῷ πρὸς δυσμὰς τοῦ ἱεροῦ οἰκοδομήματος. Τὸ κιονόκρανον τοῦτο οἱ Defrasse - Lechat ἐκλαμβάνουσιν ὡς ἀνήκον εἰς τὸ Ἄβατον (*Epidauré* σ. 133)· ἀλλ' οἱ ἀναγνώσται τῶν Πρακτικῶν τοῦ παρελθόντος ἔτους γνωρίζουσιν ἤδη τινὰ τὰ κιονόκρανα τὰ εἰς εἰς τὸ Ἄβατον ἀνήκοντα.

Εἶς 10. Κυυλίστρονον τῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ εἰκόλον.

Τέλος ρητέον ὅτι πρὸς ἀνατολὰς τοῦ ναοῦ, πρὸ τοῦ ἀνωφεροῦς ἐπιπέδου, δι' οὐ ἀνήρχετό τις εἰς τὸν ναόν, ὑπάρχει πλακόστρωτον δάπεδον. Ἐνταῦθα ἦτο ἰδρυμένος μέγας, ὡς φαίνεται, βωμός.

Περὶ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος δὲ ὄντος τοῦ λόγου σημειωτέον ὅτι ἐν τῷ Ἱερῷ ἐλατρεύετο ἡ θεὰ αὕτη πρὸ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ αὐτῆς τούτου, ἀπὸ τοῦ β' ἡμίσεος τῆς Ε' ἑκατονταετηρίδος τοῦλάχιστον. Τοῦτο μανθάνομεν ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς τῆς καθοριζούσης καὶ κανονιζούσης τὰς εἰς τὸν Ἀπόλλωνα, τὸν Ἀσκληπιόν, τὴν Λητώ καὶ τὴν Ἄρτεμιν προσφερτέας ἐν τῷ Ἱερῷ θυσίας.

2.

Ναὸς τῆς Θέμιδος καὶ ναὸς τῆς Ἀφροδίτης.

Ἐν τῷ Ἱερῷ ὑπῆρχε, κατὰ Πausανίαν (II, 27,6), ἱερὸν Ἀφροδίτης καὶ Θέμιδος. «Ἐντὸς δὲ τοῦ ἄλλου ναοῦ τέ ἐστιν Ἀρτέμιδος καὶ ἄγαλμα Ἡπιόνης καὶ Ἀφροδίτης ἱερὸν καὶ Θέμιδος». Τινὲς ἐνόμισαν ὅτι ἐν ἱερὸν, κοινὸν τῇ Ἀφροδίτῃ καὶ Θέμιδι, ὑπῆρχεν ἐν τῷ Ἱερῷ. Ἀλλὰ τὴν ἐκ τῆς ἀορίστου φράσεως τοῦ Πausανίου ἀμφιβολίαν αἴρει ἐπιγραφὴ εὑρεθεῖσα ἐν τῷ Ἱερῷ, ἐκ τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τῆς Δ' ἑκατονταετηρίδος, ὡς φαίνεται, προερχομένη, ἐν ἣ ἀναγινώσκονται τὰδε: Τῶν πύρων τῶν εἰς τὸ Ἀφροδίτιον ἀγομένων Ἡρακλεῖδαι ΘΠ. Το Ἀφροδίτιον τοῦτο εἶνε προφανῶς τὸ κατὰ Πausανίαν ἱερὸν τῆς Ἀφροδίτης. Ἄλλ' ἀφ' οὐ ἡ Ἀφροδίτη εἶχεν ἴδιον ἱερὸν, ἴδιον ἱερὸν θὰ εἶχε καὶ ἡ Θέμις. Πλὴν τῶν δύο ἄρα γνωστῶν ἐν τῷ Ἱερῷ ναῶ, τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ τοῦ τῆς Ἀρτέμιδος, δύο ἔτι ναοὶ ζητητέοι ἐν τῷ Ἱερῷ. Δύο δὲ ἀληθῶς ἔχουσι νῦν ἀνακαλυφθῆ.

Ναὸς Θέμιδος. Πρὸς βορρᾶν τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, εἰς ἀπόστασιν ἀπ' αὐτοῦ 85 περίπου μέτρων, περὶ τὸ μέσον τοῦ

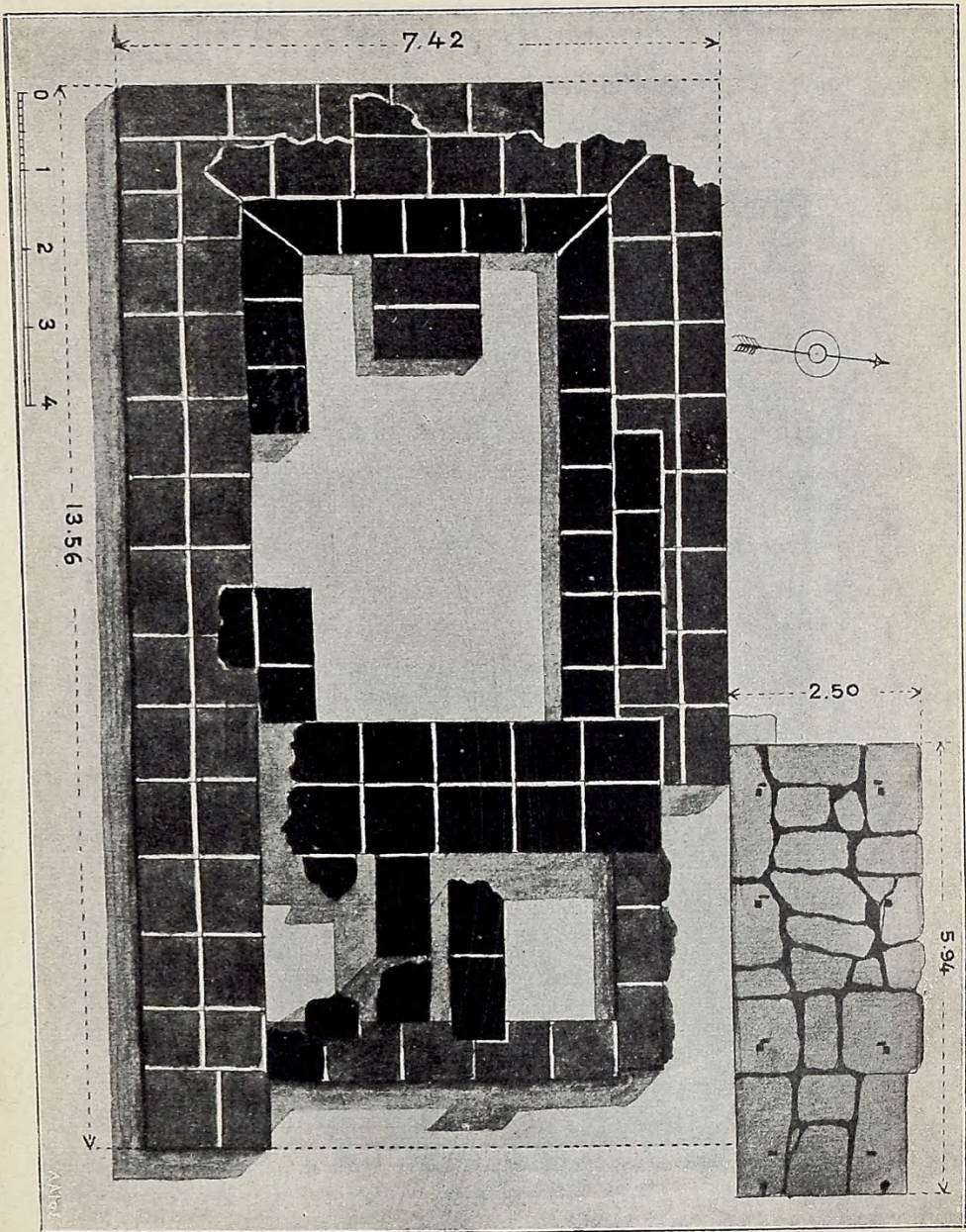

Fig. 11. Καπίδωμα ναού Θιμίου.

χώρου τοῦ μεταξὺ τοῦ ναοῦ τούτου καὶ τῶν Προπυλαίων τοῦ Ἱεροῦ ἀπεκαλύφθη ἐν ἔτει 1892 (Πρακτικὰ τοῦ 1892, σ. 55. Ἄρχ. Δελτίον, 1892, σ. 39) κρηπίδωμα ναοῦ ἐκ πώρου λίθου ἐν κακῇ καταστάσει διατηρούμενον, διότι καὶ ἐνιαχοῦ ἐντελῶς κατεστραμμένον εἶνε καὶ πλάξ τοῦ δαπέδου οὐδεμία σώζεται. Τὴν σημερινὴν αὐτοῦ κατάστασιν βλέπει τις ἐν εἰκ. 11 καὶ ἐν Πίν. Α, εἰκ. 2. Τὸ μὲν μῆκος αὐτοῦ εἶνε 13^μ,56, τὸ δὲ πλάτος 7^μ,42.

Εἰ καὶ ἐν τοσοῦτον κακῇ καταστάσει διατηρεῖται τὸ κρηπίδωμα τοῦτο, παρέχει ἡμῖν ὅμως τὰ στοιχεῖα, ὥστε νὰ ἀναπαραστήσωμεν τὸ δάπεδον αὐτοῦ οὐχὶ μετὰ δυσχερείας (εἰκ. 12). Ἐν Πίν. Α, εἰκ. 2, (ἐνθα εἰκονίζεται τὸ κρηπίδωμα διὰ φωτογραφίας ληφθείσης ἀπὸ τοῦ πρὸς δυσμὰς αὐτοῦ χώρου), διακρίνομεν λίθους ἀποτελοῦντας θεμέλια τοῦ τοίχου (Α'), ὑπόθεμα στυλοβατῶν ἐσωτερικῶν κιόνων (Α') καὶ δύο λίθους ἀποτελοῦντας τὸ ὑπόθεμα τοῦ βάρου τοῦ ἀγάλματος (Α''). Φαίνεται ὅτι ὁ ναὸς οὗτος εἶχε τὸ σχῆμα τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ σχῆμα, ὃ εἶχε καὶ ὁ ἐν τοῖς ἐπομένοις ναὸς (ἴδε εἰκ. 15), ἀπετελεῖτο δηλ. ἀπλῶς ἐκ σηκοῦ ἔχοντος κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν ἐξάστυλον στοὰν καὶ ἀνὰ ἕνα κίονα μεταξὺ ἐκάστου τῶν κατὰ τὰ ἄκρα κιόνων τῆς στοᾶς καὶ τῆς ἀντιστοίχου παραστάδος τοῦ τοίχου τοῦ ναοῦ· εἶχε δὲ καὶ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ κίονας, καὶ κατὰ τὰς τρεῖς πλευράς, ὥσπερ καὶ ὁ τῆς Ἀρτέμιδος, σὺν τῇ διαφορᾷ ὅτι οἱ πρὸς τῆς εἰς τὸ βάθος τοῦ σηκοῦ πλευρᾶς ἀφίσταντο ἰκανῶς τοῦ τοίχου, ὅσον καὶ οἱ παρὰ τὰς δύο ἄλλας πλευράς, δὲν ἦσαν δηλ. ὅλως παρὰ τὸν τοῖχον, ὡς ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀρτέμιδος. Τὸ ἄγαλμα ἦτο ἰδρυμένον εἰς τὸ βάθος τοῦ σηκοῦ, ἀμέσως πρὸ τῶν κιόνων.

Κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀρτέμιδος δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν ὅτι οἱ μὲν τῆς στοᾶς κίονες ἦσαν δωρικοῦ ρυθμοῦ, οἱ δὲ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ἰωνικοῦ. Πλησίον τοῦ οἰκοδομηματος εὐρέθησαν τὰ ἐν εἰκ. 13 πώρινα ἀρχιτεκτονικὰ μέλη ἰωνικοῦ ρυθμοῦ· ἀλλ' ἂν ταῦτα ἐκ τοῦ ναοῦ τούτου ἢ ἐκ τῶν περὶ οἰκοδομημάτων προέρχονται, ἀβέβαιον.

Παρὰ τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς ἀρκτικῆς πλευρᾶς τοῦ κρη-

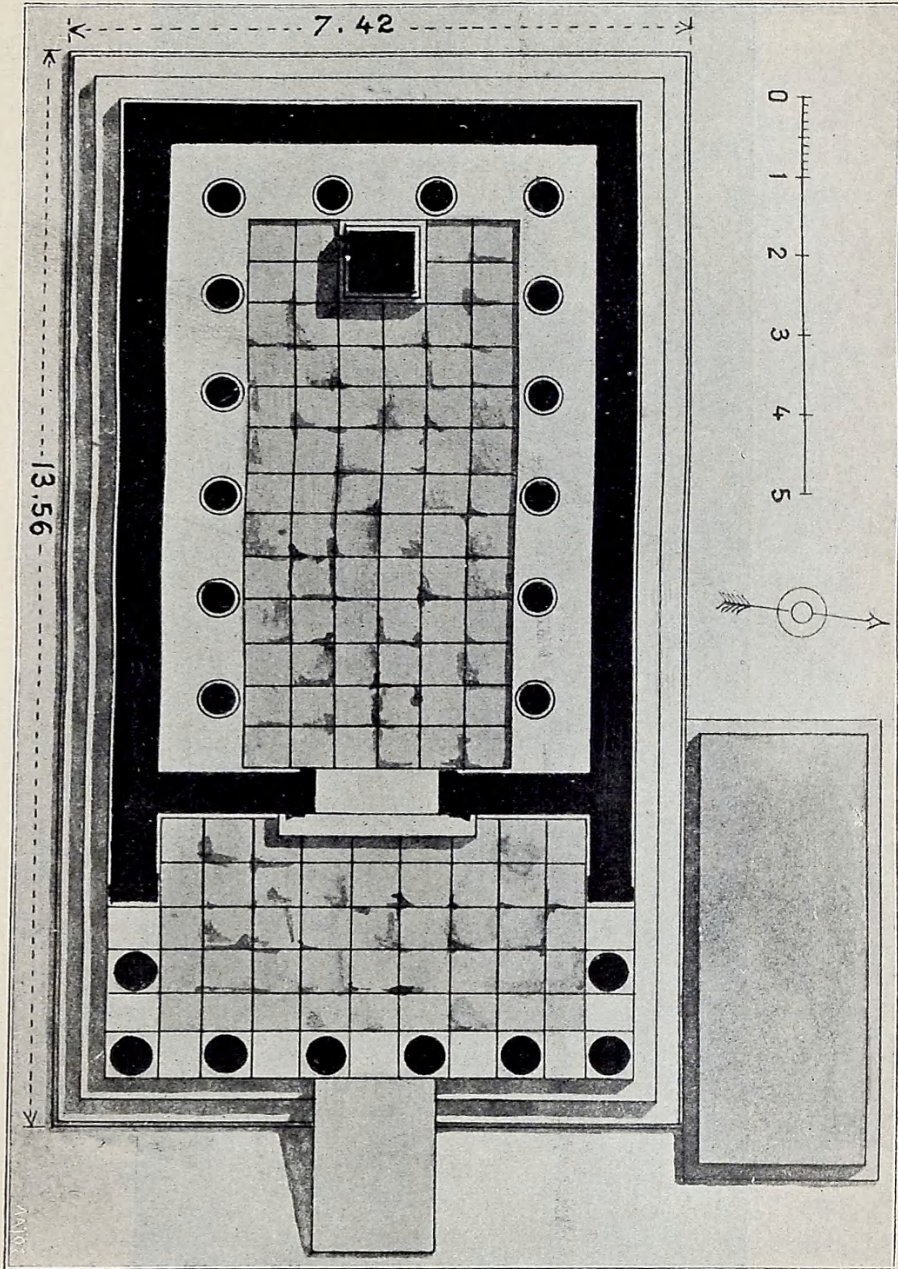
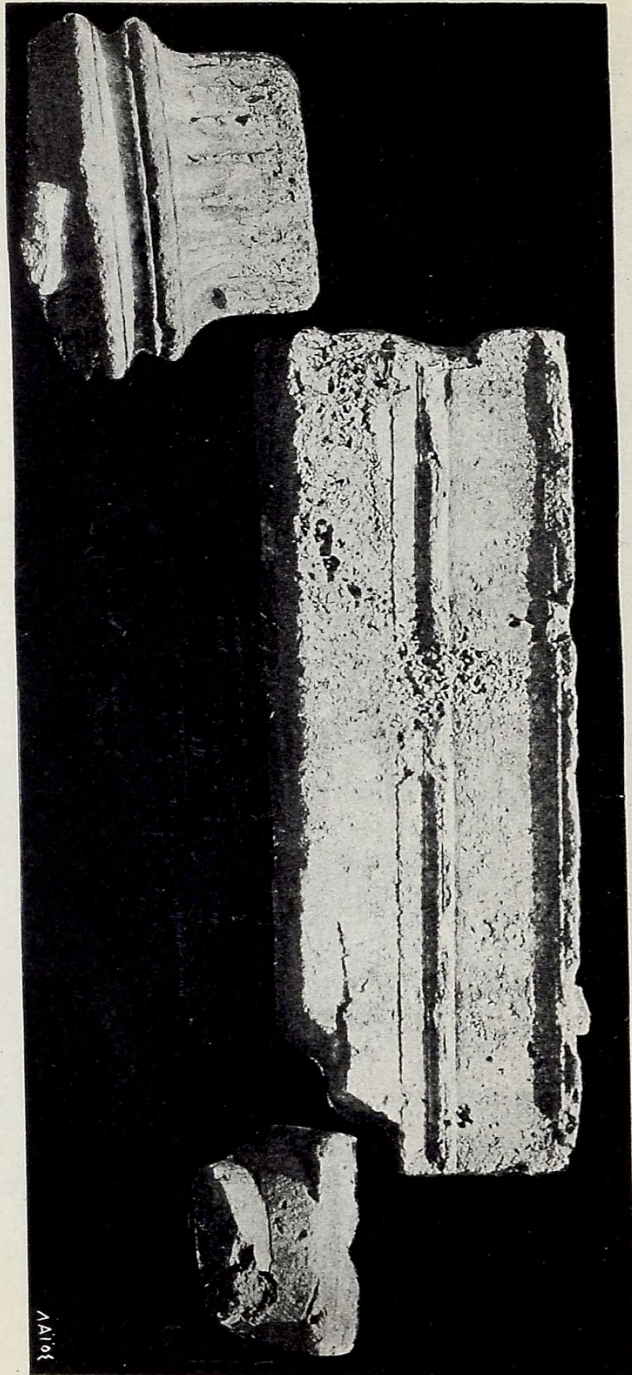

Fig. 12. Κάτοχος ναού Θείδος (ἀναπαράστασις).

12101

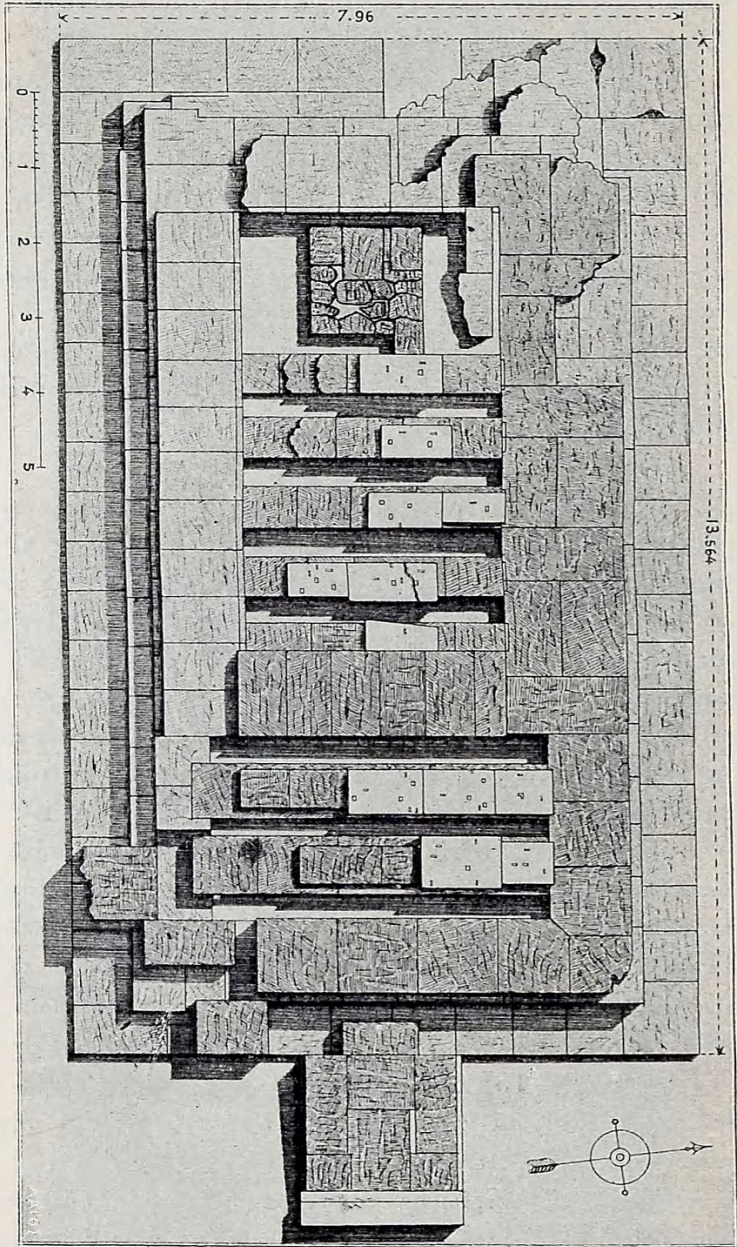
Εις. 13. Ἀργυτεκτονικά μέρη ἐκ πόρου εὐρεθέντα περὶ τὸν ναὸν τῆς Θιμίδος.

πιδώματος σώζεται μέγα δάπεδον ἐκ πλακῶν τιτανολίθου (πίν. Α' εἰκ. 2, Β). Ἴσως ἐπ' αὐτοῦ ἦτο ἰδρυμένος βωμός.

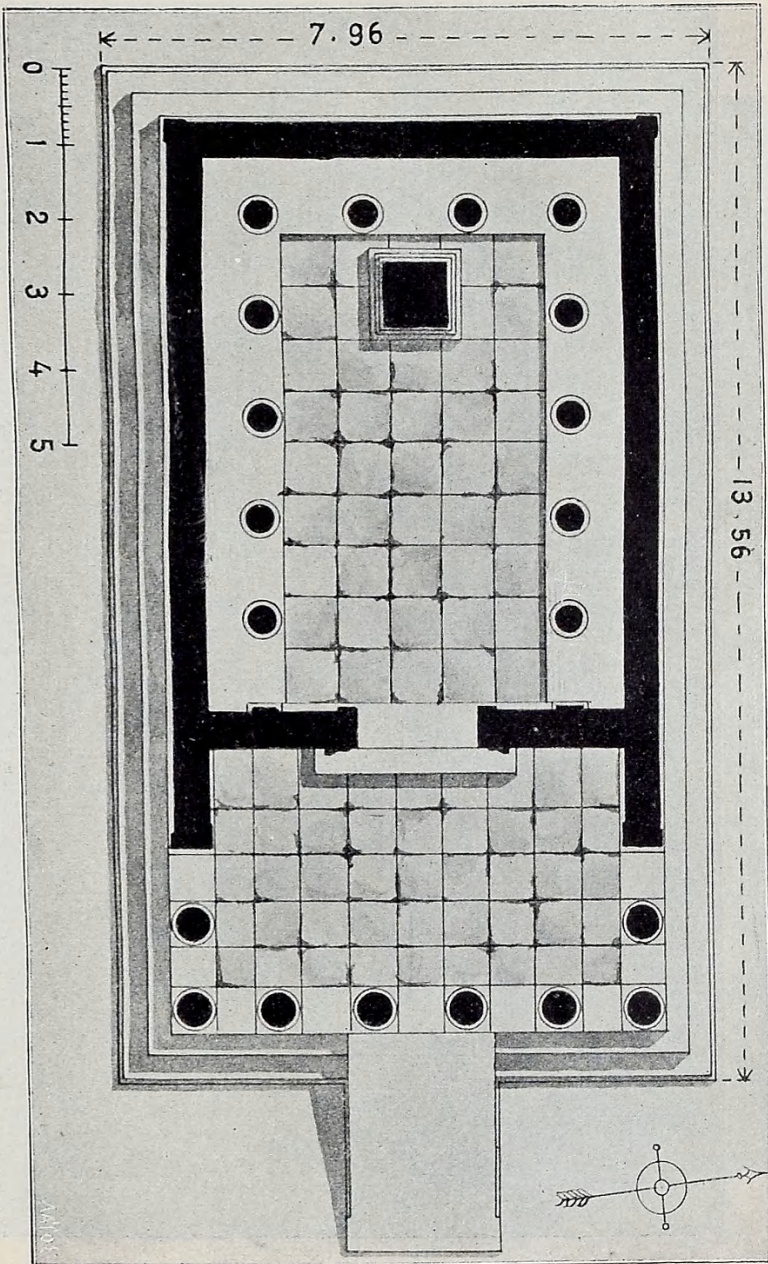
Τὸν ναὸν τοῦτον ἐξελάμβανον μέχρι τοῦ 1900 (Ἴερὸν Ἀσκληπιοῦ, 1900, σ. 135) ὡς τὸ κατὰ τὴν μνημονευθεῖσαν ἐπιγραφὴν « πῶρων τῶν εἰς τὸ Ἀφροδίτιον ἀγομένων Ἡρακλείδαι ΘϞ » Ἀφροδίτιον· ἀλλ' ἀφ' οὗ κατὰ τὸ 1902 ἀπεκαλύφθη καὶ ἄλλος ἐν τῷ Ἴερῷ ναός, ἔχω λόγον (ἶδε κατωτέρω) ὅπως μᾶλλον τὸν τελευταῖον τοῦτον ναὸν ἐκλάβω ὡς τὸ Ἀφροδίτιον. Κατ' ἀκολουθίαν, τὸν προκείμενον ναὸν ἐκλαμβάνω ὡς τὸν ναὸν τῆς Θέμιδος. Περὶ τῆς Θέμιδος δ' ὄντος τοῦ λόγου σημειωτέον ὅτι κατ' ἐπιγραφὴν ῥωμαϊκῶν χρόνων ὑπῆρχεν ἐν τῷ Ἴερῷ Πυρφόρος Δικαιοσύνης.

Ναὸς Ἀφροδίτης. Κατὰ τὰς ἐν ἔτει 1902 γενομένας συμπληρωτικὰς ἐργασίας πρὸς ἐξακριβωσιν τῶν κατὰ τὸ τοπογραφικὸν σχέδιον τοῦ ὅλου Ἴεροῦ ἀνεκαλύφθη ἐν τῷ ὀροπέδιῳ τῷ κατὰ τὴν πρὸς τὸ Κυνόρτιον διεύθυνσιν, νοτιανατολικῶς τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, εἰς ἀπόστασιν ἀπ' αὐτοῦ 600 περίπου μέτρων, εἰς τὸ μέσον περίπου τῆς ἀπὸ τοῦ ναοῦ εἰς τὸ ἐπὶ τοῦ Κυνορτίου ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος Μαλεάτα ἀγούσης ὁδοῦ, πλησίον μεγάλης ἐλληνικῶν χρόνων δεξαμενῆς, τὸ ἐκ πῶρου λίθου κρηπίδωμα ναοῦ (εἰκ. 14 καὶ πίν. Β', εἰκ. 1) ἔχοντος μῆκος 13^μ,56 καὶ πλάτος 7^μ,96, ἔχοντος δηλ. τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς μῆκος, ὃ καὶ ὁ προηγούμενος ναός, ὁ τῆς Θέμιδος, καὶ πλάτος σχεδὸν τὸ αὐτό. Διατηρεῖται δὲ τοῦτο σχετικῶς ἐν καλῇ καταστάσει, διότι καὶ πλάκες τινὲς τοῦ δαπέδου καὶ τὸ ἀνωφερὲς ἐπίπεδον σώζονται καὶ τὸ ὑπόθεμα τοῦ βᾶθρου τοῦ ἀγάλματος διακρίνεται. Φαίνεται δὲ ὅτι ὁ ναός οὗτος εἶχε τὸ αὐτὸ σχῆμα (εἰκ. 15), ὃ καὶ ὁ προηγούμενος ναός καὶ ὁ τῆς Ἀρτέμιδος. Τὸ ἄγαλμα ἦτο ἰδρυμένον εἰς τὸ βάθος τοῦ σηκοῦ, ἀμέσως πρὸ τῶν κιόνων.

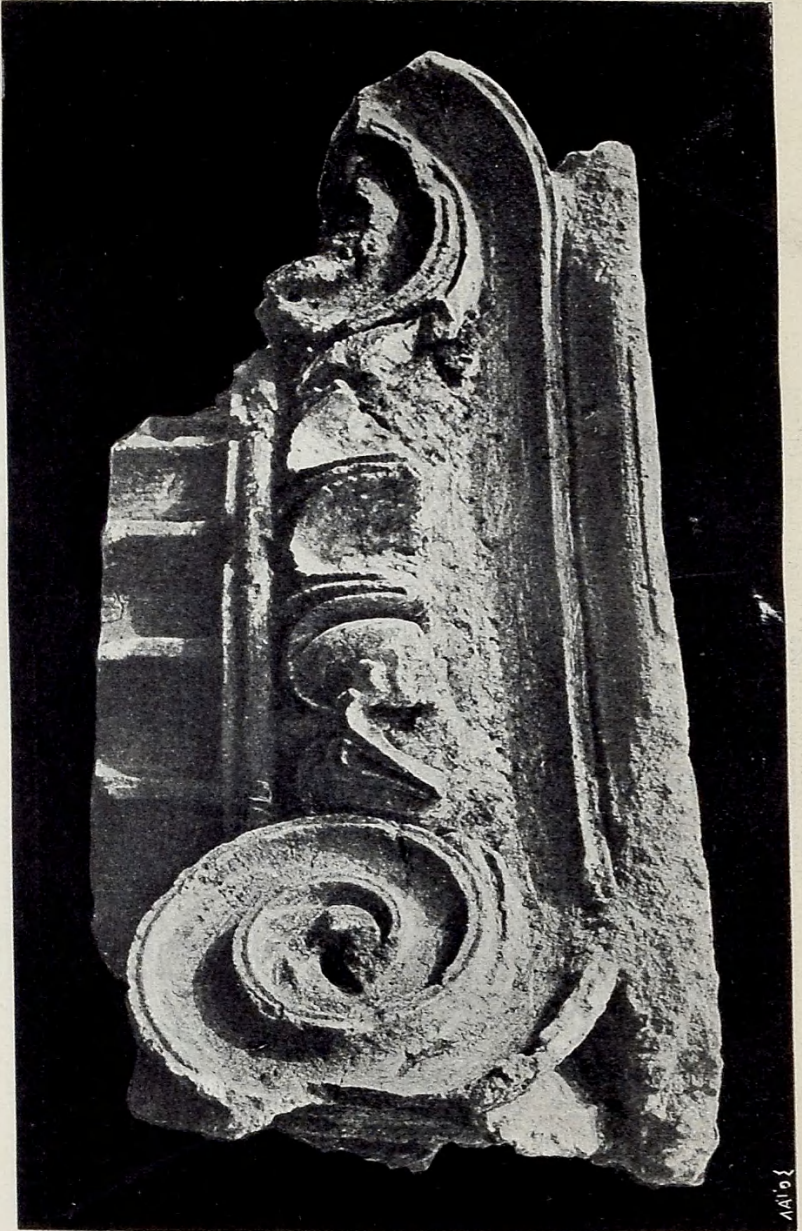
Ἄλλα ἀρχαῖα οἰκοδομήματα περὶ τὸν ναὸν τοῦτον δὲν ὑπάρχουσιν, οὔτε εὑρέθη τι, γλυπτὸν ἢ ἐπιγραφὴ ἢ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη· μόνον εὑρέθη, ἀκριβῶς παρὰ τὸ κρηπίδωμα, τὸ ἐν εἰκ. 16 καὶ 17 ὠραῖον ἐκ πῶρου λίθου ἰωνικὸν κιονόκρανον, ὅπερ τούτου ἕνεκα

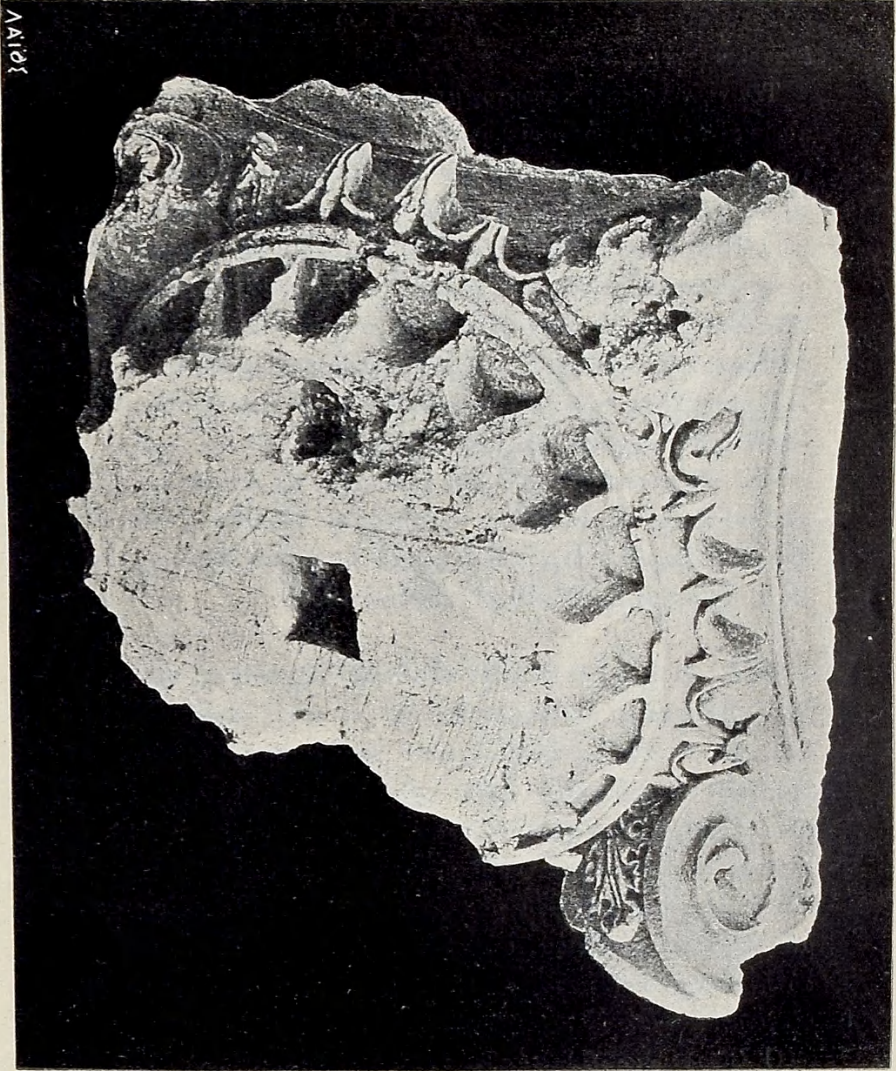
Εικ. 14. Καρπακτσαγια νασο' Δαρωδκτης.

Εικ. 15. Κάτοψις ναού Ἀφροδίτης (ἀναπαράστασις).

Εις. 16. Ἴωνικὸν κρονόσρανον ἐκ πτόσου λῖθου.

ΛΑΙΟΞ

Εικ. 17. Ίλιον των κτισμάτων εκ πέτρας λαίβου.

δικαιούμεθα νὰ εικάσωμεν ὅτι ἀνήκεν εἰς τὸν ναόν, εἰς τοὺς ἐξωτερικούς ἢ εἰς τοὺς ἐσωτερικούς κίονας αὐτοῦ. Καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐργασίας τῶν τοῦ κρηπιδώματος καὶ τὸ κιονόκρανον δεικνύουσιν ὅτι τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο θὰ ᾠκοδομήθη κατὰ τὴν Δ' ἑκατονταετηρίδα.

Τὸν ναὸν τοῦτον, τοσοῦτον μακρὰν ἀπὸ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν οἰκοδομημάτων ἀπέχοντα, ἐκλαμβάνω ὡς τὸ κατὰ τὴν ἀνωτέρω ἐπιγραφὴν Ἀφροδίτιον ὀρμώμενος ἐκ τῶν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ αὐτῶν πύρων τῶν εἰς τὸ Ἀφροδίτιον ἀγομένων ἙρακλεΐδαΙ Θ Ν». Ἡ λέξις ἀγομένων δηλοῖ ὅτι οἱ πύροι μετεφέροντο μακρὰν τοῦ κέντρου τοῦ Ἱεροῦ, μακρὰν δηλ. τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν πολλῶν καὶ μεγαλοπρεπῶν οἰκοδομημάτων, ἔνθα αἱ πολλαὶ οἰκοδομικαὶ ἐργασίαι ἐγίνοντο κατὰ τὴν Δ' ἑκατονταετηρίδα, ὡς δηλοῦται καὶ ἐκ τῶν εὐρεθεισῶν ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς ἐπιγραφῶν.

Πρὸ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ ναοῦ, εἰς ἀπόστασιν 2^μ,85 ἀπὸ τοῦ ἀνωφεροῦς ἐπιπέδου, ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ ἄξονος τοῦ ναοῦ, ὑπῆρχεν ὁ βωμός, οὗτινος σώζεται τὸ ἐκ πύρων λίθων ὑπόθεμα. Ἐχει τοῦτο μῆκος 2^μ,40 καὶ πλάτος 1^μ,10.

Οἱ δύο ναοί, ὁ τῆς Θέμιδος καὶ ὁ τῆς Ἀφροδίτης, ἔχουσι τὰς αὐτὰς διαστάσεις καὶ ἀναλογίας καὶ τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς σχῆμα· ἀλλὰ καὶ ὁ τῆς Ἀρτέμιδος ἔχει τὸ αὐτὸ σχῆμα, διαφέρει κυρίως τῶν προηγουμένων κατὰ τοῦτο ὅτι ὁ σηκὸς ἔχει μέγεθος μὲν μικρότερον, ἢ ὁ τῶν δύο προηγουμένων, πλάτος δὲ μεγαλύτερον. Ἡ ὑπαρξίς ἐν τῷ αὐτῷ ἱερῷ τριῶν οὕτως ὁμοίων ναῶν εἶνε πρωτοφανὴς καὶ φαινόμενον ἀληθῶς παράδοξον. Εἶνε τοῦτο μία ἐπὶ πλέον ἀπόδειξις, ὅτι οἱ ναοὶ ᾠκοδομήθησαν κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν καὶ κατὰ σχέδια τοῦ αὐτοῦ, ὡς φαίνεται, ἀρχιτέκτονος.

Οἱ Ἐπιδαύριοι εἶχον ἀφθονίαν χρηματικῶν πόρων κατὰ τὴν Δ' ἑκατονταετηρίδα καὶ οὕτως ἐδυνήθησαν ἐν πάσῃ ταχύτητι νὰ ἐγκαλλωπίσωσι τὸ Ἱερόν. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἑκατονταετηρίδος ταύτης ἔκτισαν τὸν ναὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ πρῶτον, καὶ εἶτα τὸ Ἄβατον καὶ ἴσως τὸ ἱερὸν οἰκοδόμημα (τὸν μέγαν

βωμόν τοῦ Ἀσκληπιοῦ), ἀκολουθῶς τὴν θόλον καὶ τὸ θέατρον καὶ κατὰ τὸ δεῦτερον ἤμισυ τῆς ἑκατονταετηρίδος τὸν ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος, τὸν τῆς Ἀφροδίτης καὶ τὸν τῆς Θέμιδος.

Περὶ τοῦ μήκους τοῦ ἀργολικοῦ ποδός. Εἶνε παράδοξον ἀληθῶς ὅτι καὶ οἱ δύο ναοί, ὁ τῆς Θέμιδος καὶ ὁ τῆς Ἀφροδίτης, καταμετρηθέντες, μεθ' ὅσης δυνατῆς ἀκριβείας, εὐρέθησαν ἔχοντες ἑκάτερος αὐτῶν μῆκος 13,56. Εὐνόητον ἐκ τούτου εἶνε ὅτι ὁ ἀριθμὸς οὗτος θὰ εἶνε τὸ ἄθροισμα στρογγύλου ἢ πάντως ἀκεραίου ἀριθμοῦ ποδῶν. Ἀλλὰ τίς ὁ πὺς οὗτος;

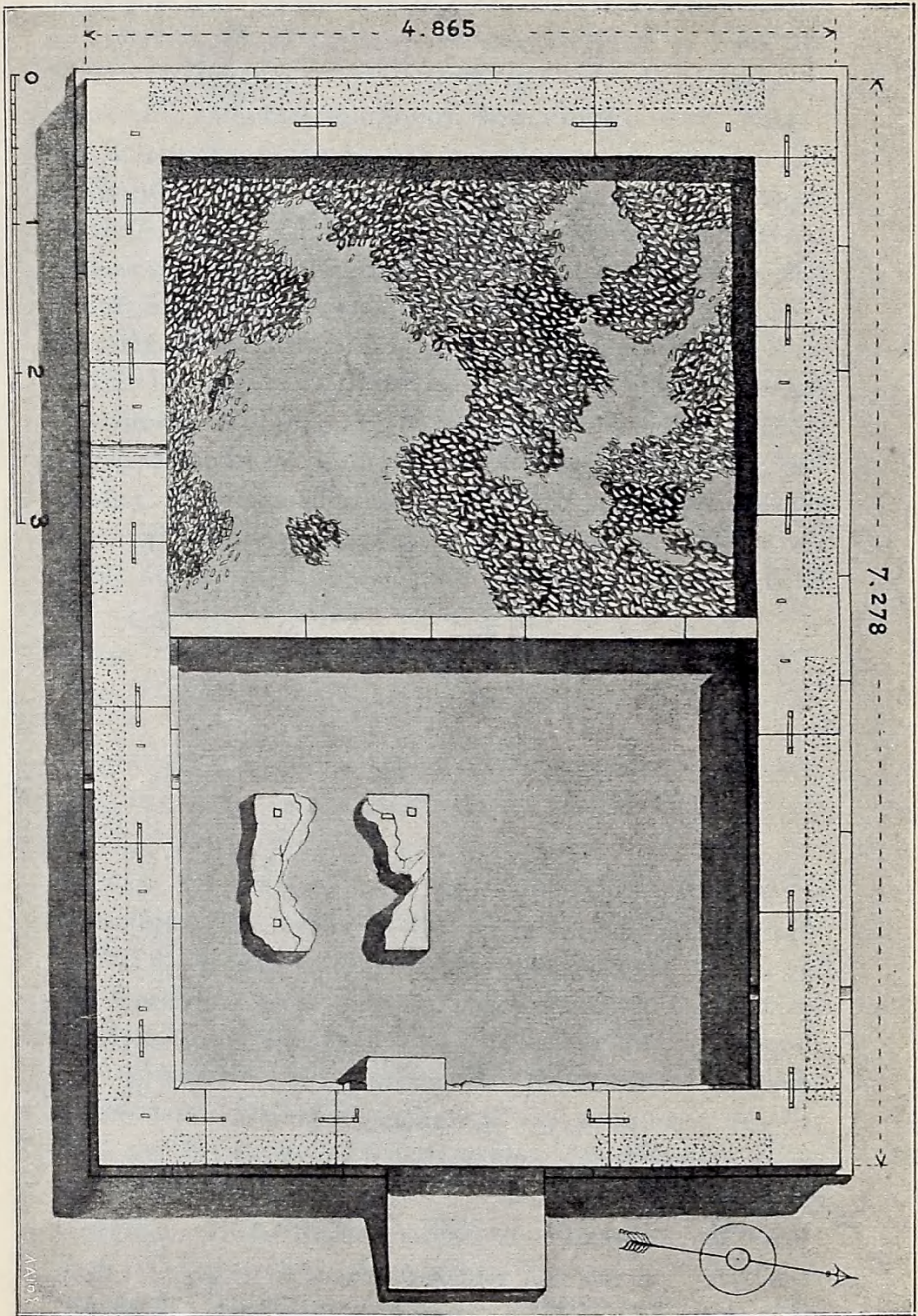
Ἐν τῷ Ἱερῷ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, σ. 109, πραγματευόμενος περὶ τοῦ Σταδίου τῆς Ἐπιδαύρου ἐξήγαγον ὅτι τὸ στάδιον τοῦτο εἶχε πόδα μήκους 0,30108, ἥτοι 0,301, ἄγνωστον δ' ὄντα τὸν πόδα τοῦτον ὠνόμασα ἀργολικὸν πόδα. Διαιρουντες νῦν τὸν ἀριθμὸν 13,56 διὰ τοῦ 0,301 εὐρίσκομεν πηλίκον τὸν ἀριθμὸν 45. Οἱ δύο ἄρα ναοὶ εἶχον μέγεθος 45 ἀργολικῶν ποδῶν.

3.

Ἄλλοι ναοί.

Ἄγνωστον οἰκοδόμημα. Πρὸς ἀνατολὰς τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος, εἰς μικρὰν ἀπ' αὐτοῦ ἀπόστασιν, ἀπεκαλύφθη οἰκοδόμημα ἐκ τιτανολίθου ἔχον μῆκος 7,28 καὶ πλάτος 4,87. Σώζονται δ' αὐτοῦ ἡ εὐθυνηρία καὶ μία ἐπ' αὐτῆς σειρὰ λίθων (ὑψους 0,28, πλάτους 0,50), οἷτινες ἦσαν διὰ δεσμῶν συνδεδεμένοι (εἰκ. 18 καὶ πίν. Β', 2) καὶ ἀπετέλουν τὴν βᾶσιν τῶν τοίχων τοῦ οἰκοδομήματος. Ἡ εἴσοδος τοῦ οἰκοδομήματος ἦτο ἐν τῇ ἀνατολικῇ πλευρᾷ, ἔνθα ὑπῆρχε τὸ σύνθηες ἐν τῷ Ἱερῷ ἀνωφερὲς ἐπίπεδον.

Διὰ λεπτῶν πλακῶν ἀποτελουσῶν οἶονεὶ λίθινον κιγκλίδωμα χωρίζεται τὸ οἰκοδόμημα εἰς δύο τμήματα, ὧν τὸ μὲν πρὸς ἀνατολὰς ἔχει μῆκος 2,97 τὸ δὲ πρὸς δυσμὰς 3,07. Τὸ ἔδαφος

Εις. 18. "Αγνωστον οικόδομημα".

τοῦ δυτικοῦ τμήματος ἦτο ἐστρωμένον διὰ μωσαϊκοῦ ἐκ κοινῶν λιθαρῶν κατεσκευασμένον, οὐ σώζεται νῦν ἰκανὸν μέρος.

Τοιοῦτον ὂν τὸ προκείμενον οἰκοδόμημα δυνάμεθα νὰ εἰκασώμεν ὅτι ἴσως ἦτο ἱερὸν τι, ἀπλοῦς δηλ. σηκός, ἐν ᾧ ἦτο ἰδρυμένον λατρευτικὸν ἄγαλμα. Κατὰ Πausανίαν ὑπῆρχεν ἐν τῷ Ἱερῷ ἄγαλμα Ἱπιόνης· ἄγνωστον ὅμως ἂν ἔκειτο τοῦτο ἐν ὑπαίθρῳ ἢ ἐντὸς σηκοῦ τινος. Ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ περιπτώσει, δυνατόν τὸ ἄγαλμα νὰ ἦτο ἰδρυμένον ἐν τῷ προκειμένῳ οἰκοδομήματι. Ἀλλὰ καὶ ἱερὸν «Ἐπιδότειον» καλούμενον, ὑπῆρχεν ἐν τῷ Ἱερῷ, πρὸς ὃ δυνατόν ἴσως νὰ ταυτισθῇ τοῦτο. Ταῦτα ὅμως εἶνε εἰκασίαι καὶ οὐδὲν ἄλλο, ὥστε τὸ οἰκοδόμημα εἶνε καὶ μένει ἄγνωστον.

Ἐπιδότειον. Ἐπιγραφή εὑρεθεῖσα ἐν τῷ Ἱερῷ, προερχομένη οὐχὶ ἴσως ἐκ τῆς Δ' ἀλλὰ μάλλον ἐκ τῶν πρώτων χρόνων τῆς Γ' ἑκατονταετηρίδος, ἀναφέρει δαπάνας ἀνελθούσας ἐν ὄλῳ εἰς δρ. 21,000 πρὸς οἰκοδομὴν Ἐπιδοτείου (ἡ δόκιμος ἄρα γραφή διὰ τοῦ ο), ἱεροῦ δηλ. θεῶν οἵτινες ἐκαλοῦντο Ἐπιδόται. Τοιοῦτου παλαιοῦ οἰκοδομήματος ὁ Πausανίας (II. 27,7) δὲν ποιεῖται μνησίαν· καταλέγων ὅμως οὗτος τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίου κατασκευασθέντα ἐν τῷ Ἱερῷ οἰκοδομήματα ἀναφέρει καὶ ἱερὸν θεῶν, οὓς Ἐπιδώτας ὀνομάζουσι». Ἄν τὸ ἱερὸν τοῦτο ἦτο νέον οἰκοδόμημα, ἢ ἂν ἦτο αὐτὸ τοῦτο τὸ κατὰ τὴν μνημονευθεῖσαν ἐπιγραφὴν παλαιὸν Ἐπιδότειον, ὅπερ καταστραφέν ἢ καταρρεῦσαν σὺν τῷ χρόνῳ ἀνικοδόμησεν ὁ Ἀντωνίνος, δὲν γνωρίζομεν. Οὐδὲ γνωρίζομεν τίνες ἦσαν οἱ ἐν τῷ Ἱερῷ λατρευόμενοι θεοὶ Ἐπιδόται. Ἐν τοῖς θεοῖς τούτοις κατελέγετο ἴσως ὁ Ὑπνος, διότι οὗτος ἐκαλεῖτο Ἐπιδότης καὶ ὡς τοιοῦτος ἐλατρεύετο ἐν τῷ ἐκ τοῦ Ἱεροῦ τῆς Ἐπιδάουρου ἔλκοντι τὴν καταγωγὴν Ἀσκληπιεῖω τῆς Σικυῶνος, ἐν ᾧ ὑπῆρχεν ἄγαλμα αὐτοῦ, καὶ πλησίον ἄγαλμα Ὀνειρίου, δαίμονος δηλ. ὅστις κατελέγετο ἴσως καὶ οὗτος ἐν τοῖς Ἐπιδόταις.

Τὸ κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν οἰκοδόμημα τοῦτο δὲν δυνάμεθα νὰ ταυτίσωμεν πρὸς τι τῶν ἐν τῷ Ἱερῷ σωζομένων οἰκοδομημάτων, διότι ἀγνοοῦμεν ἐντελῶς τὰ κατ' αὐτό. Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ

Εκ. 19. Ἐπιγραφή ἐπὶ μαρμαρίνης πλάκῃς.

ἀναγράφονται δαπάναι πρὸς ἐγγλυφὴν τῶν ἐν τῷ οἰκοδομήματι, πρὸς ἀγορὰν ξύλων καὶ ἐργασίαν ξυλίνων μερῶν αὐτοῦ, πρὸς ἀγορὰν κεραμίδων καὶ πρὸς χάραξιν γραμμάτων ἐπὶ στηλῶν· οὐδὲν ὁμῶς ἀναγινώσκεται ἐν αὐτῇ δυνάμενον νὰ διδάξῃ ἡμᾶς τι περὶ τῶν μορφῶν ἢ περὶ τοῦ σχήματος αὐτοῦ.

Ἀνάκειον. Ἐκ τῆς ἐν Fouilles d'Épidaure, σ. 47 ἀρ. 57, ἐπιγραφῆς μεταγενεστέρων ῥωμαϊκῶν χρόνων μανθάνομεν ὅτι ὑπῆρχεν ἐν τῷ Ἱερῷ Ἀνάκειον, ἱερὸν δηλ. τῶν Διοσκούρων. Ὅτι δὲ οἱ Διόσκουροι ἐλατρεύοντο ἐν τῷ Ἱερῷ δηλοῦται καὶ ἐξ ἄλλης ἐπιγραφῆς, τῆς ἐν Fouil. d'Épid. σ. 59 ἀρ. 145.

Ναὸς Τελεσφόρου. Ἐκ τῆς ἐν εἰκ. 19 ἐπιγραφῆς τῶν μετὰ Χριστὸν χρόνων γίνεται γνωστὸν, ὅτι ἐν τῷ Ἱερῷ ὑπῆρχε καὶ ναὸς Τελεσφόρου περιέχων ἄγαλμα τοῦ θεοῦ τούτου. Τὸν τε ναὸν καὶ τὸ ἄγαλμα ἀνήγειρε Φάβουλλός τις κατὰ παραγγελίαν τοῦ θεοῦ γενομένην καθ' ὕπνου. Εἶνε δὲ κεχαραγμένη ἡ ἐπιγραφὴ ἐπὶ λεπτοτάτης μαρμαρίνης πλακός, ἥτις, ὡς ἐκ τούτου φαίνεται, θὰ ἦτο προσκεκολλημένη τῷ ἐπιστυλίῳ ἢ ἄλλῳ τινὶ μέρει τοῦ ναοῦ.

Ἡ ἐπιγραφὴ εὐρέθη ἐντετειχισμένη ἐν μεσαιωνικῷ τινι κτίσματι κειμένῳ πρὸς ἀνατολὰς τῶν Προπυλαίων τοῦ Ἱεροῦ εἰς οὐχὶ μακρὰν ἀπὸ τῶν Προπυλαίων τούτων ἀπόστασιν. Ἐν τῷ αὐτῷ κτίσματι εὐρέθη καὶ ἡ τρίτη μεγάλη στήλη τῶν ἐπιγραφῶν τῶν ἱαμάτων.

Τοσοῦτοι ἦσαν οἱ ναοὶ (πρὸς τῷ ναῷ τοῦ Ἀσκληπιοῦ) καὶ τὰ ἱερὰ τὰ ἐν τῷ Ἱερῷ, καθ' ἃ μανθάνομεν ἐκ τῶν περιωθέντων ἐρειπίων καὶ ἐκ τῶν φιλολογικῶν καὶ ἐπιγραφικῶν πηγῶν. Τὸν ἐπὶ τοῦ Κυνορτίου ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τοὺς ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίνου κτισθέντας ναοὺς δὲν περιέλαβον ἐν τῇ πραγματείᾳ ταύτῃ.

ΑΙ ΕΝ ΛΥΚΟΣΟΥΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΙ

Κύριον ἔργον τῆς ἀποστολῆς μου εἰς Λυκοσοῦραν κατὰ τὸ 1906 ἦτο ἡ οἰκοδομὴ μουσείου ἐπὶ τοῦ χώρου τῶν ἀνασκαφῶν πρὸς ἐναπόθεσιν ἐν αὐτῷ τῶν ἐν Λυκοσοῦρα καταλειφθέντων μεγάλων τεμαχίων τῶν ἀγαλμάτων τοῦ Δαμοφῶντος καὶ τῶν λοιπῶν ἐκεῖ εὑρισκομένων ἀρχαιοτήτων, καθ' ὅσον τὸ μικρὸν οἶκημα, ὅπερ ἀπὸ τινων ἐτῶν ὑπὸ τῆς Ἑταιρείας οἰκοδομηθὲν ἐχρησίμευε πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἦτο ὅλως ἀνεπαρκὲς καὶ ἔκειτο ἐν ἀκαταλλήλῳ θέσει, ἐπὶ τῆς πρὸ τοῦ ναοῦ τῆς Δεσποίνης μακρᾶς στοᾶς.

Τὸ νέον μουσεῖον ᾠκοδομήθη ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου τοῦ ναοῦ τῆς Δεσποίνης κειμένου ἐπιπέδου, ἐν περιόπτῳ θέσει, μὴ βλαπτούσῃ δὲ τὴν θεάν τῶν σφζομένων ἀρχιτεκτονικῶν μνημείων. Ἔχει χωρητικότητα μέτρων 13 πρὸς 6,50 καὶ δύναται ἀνέτως νὰ περιλάβῃ πάσας τὰς ἐν Λυκοσοῦρα ἀρχαιότητας, αἵτινες καὶ ἐτέθησαν ἤδη προσωρινῶς ἐν αὐτῷ. Ὑπελογίσθη πρὸς τούτοις ὁ χῶρος τοῦ Μουσείου κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ δύνανται νὰ στηθῶσιν ἐν αὐτῷ τὰ ἀγάλματα τοῦ Δαμοφῶντος ἀνασκευαζόμενα κατὰ τὸ δυνατόν τῇ βοηθείᾳ καὶ τῶν μικροτέρων ἐν τῷ Ἐθνικῷ Μουσεῖῳ εὑρισκομένων τεμαχίων, καὶ γυψίνων ἐκμαγαίων τῶν μεγαλειτέρων τεμαχίων τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου, ἅτινα θέλουσι μεταφερθῆ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ εἰς Λυκοσοῦραν.

Παρὰ τὸ Μουσεῖον ᾠκοδομήθη καὶ μικρότερον οἶκημα πρὸς κατοικίαν τοῦ φύλακος τῶν ἀρχαιοτήτων Λυκοσοῦρας. Τὸ μικρὸν οἰκοδόμημα, ὅπερ ἐχρησίμευε προηγουμένως ὡς μουσεῖον, κατερρίφθη, τὸ δὲ ὑλικὸν αὐτοῦ ἐν μέρει μὲν ἐχρησιμοποιήθη εἰς τὴν νέαν οἰκοδομήν, ἐν μέρει δὲ ἀπεκομίσθη ἐκτὸς τοῦ χώρου τοῦ Ἱεροῦ τῆς Δεσποίνης.

Αἱ ἐν Λυκοσοῦρα γενόμεναι κατὰ τὸ 1906 ἀνασκαφικαὶ ἐργασίαι ἀπέβλεπον κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς συμπλήρωσιν παλαιοτέ-

ρων ἀνασκαφῶν. Οὕτω ἐξηρευνήθη τελειότερον ὁ γῶρος παρὰ τὸν Ἅγιον Ἀθανάσιον κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ ἱεροῦ τεμένους τῆς Δεσποίνης, ἔνθα ὑπετίθετο, ὅτι συμφώνως πρὸς τὴν περιγραφὴν τοῦ Πausανίου ἠδύναντο νὰ εὐρίσκωνται λείψανα τοῦ ναοῦ τῆς Ἡγεμόνης Ἀρτέμιδος. Δυστυχῶς ἡ ἀνασκαφὴ αὕτη δὲν ἔφερεν εἰς φῶς πρᾶγμα τι μαρτυροῦν ὅπως ἴσως περὶ τῆς ἐν τῇ θέσει ἐκείνῃ ὑπάρξεως ναοῦ. Τὸ ὑλικόν, ἐξ οὗ ἦτο ὀκοδομημένη ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, προέρχεται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τοῦ ναοῦ τῆς Δεσποίνης, ἐκ τοῦ Μεγάρου, ἐκ τῆς πρὸ τοῦ ναοῦ μακρᾶς στοᾶς, ἐλάχιστα δὲ μέλη ἔχουσι ληφθῆ ἐξ ἄλλων κτιρίων, ἅτινα πάντα δυνάμεθα νὰ καθορίσωμεν. Οὐδεὶς λίθος μαρτυρεῖ περὶ τῆς ὑπάρξεως ἐτέρου ναοῦ.

Ἐπίσης ἀνέσκαψα μικρὸν μέρος ἐν τῇ στενῇ διόδῳ μεταξὺ τοῦ λόφου τοῦ Τερζῆ καὶ τοῦ ἀνατολικώτερον κειμένου μικροῦ λοφίσκου, ἔνθα σφύζεται ὁ περίβολος τοῦ Ἱεροῦ τῆς Δεσποίνης, καὶ ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπάρχωσιν ἀρχαιοῦτες ἢ τοῦλάχιστον ἀρχιτεκτονικὰ μέλη καταπεσόντα ἐκ τοῦ ἐπιπέδου τοῦ Τερζῆ· ἀλλ' ἐντὸς δύο μεγάλων, βαθέων λάκκων, οὓς ἐν τῇ θέσει ἐκείνῃ ἔσκαψα, οὐδὲν τοιοῦτον ἀνεκάλυψα, καὶ δι' αὐτὸ δὲν ἐθεώρησα ἀναγκαῖον νὰ ἀνασκάψω ὅλον τὸν κατ' ἐκείνην τὴν θέσιν γῶρον. Ὁ τοίχος τοῦ περιβόλου σφύζεται ἀρκούντως καλῶς, ὥστε νὰ δύναται τις νὰ παρακολουθήσῃ τὴν συνέχειαν αὐτοῦ κατ' ἐκείνην τὴν θέσιν.

Ἐπίσης ἐνόμισα, ὅτι ἦτο ἀναγκαῖον νὰ προβῶ εἰς συμπληρωματικὴν ἀνασκαφὴν τοῦ Μεγάρου, οὕτω δὲ κατῶρθωσα νὰ ἐξακριβώσω κάλλιον τὸ σχέδιον τούτου. Πρὸς οἰκοδομὴν αὐτοῦ εἶχε σκαφῆ ὁ βράχος κατὰ τὸ πλάγιον τοῦ λόφου τοῦ Τερζῆ ἔνθα κεῖται τοῦτο. Ἐν ταῖς γενικαῖς γραμμαῖς ὁμοιάζει τὸ Μέγαρον πρὸς τὸν κυρίως βωμόν, ἐφ' οὗ ἐτελοῦντο αἱ θυσίαι, τοῦ περιφήμου βωμοῦ τῆς Περγάμου. Ἔινε κτίσμα περίπου τετραγωνικόν, ἔχον μῆκος μὲν 10 περίπου μέτρων καὶ βάθος περίπου 8 μέτρων. Κατὰ τὴν πρόσοψιν ὑπάρχουσι τρεῖς βαθμίδες, δι' ὧν εἰσῆρχετο τις πιθανώτατα εἰς ἓν χαμηλότερον ἐπίπεδον, τὴν πρόθεσιν· ἀπὸ τοῦ ἐπιπέδου τούτου ἄγουσι δύο μικρότεροι κλίμακες, μία καθ' ἑκάτερον ἄκρον, εἰς τὸν ὀλίγον ὑψηλότερον κείμε-

νον καθ' αὐτὸ βωμόν, τοῦ ὁποίου τὸ δάπεδον εἶνε ἐστρωμένον διὰ χονδρῶν πηλίνων πλακῶν, ὧν ὀλίγαι σφύζονται κατὰ χώραν φέρουσαι ἔτι τὰ ἴχνη τῶν ἰσχυρῶν πυρῶν τῶν θυσιῶν. Ὁ βωμὸς ἀπεκλείετο κατὰ τὸ βάθος διὰ τοίχου ἀποτελουμένου ἐκ δωρικῶν κατὰ τὸ ἥμισυ μόνον ἠύλακωμένων ἡμικιονίων, τὰ μεταξὺ τῶν ὁποίων διαστήματα ἐκλείοντο μέχρι τῶν τριῶν τετάρτων τοῦ ὕψους τῶν κιονίσκων διὰ μεγάλων τεχνικῶς ἐξεργασμένων πλακῶν. Καθ' ἑκάτερον ἄκρον τοῦ τοίχου τούτου τῶν ἡμικιονίων εὐρίσκετο δωρικὴ παραστάς, ἐκορυφοῦτο δ' ὡς φαίνεται, ὁ τοίχος διὰ δωρικοῦ ἀετωματίου. Ἐννοεῖται, ὅτι ὁ τοίχος οὗτος μετὰ τῶν ἡμικιονίων μόνον ἐκ σφζομένων ἀσφαλῶν σημειῶν καὶ ἐκ τῶν ἐκεῖ πλησίον κειμένων ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν δύναται νὰ ἀναπαρασταθῇ, οὐδὲν δὲ μέρος τούτου σφύζεται εἰσέτι κατὰ χώραν.

Ἐκατέρωθεν τοῦ βωμοῦ, ὡς συνέχεια τῆς βάσεως τοῦ τοίχου τῶν ἡμικιονίων, σφύζεται μικρὰ κλίμαξ ἐκ τριῶν βαθμίδων. Ὅπισθεν δὲ καὶ ὑψηλότερον τοῦ βωμοῦ ὑπάρχει ἀναλημματικὸς τοίχος, ὅπως βασιτάζῃ τὸς ὑψηλότερον τοῦ βωμοῦ ὄγκους τοῦ λόφου τοῦ Τερζῆ, συνεχιζόμενος ἐπὶ μικρὸν κατ' ὀρθὴν γωνίαν καὶ κατὰ τὰ δύο ἄκρα.

Ἐλπίζω, ὅτι κατὰ τὸ τρέχον ἔτος θὰ δυνηθῶ βοηθούμενος καὶ ὑπὸ ἀρχιτέκτονος νὰ ἀναπαραστήσω τελειότερον τὸ σχέδιον τοῦ σπουδαίου τούτου κτίσματος, οὗτινος παρόμοιον δὲν εὐρέθη εἰσέτι ἐν Ἑλλάδι.

• Ἐπίσης συνεπλήρωσα τὴν ἀνασκαφὴν τῶν ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τοῦ Τερζῆ σφζομένων μνημείων, ἀνασκάψας τὸν χώρον περίξ τῆς ἐκεῖ εὐρεθείσης κρήνης, καὶ ἀποκαλύψας κατὰ μέγα μέρος μακρὸν τοίχον, ὅστις ἦτο ἴσως ἡ βᾶσις τῆς ἐκεῖ μνημονευομένης ὑπὸ τοῦ Πausανίου στοᾶς πρὸ τοῦ ναοῦ τοῦ Πανός. Ἐπίσης ἀνέσκαψα ἐκ νέου, θέλων νὰ μελετήσω τὸ σχέδιον αὐτῆς, τὴν ἐν θέσει Συκιᾶ ἀρχαίαν κρήνην, ἣτις εἶχεν εὐρεθῆ ἐν προηγουμένῃ ἀνασκαφῇ.

Δοκιμαστικὰς ἀνασκαφὰς ἐκτὸς τοῦ Ἱεροῦ τῆς Δεσποίνης εἰς ὀλίγα μόνον μέρη ἐπεχείρησα. Ἐκ τούτων σπουδαιοτέρα ἦτο ἡ ἐν τῷ κτήματι τῶν κληρονόμων Λυμπεροπούλου ἐν τοῖς βορείως,

χαμηλότερον, τοῦ Ἱεροῦ τῆς Δεσποίνης κειμένοις ἀγροῖς. Κατὰ ταύτην ἀνεῦρον τὰ λείψανα μεγάλου Ῥωμαϊκοῦ λουτροῦ, οὕτινος τὰ κάτω μέρη τῶν διαφόρων δωματίων μετὰ τῶν διὰ πλίνθων ἐκτισμένων κιονίσκων τῶν ὑποκαύστων, σώζονται ἀρκούντως καλῶς. Τὸ λουτρὸν τοῦτο, ἀφοῦ ἐφωτογράφησα μέρος αὐτοῦ, ἐπέχωσα ἐκ νέου, κατὰ τὴν μετὰ τοῦ ἰδιοκτῆτου συμφωνίαν μου.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 15 Ἰανουαρίου 1907.

Κ. ΚΟΥΡΟΥΝΙΩΤΗΣ

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΙΑ.

Α') ἐν Παγασαῖς.

Κατὰ μῆνα Ἰούνιον ἐξετελέσαμεν ἐρεύνας ἀνὰ τὰ ἐρείπια τῶν Παγασῶν, ἐσκάψαμεν δ' ἐπὶ τινὰς ἡμέρας εἰς τὸ μεταξὺ τῆς ὁδοῦ, ἣτις ἄγει εἰς Ἀλμυρόν, καὶ τοῦ παρὰ τὰς πηγὰς «Μπουμπουλήθρα» βράχου, ὅστις φέρει λελαῆσμενὰς βαθμιῆδας καὶ οἰκήσεις, οἷαι τῶν ἐν Ἀθήναις βράχων.

Μεταξὺ τάφων, ἀνοικτῶν ἤδη, εὔρομεν ἐγγὺς καὶ τρεῖς ἑτέρους κτιστοὺς διὰ μικρῶν λίθων, τετραγώνους καὶ ἐστεγασμένους διὰ τριῶν μέχρι πέντε μεγάλων πλακῶν.

Οἱ τάφοι οὗτοι, καὶ περ κεκαλυμμένοι, εἶχον ἤδη συληθῆ πρό πολλοῦ, καὶ οὐδὲν εὔρημα πλὴν ὀστῶν προῆλθεν ἐξ αὐτῶν. Τὸ ἐσωτερικὸν εἶχε χρισθῆ διὰ κονιάματος ἐκ κεράμων ἐφθῶν.

Ἐν τῇ περιοχῇ τῶν ἀρχαίων Παγασῶν θὰ ἐκτελεσθῶσιν ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας περαιτέρω ἔρευναι κατὰ τὸ ἐρχόμενον ἔτος 1907.

Β') ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Κοροπαίου Ἀπόλλωνος.

Κατὰ τοὺς μῆνας Ἰούλιον καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦ Αὐγούστη ἐξετελέσαμεν ἀνασκαφικὰς ἐρεύνας πρὸς εὔρεσιν τοῦ ἱεροῦ

τοῦ Κοροπαίου Ἀπόλλωνος, γνωστοῦ ἐκ τῶν μακρῶν ἰδίως ἐπιγραφῶν, ἃς ἐδημοσίευσεν ὁ Lolling.

Ἐσκάψαμεν δὲ εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου «Πετράλωνα» ἐν θέσει «Λωτὸς» μεταξὺ τῶν καλυβίων Κλεοπάτρας καὶ Κωνσταντίνου Εὐαγγελινάκι, ἅτινα ἀπέχουσιν ἀλλήλων περὶ τὰ 100 μέτρα.

Μετὰ ματαίας ἀποπειρας ἐπὶ τινας ἡμέρας, καθ' ἃς συνηγῶμεν τοίχους εὐτελῶν μεταγενεστέρων κτιρίων καὶ πλῆθος κεράμων, εὗρομεν εἰς βάθος 2,60 μ. τεῖχος ἐπιμελῶς ἐκτισμένον διὰ σκληρῶν λίθων, διήκον πρὸς Ἀνατολὰς ἐπὶ μῆκος 34 μ. ὑπὸ τὴν αὐλὴν καὶ τὴν γωνίαν τοῦ πρώτου καλυβίου· τὸ τέρμα αὐτοῦ κατὰ τὴν διεύθυνσιν ταύτην εἶναι ἀβέβαιον, ἔνεκα μεταγενεστέρων μεταβολῶν· πρὸς Δυσμὰς ὁμῶς γωνιοῦται καὶ ἔχει ἐγκάρσιον συνέχειαν ἐξ ὁμοίου τείχους, βαίνοντος πρὸς Νότον.

Μετὰ διάστημα 8 μ. περίπου ἀπὸ τῆς Δυτικῆς γωνίας, ὅπερ δὲν ἀνεσκάψαμεν, ἄρχεται δεύτερον τεῖχος κατὰ τὴν διεύθυνσιν τοῦ πρώτου καὶ τῆς ἰδίας κατασκευῆς, ὅπερ παρηκολουθήσαμεν ἐπὶ μῆκος 45 μ., χωρὶς νὰ εὗρωμεν εἰσέτι τὸ τέρμα αὐτοῦ, ἐμποδισθέντες ἐκ τῶν πυκνῶν ἰπωροφόρων δένδρων καὶ τῶν ἐσπαρμένων ἀραβοσίτων. Ἐχει δὲ καὶ τὸ δυτικὸν τοῦτο τεῖχος παρὰ τὴν γωνίαν ἐγκάρσιον διεύθυνσιν διήκουσαν πρὸς Νότον, ὡς καὶ τοῦ πρώτου, τοῦ ἀνατολικοῦ. Οὕτε ταύτην παρηκολουθήσαμεν ἐπὶ πολὺ, ἔνεκα τῶν ἀνωτέρω λόγων.

Τὸ ὕψος τοῦ τείχους οὐδαμοῦ ὑπερβαίνει τὰ 0,80 μ. Ἐπειδὴ δὲ σωροὶ λίθων δὲν εὗρεθησαν ὑπὲρ αὐτό, ἀλλὰ χωμάτων καὶ κεράμων, ὑποθέτομεν ὅτι ἐπὶ μὲν ὕψος 1 μ. περίπου εἶχεν ἀρχικῶς κατασκευασθῆ ἐκ λίθων, τὸ δὲ περαιτέρω ὕψος ἐκ πλίνθων ὠμῶν ἐπιχειρισμένων διὰ πηλοῦ, ἐφ' οὗ ἴσως χάριν κοσμήσεως εἶχον ἐπικολληθῆ πλάκες πήλιναι.

Τὸ πλάτος τοῦ τείχους εἶναι 0,60-0,80 μ. Ὁ δὲ τρόπος τῆς οἰκοδομίας αὐτοῦ εἶναι ἀρχαϊκός: λίθοι μεγάλοι μετὰ μικρῶν ἔχουσι προσαρμυσθῆ καλῶς ἄνευ συγκολλητικῆς ὕλης καὶ ἄνευ πηλοῦ κατὰ τρόπον μικτὸν μῆτε πολυγωνικὸν μῆτε ἰσοδομικὸν καθαρῶς.

Κατὰ τὴν παρακολούθησιν τοῦ τείχους, παρὰ τὸ καλύβιον

Κλεοπάτρας Εὐαγγελινάκι ιδίως, εὐρέθησαν καὶ πολλοὶ πώρινοι λίθοι εἰργασμένοι καλῶς, τινὲς δ' ἐπὶ τοῦ τείχους ὡς μέλη αὐτοῦ, ἀλλ' οὐχὶ ἀπὸ τοῦ κατωτάτου σημείου· ὡς φαίνεται ἐγένετο ἐπισκευὴ τὴν αὐτοῦ καὶ ἐτέθησαν κατ' αὐτὴν οἱ πώρινοι οὗτοι λίθοι, ληφθέντες ἐκ κτιρίου τινὸς ἀρχαϊκοῦ, καταπεπτωκότος ἢ ἀχρήστου κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐπισκευῆς.

Εἰς τὴν θέσιν ταύτην εὐρέθησαν καὶ πολυάριθμα συντρίμματα μελανομόρφων λεπτῶν ἀγγείων, ἀρίστης κατασκευῆς, ὧν τινὰ πλυθέντα παρουσίασαν τὰς συνήθεις παραστάσεις τῶν τοιούτων ἀγγείων, μικρὰς ἀλλὰ μετ' ἀκριβείας γεγραμμένας, ὕφους τῆς 6ης π. X. ἑκατονταετηρίδος. Ἐπίσης εὐρέθησαν καὶ τμήματα μεγάλων πηλίνων πλακῶν, ὧν τινὰ πλυθέντα παρουσίασαν ἐγχρώμους παραστάσεις κοσμημάτων.

Ἐπίσης εὐρέθη κατὰ τὴν παρακολούθησιν τοῦ τείχους βάθρον μικρὸν μαρμαρίνου ἀγαλματίου ἐνεπίγραφον τῆς 2ας-1ης π. X. ἑκατονταετηρίδος, ἔτι δὲ πλῆθος χριστιανικῶν τάφων πολλαχοῦ, ιδίως πρὸς Ἀνατολὰς καὶ ἐγγύτατα τοῦ καλυβίου Κλεοπάτρας Εὐαγγελινάκι.

Ἐπιθέτομεν ὅτι τὸ τεῖχος τοῦτο ἀποτελεῖ τὸν περιβόλον τοῦ ἱεροῦ τοῦ Κοροπαίου Ἀπόλλωνος. Αἱ ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας μέλλουσαι νὰ συνεχισθῶσιν ἀνασκαφαὶ ἐπὶ τῆς θέσεως ταύτης κατὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος 1907, θὰ ἀποκαλύψωσι τὸ περιφρημον τοῦτο Θεσσαλικὸν μαντεῖον, ὃπερ φαίνεται ἀκμάσαν κατὰ τὴν 7ην καὶ 6ην π. X., καὶ κατόπιν κατὰ τὴν 3ην-1ην π. X. ἑκατονταετηρίδα.

Γ') παρὰ τὰς Μηλέας τοῦ Πηλίου.

Ἐν θέσει « Πετρωτὸν » ὑπὲρ τὰς Μηλέας καὶ οὐ μακρὰν τῆς εἰς Τσαγγαράδαν ἀγοῦσης ὁδοῦ, ἐπὶ τοῦ μέσου τοῦ Πηλίου καὶ ἀκριβῶς ὑπεράνω τῆς κοιλάδος τῆς Μπούφας, ἐν ἣ τὸ ἱερὸν τοῦ Κοροπαίου Ἀπόλλωνος, ἐσκάψαμεν κατὰ τὰ τέλη Αὐγούστου τάφον κτιστὸν διὰ μικρῶν λίθων, κλίνοντα ἄνω εἰς καμάραν, ἣτις ἐπὶ τῆς κορυφῆς φέρει ἀντὶ θολοτύπων συνεκτικῶν ἐπιμήκεις πλάκας.

Δυστυχῶς τὸν τάφον τοῦτον εἶχον ἤδη συλήσει πρὸ πολλοῦ οἱ χωρικοί, ὡς καὶ ἄλλους εἰς τὰ περίξ, ἐξαφανισθέντας ἐκ τῶν ἐμφυτευθέντων ἀμπελώνων· ἡμεῖς εὗρομεν ἀτάκτως κειμένους μόνον σκελετούς, τὸ ὅλον ἐπτὰ ἀνθρώπων, μετεκομίσσαμεν δὲ πέντε κρανία αὐτῶν ἄξια μελέτης ἕνεκα τῶν ἐξογκώσεων αὐτῶν, εἰς τὴν Ἀρχαιολογικὴν Συλλογὴν Βόλου. Ταῦτα ἐκ τῆς καλῆς διατηρήσεως φαίνονται ἐκ μεταγενεστέρας χρήσεως τοῦ τάφου, ἂν εἶναι καὶ αὐτὸς ἀρχαῖος, ὡς φαίνεται. Οὐδὲν ἄλλο ἔχνος εὗρομεν πρὸς προσδιορισμὸν τῆς χρονολογίας. Οἱ χωρικοὶ λέγουσιν ὅτι μόνον χάνδραι καὶ τινα πτωχὰ ἀγγεῖα ἀβαφῆ εὐρέθησαν ἐν αὐτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις.

Ἐπειδὴ καὶ εἰς τοὺς Ἀγίους Ταξιάρχας τῆς Τσαγγαράδας εὐρέθησαν ὅμοιοι μικροὶ τάφοι, μεθ' ὁμοίων κτερισμάτων, ὡς ἀνεκοίνωσεν ἡμῖν ὁ εὐρών κ. Ἰωάννης Καρτάλης, φαίνεται ὅτι δι' αὐτῶν δηλοῦται ἡ ὁδός, ἣν ἔβησαν οἱ παλαιοὶ Μάγνητες ἐκ τῆς Ὀσσης καὶ τοῦ Ὀλύμπου διὰ τῆς Ἀνατολικῆς ἀκτῆς τῆς χερσονήσου πρὸς τὰ ἔσω τοῦ Παγασιτικοῦ κόλπου, ἰδρύοντες προσωρινὰς οἰκῆσεις καθ' ὁδὸν ἐπὶ τῶν φύσει ὀχυρῶν σημείων.

Δ') ἐν τῇ κοιλάδι Θεοτόκου (Σηπιάδος) τῆς Μαγνησίας.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς Σεπτεμβρίου ἐξετελέσαμεν μικρὰν ἀνασκαφικὴν ἔρευναν εἰς ἓνα τῶν ἀπέναντι τῆς Σκιαθίου ὄρμον, καλούμενον νῦν «Θεοτόκου», ἐνθα εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων μέτρων ἀπὸ τῆς θαλάσσης ὑπάρχουσιν ἐμφανῆ ἐρείπια ναοῦ δωρίου τοῦ α' ἡμίσεος τῆς 5ης π. Χ. ἑκατονταετηρίδος.

Παρὰ τὸ ἐκκλησίδιον τῆς Θεοτόκου κείμενον ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τούτων εὗρομεν τάφον, ὀλίγον ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐδάφους, χρόνων νεωτέρων, δι' ὃν ἐγένετο χρῆσις πρὸς κάλυψιν καὶ στήριξιν κατὰ τὰς πλευράς, τμημάτων ἀρχιτεκτονικῶν τοῦ ναοῦ, ἐν οἷς τρίγλυφος ἐντελής μετὰ συμφυοῦς μετόπης.

Ἐπίσης εὗρομεν βάσεις δύο ἐτέρων οἰκοδομημάτων, τῶν αὐτῶν περιήπου τοῦ ναοῦ χρόνων, καὶ ἀξιόλογα τμήματα προμόθων, κιονοκράνων καὶ ἄλλων ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν ἐκ πάρου

πάντων, λίαν ἐπιμελοῦς ἐργασίας, ἔτι δὲ καὶ μικρὸν ἐφθαρμένον ἀντικείμενον ὁμοιον πρὸς θρόνον, σχετικὸν βεβαίως πρὸς τὰ «Θεοξένια», ἀνάθημα δὲ πιθανῶς ὄντα.

Ἐντὸς τοῦ ναύσκου τῆς Θεοτόκου ὑπῆρχον μαρμαρινά τινα βωμοειδῆ μικρὰ τμήματα μετὰ γλυφῶν κοσμηματικῶν βυζαντιακῶν χρόνων, ἔτι δὲ τμημά τι ἐκ μαρμάρου ἐπίσης λίαν ἐφθαρμένον, ἴσως πῆχυς ἀπὸ τοῦ καρποῦ μέχρι τοῦ ἀγκῶνος ἀγάλματος φυσικοῦ μεγέθους.

Ἐπὶ τῆς ἀξιολογωτάτης ταύτης θέσεως θὰ γίνωσιν ἀνασκαφαὶ ἀπὸ κοινοῦ ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀγγλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς διὰ τοῦ κ. Wace, πρώτου εὐρόντος τὰ ἐρείπια ταῦτα τῇ ὑποδείξει τοῦ ἐν Βόλφ κ. Θεοδώρου Ζηργάνου, καὶ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας. Ἐκτὸς τοῦ ναοῦ καὶ τῶν δύο οἰκοδομημάτων ὑπάρχουσιν οἱ τοῖχοι καὶ ἄλλων ὁμοίων ἐπὶ τοῦ παρακειμένου βουνοῦ, ὅστις καλεῖται νῦν «Παλαζόκαστρο».

Ε') ἐν Παλαιοχώρᾳ παρὰ τὴν Λαρίσαν.

Κατὰ τὰ μέσα καὶ τὸ τέλος Σεπτεμβρίου ἐκαθρίσαμεν καὶ ἐξηρευνήσαμεν ἀρκούντως μέγαν κτιστὸν καμαρωτὸν τάφον, ἥδη σεσυλημένον, κείμενον ἐπὶ τῆς πρὸς Νότον τῆς Λαρίσης πρὸς τὴν ἀρχαίαν Κραννῶνα λοφοσειρᾶς, ἐν θέσει «Παλαιοχώρᾳ» ἢ «Σίιτη» παρὰ τὸν λοφίσκον, ἐφ' οὗ νῦν ὑπάρχει ὀροθετικὸν σημεῖον τῆς γεωδαιτικῆς ὑπηρεσίας.

Τὸ πρόσθιον (Ἀνατολικὸν) τῆς καμάρας εἶχε καταστραφῆ πρὸ ἐτῶν. Ὅλος δὲ ὁ τάφος ἔχει κατασκευασθῆ ἐκ πωρίνων μεγάλων λίθων ἐπιμελῶς λελαξευμένων καὶ λείων εἰς τὴν ἐσωτερικὴν μόνον ἐπιφάνειαν.

Τὸ μῆκος αὐτοῦ εἶναι ἐσωτερικῶς μὲν 2,87μ. ἐξωτερικῶς 3,77μ. τὸ δὲ πλάτος ὁμοίως 1,68μ. πρὸς 2,58μ. καὶ τὸ βάθος 2,80μ. πρὸς 3μ.

Εἰς τὴν Ἀνατολικὴν πρόσοψιν φέρει θύραν, ἐπιμελέστατα κατασκευασμένην, ἐφ' ἧς προσαρμόζεται θυρόφυλλον ἐκ μεγάλης μαρμαρίνης πλακός, κλείον τὸν τάφον.

Τὸ ἐσωτερικὸν ἦτο κεκονιαμένον διὰ μαρμαρῶδους λευκοφαίου

κονιάματος· ὡς ὑπόστρωμα εἶναι αὐτὸ τὸ φυσικὸν ἔδαφος, ἐφ' οὗ ὑπῆρχε πωρὴν κυβικὴ θήκη κάλπης, μετακομισθεῖσα ὑπὸ τῶν συλητῶν εἰς Ἀκ-Σαράϊ τῆς Λαρίσης, ἔνθα καὶ σήμερον εὐρίσκεται παρὰ τὸ φρέαρ τοῦ Φρουραρχείου.

Κατὰ τὸν καθαρισμὸν τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ τάφου εὑρομεν συντρίμματα πολλῶν ἀγγείων τῆς 3ης-2ας π. Χ. ἑκατονταετηρίδος, τοῦ καμπανικοῦ λεγομένου ὕφους, βάσιν χαλκοῦ κατόπτρου, πολλοὺς ἀστραγάλους, ὅστ' κεκαυμένα, πάντα καταλειφθέντα ἐν τῇ βίᾳ τῆς συλήσεως· ἐκ τούτων ὁ τάφος φαίνεται ὅτι ἦτο πλοῦσιος, ἐμάθομεν δ' ὅτι εὐρέθησαν καὶ μεγάλα ἀγγεῖα μετὰ παραστάσεων καὶ ἄλλα πολύτιμα ἀντικείμενα, ὧν τινὰ μὲν ἐπωλήθησαν πρὸ πολλῶν ἐτῶν, τινὰ δὲ κρύπτονται νῦν ἐν Λαρίσῃ.

Ἐρευνήσαντες ἐπ' ὀλίγον δοκιμαστικῶς καὶ εἰς τὰ παρακείμενα σημεῖα, εὑρομεν βόθρους καὶ πλάκας ἄλλων τάφων κατεστραμμένων· οὗτοι εἶχον κατασκευασθῆ ἐκ πέντε μαρμαρίνων πλακῶν προσηρμοσμένων καταλλήλως ἐν εἴδει σαρκοφάγου. Τινὲς τῶν πλακῶν σφῶνται σήμερον κατὰ χῶραν.

5) ἐν Παλαιῷ Γαρδίκι παρὰ τὰ Τρίκκαλα.

Κατὰ τὸ τελευταῖον ἡμῖς τοῦ Νοεμβρίου ἀνεσκάψαμεν τὸν ἐκ σωρευθέντος χώματος μέγαν τεχνητὸν τύμβον παρὰ τὸ «Παλαιὸ Γαρδίκι», εἰς ἀπόστασιν 15 χιλιομέτρων ἀπὸ τῶν Τρικκάλων, περὶ τὰ 50μ. πρὸς ἀριστερὰν τῆς εἰς Λάρισαν ἀγούσης δημοσίας ἀμαξιτῆς ὁδοῦ.

Ὁ τύμβος οὗτος ἔχει σχῆμα κολούρου κώνου, ἐλλειψοειδῶν βάσεων, ὧν τῆς μὲν κάτω ἢ περίμετρος εἶναι 99μ. καὶ αἱ καθέτοι διάμετροι 45μ. \times 34μ., τῆς δὲ ἄνω 35μ. καὶ 14μ. \times 6μ. περίπου, διότι εἶναι ἀνώμαλος ἢ βάσις αὐτῆ. Τὸ ὕψος τοῦ κώνου μέχρι τῆς ἐπιφανείας τῆς πεδιάδος εἶναι 6μ.

Ἀνοιξαντες τάφρον 19μ. ἐκ τῆς Βορείου πλευρᾶς πρὸς τὸ κέντρον (πρὸς Νότον), καὶ ἐπὶ πολὺ συναντῶντες μόνον χῶμα πυκνὸν καὶ σκληρὸν, εὐρίσκομεν εἰς βάθος 2,50μ. τὸ πρῶτον συντρίμματα ἀποκομμάτων (λατύπας) ἐκ λαξεύσεως λίθων πωρίνων καὶ σταλακτιτῶν, σπάνια δ' ἐκ λευκῶν μαρμάρων.

Προχωροῦντες εἰς βάθος συνητήσαμεν εἰς τὸ κέντρον σχεδὸν τοῦ τύμβου γωνίαν οἰκοδομήματος μεγάλου ἐκ πωρίνων λίθων ἰσοδομικῶς ἐκτισμένων μετὰ ἀφθόνου συγκολλητικῆς ὕλης ἐκ κονιάματος τετριμμένων μαρμάρων καὶ ἐφθῶν κεράμων· τινὲς λίθοι ἔχουσι μῆκος 1^μ — 1,60^μ, ἀλλ' ἐκ τῆς σήψεως θρυμματίζονται πάντες εὐχερῶς.

Παρακολουθήσαντες τὴν Ἀνατολικὴν πρόσοψιν τοῦ οἰκοδομήματος τούτου, οὐδεμίαν θύραν εὔρομεν ἐνταῦθα, μόνον δὲ ῥήγμα βιαίως ἐκτελεσθὲν παρὰ τὴν βορείαν γωνίαν εἰς τὸ κατώτατον τῆς προσόψεως. Δι' αὐτοῦ εἰσήλθομεν εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ὅπερ εἶναι πλήρες χωμάτων καὶ πετρῶν, ἐπιμελῶς κεκονιαμένον κατὰ πᾶσαν διεύθυνσιν· τὸ κονίαμα ἔχει βαφῆν πολλαχού διὰ μέλανος στυλπνοῦ χρώματος, ὅπερ εἰς τὴν ὄψιν τοῦ ἡλίου καθίσταται τεφρόν.

Μὴ δυνάμενοι νὰ καθαρίσωμεν τὸ ἐσωτερικόν ἐκ τοῦ ῥήγματος, διότι ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν τῶν ἐν αὐτῷ ἐργαζομένων ἐπεκρέμαντο μεγάλοι λίθοι, ἔτι δὲ οἱ ὄγκοι τῶν χωμάτων τοῦ τύμβου ἐπὶ 6^μ, καὶ φοβούμενοι καθίζησιν αὐτῶν ἕνεκα τοῦ ἀσθενοῦς τῆς γωνίας τοῦ οἰκοδομήματος, ἠγάγομεν τάφρον ἐκ τῆς κορυφῆς ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ αὐτοῦ. Φθάσαντες ἐξ αὐτῆς εἰς βάθος 5^μ, εὔρομεν σεσωρευμένους ὄγκολίθους, ἴσως ἐκ πτώσεως τοῦ μέρους τούτου· μεταξὺ τῶν τοιούτων λίθων πολλοὶ ἔχουσι κατασκευασθῆ ὡς θολότυποι καὶ εἶναι βεβαίον ὅτι τὸ οἰκοδόμημα εἶχε στέγην θολωτὴν:

Ἄλλ' ἕνεκα τῶν ἀδιακόπων βροχῶν κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην τοῦ ἔτους, καὶ τοῦ ἀδυνάτου τῆς ἐργασίας, ἀνεβλόμεν τὴν περὶ τῶν αὐτῆς κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ ἐρχομένου ἔτους ἀφήσαντες δύο φύλακας καὶ ἐπιστήσαντες τὴν ἐπ' αὐτοῦ προσοχὴν τῆς Ἀστυνομίας Τρικκάλων.

Κατὰ τὴν ἐκσκαφὴν τῶν τάφρων οὐδὲν εὔρημα προῆλθεν εἰς φῶς πλὴν τμημάτων ἀγράφων ἀγγείων μεγάλων καὶ ἐνὸς μόνου τμήματος ὠραίου ἀγγείου φέροντος ζώνας γραπτῆς, ἔτι δὲ μιᾶς σφηνοειδοῦς, ἐπιμήκουσ στάθμης, χαλκῆς, διατρήτου εἰς τὰ ἄνω.

Ἐν τέλει σημειῶ ὅτι τὰ ἐκ τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ καμαρωτοῦ τάφου Λαρίσης εὐρήματα κατετέθησαν ἐντὸς κιβωτίου ἐν δωματίῳ τοῦ Δημαρχείου Λαρίσης, τὰ ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τῶν Παγα-

σῶν, τοῦ Κοροπαίου Ἀπόλλωνος, τοῦ παρὰ τὰς Μηλέας τάφου, τῆς Σηπιάδος καὶ τοῦ παρὰ τὸ Παλαιὸν Γαρδίκι τύμβου κατετέθησαν ἐν τῇ Συλλογῇ Βόλου (ἐν τῷ Γυμνασίῳ), τὰ ἐκ Φθιώτιδος συλλεχθέντα ἐν τῇ Συλλογῇ Ἀλμυροῦ, καὶ τὰ παρὰ τὸν Τύρναβον εὑρεθέντα συνήχθησαν ἐν τῷ Ἑλλην. Σχολείῳ τῆς κωμοπολεως ταύτης καταγραφέντα ἐν Εὐρετηρίῳ.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 23ῃ Δεκεμβρίου 1906.

Α. Σ. ΑΡΒΑΝΙΤΟΠΟΥΛΛΟΣ

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΝ Τῇ ΕΣΠΕΡΙΑ ΛΟΚΡΙΔΙ,
ΕΝ ΑΙΤΩΛΙΑ ΚΑΙ ΕΝ ΦΩΚΙΑΙ.

1. Λοκρὶς Ἑσπερία.

Ἡ νοτιὰ κλιτύς πᾶσα τῆς ὑψηλῆς πυραμίδος, ἐφ' ἧς ἐγείρεται τὸ Παλαιόκαστρον τοῦ Σουλὲ ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ Λοκρίδι, κατέχεται ὑπὸ ἀρχαίας νεκροπόλεως. Τὸ Παλαιόκαστρον τοῦτο ἔλαβε τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ σημερινοῦ χωρίου Σουλὲ, πρωτευούσης τοῦ δήμου Εὐπαλίου τῆς σημερινῆς ἐπαρχίας Δωρίδος, πρέπει δὲ πάντως νὰ ταύτισθῇ πρὸς τὸν ἀρχαῖον Οἶνεῶνα, τὴν δυτικωτάτην πρὸς τὴν πεδιάδα τοῦ ποταμοῦ Μόρνου (ἀρχαία Δάφνου) (1) πόλιν τῶν Ὀζολῶν Λοκρῶν. Εἰς τὸ χωρίον Σουλὲ φθάνει τις σήμερον, ὀρμώμενος ἐκ τοῦ ἐπὶ τῆς πελοποννησιακῆς ἀκτῆς Ψαθοπύργου, σταθμοῦ τοῦ σιδηροδρόμου, καὶ εἰς τὸν δίωρον ἀπέχοντα ἀντικρὺ αὐτοῦ κείμενον ὀρμίσκον Μο.ιαστηράκι διαπεραιούμενος, ὁπόθεν τραχεῖα ἀτραπὸς ἐντὸς ἡμισείας ὥρας φέρει εἰς τὸ χωρίον. Κλιμακῆδὸν σχηματιζόμενα ἐπίπεδα ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς κλιτύος τῆς πυραμίδος τοῦ Παλαιοκάστρου πρὸς τὸ χωρίον Σουλὲ, δεικνύουσι τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας πόλεως, ἐξ ἧς

(1) Κατὰ Πλούταρχον ἐν Ἐπιτὰ σοφῶν συμποσίῳ 19· πρὸς δ πρβ. Θουκυδίδην ἐν III 96,1.

σώζονται ὀλίγα μόνον λείψανα κτιρίων καὶ ἀναλημμάτων. Εἰς μικρὸν ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἀνέχοντα, σώζονται καὶ ἱκανὰ λείψανα τοῦ περιβόλου αὐτῆς. Ἡ νοτιὰ ὁμῶς κλιτὺς εἶνε βραχῶδης καὶ ἀποτόμως κατέρχεται εἰς τὴν πρὸ αὐτῆς παρακτιαν πεδιάδα, ἣτις ἐνταῦθα ἐν μέρει κατέχεται ὑπὸ ἐκτεταμένου ἔλους. Ἐντὸς τοῦ ἔλους πηγάζει ποτάμιον, Αὔλακας λεγόμενον, τὸ ὁποῖον σχηματίζον κοίτην 3 μ. βάθους καὶ 4 μ. πλάτους χύνεται ὀλίγον μακρύτερα τῆς πηγῆς εἰς τὴν θάλασσαν παρὰ τὸ καλούμενον Κόκκινον ἀκρωτήριον. Ὀλίγον ἐντεῦθεν ἀπέχει, κειμένη παρὰ τὸν μικρὸν συνοικισμὸν Χιλιαδοῦ, καὶ ἡ ἀρχαία κοίτη τοῦ ποταμοῦ Δάφνου. Διὰ τῶν προσχώσεων αὐτοῦ, καθὼς καὶ διὰ τῆς συσσωρεύσεως ἄμμου καὶ χαλίκων τῆς θαλάσσης ὑπὸ τοῦ συγκυκῶντος αὐτὴν βιαίου βορειανατολικοῦ ἀνέμου, ἡ ἀκτὴ σημαντικῶς πρέπει νὰ ἠῤῥησεν ἐνταῦθα κατὰ τὸ διάστημα τῶν μακρῶν αἰῶνων ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος μέχρι σήμερον. Τὸ νῦν ἔλος ἠδύνατο διὰ τοῦτο ν' ἀποτελῆ εἰς ἄλλους χρόνους εὐρείαν λεκάνην ὕδατος, πληρουμένην ὑπὸ τοῦ ἀφθόνως πηγάζοντος ποταμοῦ Αὔλακα. Διὰ τῆς βαθείας δὲ αὐτοῦ κοίτης θὰ ἠδύνατο εὐκόλως νὰ εἰσπλέωσιν ἐκ τῆς θαλάσσης εἰς τὴν λεκάνην ταύτην πλοῖα κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, ὡς εἰς ἀσφαλέστατον ὄρμον, ἀντὶ τοῦ ἐπισφαλοῦς καὶ πολὺ ἀπώτερον κειμένου τοῦ σημερινοῦ Μοναστηρακίου. Εἰς τὸν ὄρμον τοῦτον τοῦ Οἰνεῶνος προσωρμίσθη ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων Δημοσθένης ἐν ἔτει 426 πρὸ Χρ., καθὰ διηγεῖται ὁ Θουκυδίδης, ἐν βιβλίῳ Γ' κεφαλαίῳ 93 ἐ., ἐν συνεννοήσει μετὰ τῶν ἐν Ναυπάκτῳ Μεσσηνίων καὶ τῶν Ὀζολῶν Λοκρῶν, ἵνα ἐντεῦθεν ἐπιχειρήσῃ τὴν ἐπὶ τοὺς Αἰτωλοὺς ἐκστρατείαν (1).

Ἡ ἐργασία μου εἰς τοὺς τόπους τούτους κατὰ τοὺς μῆνας Ἰούλιον καὶ Αὔγουστον ἀπέβλεψε τοῦτο μὲν εἰς τὴν ἔρευναν τῶν πολυπληθῶν τῆς νεκροπόλεως τοῦ Οἰνεῶνος τάφων,

(1) Πρβ. περὶ τούτων καὶ τῶν ἀκολουθούντων; *Bericht über die Ausgrabungen in der Lokris Hesperia und in Prokis* ἐν Athenische Mitteilungen 1906 σελ. 392 ἐ. καὶ: *Ζητήματα αἰτωλικῆς ἱστορίας καὶ τοπογραφίας* ἐν Bulletin de correspondance hellénique 1907 σελ. 270 ἐ.

τοῦτο δὲ εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ ἐν τῇ αὐτῇ ἀφηγήσει τοῦ Θουκυδίδου ἀναφερομένου ἱεροῦ τοῦ Νεμείου Διός.

Οἱ τάφοι εἶνε ἢ ὀριζόντιοι, κεκαλυμμένοι πάντοτε ὑπὸ μεγάλων λιθίνων πλακῶν, ἢ θαλαμοειδεῖς, λαξευμένοι εἰς τὸν σκληρὸν βράχον τοῦ βουνοῦ.

Τῶν πρώτων ἢ ἐξέτασις δὲν παρῆχε δυσκολίας. Συνήθως ἀναγνωρίζονται ἐκ τοῦ ἐξέχοντος ὀλίγον ὄγκολίθου τῆς νοτίας στενῆς πλευρᾶς αὐτῶν. Ἐπειδὴ τὸ ἔδαφος εἶνε ἐπικλινές, οἱ τάφοι εἰσχωροῦσιν ἀρκετὰ εἰς τὸν βράχον καὶ κρύπτονται οὕτως κατὰ τὸ πλεῖστον ἐντὸς πετρῶν, θάμνων καὶ χώματος. Φανερὰ κάπως μένει μόνη ἢ στενὴ αὐτῶν νοτία πλευρά, ἢ πρὸς τὸ κατωφερές τῆς κλιτύος. καὶ ἐνταῦθα κεῖται πάντοτε ὄγκολίθος, ὅστις ἐμποδίζει νὰ καταρρεύσῃ τὸ χῶμα καὶ ἀπογυμνωθῶσιν αἱ καλύπτουσαι πλάκες, στηριζόμεναι ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τῶν τειχιῶν τῶν δύο μακρῶν πλευρῶν. Μίαν δεκάδα τοιούτων τάφων ἐξήτασα καὶ εὔρον αὐτοὺς πάντας ἀθίκτους. Ἄλλ' ἐκτὸς λυχναρίων ἀσημάντων, θραυσμάτων τινῶν εὐτελῶν ἀγγείων καὶ συνήθως ἐνὸς ἀργυροῦ νομισματίου, τοῦ λεγομένου «ὄβολοῦ τοῦ Χάρωνος», οὐδὲν ἄλλο ἀξιόλογον κτέρισμα εὔρηκα. Μόνον ἐξ ἐνὸς συνέλεξα μικρὰ τεμάχια ἐρυθρομόρφου ἀγγείου μὲ παράστασιν βακχικὴν. Ὡς δῆλον ἐκ τῶν ἀργυρῶν νομισμάτων, οἱ τάφοι ἀνήκουσιν εἰς τὸν 4ον ἢ 3ον πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα.

Καθ' ὅμοιον τρόπον ἀναγνωρίζονται καὶ οἱ θαλαμοειδεῖς ἐκ τῆς ἐν εἶδει ὀριζοντίου τάφου ἐξωτερικῆς αὐτῶν εἰσόδου. Ἐσκάπτετο πρῶτον εἰς τὸν ὑποκείμενον τοῦ ἐδάφους μαλακὸν συνήθως βράχον βόθρος καὶ ἐπὶ βαθμίδων λαξευτῶν πέντε ἢ ἑπτὰ κατήρχοντο μέχρι τοῦ σημείου ὅπου ἀπῆντων τὴν παρεῖαν τοῦ σκληροτέρου βράχου. Ὁ ὀριζόντιος οὗτος βόθρος ἐκαλύπτετο ἔπειτα διὰ πλακῶν λιθίνων μεγάλων, ὡς οἱ ὀριζόντιοι τάφοι, καὶ διὰ τοῦτο ἀναγνωρίζεται ὁμοίως ἐκ τοῦ ὄγκολίθου τῆς πρὸς τὰ ἔξω στενῆς πλευρᾶς. Εἰς τὴν παρεῖαν τοῦ σκληροῦ βράχου, λαξευομένου καθέτως ἐν εἶδει τοίχου, ἠνοιγετο κατόπιν μικρὰ θυρίς, τοξοειδῆς ἄνωθεν, καὶ οὕτως ἤρχιζεν ἡ ἐργασία τοῦ ἐντὸς τοῦ βράχου λαξευομένου θαλάμου. Ἡ ὀροφὴ αὐτοῦ ἐσχηματίζετο καμπαροειδῆς· πρὸ τῆς θυρίδος δὲ ἐντὸς τοῦ θαλάμου ἐλα-

ξέυετο τετράπλευρος βόθρος, ὥστε τοιουτοτρόπως ἐσχηματίζοντο τρεῖς κλίνας διὰ τρεῖς νεκρούς ἐν τῷ θαλάμῳ, ἐκάστη δύο περι-
που μέτρων μήκους καὶ πλάτους ὀλίγον ὑπὲρ τὸ ἥμισυ μέτρον.

Δύο τοιούτους θαλαμοειδεῖς τάφους ἀνεῦρον καὶ ἐξήτασα. Ὁ
βόθρος ἦτο πλήρης χωμάτων καὶ πετρῶν, κατὰ στρώματα τε-
θειμένων ἐπίτηδες, ὥστε παραβίασις τοῦ τάφου ἄνευ μακρᾶς καὶ
ἐπιπόνου ἐργασίας ἦτο ἀδύνατος. Τοῦ ἐνὸς τὴν ἐν τῇ παρεῖξ τοῦ
τάφου θυρίδα εὔρον καλῶς κλεισμένην διὰ μεγάλων ὀρθῶν πλα-
κῶν. Ἄλλ' ὁ θάλαμος, εἰς τὸν ὁποῖον ὀλίγα μόνον χώματα εἶχον
πέσει ἐκ τῶν σχισμῶν τῆς ὀροφῆς, εὐρέθη παντελῶς κενός. Ὀλί-
γιστα λείψανα ὀστῶν ἀνθρωπίνων ἔμενον ἔτι ἐπὶ τῶν κλινῶν,
περισσότερα δὲ ὑπῆρχον ἐντὸς τοῦ τετραπλεύρου μεταξὺ αὐτῶν
βόθρου μετὰ τινων εὐτελῶν λυχναρίων καὶ θραυσμάτων εὐτελε-
στάτων ἀγγείων. Σκελετὸν ἀνθρώπου μετὰ τινων νομισματίων
ἀργυρῶν ἑλληνικῶν καὶ λυχναρίων εὐρήκα καὶ μεταξὺ τῶν χω-
μάτων τῆς ἐξωτερικῆς εἰσόδου. Τὴν ἄλλειψιν παντὸς ἀξιολόγου
κτερίσματος ἐν τῷ θαλάμῳ ἐξηγῶ ἐκ τοῦ ὅτι ἤδη κατὰ τὴν ἀρ-
χαίότητα ὁ πλούσιος πιθανῶς τάφος ἀπεστερήθη, ὡς φαίνεται,
τοῦ πολυτίμου περιεχομένου του ὑπὸ τῶν πτωχῶν ἐπιγόνων τῆς
οἰκογενείας, ἧς τὰ μέλη εἰς προγενεστέρους χρόνους εἶχον ἐκεῖ
ταφῆ, ἢ καὶ ὑπὸ ἄλλων οἷτινες ἐχρησιμοποίησαν δι' ἰδίου νε-
κροῦ τὸν παλαιότερον τάφον. Διότι ἂν εἶχε συληθῆ ὑπὸ τυμ-
θωρύχων, δὲν θὰ εὐρίσκετο τόσον ἐπιμελῶς κλεισμένη ἢ θυρίς
αὐτοῦ διὰ πλακῶν. Ὅτι δὲ οὐδέποτε εἰς χρόνους νεωτέρους τῶν
κλασικῶν τῆς Ἑλλάδος ἐχρησιμοποίηθη αὕτις ὁ ἀρχαῖος τάφος
μαρτυρεῖ ἢ κατὰ χώραν εὑρεσις σκελετοῦ ἐν τῇ εἰσόδῳ μετὰ
τῶν μνημονευθέντων ἀρχαίων νομισμάτων καὶ λυχναρίων.

Ὁ δεῦτερος ὁμοῦ ἐξετασθεὶς θαλαμοειδῆς τάφος, βεβαίως
ἐσυλήθη ποτὲ εἰς παλαιότερους ἢ νεωτέρους χρόνους, διότι ἡ θυ-
ρίς αὐτοῦ ἦτο προφανῶς παραβεβιασμένη. Ὁ θάλαμος ἦτο παν-
τελῶς κενός. Ἄλλ' ἡ εἴσοδος ἦτο ὁμοίως πλήρης χωμάτων καὶ
πετρῶν, κατὰ στρώματα διατεταγμένων.

Ἄνοικτὸν εὐρήκα τρίτον θαλαμοειδῆ τάφον, κρυπτόμενον με-
ταξὺ θάμνων καὶ εἰς ποιμένας μόνον γνωστόν, ὡς κρυψῶνα αἰ-
γοπροβάτων.

Πρέπει νὰ σημειώσω ἐνταῦθα ὅτι ὑπὸ χωρικῶν ὀδηγούμενος ἀνεῦρον ἐν τῇ λοκρικῇ παραλίᾳ, δύο ὥρας περίπου ἀνατολικῶς τοῦ Οἰνεῶνος εἰς θέσιν Γούβα, καὶ ἓνα μυκηναϊκὸν θαλαμοειδῆ τάφον, ὅστις ὄχι πρὸ πολλοῦ ἐσυλήθη ὑπὸ χωρικοῦ. Ἐκ τῶν παρ' αὐτῷ σωζομένων ἔτι μυκηναϊκῶν πρόχων, τὰς ὁποίας μετ' ἄλλων πολλῶν θραυσμάτων ἀγγείων ἐκ τοῦ τάφου τούτου συν-έλεξε, ἐπέισθην περὶ τῆς ἀληθείας τῆς πληροφορίας. Ὁ εἰς τὸν μαλακὸν τάφον λαξευμένος θάλαμος, κατάμεστος νῦν χωμάτων, ὁμοιάζει πρὸς μικρὸν σπήλαιον. Κεῖται εἰς ἀκατοίκητον ὄλωσ διόλου τόπον, ὀλίγον ὑπεράνω τῆς κρημνώδους ἀκτῆς, ἣτις ἐν-τεῦθεν δὲν ἀπέχει πολὺ τοῦ ὄρμου Μοναστηρακίου. Ἀνασκαφὴν δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐνεργήσω ἐνταῦθα καμμίαν. Ἀνατολικώτερον τῆς θέσεως Γούβας κεῖται ἡ ὁμαλὴ καὶ πλατεῖα κᾶπως ἀκτὴ Μαραθιάς, εἰς ἣν εὐρίσκεται τὸ ἀπέναντι τῆς νησίδος Τριζονίων κείμενον Παλαιόκαστρον, βεβαίως ἡ ἀρχαία Ἀντίκυρα.

Περὶ τῆς θέσεως τοῦ ἱεροῦ τοῦ Νεμείου Διός, ἐν ᾧ ὁ Δημοσθένης κατστρατοπέδευσε ἅμα ἀπίθας εἰς τὴν χώραν τῶν Λοκρῶν, σαφῆ νύξιν δίδει ὁ Πλούταρχος ἐν Τῶν ἐπτὰ σοφῶν συμ-ποσίῳ, κεφαλαίῳ 19φ. Ἐπειδὴ κατὰ τὴν μαρτυρίαν ταύτην πρέπει ν' ἀναζητηθῇ ὄχι μακρὰν τοῦ ποταμοῦ Δάφνου, τὴν προσοχὴν μου ἔστρεψα πρὸς τὸν τόπον ἐκεῖνον, ὅστις κεῖται ἐγγὺς τοῦ ποταμοῦ καὶ ἔξω τῆς χαραδρῶδους κοίτης τοῦ ποταμίου τοῦ Σουλὲ Μαντίλας. Διότι ἐντὸς αὐτῆς εἰς οὐδὲν σημεῖον οὐδὲν ἀπολύτως λείπανον ἀρχαίου ναοῦ ἢ ἀρχαίου κτιρίου παρετήρησα, ἀλλὰ καὶ ἂν εὐρίσκετα τοιοῦτόν τι, πάλιν ἀδύνατον θὰ ἦτο νὰ ταῦτισθῇ τοῦτο πρὸς τὸ ζητούμενον ἱερόν, ἐπειδὴ κεκρυμμένον μεταξὺ πού τῶν βραχιδῶν λόφων τῆς κοιλάδος τῆς Μαντίλας θὰ ἀπείχε τοῦτο τοσοῦτον τοῦ Δάφνου, ὥστε κατ' οὐδένα τρόπον θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ σχετισθῇ ἡ μνεῖα αὐτοῦ πρὸς τὸν ποταμὸν τοῦτον, ὡς συμβαίνει παρὰ τῷ Πλουτάρχῳ.

Πραγματικῶς ἐγγὺς τοῦ Δάφνου εἰς τὸ κράσπεδον τῆς πεδιάδος αὐτοῦ καὶ μάλιστα ὀλίγον ὑπεράνω τῆς παλαιότερας αὐτοῦ κοίτης, ἀμέσως κάτωθεν τοῦ χωρίου Ὁμὲρ Ἐφέντη καὶ παρὰ τὴν κρήνην αὐτοῦ, τὴν μόνην ἄλλως εἰς τὸν τόπον τοῦτον πηγὴν, παρετήρησα ἐπὶ ὑψηλοτέρου κᾶπως ἐδάφους λείψανα ἀρ-

κετὰ τοίχων ἀρχαίων ἑλληνικῶν κτιρίων. Ταχέως δὲ διὰ τῆς σκαφῆς ἐξῆλθεν εἰς φῶς τείχος περιβόλου, 25 μ. μήκους ἐν τετραγώνῳ, καὶ ἐντὸς αὐτοῦ ἄλλα διὰ μέσου τειχία, χωρίσματα ὡς φαίνεται οἰκημάτων. Δυστυχῶς ἐξ ὄλων τούτων τῶν τοίχων καὶ τειχιῶν τόσον ὀλίγον ὑλικὸν ἀπέμεινε ἕνεκα τῶν κατὰ καιροῦς καταστροφῶν, ὥστε δὲν κατώρθωσα τὴν ἀνασυγκρότησιν τοῦ ἀρχικοῦ σχεδίου τοῦ κτιρίου, εἰς ὃ ἀνήκον ταῦτα. Ἴσως θεμέλιά τινα ἀνήκουσιν εἰς τοίχους ναοῦ. Ἄλλ' ὁ εὐμεγέθης περιβόλος δεικνύει ὅτι πάντως πρόκειται περὶ ἱεροῦ τεμένου, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἢ ναὸς ὑπῆρχε ἢ ἄλλο τι λατρείας σημεῖον καὶ οἰκήματά τινα ἴσως ἢ στοαί. Λεῖψανόν τι γλυπτὸν πλαστικὸν ἢ μέλος ἀρχιτεκτονικὸν οὐδὲν δυστυχῶς εὐρέθη οὔτε ἐπιγραφή, ὀλίγοι δὲ μόνον κέραμοι στέγης. Ἄλλ' ἐὰν δὲν ὑπάρχη ἀμφιβολία ὅτι ἐνώπιόν μας ἔχομεν ἱερόν τι, τότε ὀφείλομεν νὰ ταυτίσωμεν τοῦτο πρὸς τὸ μόνον ἐνταῦθα ἀναφερόμενον τοῦ Νεμείου Διός. Ἄλλα λείψατα κτιρίου ἀρχαίου οὐδαμοῦ εἰς τὰ περίξ ὑπάρχουσιν πλὴν μόνον ἐπὶ τῆς Καστράκι λεγομένης θέσεως, τουτέστι τῆς ἐσχάτης εἰς τὴν πεδιάδα προεκβολῆς τῆς ἀριστερόθεν τοῦ Δάφνου βουνοσειρᾶς. Ἄλλὰ ταῦτα εἶνε μικροῦ ὄχυρώματος, πύργου ἴσως ἀρχαίου, λείψανα. Ἐπὶ τῆς θέσεως ἄλλως ταύτης εὐρίσκονται τάφοι ἀρχαῖοι.

Διὰ τῆς τοποθετήσεως τοῦ ἱεροῦ τοῦ Νεμείου Διός εἰς τὴν περιγραφεῖσαν θέσιν παρὰ τὸ χωρίον Ὁμέρ-Ἐφέντη ἐξηγεῖται καὶ ἡ πορεία τοῦ Δημοσθένους ἀπὸ τοῦ Οἰνεῶνος, εἰς τὸν ὄρμον τοῦ ὁποῖου τὸ πρῶτον ἀπέβη μὲ τὸν στρατόν του, πρὸς τὰ αἰτωλικά ὄρια. Τὸ μὲν ἱερόν, κείμενον ἐγγύτατα τοῦ ὄρμου, ἦτο καταλληλότερον πρὸς στρατοπεδεῖαν καὶ ἐπισκόπησιν τοῦ ἐχθρικοῦ ἐδάφους, εἰς τὸ ὁποῖον ἀμέσως ἔμελλε νὰ εἰσέλθῃ ὁ ἀθηναϊκὸς στρατός· ἀκριβῶς δὲ ἐναντι αὐτοῦ ἔκειτο ἐπὶ συνόπτου θέσεως ἐπάνω ὑψηλῆς πυραμιδοειδοῦς ῥάχεως ἡ πρώτη αἰτωλικὴ πολίχνη Ποτιδανία, τὴν ὁποίαν ἅμα τῇ ἔφ' ἄρας ὁ Δημοσθένης ἐκ τοῦ Νεμείου αὐθημερόν κατέλαβε. Ἡ θέσις αὕτη εἶνε τὸ παρὰ τὸ Σιδεράλωνα λεγόμενον Παλαιόκαστρον, σῶζον ὀλίγον ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἀνέχοντα τὰ τείχη τοῦ ἰσχυροῦ περιβόλου.

2. Αίτωλία.

Ἐν τῇ τεμένει τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Θέρμῳ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ προβῶ καὶ κατὰ τοῦτο τὸ θέρος εἰς νέαν ἐργασίαν, διότι ἄλυτον μένει ἔτι τὸ ζήτημα τῆς ἀπαλλοτριώσεως τῶν ἐν αὐτῇ γαιῶν. Ἠρεύνησα ὁμως πάλιν κατ' Αὐγουστον τὸ ἔδαφος τοῦ ναοῦ πρὸς ἐξέλεγχξιν τῶν παλαιῶν μου περὶ αὐτοῦ παρατηρήσεων.

Καὶ πρῶτον τὸ ὑπὸ τὸν νῦν στυλοβάτην καὶ τοὺς τοίχους τοῦ σηκοῦ τοῦ ναοῦ ἔδαφος περιέχει μόνον γεωμετρικῶν ἀγγείων τεμάχια· ὥστε οὐδεμία ἀμφιβολία, καθὰ καὶ ἄλλοτε παρετήρησα, ὅτι καὶ τοῦ βωμοῦ τὰ λείψανα, τὰ ὁποῖα ἐν μεγάλῃ ἐκτάσει ὑπὸ τὸν νῦν ναὸν σώζονται, καὶ ἅπαν ἐν γένει τὸ ἐκ φερτῶν χωμάτων στῶμα τῆς γῆς μεταξὺ τοῦ φυσικοῦ ἀρχικοῦ ἐδάφους κάτωθεν καὶ τοῦ ναοῦ ἄνωθεν ἀνήκει εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν γεωμετρικῶν ἀγγείων. Ἐπειδὴ δὲ τὰ γραπτὰ καὶ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα τοῦ ναοῦ, τουτέστι αἱ ἐπὶ τῶν πηλίνων πλακῶν μετόπαι καὶ τὰ γείσκα, αἱ κορωνίδες κ. τ. τ. πήλινα πάντα, ὡς καὶ αἱ γυναικῶν, ἀνδρῶν καὶ Σειληνῶν κεφαλαὶ τῶν ὀρθοκεράμων, ἀνάγουσιν αὐτὸν εἰς τὸν ἕκτον πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα, ἄρα πᾶν ὅ,τι κεῖται ὑπὸ τὸν ναόν, τουτέστι ὁ βωμὸς καὶ οἱ ἐν τῇ αὐτῇ στῶματι τοῖχοι παλαιότερου τινὸς ναοῦ πρέπει νὰ θεῶσιν εἰς τὸν ἑβδομον τουλάχιστον, ἂν μὴ ἤδη καὶ εἰς προηγούμενόν τινα αἰῶνα.

Εἰς τὴν αὐτὴν ἐποχὴν, τῆς ὁποίας ἔσχατον ὄριον εἶνε ὁ ἑβδομος αἰὼν (*terminus ante quem*), ἀνήκει βεβαίως καὶ τὸ μέγα ἔλλειψοειδὲς κτίριον κατὰ τὴν βορειανατολικὴν αὐτοῦ γωνίαν καὶ βορείως μᾶλλον αὐτοῦ (ἴδε τὸ σχεδιογράφημα τοῦ ναοῦ ἐν Ἀρχαιολογικῇ ἐφημερίδι τοῦ 1900 σελ. 175), τὸ ὁποῖον ὀρθῶς παρέβαλεν ὁ τε κ. Dörpfeld ἄλλοτε καὶ ἐσχάτως πάλιν ὁ ἐν Ἐρλάγγῃ καθηγητὴς κ. H. Bulle ἐν τῇ παρασκευαζομένῳ νῦν βιβλίῳ περὶ τῶν ἐν Ὀρχομενῷ ἀνασκαφῶν τοῦ 1903-1904 καὶ ἐγὼ αὐτὸς ἤδη πρότερον ἐν Ἀρχαιολογικῇ ἐφημερίδι τοῦ 1900 σελ. 180 πρὸς τὸ βουλευτήριον τῆς Ὀλυμπίας, πιθανῶς δὲ καὶ πράγματι ἦτο τὸ βουλευτήριον τῶν Αἰτωλῶν ἐν

Θέρμῳ. Τὸ κτίριον τοῦτο ἐκτίσθη βεβαίως πρὸ τοῦ ναοῦ τοῦ ἔκτου αἰῶνος καὶ ἀγγείων θραύσματα εὔρον ἐν αὐτῷ γεωμετρικά.

Ἀμφιβολίαι μοῦ ἐγενήθησαν νῦν μόνον περὶ τῆς σημασίας τῶν ἐλλειψοειδῶς κατατεταγμένων, ἐντὸς τοῦ ναοῦ κειμένων λιθίνων πλακῶν, αἵτινες βεβαίως ἦσαν βάσεις ξυλίνων στύλων. Τίνος ἄρα γε οἰκοδομήματος; Ἄλλοτε ἐπίστευσα ὅτι οἱ στῦλοι οὗτοι ἐστήριζον τὴν (ὑπὸ κλάδων καὶ ἀχύρων ἴσως μόνον καλυπτομένην) στέγην τοῦ παλαιοτάτου ἐνταῦθα ἱεροῦ χώρου, εἴτε οὗτος ἦτο ὁ βωμὸς ἀπλῶς μετὰ τινος παρ' αὐτὸν ἰσταμένου συμβόλου ἢ ὁμοιώματος τῆς λατρευομένης θεότητος εἴτε καὶ σηκὸς ἰδιαίτερος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὐρίσκετο τὸ σύμβολον τοῦτο ἢ τὸ ὁμοίωμα. (Ἀρχαιολ. ἐφημ. 1900 σελ. 179 σημ. 2). Ἄλλ' ὁ μὲν βωμὸς, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκαίοντο τὰ προσφερόμενα θύματα, δύσκολον εἶνε νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ἐχρειάζετο τοιαύτην στέγασιν, σηκοῦ δέ τινος, ὅστις θὰ περιείχετο ἐντὸς τοῦ ὑπὸ τῶν ξυλίνων στύλων περιλαμβανομένου ἐλλειψοειδοῦς χώρου, οὐδὲν ἔχνος εὐρήκα, ὁ δὲ ἐπιμήκης τετράπλευρος παλαιότερος ναὸς, ὁ τοῦ ἐβδόμου αἰῶνος — διὰ νὰ δώσωμεν εἰς αὐτὸν ἐν διακριτικὸν ὄνομα — δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι περιεβάλλετο ὑπὸ τοιοῦτου ἐλλειψοειδοῦς περιπτέρου ἀντὶ ὀρθογωνίας κανονικῆς περιστάσεως, ὅπως καὶ οἱ παλαιότατοι ἐλληνικοὶ ναοί. Ὁ παλαιότερος ἄλλως οὗτος ναὸς τοῦ «ἐβδόμου» αἰῶνος θὰ εἶχε στέγην στερεάν, στερεωτάτην μάλιστα, διότι οἱ καλυπτῆρες κέραμοι καὶ τὰ ἀκρωτήρια τῆς παλαιότερας τοῦ ἔκτου αἰῶνος ἐποχῆς, ἅπερ εὐρέθησαν ἐν Θέρμῳ, βεβαίως τοιαῦτα κτίρια, προγενέστερα τοῦ ἔκτου αἰῶνος, ἐστέγαζον. (Ἀρχαιολ. ἐφημερ. 1900 σελ. 192 ἐ. 197 σχῆμα 6). Ἄλλ' αἱ βάσεις τῶν ξυλίνων στύλων τοῦ ἐλλειψοειδοῦς περιπτέρου εἶνε τόσον λεπταὶ πλάκες, ὥστε βεβαίως οἱ στῦλοι οὗτοι δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἦσαν παχεῖς οὔτε ἐπομένως ἢ ὑπ' αὐτῶν στηριζομένη στέγη νὰ ἔφερε βάρους κεράμων ἀρχαίων, καὶ μάλιστα τῶν ἀρχαιοτέρων τοῦ Θέρμου. Εἶνε λοιπὸν ἀπίθανος ὅλως διόλου πᾶς συσχετισμὸς τῶν ἐλλειψοειδῶς κατατεταγμένων τούτων βάσεων πρὸς τὸν παλαιότερον ναὸν ἀλλὰ καὶ πρὸς οἶονδήποτε ὑποθετικὸν σηκὸν τῆς ἐποχῆς τοῦ γεωμετρικοῦ στρώμα-

ΤΟΣ, διότι και οὗτος θὰ ἦτο κτίριον στεγασμένον μὲ κεράμους βαρεῖς, ὅποιοι εἶνε οἱ μνημονευθέντες τοῦ Θέρμου.

Ἡ λεπτότης καὶ ἡ μικρὰ διάμετρος τῶν πλακῶν θὰ ἐδικαιο-λόγουν μᾶλλον τὴν ὑπόθεσιν ὅτι οἱ ξύλινοι στῦλοι, οἵτινες ἐπ' αὐτῶν ἐστηρίζοντο, ἀνήκον εἰς περίπτερον πρωτογενοῦς τινος ὅλως διόλου οἰκοδομήματος, τουτέστιν ἀπλῆς καλύβης. σχηματισμένης ἐκ κλάδων, καλάμων καὶ διὰ πηλοῦ ἴσως ἐπικεχρισμένης. Ἄλλὰ τοιοῦτον οἰκοδόμημα θὰ ἦτο βεβαίως προγενέστερον τῆς γεωμετρικῆς ἐποχῆς, ἐκ τῆς ὁποίας καὶ μόνης ἔχομεν λείψανα, ἦτοι τὸν ναὸν τοῦ «ἐβδόμου» αἰῶνος καὶ τὸν βωμὸν αὐτόν, ἐνῶ προγενεστέρων αὐτῆς χρόνων. τουτέστι μυκηναϊκῶν ἢ προϊστορικῶν, οὐδεμίαν ἀπολύτως ἐνδειξιν ἐν Θέρμῳ ἔχομεν· εἰς προϊστορικούς δὲ μόνον χρόνους θὰ ἤρμοζε τοιαύτη καλύβη καὶ τοιοῦτον περίπτερον. Ἄλλὰ τότε αἱ βάσεις τῶν στύλων τοῦ περιπτέρου τούτου ἔπρεπε νὰ κείνται οὐχὶ εἰς τὴν ἀνωτάτην ἐπιφάνειαν τοῦ γεωμετρικοῦ στρώματος, ἀλλὰ ὑποκάτω αὐτοῦ, ὅπου τώρα εὐρίσκομεν μόνον τὸ ἀρχικὸν φυσικὸν ἔδαφος. Τοῦτο ὅμως πρᾶγματι δὲν συμβαίνει, διότι αἱ πλάκες ἐπικάθηνται ἐπὶ τοῦ γεωμετρικοῦ, 2-3 μ. παχέος, στρώματος καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς τέφρας τοῦ βωμοῦ τῆς περιεχούσης ἄπειρα τεμάχια ὀστῶν κεκαυμένων, προερχομένων ἐκ τῶν θυμάτων, τὰ ὅποια ἐκαίοντο ἐπὶ τοῦ βωμοῦ.

Αἱ δυσκολαὶ αὗται μοὶ φαίνονται, ἐπὶ τοῦ παρόντος τούλαχιστον, τόσον ἀνυπέρβλητοι, ὥστε προτιμῶ νὰ ὁμολογήσω ὅτι δὲν δύναμαι κατὰ τινα πιθανὸν τρόπον νὰ ἐξηγήσω τὴν σημασίαν τῶν ἐν λόγῳ βάσεων, παρὰ νὰ ἐπιμείνω εἰς τὴν ἄλλοτε ὑπ' ἐμοῦ δοθεῖσαν αὐτῶν ἐξήγησιν. Ἐπειδὴ εἰς χρόνους πολὺ μεταγενεστέρους, βαρβαρικούς, ὁ ναὸς κατελήφθη ὑπὸ νεροτριβείου, τοῦ ὁποίου πολλὰ λείψανα σαφέστατα ἀκόμη σώζονται, θὰ ἐτόλμων μᾶλλον νὰ ὑποθέσω ὅτι αἱ ἐλλειψοειδῶς αὗται διατεταγμέναι βάσεις ἀνήκουσιν εἰς νεώτατον ὅλως ἀχυρῶνα ἢ καλύβην, ὅποια καὶ σήμερον ἀκόμη κτιζονται ἐν Αἰτωλίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ ὁμοίῳσχημοὶ ὅλως διόλου. Ἄλλ' εἰς αὐτὰς οὐδαμοῦ παρετήρησα τοιαύτας βάσεις εὐμεγέθων στύλων· διὰ τοῦτο καὶ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην θεωρῶ ἀποκρουστέαν, ἂν καὶ ἀπολύτως δὲν γνωρίζω ποίαν ἄλλην δύναμαι εἰς αὐτὴν νὰ ὑποκαταστήσω. Τὸ

μόνον βέβαιον εἶνε ὅτι τὸ σχῆμα τοῦτο ἔλλειψοειδῶν κτιρίων ἐπεχωρίαζεν ἐν Θέρμῳ κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἐν γένει. Διότι καὶ πρὸς νότον τοῦ ναοῦ ἀπεκάλυφα ἐν τοιοῦτον, τὸ ὁποῖον ἐνωρὶς ἤδη ἐσκεπάσθη ὑπὸ ἄλλου κτιρίου, τοῦ βωμοῦ πιθανώτατα τοῦ παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ ναοῦ τοῦ ἔκτου αἰῶνος κτισθέντος (Ἀρχαιολ. ἐφημ. 1900 σελ. 181), καὶ ἔξω τοῦ Θέρμου ἐντὸς τοῦ νῦν χωρίου Κεφαλοβρύσου παρετήρησα ἐσχάτως ἄλλο κρυπτόμενον μετ' ἄλλων κτιρίων ὑπὸ παχὺ στρῶμα γῆς. Ἄλλ' εἰς οὐδὲν ἐκ τούτων εὐρήκα λείψανα καὶ περιπτεροῦ ἔλλειψοειδοῦς. Ὁ ναὸς ὁμῶς τοῦ Θέρμου παρέχει ἐπισημεῖα πρὸς ἐξέτασιν, ἴσως δὲ δι' αὐτῆς θὰ διασαφηθῇ βραδύτερον καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο τῶν ἀνεξηγήτων σήμερον βάσεων.

Ἐκτὸς τοῦ Θέρμου ἐν Αἰτωλίᾳ ἐπεχείρησα ἔρευναν ἐγγὺς τοῦ χωρίου Μουρστιάνου, παρὰ τὸ Ἀγγελόκαστρον, ὅπου πρὸ τριετίας ἀνέσκαψα τύμβον ἀρχαῖον (Ἀρχαιολ. ἐφημ. 1906 σελ. 88 Πρακτικὰ τοῦ 1903 σελ. 47-49. Πανταχοῦ γραπτέον Μουρστιάνου ἀντὶ Μουστιάνου). Ὁ τύμβος οὗτος κεῖται πολὺ πλησίον τῆς λίμνης τοῦ Ἀγγελοκάστρου καὶ τῶν λουτρῶν Μουρστιάνου. Τέταρτον τῆς ὥρας δυτικώτερα ἐντεῦθεν ἐντὸς τοῦ δάσους παρετήρησα καὶ ἄλλον τύμβον, τὸν ὁποῖον ἀνέσκαψα μέχρι τινός, ἠναγκάσθην ὁμῶς πάλιν νὰ ἐγκαταλείψω ἕνεκα ἀσθενείας. Ὁ τύμβος οὗτος κεῖται βεβαίως ἐντὸς ἀρχαίου νεκροταφείου, ἀνήκοντος εἰς πολίχνην, τῆς ὁποίας τὰ λείψανα παρετήρησα ὀλίγον ὑψηλότερα εἰς τὰ πλάγια καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς λόφου. Ἄγνωστος ἦτο ἡ ἀρχαία αὕτη αἰτωλικὴ πόλις ἢ κόμη πλησίον πολὺ τῆς ἀρχαίας Κωνώπης ἢ Ἀρσινόης. Ὁ Πολύβιος ἀναφέρει πόλιν Ἄκρας, τὴν ὁποίαν κατέσκαψεν ὁ Φίλιππος ἐπιστρέφων ἐκ τῆς κατὰ τοῦ Θέρμου ἐν ἔτει 218 πρὸ Χρ. ἐφόδου, κειμένην δὲ πάντως κατὰ τὴν ὁδὸν ταύτην τὴν μεταξὺ Τριχονίου καὶ Κωνώπης. Ἴσως τῆς πόλεως ταύτης ἡ θέσις πρέπει νὰ ταύτισθῇ πρὸς τὴν ῥηθείσαν ἐπὶ τοῦ λόφου ὑπεράνω τοῦ μνημονευθέντος νεκροταφείου.

Τὰ ἐκ Θέρμου καὶ τῶν περὶ αὐτοῦ εὐρήματα συνήχθησαν εἰς τὸ ἐν Θέρμῳ προσωρινὸν Μουσεῖον.

3. Φωκίς.

Τὰς ἐν προϊστορικοῖς συνοικισμοῖς ἐπιχειρηθείσας τὸ 1904 ἐρεύνας (Πρακτικὰ τοῦ 1904 σελ. 52 ἐ. *Athenische Mitteilungen* 1905 σελ. 133 ἐ.) ἐξηκολούθησα καὶ ἐφέτος ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Φωκίδος κατὰ Σεπτέμβριον καὶ Ὀκτώβριον πλησίον τῶν χωρίων Μάνεσι καὶ Δραχμάνι.

Ἠρεύνησα τὸν νοτιώτερον ἐκ τῶν δύο προϊστορικῶν συνοικισμῶν, οἵτινες κεῖνται πλησίον τοῦ χωρίου Μάνεσι ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἣτις ἀπὸ τῆς γεφύρας τοῦ Κηφισοῦ ἐγκαταλείπουσα δεξιὰ τὴν ἀμαξιτὴν Ἀταλάντης φέρεται πρὸς τὸ Δραχμάνι.

Ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἔκειντο πολλὰ θραύσματα τῶν συχῶν πανταχοῦ ἐνταῦθα μονοχρῶμων χειροποιήτων προϊστορικῶν ἀγγείων. Ἄλλὰ προχωρῶν εἰς βάθος ἀπήντησα σύμπλεγμα τοίχων ἑλληνικῶν χρόνων καὶ ῥωμαϊκῶν ἀκόμη ἢ βυζαντινῶν μετὰ θραυσμάτων ἀγγείων τῶν μετ' Ἀλέξανδρον χρόνων, προϊστορικὸν δὲ λείψανον σχεδὸν οὐδέν. Ὡς φαίνεται, τὸ προϊστορικὸν τοῦτο ὕψωμα ἀνεσκάφη κατὰ τὸ πλεῖστον, ὅτε ἠνοίγοντο τὰ θεμέλια τῶν εἰρημένων ἑλληνικῶν καὶ μεταγενεστέρων ἔτι κτιρίων καὶ τότε διεσκορπίσθησαν τὰ ἐν τοῖς χώμασι σωζόμενα ἔτι προϊστορικὰ ἀντικείμενα.

Ἐξ ἐναντίας πάμπολλα νέα θραύσματα προϊστορικῶν ἀγγείων παρέσχεν αὖθις ὁ ὀλίγον ἔξω τοῦ Δραχμανίου, ἀνατολικῶς αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἑλλάτειαν καὶ εἰς τοὺς ἀγροὺς τοῦ ἱατροῦ κ. Χέβα κείμενος συνοικισμὸς (Πρακτικὰ τοῦ 1904 σελ. 53 ἐ., *Athen. Mitteil.* 1905 σελ. 134 ἐ.). Τὰ ἀγγεῖα ταῦτα ἀνήκουσιν ἢ εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν τῆς Χαιρωνείας ἐπὶ λευκοῦ ἐπιχρίσματος φερόντων διάκοσμον γραμμικὸν διὰ χρώματος ἐρυθροῦ, σιλπινοῦ, παχυρρεύστου (Πρακτικὰ τοῦ 1902 σελ. 56. Πρακτικὰ τοῦ 1904 σελ. 54. *Athen. Mitteil.* 1905 σελ. 123 τῶν τῆς II Kategorie σελ. 136 Abb. 7) ἢ εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν τοῦ Δραχμανίου εἰς πολλὰ εἶδη ὑποδιαιρουμένων καὶ διάκοσμον ἐχόντων διαφορετικὸν διὰ θαμποῦ χρώματος (πρβ. Πρακτικὰ τοῦ 1904 σελ. 55 τῶν τῆς πέμπτης ομάδος. *Athenische*

Mitteilungen 1905 σ. 138 ἔ. καὶ 1906 σ. 398). Ὀψιανοῦ μαχαιρίδια εὐρέθησαν ἀρκετά, ἀλλὰ πολὺ ὀλίγα ἐργαλεῖα λίθινα. Καὶ εἰδώλιον οὐδὲν εὐρέθη, ἐν γένει οὐδεμία πλαστικὴ μορφή πλὴν μικροσκοπικοῦ κυνὸς πηλίνου, διακρινομένου ἐκ τῆς περὶ τὸν λαιμὸν πλαστικῶς σχηματισμένης ταινίας. Ἐκ τῶν μὲ θαυμπὸν μέλαν χρῶμα κοσμουμένων ἀγγείων ἄξια σημειώσεως εἶνε πρῶτον τινὰ ἀναλογοῦντα πολὺ πρὸς τὰ χειροποίητα σύγχρονα τῶν «πρωίμων μυκηναϊκῶν», κατὰ τὸν κ. Furtwängler, τὰ ὅποια παμπληθῆ ἰδίως ἐν Αἰγίνῃ εὐρέθησαν, ἀλλὰ καὶ ἐν Ἄργει, Ἀκροπόλει τῶν Ἀθηνῶν, Ἐλευσίनि καὶ Ὀρχομενῶ, δεῦτερον ἄλλα πολὺ ἐρυθρὸν αιματόχρουν καὶ λεῖον ἐπίχρυσμα φέροντα, ἀναλογοῦντά πως πρὸς τινὰ τῆς Θήρας καὶ πρὸς τὰ τοῦ ἔκτου μυκηναϊκοῦ τάφου, (*Ath. Mitteil.* 1905 σελ. 139), τοιοῦτοτρόπως ἢ ἀνάπτυξις τῆς κεραμεικῆς τοῦ προϊστορικοῦ τούτου συνοικισμοῦ Δραχμανίου συνδέεται ἐξ ἑνὸς μὲν διὰ τῶν τῆς κατηγορίας τῆς Χαιρωνείας ἀγγείων πρὸς παλαιωτάτην τινὰ περίοδον, νεολιθικὴν βεβαίως, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουν καὶ ἀνάλογα ἀγγεῖα τοῦ Σέσκλου τῆς Θεσσαλίας (ἀνασκαφαὶ τοῦ κ. Τσοῦντα), ἐξ ἑτέρου δὲ διὰ τινων εἰδῶν τῆς κατηγορίας Δραχμανίου πρὸς τὴν προσεγγίζουσαν πλέον τὴν πρῶτον μυκηναϊκὴν ἐποχὴν, πολὺ νεωτέραν βεβαίως τῆς νεολιθικῆς, ἢ καὶ ἄγνωστον πόσον ἐκείνης ἀπέχουσιν περίοδον. Διότι εἰς χρονολογικὰς ὑποθέσεις καὶ σαφεῖς διακρίσεις περιόδων μεγαλειτέρων οὐδὲν ἐνδόσιμον παρέχουσι τὰ εὐρήματα τὰ προϊστορικὰ τῆς Χαιρωνείας καὶ τῶν συνοικισμῶν τῆς φωκικῆς πεδιάδος. Δύο τοῦλάχιστον ἐποχαὶ καὶ ἀντιστοιχοῦσα πρὸς αὐτὴν δίβαθμος ἀνάπτυξις βεβαίως διακρίνονται. Καὶ αἱ ἐποχαὶ αὗται ἀναμφιβόλως ἀνέρχονται εἰς πρωτογενῆ τινὰ ὅλως διόλου πολιτισμὸν τῶν λαῶν τῶν δύο πεδιάδων τοῦ Κηφισοῦ, ὅστις εἶνε ὅλως διόλου ἀκόμη συναφῆς πρὸς τὸν νεολιθικὸν αἰῶνα. Ἀλλὰ πόσον παλαιὸς εἶνε ὁ αἰὼν οὗτος εἰς τὰς χώρας ταύτας, ἢ εἶνε καθαρῶς νεολιθικός, καθ' ὃν δηλονότι ἡ χρῆσις τοῦ μετάλλου ἦτο ἀκόμη ἐντελῶς ἄγνωστος, καὶ ἢ εἶνε πολὺ πρῶιμώτερος τῶν χρόνων, καθ' οὓς εἰς τὰς Κυκλάδας π. χ. εἶχεν ἤδη προαχθῆ ὁ πολιτισμὸς τοῦ Αἰγαίου, ἢ ἢ εἶνε σύγχρονος αὐτῶν ὁπωσδήποτε, ταῦτα

πάντα παραμένουσιν έντελῶς ἄδηλα, ἐφόσον ζητοῦμεν νὰ κρίνωμεν περὶ αὐτῶν ἐκ τῶν εὐρημάτων τῶν βοιωτικῶν καὶ φωκικῶν τόπων. Οἱ τόποι οὗτοι δεικνύουσιν εἰς ἡμᾶς μόνον μικροὺς συνοικισμοὺς γεωργικοῦ λαοῦ, ὅστις ἐξηπλοῦτό ποτε ἐπὶ τῶν μεγάλων καὶ πλουσίων πεδιάδων τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας μέχρι τῆς Βοιωτίας. Μεγαλείτερα ὁμως κέντρα τῆς πολιτειακῆς συστάσεως αὐτοῦ ἐν Βοιωτίᾳ καὶ Φωκίᾳ δὲν εὔρον· ἴσως καὶ διόλου δὲν ὑπῆρχον τοιαῦτα, ἂν ὁ λαὸς ἐξῆ ὅλως διόλου κατὰ φυλὰς χαλαρῶς ἄνευ ἰσχυροῦ πολιτικοῦ συνδέσμου· ἴσως ὁμως δὲν ἔλειπον καὶ σπουδαιότεραί τινες θέσεις μεταξὺ τῶν μικρῶν πολυαριθμῶν συνοικισμῶν, αἵτινες ἐχρησίμευσον ὡς πύργοι καὶ σκοπιαὶ τῶν ἀρχόντων τῶν φυλῶν, καὶ εἰς αὐτὰς βεβαίως τὰ λείψανα τοῦ μεμακρυσμένου ἐκείνου αἰῶνος θὰ ἦσαν σπουδαιότερα παρὰ τὰ πενιχρὰ τῶν μικρῶν συνοικισμῶν. Ἄλλὰ μέχρι τοῦδε τοιαύτη σπουδαιότερα θέσις δὲν εὔρεθη. Εἶνε δὲ περίεργον ὅτι καὶ μεταξὺ αὐτῶν τῶν συνοικισμῶν μοναδικὸς ὅλως διόλου παροουσιάζεται ὁ τοῦ Δραχμανίου, διότι τὰ τῆς κατηγορίας αὐτοῦ ἀγγεῖα μὲ τὸν θαμποῦ μέλανος χρώματος διάκοσμον δὲν εὔρεθησαν οὐδὲ εἰς τὸν πλησιόχωρον συνοικισμὸν τοῦ χωρίου Μάνεσι. Εἰς τόσον μικρὰν περιοχὴν δὲν εἶνε κὰν ἐνιαῖα τὰ κεραμικὰ λείψανα τῆς αὐτῆς ἐποχῆς.

Ἐρευνῶν τὰς ἐκ τοῦ βορρᾶ περιφραττούσας τὴν πεδιάδα ῥάχεις τῶν προβούων τῆς Ἑλατείας, ὅπου ὑπόπτεισα πάντοτε τὴν ὑπαρξίν παμπαλαίων συνοικισμῶν (*Athen. Mitteil.* 1905 σελ. 135)—οἱ τῶν ἑλληνικῶν χρόνων ἀπαντῶνται ἐνταῦθα συχνοὶ—ἀπῆντησα ἐπὶ λοφοειδοῦς ὑψώματας τεχνητὸν τύμβον κωνοειδῆ, κείμενον περὶ τὴν ὥραν βορειότερα τοῦ Δραχμανίου, παρὰ τὴν παλαιόθεν ἐν χρήσει βατὴν ὁδόν, ἣτις ἐντεῦθεν φέρει διὰ τῶν βουνῶν εἰς Θερμοπύλας καὶ Λαμίαν. (Ἡ ἀμαξιτὴ φέρει διὰ Δαδίου ἐκεῖσε). Κάτωθεν τῆς ῥάχews, ἐφ' ἧς ἐγείρεται ὁ τύμβος, ῥέει τὸ μόνον ῥυάκιον τῆς παρὰ τὴν Ἑλάτειαν πεδιάδος, ὅπερ κατερχόμενον ἐκ τοῦ παρακειμένου βουνοῦ διευθύνεται πρὸς τὸ Δραχμάνι.

Τὸν τύμβον τοῦτον ἀνέσκαψα, καὶ εἰς τὸ κέντρον του εἰς βάθος 3 περίπου μέτρων εὐρήκα τάφον προμυκηναϊκόν. Πρὶν

ὁμως ἔτι φθάσω εἰς αὐτὸν συνέλεξα θραύσματα ἀγγείων προελληνικῶν χρόνων, μονοχρώμων, μεταξύ δὲ αὐτῶν ἔν καμαραϊκόν. (Καμαραϊκὰ εὐρέθησαν πολλὰ ἐν Ὀρχομενῷ). Ἦδη ἦτο ἀναμφίβολον ὅτι ὁ τύμβος ἦτο χρόνων προμυκηναϊκῶν, ὅτε εἰς μικρὸν βάθος, μόλις ἡμίσεως μέτρου, εὐρήκα πλησίον σκελετοῦ (ἄδηλον ἂν παλαιοῦ ἢ νεωτέρου) ὀλόκληρον μέγα ἀγγεῖον με γραμμικὸν διάκοσμον, ἐκ τῶν προϊστορικῶν γεωμετρικῶν. Ὁ τάφος δὲ ὁ ἐν τῷ κέντρῳ καὶ εἰς βάθος 3 μ. εὐρισκόμενος ἐκαλύπτετο ὑπὸ σωροῦ λίθων ἀρκετὰ μεγάλου (ἴδε *Athen. Mitteil.* 1905 σελ. 129 ἐ. περὶ τοῦ ἐν Ὀρχομενῷ μυκηναϊκοῦ τύμβου. Πρακτικὰ τοῦ 1904 σελ. 36 ἐ.), τοὺς ὁποίους ὅταν ἀπεμάκρυνα εὐρήκα σκελετὸν ἀνθρώπου εἰς τὴν γνωστὴν θέσιν τῶν προϊστορικῶν νεκρῶν τῶν συστελλόντων τὰ σκέλη πρὸς τὸ στῆθος (*liegender Hocker* κατὰ τοὺς Γερμανοὺς). Ὁ νεκρὸς ἔκειτο ἐπὶ στρώματος λευκῆς γῆς, τὴν ὁποίαν εὐρήκα καλύπτουσαν τὸ δάπεδον τῶν καλυθῶν καὶ εἰς τὸν προϊστορικὸν συνοικισμὸν Δραχμανίου, καὶ σήμερον δὲ χρησιμοποιοῦσι πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν, καθὼς καὶ ὡς ἐπιχρισμα τῶν τοίχων ἀντὶ ἀσθῆστου. Παρὰ τὴν κεφαλὴν ἔκειτο δύο ἀγγεῖα μεγάλα καὶ παρ' αὐτὰ παρετήρησα βόθρον με τὰς παρειὰς πάλιν διὰ τῆς αὐτῆς λευκῆς γῆς ἐπιεχρισμένης ὡς φαίνεται, ἐντὸς τοῦ ὁποίου μετ' ἀνθρώκων καὶ τέφρας ἐσώζοντο ἔτι ἀπνηθρακωμένοι στάχυες καὶ κόκκοι σίτου. Τὰ ἀγγεῖα εἶνε μονόχρωμα με ῥαμφοειδῆς στόμιον· παρὰ τὸ ἕτερον ἐξ αὐτῶν ἔκειτο ὀστοῦν μικροῦ βοῦς καὶ μαχαίριον τριγωνικόν. Τρίτον ἀγγεῖον λεκανοειδῆς ἔκειτο παρὰ τοὺς πόδας τοῦ νεκροῦ. Τὰ ὀστᾶ τοῦ κρανίου καὶ οἱ σιαγόνες μετὰ τῶν ὀδόντων ἐσώζοντο ἠπωσδήποτε στερεά, ἀλλὰ τὰ λοιπὰ ὀστᾶ διελύοντο μόλις ψαυόμενα. Δύο ἐνώτια χρυσᾶ καὶ δύο ἐλικτὰ χρυσᾶ σύρματα, κοσμήματα βεβαίως τῆς κόμης, εὐρέθησαν ἔτι παρὰ τὸ κρανίον τοῦ σκελετοῦ, ὅστις ὡς δῆλον ἐκ τῶν ἐνωτίων ἀνήκεν εἰς γυναῖκα. Τὰ χρυσᾶ ταῦτα ἀντικείμενα εἶνε ἐντελῶς σχεδὸν ὁμοια πρὸς τὰ ἐκ τῆς δευτέρας πόλεως τῆς Τροίας γνωστὰ ὑπὸ τοῦ Schliemann ἀνακαλυφθέντα· ὥστε τοιοιυτρόπως δι' αὐτῶν δίδεται καὶ σχετικὴ τις χρονολογία τῆς ἐποχῆς τοῦ τύμβου, ἀνήκοντος ὡς φαίνεται εἰς τοὺς πολὺ βεβαίως τῶν μυκη-

ναϊκῶν προηγηθέντας τῆς δευτέρας πόλεως τοῦ Ἰλίου χρόνους, ἦτοι κατὰ τοὺς συνήθεις ὑπολογισμοὺς εἰς τὴν τρίτην πρὸ Χρ. χιλιετηρίδα.

Ἐπειδὴ πάντως ὁ τάφος οὗτος ἀνήκεν εἰς ἐπιφανές τι γένος τῶν χρόνων ἐκείνων, ἐξήτασα εἰς τὰ περίξ καὶ λειψάνα τῆς ποτε ἀκροπόλεως, ἐν ἧ τὸ γένος τοῦτο πιθανῶς κατώκησε. Κατάλληλος ὁμως τοιαύτη θέσις δὲν ὑπῆρξεν ἴσως ἄλλη παρὰ ἡ ἀκρόπολις τῆς μικρῶν ἀπεχούσης Ἐλατείας, ἣτις κατέχει τὴν στεφάνην τῆς πρὸς τὴν πεδιάδα προβαλλούσης καὶ δίκην παμμεγέθους σκοπιάς εἰς τὸ κράσπεδον αὐτῆς ὑψουμένης ῥάχεως. Ἄλλ' ἐνταῦθα ἀρχαιότερον στῶμα τοῦ ἑλληνικοῦ, καὶ μάλιστα ὑστέρου ἑλληνικοῦ, δὲν εὗρηκα.

Ὀλίγον ἀνωτέρω τοῦ Δραχμανίου παρὰ τὴν αὐτὴν παλαιὰν πρὸς τὴν Λαμίαν ὁδοῦ ἀνέσκαψα καὶ δεύτερον τύμβον κωνοειδῆ, ἐπὶ μικροῦ ὑψώματος κείμενον. Τὰ ἐν τοῖς χώμασι μέχρι 4 μ. βάθους εὐρεθέντα θραύσματα ἀγγείων ἦσαν πάντα ἑλληνικά, τοῦ τετάρτου πρὸ Χριστοῦ αἰῶνος. Ἐπὶ ἐνός ἦτο ἐγκεχαραγμένη καὶ ἡ λέξις ΦΙΛΙΑ. Τάφον ὁμως δὲν εὗρηκα ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ μόνον μικρὰν πυρὰν, ἄνευ οὐδενὸς λειψάνου ὄστων ἢ ἄλλου τινός.

Ἐκ τάφων, οἱ ὅποιοι ἀπὸ μακροῦ χρόνου καθ' ἡμέραν ληστεύονται ὑπὸ χωρικῶν, χωρὶς νὰ ἐξαντλῶνται ἀκόμη, συνέλεξα πλησίον τῶν ἀρχαίων Ἀβῶν καὶ τοῦ σημερινοῦ χωρίου Ἐξάρχου πλεῖστα ἀγγεῖα ἀττικοβοιωτικὰ καὶ ἄλλα ὡς καὶ πῆλινα εἰδῶλια ἐκ τοῦ πέμπτου καὶ τετάρτου ὡς φαίνεται πρὸ Χριστοῦ αἰῶνος. Οἱ τάφοι οὗτοι οὐδὲν τὸ ἀξιοσημείωτον παρουσιάζουσι· οἱ σκελετοὶ εἶνε ἐντελῶς διαλελυμένοι· οἱ τάφοι πλήρης χώματος· τὰ ἀγγεῖα κείνται περὶ ἅπαν τὸ σῶμα τοῦ νεκροῦ· τὰ εἰδῶλια πολλάκις ἴστανται ἐντὸς κογχῶν μικρῶν εἰς τὰ πλευρὰ τῶν τάφων. Ἦνοιξα δέκα περίπου τάφους· τὰ εὐρεθέντα ἀγγεῖα, περὶ τὰ πεντήκοντα ἀκέραια, εἶνε ποικίλων σχημάτων. Ἐπιτυμβία στήλη οὐδεμία εὐρέθη. Εἰς ἓνα τάφον εὐρέθη καὶ μικρὰ χαλκῆ Νίκη. Εἰς ἄλλους ἀργυρὰ τινα δακτυλίδια.

Ἐπιπολαίως τὸ ἔδαφος ἐξήτασα καὶ πλησίον τοῦ χωρίου Καλοπόδι παρὰ τὴν ἀμαξητὴν τὴν εἰς Ἀταλάντην φέρουσαν. Ἀπεκαλύφθησαν πολλοὶ σπόνδυλοι μεγάλοι δωρίων κίωνων καὶ δά-

πεδα ναῶν πιθανῶς ἢ στοῶν. Ὅτι ἐνταῦθα ἔκειτο ἡ μικρὰ ὡς φαίνεται πόλις Κλεωναί, ἀνήκουσα εἰς τὴν Λοκρίδα μάλλον, εἶνε γνωστόν. Περισσότερον ὁμως δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐξετάσω τὸν τόπον φέτος.

Τὰ ἀρχαῖα πάντα τὰ εὐρεθέντα ἐν Χαιρωνείᾳ καὶ ἐν τοῖς περὶ τὴν Χαιρώνειαν τόποις κατετέθησαν ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Χαιρωνείας.

Κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1906.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΩΤΗΡΙΑΔΗΣ

ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΕΝ ΚΟΡΙΝΘῶ.

(Ἴδε πίν. Ε').

Ἡ ὑπ' ἐμοῦ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο δαπάνη τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ἐκτελεσθεῖσα ἀνασκαφὴ ἐν Κορίνθῳ ἦτο ἐπακολούθημα ἐτέρας τοιαύτης ἀνασκαφῆς ἐκτελεσθείσης ἐν ἔτει 1892 καὶ σκοπὸν ἐχούσης τὴν ἀνεύρεσιν τῆς ἀγορᾶς τῆς ἀρχαίας πόλεως, ἐνθα ἦσαν πλεῖστα τῶν ἱερῶν κατὰ Πausανίαν (II, 2, 6). Ἐν τῇ περὶ τῆς ἀνασκαφῆς ἐκείνης ἐκθέσει δημοσιευθεῖσα ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τοῦ ἔτους 1892 σελ. 117 καὶ 125 ἐδήλωσα ὅτι τὰ ὑπ' ἐμοῦ εὐρεθέντα οἰκοδομήματα καὶ ἐν γένει τὰ τῆς ἀνασκαφῆς πορίσματα οὐδεμίαν παρέσχον ἐνδειξιν ὅτι ἡ ἀγορὰ ἔκειτο αὐτόθι, ἐνθα ἀνεζήτησα αὐτήν· ἀλλ' ὁμως καὶ ἄνευ τῆς ἀνασκαφῆς ἡ τοπογραφία τῆς ἀρχαίας πόλεως μοι ἐφαίνετο τοσοῦτον σαφῆς καὶ βεβαία, ὥστε δὲν ὤκνησα νὰ βεβαιώσω τὴν αὐτόθι θέσιν τῆς ἀγορᾶς, φρονῶν ὅτι ἡ μὴ ἀνεύρεσις σαφοῦς τινος περὶ αὐτῆς τεκμηρίου ἦτο ἔργον τύχης, ἐπειδὴ καὶ τὰ ἀρχαῖα κτίσματα εἶχον ὑποστῆ ἐξαιρετικῶς δεινὴν καταστροφὴν κατ' ἐκείνο τὸ μέρος, καὶ ἡ δαπάνη τῆς ἀνασκαφῆς ἦτο μικρὰ καὶ ἡ ἐπίχωσις λίαν βαθεῖα. Τεκμήρια στηρίζοντα τὴν γνώμην μου ταύτην ἦσαν τὸ μὲν ἡ γεωλογικὴ κατασκευὴ τοῦ ἐδάφους

καθιστώσα βεβαίαν τὴν θέσιν τῶν πυλῶν τῆς ἀρχαίας πόλεως, τὸ δὲ αἱ δύο ὑπὸ Παυσανίου (II, 3, 2 καὶ 4) μνημονευόμενα ὁδοὶ αἱ ἄγουσαι ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἐπὶ Λεχαίου, ὧν τινὰ μὲν λείψανα ἦσαν φανερά, τινὰ δὲ ἦσαν γνωστὰ εἰς πολλοὺς τῶν ἐπιχωρίων σκάψαντας αὐτόθι εἴτε πρὸς καλλιέργειαν τῆς γῆς εἴτε παρανόμως πρὸς εὔρεσιν ἀρχαίων τάφων, μὴ φοβουμένους τιμωρίαν τινὰ ἕνεκα τῶν ἀτελειῶν τοῦ ἔως τότε ἰσχύοντος περὶ ἀρχαιοτήτων νόμου. (Πρὸβλ. Πρακτικὰ 1892 σελ. 112 ἐξ.).

Βραδύτερον ἐν ἔτει 1896 καὶ ἐφεξῆς ἐπὶ δεκαετίαν ἢ ἐν Ἀθήναις Ἀμερικανικὴ ἀρχαιολογικὴ σχολὴ ἐπεχείρησεν ἐκτεταμένας καὶ ἱκανῶς εὐτυχεῖς ἀνασκαφάς, καθ' ἃς ἀνεκαλύφθη ὁδὸς τις ἀρχαία μετὰ θεμελίων οἰκοδομήματος διερχομένου ὑπεράνω αὐτῆς καὶ ἄλλα ἀρχαῖα κτίσματα πολλὰ καὶ λόγου ἄξια, τὸ δ' εἰρημένον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ οἰκοδόμημα φαινόμενον ὅτι εἶνε πρόπυλον παρέσχεν εἰς τοὺς Ἀμερικανοὺς ἀρχαιολόγους τὸ ἐνδόσιμον νὰ βεβαιώσωσιν εὐθὺς ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους τῆς ἀνακαλύψεως ὅτι εὐρέθη ἡ θέσις τῆς ἀρχαίας ἀγορᾶς (1). Κατόπιν εὐρέθη καὶ ἡ πολυτελής μετὰ ἕξ ἐν τῷ βράχῳ λελαξευμένων οἰκημάτων κατεσκευασμένη κρήνη, ἧς ἡ κατασκευὴ ἐφάνη ὁμοία πρὸς τὴν παρὰ τῷ Παυσανίᾳ (2) περιγραφὴν τῆς Πειρήνης, δύο δ' ἐπιγραφαὶ εὐρεθεῖσαι ἡ μὲν ἐν τῷ περιβόλῳ αὐτῆς, ἡ δὲ πλησίον αὐτοῦ (3) ἐπιστοποίησαν τὴν ταυτότητα τῆς κρήνης ταύτης πρὸς τὴν ἀρχαίαν

(1) Ἴδε Fifteenth annual report of the American school of classical studies at Athens 1895-1896 σελ. 30 ἐξ. Πρὸβλ. καὶ τὰς λοιπὰς περὶ τῆς ἀνασκαφῆς ἐκθέσεις καὶ διατριβὰς ἐν τοῖς ἀκολουθοῦσι τόμοις τοῦ περιοδικοῦ American journal of Archaeology, ὧν τελευταία μέχρι τοῦ νῦν εἶνε ἡ ἐν τόμῳ X (Second series, 1906) σελ. 17 ἐξ. Πλὴν τούτων ἔχω ὑπ' ὄψιν καὶ φωτογραφίας δύο σχεδιαγραμμάτων, ἃς μοι παρέσχε φιλοφρόνως ὁ ἐκπονήσας αὐτὰ καλὸς τε κάθαθός, λίαν προῦρος δὲ δυστυχῶς ἀποθανὼν διευθυντὴς τῆς Ἀμερικανικῆς σχολῆς T. W. Heermance.

(2) II, 3, 3: κεκόσμηται δὲ ἡ πηγὴ λίθῳ λευκῷ, καὶ πεποιημένα ἐστὶν οἰκήματα σπηλαίοις κατὰ ταῦτά, ἐξ ὧν τὸ ὕδωρ ἐς κρήνην ὑπαθρον ῥεῖ.

(3) American journ. of Arch. II ser. vol. 4 (1900) σελ. 238 = Corp. inser. Gr. Pelopon. I n° 1606: τὸν ὁρώμενον, ὄντα κόσμον τῆ Πειρήνης πα-. Αὐτόθι n° 1604: Στήσε δέ μ' εἰν Ἐφύρ[η] Πιρηνίδος ἀγχ[ι] βέθερων] τῆδε. Τρίτη ἐπιγραφή αὐτόθι εὐρεθεῖσα καὶ ἐπὶ βάσεως ἀνδριάντος τῆς συζύγου Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ Ῥηγίλλης ἐγκεχαραγμένη (Αὐτόθι n° 1599) ἀναφέρει ὅτι ἴστατο «παρὰ χεύματι πηγῶν».

Πειρήνην, κειμένην πλησίον τῶν προπυλαίων τῆς ἀγορᾶς κατὰ Παιυσανίαν. Τούτων ἕνεκα οἱ Ἀμερικανοὶ ἀρχαιολόγοι θεωρήσαντες τὰ εἰρημένα τρία τοπογραφικὰ σημεῖα, ἦτοι τὰ προπύλαια τῆς ἀγορᾶς, τὴν δι' αὐτῶν διερχομένην ὁδὸν ἐπὶ Λεχαίου καὶ τὴν Πειρήνην ὡς ἀσφαλῶς δεδομένα, μετεχειρίσθησαν αὐτὰ ὡς ἀφετηρίας πρὸς καθορισμὸν τῶν λοιπῶν αὐτοῖσι εὐρεθέντων κτισμάτων κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ Παιυσανίου, ἠδιαφόρησαν δὲ πρὸς τὰ ὑπ' ἐμοῦ βεβαιωθέντα ἕτερα τοπογραφικὰ σημεῖα, ἦτοι τὰς δύο ἐπὶ Λεχαίου ὁδοὺς καὶ τὰς πύλας τῆς πόλεως. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ ὁμῶς νομίζων τὰς εἰρημένας δύο ὁδοὺς καὶ τὰς πύλας ὡς ἀσφαλῆ τοπογραφικὰ σημεῖα ἠξίωσα ἀπ' ἀρχῆς νὰ λαμβάνωνται ταῦτα μάλιστα πρὸ παντὸς ἄλλου ὡς ἀφετηρίαὶ πρὸς ὀρισμὸν τῶν ἐν τῇ ἀνασκαφῇ τῶν Ἀμερικανῶν εὕρισκομένων κτισμάτων, καὶ ἐάν τινα νεωστὶ εὐρεθέντα τοπογραφικὰ σημεῖα φαίνωνται ἀσυμβίβαστα πρὸς τὰ πρότερον γνωστά, νὰ ἐξετάζεται τίνα τῶν ἀντιτιθεμένων πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ὡς βεβαιότερα. Πρὸς ἐναργυστέραν κατάδειξιν τούτου καὶ ἀσφαλέστερον ἔλεγχον τῆς ἐμῆς γνώμης προέτεινα πρὸ πολλῶν ἐτῶν τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἑταιρείᾳ νὰ ἀναλάβῃ τὴν δαπάνην τῆς ἐξεργασίας τοπογραφικοῦ χάρτου τῆς περιοχῆς τῆς ἀρχαίας Κορίνθου ἀπὸ τῶν προπόδων τοῦ Ἀκροκορίνθου μέχρι τῆς θαλάσσης καὶ τῆς ἐκτελέσεως ἀνασκαφῆς τινος πρὸς ἀποκάλυψιν μέρους τινὸς τῶν ὁδῶν, ὧν εἶχον παρατηρήσει ἴχνη, καὶ τῶν μακρῶν τειχῶν, ὧν τὴν θέσιν ἐνόμιζον μετὰ ἱκανῆς πιθανότητος εὐρημένην (πρβλ. Πρακτικά 1892 σελ. 116). Τὸ Συμβούλιον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ἐνέκρινε τὴν πρότασιν καὶ ἐζήτησε παρὰ τῆς Α. Υ. τοῦ Διαδόχου ὡς γενικοῦ διοικητοῦ τοῦ στρατοῦ νὰ ἀναθέσῃ εἰς τίνα τῶν ἀξιωματικῶν τὴν ἐκπόνησιν τοῦ εἰρημένου χάρτου, ἡ δ' Α. Υ. προθύμως ἀποδεχθεὶς τὴν αἴτησιν ταύτην ἀνέθεσε τὸ ἔργον εἰς τὸν ὑπολοχαγὸν τοῦ πυροβολικοῦ κ. Κ. Μαζαράκη Αἰνιᾶνα. Ἐνεκα ὁμῶς πολλῶν παρεμπεισόντων κωλυμάτων ἐβράδυνε πολὺ καὶ ἡ ἐκπόνησις τοῦ χάρτου καὶ ἔτι μᾶλλον ἡ ἐκτέλεσις τῆς ὑπ' ἐμοῦ προταθείσης ἀνασκαφῆς. Οὕτως ὁ μὲν χάρτης ἐπερατώθη ἐν ἔτει 1903 μετὰ λίαν ἐπαινετῆς ἀληθῶς ἐπιμελείας καὶ εὐσυνειδησίας

έκπονηθείς (1), ἡ δὲ ἀνασκαφὴ ἐξετελέσθη μόλις κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1906, συμπληρωθέντος καὶ τοῦ χάρτου κατὰ τὰ πορίσματα αὐτῆς. Τὰς τάφρους τῆς ἀνασκαφῆς, ἅτε ἐν ἰδιωτικοῖς κτήμασιν ἀνορυχθείσας, ἠναγκάσθην νὰ ἐπιχώσω πάλιν, δυστυχῶς δὲ δὲν ἠδυνήθην οὐδὲ νὰ ἐπιδείξω τὰ ἀποκαλυφθέντα εἰς πολλοὺς τῶν ἀρχαιολογούντων, ὡς ἐπεθύμουν (2). Ἐλπίζω ὁμως ὅτι ἐὰν ἐπαναληφθῇ ἢ ὡς ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ αἰοιδίμου Heermance διακοπεῖσα ἀνασκαφὴ τῆς Ἀμερικανικῆς σχολῆς, θὰ ἀναζητηθῶσιν ὑπὸ τῶν μελλόντων νὰ διευθύνωσιν αὐτὴν τὰ ὑπ' ἐμοῦ ἀνακαλυφθέντα καὶ θὰ ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ νέου πληρέστερον καὶ εἰς μεγαλύτεραν ἔκτασιν, διότι μὴ δυνάμενος νὰ δαπανήσω εἰμὴ μικροτάτον μόνον χρηματικὸν ποσὸν ἠναγκάσθην νὰ περιορίσω τὴν ἀνασκαφὴν εἰς τὰ ἀναγκαιότατα. Τὴν γνώμην μου περὶ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας ἀγορᾶς ἀνεκοίνωσα ἤδη καὶ πρὸ τῆς ἀνασκαφῆς ταύτης ἐν τῷ ἐνταῦθα συνελθόντι Διεθνεῖ Ἀρχαιολογικῷ Συνεδρίῳ δημοσιεύσας καὶ περιλήψιν αὐτῆς ἐν τοῖς πρακτικοῖς αὐτοῦ (3). Ἦδη ἐκτίθεται ἐκτενεότερον.

Τὰ τοπογραφικὰ σημεῖα, ἅτινα ἐχρησίμευσαν εἰς τοὺς Ἀμερικανοὺς ἀρχαιολόγους ὡς ἀφετηρίαί, νομίζω ὅτι δὲν συμφωνοῦσι πρὸς τὴν περιγραφὴν τοῦ Παυσανίου καὶ δὲν δύνανται κατ' οὐδένα τρόπον νὰ συμβιβασθῶσι πρὸς αὐτὴν. Ὁ Παυσανίας δηλαδὴ (II, 2, 4 ἐξ.) ἀνερχόμενος εἰς τὴν Κόρινθον ἐκ Κεγγρεῶν εἰσέρχεται εἰς τὴν πόλιν διὰ τῆς πύλης, ἧς ἡ θέσις, ὡς θὰ ῥηθῇ καὶ κατωτέρω, εἶνε ἀσφαλῶς γνωστὴ (ἴδε τὸν χάρτην)· μνημονεύει δὲ πρῶτον τὸ μνημα τοῦ κυνικοῦ Διογέουσι κείμενον « πρὸς τῇ πύλῃ », κατόπιν τὸ ἄλσος τοῦ Κρανείου μετὰ δύο ἐν αὐτῷ ἱερῶν καὶ τοῦ

(1) Πρβλ. Πρακτικά 1902 σελ. 47 καὶ 1903 σελ. 63.

(2) Οἱ μόνον τοιοῦτοι ἐπισκέπται τῆς ἀνασκαφῆς ὑπῆρξαν ὁ ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων Γ. Σωτηριάδης καὶ ὁ φιλάρχαιος μηχανικὸς κ. Ἡλίας Ἀγγελόπουλος, ὧν ὁ μὲν πρῶτος εἶδε μέρη τινὰ τοῦ εὐρεθέντος μακροῦ τείχους καὶ τὴν δυτικὴν ἐπὶ Λεχαίου ὁδόν, ὁ δὲ δεύτερος μόνον τὴν ὁδὸν ταύτην.

(3) Comptes rendus du Congrès international d'archéologie, Athènes 1905 σελ. 303.

τάφου τῆς Λαίδος (1), ἔπειτα τὴν ἀγορὰν μετὰ τινων ἐν αὐτῇ ἱερῶν καὶ ἀγαλμάτων, ἀκολούθως τὴν ἐπὶ Λεχαίου ὁδὸν μετὰ τῶν προπυλαίων, καὶ τέλος ἀναφέρει ὅτι «ὀλίγον ἀπωτέρω τῶν προπυλαίων ἐσιοῦσιν ἐν δεξιᾷ ἐστὶν Ἡρακλῆς χαλκοῦς· μετὰ δ' αὐτὸν ἔσοδος ἐστὶ τῆς Πειρήνης ἐς τὸ ὕδωρ». Κατὰ τὰ πορίσματα ὁμοῦς τῆς ἀνασκαφῆς τῶν Ἀμερικανῶν ὁ ἐκ Κεγχρεῶν ἐρχόμενος συναντᾷ πρῶτον τὴν Πειρήνην (δηλαδή τὸ ὄπισθεν μέρος τοῦ περιβόλου αὐτῆς) καὶ κατόπιν τὰ προπύλαια, ταῦτα δὲ δὲν κεῖνται «ὀλίγον ἀπωτέρω» τῆς Πειρήνης καὶ πρὸ τοῦ χαλκοῦ Ἡρακλέους, ἀλλ' εὐθὺς παραπλεύρως τοῦ περιβόλου αὐτῆς. Προσέτι δὲ ἐνῶ κατὰ Πausανίαν ὁ χαλκοῦς Ἡρακλῆς καὶ ἡ εἴσοδος εἰς τὸ ὕδωρ τῆς Πειρήνης ὑπῆρχον «ἐσιοῦσιν ἐν δεξιᾷ» (2), ὁ διὰ τῶν νομιζομένων προπυλαίων εἰσερχόμενος οὐδεμίαν εὕρισκε παρά ταῦτα εἴσοδον πρὸς αὐτήν· ὁ δὲ περιβόλος τῆς Πειρήνης κεῖται πρὸς ἀριστερὰν τῆς εἰσερχομένης διὰ τῶν προπυλαίων καὶ ὁ θέλων νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὸν πρέπει νὰ ἐξέλθῃ πάλιν ἔξω καὶ τότε θα εὕρῃ δύο εἰσόδους ἀντὶ μιᾶς. Αὐτὸ δὲ τὸ οἰκοδόμημα τῶν νομιζομένων προπυλαίων, καίπερ ἀληθῶς ὁμοιάζον πρὸς τὸ ἐπὶ κορινθιακῶν νομισμάτων ἀπεικονιζόμενον ἀψιδωτὸν κτίριον, δύναται βεβαίως νὰ εἶνε καὶ ῥωμαϊκὴ τις θριαμβευτικὴ ἀψὶς ἄσχετος πρὸς τὴν ἀγορὰν καὶ τὰ προπύλαια αὐτῆς (3). Ἐκ δὲ τῶν ἄλλων αὐτόθι

(1) Τὸ Κράνειον, ὡς ἀπέδειξα ἤδη ἐν Πρακτικοῖς 1892 σελ. 111 ὑποσ. 2, ἔκειτο ἐντὸς τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, πιθανῶς ὁμοῦς ἡτο κεχωρισμένον ἀπ' αὐτῆς διὰ διατειχίσματος, διότι τὸ γνωστὸν καὶ ἐν τῇ χάρτῃ σημειούμενον μεσαιωνικὸν τεῖχος φαίνεται ὅτι ἔχει ἀνοικοδομηθῆ ἐπὶ τῶν θεμελιῶν ἀρχαίου ἑλληνικοῦ τεύχους ἐκτισμένου διὰ πωρίνων πλινθίδων. Τοῦτο εἰκάζω, ἐπεὶ ἔμαθον ἐφέτος ὅτι χωρικός τις ἀνεῦρε τοιαῦτα θεμέλια κατὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ἀνατολικῶς τοῦ Ἀκροκορίνθου κειμένου λόφου, ἐφ' οὗ κατὰ τὴν κλιτὴν ὑπάρχει τὸ ἐκκλησίδιον τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου. Δυστυχῶς δὲν ἠδυνάμην νὰ ἀποκαλύψω ἐκ νέου τὰ θεμέλια ταῦτα δι' ἀνασκαφῆς.

(2) Τίνα σημασίαν ἔχει τὸ ἐσιοῦσιν, καταφαίνεται ἐκ τοῦ εὐθὺς ἀνωτέρω λεγομένου «ἐκ δὲ τῆς ἀγορᾶς ἐξιόντων τὴν ἐπὶ Λεχαίου». Τὸ ἐσιοῦσιν ἄρα δηλοῖ διεύθυνσιν ἀντίθετον τοῦ ἐξιόντων ἐκ τῆς ἀγορᾶς. Ἡ δ' ἐν τῇ ὑπὸ Hitzig καὶ Blümner ἐκδόσει τοῦ Πausανίου διόρθωσις ἐξιοῦσιν ἀντὶ ἐσιοῦσιν νομίζω ὅτι εἶνε ὅλως ἀστήρικτος.

(3) Περὶ τούτου θὰ γίνῃ λόγος καὶ κατωτέρω.

ἀνακαλυφθέντων κτιρίων πολλὰ δύνανται ἀληθῶς νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀρμόζοντα εἰς ἀγοράν, οἷον τὰ πρατήρια, αἱ στοαὶ καὶ ἡ πρὸς νότον τῶν νομιζομένων προπυλαίων πλατεῖα, ἀλλ' ἐπίσης ἠδύναντο κάλλιστα νὰ ὑπάρχωσι καὶ ἀλλαχοῦ που τῆς πόλεως πλὴν τῆς ἀγορᾶς, καὶ μάλιστα ἀφοῦ ἡ Κόρινθος ἦτο πόλις κατ' ἐξοχὴν ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ, ὥστε τὰ ἐμπορικὰ καταστήματα δὲν ἠδύναντο νὰ εἶνε πάντα περιορισμένα ἐν τῷ παρ' αὐτὴν τὴν ἀγορὰν τόπῳ. Καὶ αὐτῆς ἔτι τῆς Πειρήνης ἡ ταυτότης μοὶ φαίνεται ὅτι δὲν εἶνε τοσοῦτον βεβαία, ὅσον πιστεύεται, διότι περὶ τούτου οὐδὲν ἄλλο τεκμήριον ὑπάρχει, πλὴν τῆς αὐτόθι εὐρέσεως τῶν προμνημονευθεισῶν δύο ἐπιγραφῶν, ἀλλ' αὗται δὲν ἀνευρέθησαν κατὰ χώραν καὶ δὲν εἶνε ἀδύνατον νὰ ἔχωσι μεταφερθῆ ἄλλοθεν, κατὰ δὲ τὸν Πausanίαν (II, 3, 5) «κρῆναι πολλαὶ μὲν ἀνὰ τὴν πόλιν πεποίννται πᾶσαν, ἅτε ἀψθόνου βέροντός σφισιν ὕδατος». Ἐκ δὲ τῶν πολλῶν πηγῶν τῆς Κορίνθου δὲν θὰ ἔκειτο μόνη ἡ Πειρήνη ἐν τῷ βράχῳ, ἀφοῦ ἡ ἀνασκαφὴ τῶν Ἀμερικανῶν ἀπεκάλυψεν ἐτέρας δύο κρήνας ἐπίσης ἐν τῷ βράχῳ λελαξευμένας, καὶ ἡ γεωλογικὴ δὲ κατασκευὴ τῆς χώρας ἐπιτρέπει νὰ ὑπάρχωσι καὶ ἄλλαι ὅμοιαι. Ἀφ' ἐτέρου δὲ ἐνῶ κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ Pausanίου ἡ εἴσοδος τῆς Πειρήνης φαίνεται ὅτι πρέπει νὰ ὑποτεθῆ κειμένη ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου μετὰ τῆς ἀγορᾶς, ἀφοῦ ἔκειτο ἐν δεξιᾷ ἐσιούσιν, δηλαδὴ ἐν τῇ ἐσωτερικῇ πρὸς τὴν ἀγορὰν πλευρᾷ τῶν προπυλαίων, ὁ περίβολος τῆς εὐρεθείσης κρήνης οὐδεμίαν φαίνεται ἔχων εἴσοδον (δηλαδὴ κατάβασιν) ἐκ τούτου τοῦ μέρους (1). Προσέτι ὁ μὲν Pausanίας μαρτυρεῖ ὅτι τὸ ὕδωρ ἐκ τῶν σπειλαισιδῶν οἰκημάτων ἔρρεεν εἰς κρήνην ὕπαιθρον», ἀλλ' ἐν τῷ εὐρεθέντι περιβόλῳ τὸ ὕδωρ ῥέει εἰς δεξαμενὴν ὕπαιθρον καὶ ὄχι κρήνην. Ὅθεν τούτων ἕνεκα καὶ ἐπειδὴ ὑπάρχει ἄλλη θέσις, ἐν ἣ δύναται νὰ ὑποτεθῆ πιθανώτερον ὅτι ἔκειτο ἡ ἀληθὴς Πειρήνη, ὡς θὰ ῥηθῆ κατωτέρω, νομίζω ὅτι δύναμαι νὰ ἐκφράσω ἀμφιβολίαν καὶ περὶ τῆς εὐρέσεως αὐτῆς ὑπὸ τῶν Ἀμερικανῶν.

(1) Σημειωτέον ὅμως ὅτι ὁ περίβολος δὲν ἔχει ἀνασκαφῆ εἰσέτι καθ' ἅπασαν τὴν ἔκτασιν αὐτοῦ, ὥστε δὲν εἶνε ἀδύνατον νὰ εὐρεθῆ καὶ τοιαύτη τις εἴσοδος, καίτοι ἄλλως τοῦτο δὲν φαίνεται πιθανόν.

Ἄλλ' ὅμως ἐπειδὴ ἡ Πειρήνη ὡς τοπογραφικὴ ἀφετηρία δὲν ἔχει πολλὴν σπουδαιότητα ὡς πρὸς τὸ περὶ τῆς θέσεως τῆς ἀγορᾶς ζήτημα, διότι εἶνε ἄδηλον πόσῃ ἀπόστασιν δηλοῖ ἡ φράσις «ὀλίγον ἀπωτέρω τῶν προφυλαίων» τοῦ Πausανίου, δύναται κάλλιστα ἡ ἀγορὰ νὰ ἔκειτο ἐκεῖ, ἔνθα τίθεται ὑπ' ἐμοῦ, καὶ ἂν ἔτι ὑποτεθῆ ὅτι ἡ εὑρεθεῖσα κρήνη εἶνε πράγματι ἡ Πειρήνη.

Ἄλλ' ὅμως ἐνῶ οὕτω αἱ τοπογραφικαὶ ἀφετηρίαί, ἅς μετεχειρίσθησαν οἱ Ἀμερικανοὶ ἀρχαιολόγοι, καταφαίνονται ἀνυπόστατοι ἢ ἀμφίβολοι, τούναντίον τὰ ὑπ' ἐμοῦ ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τοῦ 1892 ὑποδειχθέντα καὶ διὰ τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ παρελθόντος θέρους ἐπιβεβαιωθέντα τοπογραφικὰ τεκμήρια, νομίζω ὅτι εἰς οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν ὑπόκεινται. Τὸ ἀπὸ τῶν προπόδων τοῦ Ἀκροκορίνθου μέχρι τῆς θαλάσσης μέρος γεωλογικῶς ἐξεταζόμενον εἶνε πρόδηλον ὅτι ἤτό ποτε ὀροπέδιον, ὡς καὶ ἅπανα ἡ παρὰ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον παραλία χώρα τῆς Πελοποννήσου, ἔπειτα δὲ τὸ ὀροπέδιον ἐκεῖνο διαρρηχθὲν διὰ πολλῶν παραλλήλων γεωτεκτονικῶν ρηγμάτων ὑπέστη κλιμακωτὴν ἐγκατακρήμνισιν πρὸς βορρᾶν, καὶ οὕτως ἐγένετο πεδινὴ χώρα κλιμακῆδὸν κατερχομένη πρὸς τὴν θάλασσαν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, ὅστις καὶ αὐτὸς δι' ὁμοίων τεκτονικῶν ρηγμάτων ἐσχηματίσθη. Τὸ κατ' ἐπιπολὴν ἔδαφος τοῦ ὀροπεδίου τούτου ἐπικάθηται ἐπὶ στρώματος πωρίνου καὶ κροκαλοπαγοῦς λίθου ὄχι πολὺ παχέος, ὑποκάτω δ' αὐτοῦ ὑπάρχει παχύτερον στρώμα ἀνομοιομόρφου μάρμαρος ὑποξάνθου εὐκόλως ἀποσαθρουμένης ὑπὸ τοῦ ὕδατος. Ὅθεν ἔνεκα τῆς τοιαύτης φύσεως τῶν γεωλογικῶν τούτων στρωμάτων τὰ ἄκρα τῶν βαθμίδων, δι' ὧν ἡ χώρα κατέρχεται πρὸς τὴν θάλασσαν, καταπίπτουσι σχεδὸν ἀπανταχοῦ καθέτως πρὸς τὴν κατωτέραν βαθμίδα, καὶ ἀποτελοῦσι στεφάνας ἀποκρήμνους, σπανίως δὲ μόνον συμβαίνει ἐκ καταπτώσεων μικρῶν βραχωδῶν τεμαχίων ἐντὸς ρήγματος ἢ ἔνεκα ὑστερας μεγάλης ἐπιχώσεως νὰ εἶνε ἡ κλίσις τοῦ ἔδαφους ὁμαλωτέρα. Τοιαῦται ἀπόκρημνοὶ στεφάναι διακρίνονται ἀπὸ τῶν προπόδων τοῦ Ἀκροκορίνθου μέχρι τοῦ Λεχαίου τρεῖς, ὧν αἱ ἀνώτεραι δύο (B καὶ A) ἔχουσιν ἐν μέρει περιληφθῆ ἐν τῷ χαρτογραφικῷ σχεδιάσματι τῶν Πρακτικῶν τοῦ 1892 (πίναξ Β'), ἡ δὲ κατωτάτη τρίτη (Ξ) κεῖται πλησίον τῆς θαλάσσης παρὰ

τὴν γραμμὴν τοῦ σιδηροδρόμου. Ἐκατέρωθεν τοῦ Ἀκροκορίνθου αἱ βαθμίδες τῆς κορινθιακῆς πεδιάδος διατέμνονται ὑπὸ δύο χειμάρρων σχηματιζόντων ἀποτόμους χαράδρας, ὧν ὁ μὲν πρὸς ἀνατολὰς λεγόμενος τῶν Λεύκων κατέρχεται ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Κορινθίας, ὁ δὲ πρὸς δυσμὰς ἐκ τῶν παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἀκροκορίνθου ὑψωμάτων, πολὺ μικρότερος ὢν τοῦ πρώτου. Ἡ περιοχὴ τῆς ἀρχαίας πόλεως κεῖται μεταξὺ τῶν δύο τούτων χαραδρῶν ὀλίγον τι μόνον προεκτεινομένη δυτικώτερον τῆς δευτέρας, ὡς δεικνύουσι τὰ ἔχνη πύλης τινὸς τὰ παρατηρηθέντα ὑπὸ τοῦ κ. Μαζαράκη καὶ σημειούμενα ἐπὶ τοῦ χάρτου· κατεῖχε δὲ ἅπασαν τὴν ἀνωτάτην βαθμίδα καὶ τὸ μέσον τῆς δευτέρας, ἄδηλον ἔως ποῦ ἐπεκτεινομένη ἐπ' αὐτῆς πρὸς ἀνατολὰς. Ἡ ὑπ' ἐμοῦ ἐν ἔτει 1892 ἐνεργηθεῖσα ἀνασκαφὴ ἐξετελέσθη ἐπὶ τῆς ἀνωτάτης βαθμίδος ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς σημερινῆς διὰ τῆς πύλης τῶν Κεγγρεῶν διερχομένης ὁδοῦ, ἐσημειώθη δ' ἐν τῷ χάρτῃ ἡ θέσις τῆς τάφρου Ζ, ἐν ἣ ἀνεκαλύφθη τὸ ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τοῦ 1892 σελ. 125 ἐξ. περιγραφόμενον ἀξιολογώτατον ἀρχαῖον οἰκοδόμημα. Ἡ δ' ἀνασκαφὴ τῶν Ἀμερικανῶν ἐξετελέσθη κατὰ τὸ πλεῖστον ἐπὶ τῆς δευτέρας βαθμίδος παρ' αὐτὴν τὴν στεφάνην Β ὑποχωροῦσαν ἱκανῶς πρὸς νότον κατὰ τοῦτο τὸ μέρος. Ἡ ὑπ' αὐτῶν εὑρεθεῖσα ἀρχαία ὁδὸς ἄγει ἐκ τῆς δευτέρας βαθμίδος εἰς τὴν ἀνωτάτην, τὰ δὲ ὀνομασθέντα προπύλαια κεῖνται ἐπ' αὐτοῦ τοῦ χείλους τῆς στεφάνης Β. Κάτωθι τῆς στεφάνης Β ἐπ' αὐτοῦ τοῦ καθέτως κατερχομένου πλευροῦ τοῦ βράχου ὑπάρχει ἡ πηγὴ ἢ ἐπονομασθεῖσα Πειρήνη. Ἐνεκα δὲ τῆς ἐκ τῆς δευτέρας βαθμίδος εἰς τὴν ἀνωτάτην ἀναβάσεως ἢ ὑπὸ τῶν Ἀμερικανῶν ἀνακαλυφθεῖσα ὁδὸς εὐθεῖαν διεύθυνσιν ἔχουσα κατεσκευάσθη κατ' ἀνάγκην κλιμακωτή.

Ἐπὶ τῶν χηλέων τῶν στεφανῶν τὰ ὄμβρια ὕδατα καταρρέοντα διὰ μικρῶν καταρρακτῶν ἔχουσιν ἐνιαχοῦ διαρρήξει τὸν βράχον τοῦ κροκαλοπαγοῦς στρώματος, ὥστε ἔνεκα τῆς ἀποκοπῆς ἐξ αὐτοῦ μεγάλων τεμαχίων ἐσχηματίσθησαν κοιλάσματα τινα ὁμοιάζοντα πρὸς κόλπους εἰσχωροῦντας ἐντὸς τοῦ ἐπιπέδου στρώματος τοῦ κροκαλοπαγοῦς βράχου. Ἐκ τῶν κοιλασμάτων τούτων τὰ μεγαλύτερα κεῖνται κατὰ τὸ δυτικὸν ἡμισυ τῶν βαθ-

μίδων, πάντα δὲ ταῦτα ἔχουσι σχηματισθῆ ἕκ τῶν ὑδάτων τῆς βορείας κλιτύος τοῦ Ἀκροκορίνθου συρρεόντων ἐν τινι ἀποτομωτάτῃ χώνῃ κατὰ τὸ μέσον αὐτῆς (1). Καὶ ἐπὶ μὲν τῆς ἀνωτέρας στεφάνης Β ἔχει σχηματισθῆ ὑπὸ τῶν εἰρημένων ὑδάτων ἐν μόνον κοίλασμα, ἧτοι τὸ τῆς ἀνασκαφῆς τῶν Ἀμερικανῶν ἐκτεινόμενον ἀπὸ τῶν λεγομένων προπυλαίων μέχρι σχεδὸν τοῦ μουσείου (2). Ἰσως ὅμως ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα τοιαῦτα κοιλάσματα συγκεχωσμένα καὶ ἀφανῆ. Ἐπὶ δὲ τῆς στεφάνης Α τὰ ὕδατα τῆς βορείας κλιτύος τοῦ Ἀκροκορίνθου ἀλλάσσοντα ἐκάστοτε ῥοὴν ἔχουσι σχηματίζει τέσσαρα τὸ ὅλον μεγάλα κοιλάσματα, ὧν μέγιστα καὶ ἀποκρημνότερα εἶνε τὰ δυτικώτερα δύο, ἧτοι τὸ ἐν τῷ σχεδιάσματι τῶν Πρακτικῶν τοῦ 1892 διὰ τοῦ στοιχείου Γ δεδηλωμένον, ἐν ᾧ νομίζω ὅτι ἔκειτο τὸ στάδιον τῶν Κορινθίων, καὶ τὸ πρὸς δυσμὰς τοῦ μεγάρου τοῦ Κιαμῆλμπέη κείμενον, ἐν ᾧ ὑπάρχει ἡ πηγὴ ἡ λεγομένη λουτρὸν τῆς Ἀφροδίτης (3). Διὰ δὲ τοῦ ἔτι δυτικώτερον παρὰ τὴν λεγομένην Παλαιόπολιν κειμένου μικροτέρου κοιλάσματος, ἐφ' οὗ τὸ ἐκ χώματος Βενετικὸν ὀχύρωμα, διέρχεται ἡ ἐκ τοῦ νεωρίου τῶν Βενετῶν εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἀκροκορίνθου ἄγουσα ὁδός, κατὰ δὲ τὴν ἀρχαιότητα ἰσως διήρχετο ἡ ὑπὸ Παισανίου (II, 3, 6) μνημονευομένη ὁδός εἰς Σικυῶνα (4).

(1) Πιθανῶς διὰ τινος ὑπονόμου διοχετευούσης τὰ ὕδατα ταῦτα ἔξω τῶν τειχῶν ἐξῆλθον ἀπαρατήρητοι οἱ δύο συνομῶται Κορίνθιοι, περὶ ὧν διηγεῖται ὁ Ξενοφῶν ἐν Ἑλλην. IV, 4, 7.

(2) Ὁ ἀρχαῖος ναὸς κεῖται ἐπὶ τοῦ ὕψους τῆς στεφάνης Β, ἧς τὸ ἄκρον φθάνει μέχρι πλησίον τοῦ μουσείου (δηλαδὴ πρὸς δυσμὰς τοῦ μουσείου), ἐνᾧ ἡ διὰ τῶν λεγομένων προπυλαίων διερχομένη ὁδός καὶ τὰ παρ' αὐτὴν κτίρια κείνται ἐντὸς τοῦ κοιλάσματος. Βορειότερον κάτωθι τῆς στεφάνης Β ἐν τῷ παρὰ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου κοίλῳ χώρῳ ὑπέθεσα ὅτι ὑπῆρχε τὸ θέατρον (Πρακτ. 1892 σελ. 116 ὑπόσημ. 3). Αὐτόθι ἐρρίφθησαν ὑπὸ τῶν Ἀμερικανῶν τὰ χῶματα τῆς ἀνασκαφῆς κατακαλύψαντα τὴν εἰρημένην ἐκκλησίαν, ἀντὶ τῆς ὁποίας ἐκτίσθη ἑτέρα ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἐπωνυμίαν ἐπὶ ὑψηλοτέρου ἐδάφους. Ἐν τῷ χάρτῃ σημειοῦται καὶ ἡ νέα ἐκκλησία κειμένη νοτιώτερον τῆς συγκεχωσμένης παλαιᾶς.

(3) Περὶ τῶν δύο τούτων κοιλασμάτων ἴδε τὰ ἐν Πρακτικοῖς 1892 σελ. 114 ἐξ. γεγραμμένα. Ἐρέτος ἀποσυρθέντων τῶν ἐπικαλυπτόντων τὸ μικρὸν ὕψωμα γχωμάτων παρετήρησα ὅτι τοῦτο εἶνε φυσικὸν καὶ ὄχι τεχνητόν, ὡς ὑπέθεσα αὐτόθι σελ. 115.

(4) Ἰδε Πρακτικὰ 1892 σελ. 117 ἐξ., ἐνθα διέλαβον καὶ περὶ τοῦ νεωρίου

Τούτων λοιπόν οὕτως ἐχόντων εὐκόλως βλέπει πᾶς τις ὅτι ἡ ὑπὸ τῶν Ἀμερικανῶν εὐρεθεῖσα ὁδός, ἐὰν μὲν προεκταθῆ κατ' εὐθειαν, ἄγει πολὺ δυτικώτερον τοῦ Λεχίου καὶ ἔξω τοῦ ὑπ' ἐμοῦ εὐρεθέντος σκέλους τῶν μακρῶν τειχῶν, ἐὰν δὲ ὑποτεθῆ ὅτι διηυθύνετο πρὸς τὸ Λέχαιον καμπτομένη, ἀλλ' ὄχι μετὰ ὑπερμέτρου παρεκκλίσεως, διέρχεται διὰ τῶν παρὰ τὸ μέγαρον τοῦ Κικαμῆλ-μπέη ἀποκρήμων μερῶν, δι' ὧν εἶνε ὄλως ἀδύνατον νὰ διέλθῃ ὁδὸς ἄνευ σπουδαίων τεχνικῶν ἔργων, ἐνῶ οὔτε ἴχνη τοιούτων ἔργων φαίνονται οὔτε χρεῖα αὐτῶν ὑπῆρχε, ἀφοῦ ὀλίγον ἀνατολικώτερον ἠδύνατο νὰ κατασκευασθῆ τοιαύτη ὁδὸς ἄνευ δυσκολίας. Καὶ οἰαδήποτε δὲ ἄλλη ὁδὸς ἀγομένη κατ' εὐθειαν πρὸς τὸ Λέχαιον ἐκ τοῦ μέρους, ἐνθα κατὰ τοὺς Ἀμερικανούς ἐκειτο ἡ ἀγορά, διέρχεται πάντοτε διὰ τοῦ προειρημένου ἀποκρήμου μέρους τῆς στεφάνης Α, ὥστε ἀφοῦ κατὰ Παιουσανίαν (II, 3,4) μία τις ὁδὸς ἦγεν ἐκ τῆς ἀγορᾶς κατ' εὐθειαν εἰς τὸ Λέχαιον, εἶνε φανερόν ὅτι ἡ ἀγορὰ δὲν δύναται νὰ ἐκειτο ἐκεῖ. ἐνθα τοποθετοῦσιν αὐτὴν οἱ Ἀμερικανοὶ ἀρχαιολόγοι.

Ἀνατολικώτερον τοῦ ὑπ' ἐμοῦ ὑποτιθεμένου Σταδίου ὑπάρχουσι ἐπὶ τῆς στεφάνης Α ἕτερα δύο κοιλάσματα α καὶ α' μικρότερα μὲν τῶν προειρημένων, ἀλλ' ἱκανῶς μεγάλα καὶ αὐτὰ (1). Πρὸς τὰ δύο δὲ ταῦτα κοιλάσματα ἀντιστοιχοῦσιν ἕτερα δύο β καὶ β' ἐπὶ τῆς στεφάνης Β ἀντικρύζοντα πρὸς τὰ προηγούμενα, εἶνε δὲ φανερόν ὅτι τὰ μὲν β καὶ α ἔχουσι σχηματισθῆ ὑπὸ τῶν ὑδάτων τῶν κατερχομένων ἐκ τῆς ἀνατολικῆς κλιτύος τοῦ Ἀκροκορίνθου, τὰ δὲ β' καὶ α' ὑπὸ ρεύματός τινος κατερχομένου ἐκ τῶν πρὸς ἀνατολὰς αὐτοῦ γηλόφων (2). Ἄπαντα τὰ κοιλάσματα

τῶν Βερετῶν κατ' ἀναφορὰν πρὸς τὸ Λέχαιον καὶ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἀκροκορίνθου. Τώρα μοι φαίνεται ἐξ ἴσου πιθανόν ἢ καὶ πιθανώτερον νὰ ὑποτεθῆ ὅτι ἡ εἰς Σικυῶνα ὁδὸς διήρχετο διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Μαζαράκη παρατηρηθείσης πύλης.

(1) Τρίτον μικρὸν κοίλασμα α'' κείμενον μετὰ τοῦ α καὶ τοῦ ὑποτιθεμένου Σταδίου ἐκλείετο ὑπὸ μεγάλου θολωτοῦ τάφου ἐκτισμένου ἐν αὐτῷ, ὥστε δὲν δύναται νὰ διήρχετο ὁδὸς τις δι' αὐτοῦ (ἴδε Πρακτικὰ 1892 σελ. 114).

(2) Τὰ κοιλάσματα α, α', β, β' καὶ Γ ἐσφαλμένως ἄλλοτε ἐνόμισα τεχνητὰ (Πρακτικὰ 1892 σελ. 114). Δύνανται ὅμως ἀληθῶς νὰ ἔχωσι προσαυξηθῆ κατὰ τι τεχνητῶς. Ἀσφαλῶς ὅμως τεχνητὰ εἶνε τὰ μικρὰ κοιλάσματα τῶν πυλῶν τῶν

ταῦτα εἶνε πολὺ ὀλιγώτερον ἀπόκρημα τῶν τοῦ δυτικωτέρου μέρους τῶν στεφανῶν Β καὶ Α, παρέχουσι δὲ διὰ τὸ εὐεπιθάτον εὐκόλον σχετικῶς ἀνάβασιν πρὸς τὰς στεφάνους, διὸ καὶ ἡ σημερινὴ ἐκ Νέας εἰς Παλαιάν Κόρινθον ἀμαξιτὴ ὁδὸς διέρχεται διὰ τοῦ κοιλάσματος α (1). ἔξω δὲ τῶν κοιλασμάτων ἡ ἀνάβασις θὰ ἦτο πολὺ δυσκολωτέρα. Δύναται λοιπὸν εὐλογώτατα καὶ ἐκ τῶν προτέρων νὰ ὑποτεθῇ ὅτι διὰ τούτων τῶν κοιλασμάτων κειμένων ἀντικρὺ τοῦ Λεχαίου, διήρχοντο αἱ ἐξ αὐτοῦ εἰς τὴν ἀρχαίαν πόλιν ἄγουσαι ὁδοί, ἃς μνημονεύει ὁ Πausanias. Ὑπῆρχον δὲ καὶ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ἀνεκαθεν δύο ὁδοὶ ἐκ τοῦ Λεχαίου πρὸς τὸ μέρος τῆς ἀρχαίας πόλεως ἀντιστοιχοῦσαι πρὸς τὰ κοιλάσματα ταῦτα, ὧν ἡ μία ἐπ' ἐσχάτων κατεσκευάσθη ἀμαξιτῇ. Τὰ ὕδατα, ἅτινα ἀρχικῶς εἶχον σχηματίσει τὰ κοιλάσματα ταῦτα, οὐδαμῶς ἠδύνατο νὰ βλάψουσι τὰς διὰ τῶν κοιλασμάτων διερχομένας ὁδοὺς, ἐπειδὴ ἡ ἀρχαία Κόρινθος εἶχεν ἀπανταχοῦ πλέον ἢ ἐπαρκεῖς ὑπονόμους, δι' ὧν διωχετεύοντο ἅπαντα τὰ ὕδατα τοῦ ὄροπεδίου ὑπογείως (2). Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν προειρημένων ἐνδείξεων, ἐξ ὧν ἠδύνατό τις καὶ ἐκ τῶν προτέρων νὰ εἰκάσῃ ὅτι διὰ τῶν ἀντιστοιχούντων κοιλασμάτων α — β καὶ α' — β' διήρχοντο αἱ δύο ἐπὶ Λεχαίου ὁδοί, ὑπῆρχον ἤδη ἐν ἔτει 1892 καταφανῆ ἢ ἄλλως γνωστὰ ἔχνη δύο ὁδῶν, ἃς ἀνασκάψας εὗρον καὶ πάλιν πολυλαχοῦ κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος.

Ἐκ τῶν δύο τούτων ὁδῶν κάλλιστα σωζομένην καὶ εὐδιάκριτον εὗρον τὴν δυτικωτέραν, ἧς ἀνέσκαψα δύο τμήματα ἐν τῇ θέσει Κρητικῆ, ἧτοι τῷ παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς στεφάνης Α ἐπιπέδῳ τόπῳ, ἅτινα σημειοῦνται ἐν τῷ χάρτῃ διὰ τοῦ γράμματος π. Αὐτόθι ἡ ὁδὸς αὕτη εὐρέθη σχεδὸν εἰπεῖν ὅλως ἀβλαβῆς, περιβαλλομένη ἔνθεν καὶ ἔνθεν ὑπὸ σειρᾶς πωρίνων πλινθιδῶν, ἐν δὲ τῷ μέσῳ

Κεχρεῶν καὶ τοῦ Ἴσμοῦ, διότι αὐτόθι δὲν διέρχονται ὕδατα ἱκανὰ νὰ σχηματίσωσιν αὐτά.

(1) Ὡσαύτως διὰ τοῦ αὐτοῦ κοιλάσματος διήρχετο καὶ ἡ παλαιότερα αὐτοσχεδίως κατεσκευασμένη ἀμαξιτὴ ὁδὸς ἡ σημειουμένη ἐν Πρακτ. 1892 πίν. Β.

(2) Ἐπὶ τοῦ κοιλάσματος α εὐρέθη ἐφέτος κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν μία ὑπόνομος. Σήμερον ὅμως, ὅτε αἱ ὑπόνομοι δὲν λειτουργοῦσι, τὸ κοίλασμα α' ἔχει μεταβληθῆ εἰς μικρὰν χαράδραν, δι' ἧς δὲν διέρχεται ὁδός.

ἐπεστρωμένη διὰ λίαν συμπαγοῦς σκιροστρωσίας (macadam) (1). Τὸ ἐν τῶν τμημάτων τούτων, τὸ πλησιέστερον πρὸς τὴν πόλιν ἀνεσκάφη εἰς μῆκος 20 μέτρων, τὸ δὲ πλάτος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἐκατέρωθεν πωρίνων πλινθίδων ἦτο 5,80 ἕως 6 μέτρων. Κατὰ τὸ μέσον τῆς πρὸς ἀνατολὰς πλευρᾶς αὐτοῦ εὐρέθη εἰσέτι ἰστάμενος ὄρθιος τετράπλευρος λίθος, ὅστις ἐξ ἄπαντος ἦτο τὸ κάτω μέρος στήλης μιλιαρίου. Τὸ δὲ δεύτερον τμήμα ἀπέχον 46 μέτρα ἀπὸ τοῦ πρώτου ἀνεσκάφη εἰς μῆκος 4 μέτρων, τὸ δὲ πλάτος αὐτοῦ ἦτο μέτρων 6,70 ἕως 7. Τὸ πλάτος ἄρα τῆς ὁδοῦ διέφερεν ἑκασταχοῦ, ἀλλ' ἴσως ἡ διαφορὰ προῆλθεν ἢ ἐπιηυξήθη ἕνεκα τῆς κατὰ τὴν πίεσιν τῆς σκιροστρωσίας ἐξωθήσεως τῶν παραπλευρίων πλινθίδων. Πλὴν τῶν δύο τούτων ὑπ' ἐμοῦ ἀνασκαφέντων τμημάτων ὑπάρχουσι καὶ περαιτέρω πρὸς βορρᾶν φανεραὶ πλείσται πώριναί πλινθίδες ἐκατέρωθεν τῆς σημερινῆς ὁδοῦ, ὡς σημειοῦνται ἐν τῷ χάρτη, πολλοὶ δὲ τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν αὐτόθι ἀμπέλων ἐβεβαίουν ὅτι ἡ αὐτὴ σκιροστρωσία ὑπάρχει καθ' ἅπαν τὸν μῆκος τῆς ὁδοῦ. Πλησίον δὲ τῆς θαλάσσης ὑπάρχει ἐπὶ τῆς στεφάνης ξ κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν μακρὰ ἐντομὴ ἐν τῷ βράχῳ ἔχουσα τὸ πλάτος τῆς ὁδοῦ, ἣτις ἀναμφιβόλως εἶνε συνέχεια τῆς ὁδοῦ ταύτης καὶ κατεσκευάσθη τεχνητῶς χάριν ἠπιωτέρας καταβάσεως. Αὐτόθι κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς ἐντομῆς ταύτης ὑπάρχει ἀρχαῖος θολωτὸς τάφος ῥωμαϊκῶν χρόνων μετὰ μικρῶν κογχῶν ἐν τοῖς τοίχοις πρὸς ἐνθεσίαν τεφροδόχων καλπῶν, ἕτεροι δὲ τάφοι ἔχουσιν εὐρεθῆ πολλοὶ καὶ ἀλλαχοῦ κατ' ἀμφοτέρας τὰς πλευρὰς τῆς ὁδοῦ. Ἴσως δὲ καὶ τι ἰκανῶς μέγα ἐρείπιον κτιρίου κατεσκευασμένου διὰ μικρῶν λίθων καὶ ἀμμοκονίας, κείμενον κατὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς ὁδοῦ ἐν τῇ θέσει τῇ λεγομένῃ Κρητικὰ εἶνε καὶ αὐτὸ μέγα τι νεκρικὸν μνημεῖον (2). Ἄνωθεν τῆς στεφάνης Α δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀναζητήσω τὴν ὁδὸν ταύτην, εἰμὴ μόνον παρ' αὐτὸ τὸ χεῖλος τοῦ βράχου καὶ τοῦτο μόνον διὰ μικρᾶς τινοσ σκαφῆς. Αὐτόθι εὗρον τμήμα σκιροστρωσίας ἔχον πε

(1) Πρὸβλ. Πινδάρου Πυθ. V 92 ἰππόκροτον σκιρωτὰν ὁδὸν· ἴδε καὶ Böckh, Staatshaush. I σελ. 257.

(2) Περὶ τούτων πρὸβλ. καὶ τὰ ἐν Πρακτικοῖς 112 ἐξ. γεγραμμένα.

ρίπου τὸ αὐτὸ πλάτος πρὸς τὴν ὁδὸν, ἐπικαθήμενον δὲ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ βράχου. Παραπλεύριαι πλινθίδες δὲν εὐρέθησαν, εἴτε διότι ἐξ ἀρχῆς δὲν ὑπῆρχον, εἴτε διότι ἐσυλήθησαν ἐν παλαιότεροις χρόνοις. Καίτοι δὲ ἡ σκιροστρωσία αὕτη δὲν ἀνεσκάφη εἰμὴ εἰς ὀλίγον μόνον μῆκος, ὅμως ἦτο φανερὸν ὅτι δὲν εἶχε τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν πρὸς τὰ κάτωθι τῆς στεφάνης τμήματα τῆς ὁδοῦ, ἀλλ' ἐστρέφετο πρὸς ἀνατολάς, ὅπερ δηλοῖ ὅτι ἡ ὁδὸς κατὰ τὴν ἀνάβασιν τῆς στεφάνης ἐκάμπτετο ἀνερχομένη διὰ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ κοιλάσματος α, ἐνῶ ἡ σημερινὴ ὁδὸς ἀνέρχεται διὰ τῆς ἀνατολικῆς.

Τῆς δ' ἀνατολικῆς ὁδοῦ τὰ ἔχνη ἐδυσκολεύθησαν νὰ εὔρω, ἐπειδὴ δὲν ἠδυναίμην νὰ σκάψω ἐπὶ τῆς σημερινῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ, ἥτις συντηρεῖται ὑπὸ ἐργολάβου δυναμένου νὰ ἔχη ὑπερβολικὰς ἀξιώσεις ἀποζημιώσεως καὶ ἀποδημοῦντος κατὰ τύχην τότε. Ἐγένωσκον ὅμως τὴν ὑπαρξιν καὶ τῆς ὁδοῦ ταύτης ἐν ἔτει 1892 ἐκ τῶν πολυαρίθμων τάφων, οὓς εἶδον ἀνεσκαμμένους ὑπὸ τυμβωρύχων ἐκατέρωθεν αὐτῆς καὶ ἐξ ὧν εἶχον μάθει. Κατὰ τὴν ἐφετεινὴν ἀνασκαφὴν ἀναζητήσας αὐτὴν κατὰ τὴν θέσιν Κρητικὰ παραπλεύρως τῆς σημερινῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ ἀπὸ τῆς καμπῆς τῆς ὁδοῦ ταύτης μέχρι τῆς διασταυρώσεως αὐτῆς μετὰ ἄλλης ὁδοῦ ἀκατασκευάστου ἐνούσης αὐτὴν μετὰ τῆς προηγουμένης ἀνώρυξα ἰκανὰς τάφρους, ἀλλ' οὐδὲν ἀνεῦρον, εἴτε διότι τὰ ἔχνη αὐτῆς ἔχουσι ἀφανισθῆ, εἴτε διότι συμπίπτει ἀκριβῶς πρὸς τὴν σημερινήν, ὅπερ φαίνεται πιθανώτερον. Ἐπειτα ὅμως ὀδηγηθεὶς ὑπὸ παλαιοῦ τινος τυμβωρύχου ἀνεῦρον τμήματι τῆς ἀρχαίας ὁδοῦ μὴ συμπίπτον μετὰ τῆς σημερινῆς, κείται δὲ τὸ τμήμα τοῦτο κατὰ τὴν διασταύρωσιν αὐτῆς μετὰ τῆς ἀκατασκευάστου ὁδοῦ τῆς ἀγούσης ἐκ τοῦ μέρους τοῦ Καραβοστασίου πρὸς τὸ χωρίον Ἐξαμίλιον ἀντικρὺ τῆς ἀγροτικῆς οἰκίας Θεοδώρου. Αὐτόθι κατὰ τὴν πρὸς δυσμὰς πλευρὰν τῆς σημερινῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ καὶ 25 μέτρα πρὸς νότον τῆς διασταυρώσεως τῆς ὁδοῦ τοῦ Ἐξαμιλίου σκάψας ἀνεῦρον στρῶμα σκιροστρώσεως σημειούμενον ἐν τῷ χάρτι διὰ τοῦ ρ, ὅμοιον δὲ πρὸς τὸ τῆς ἐτέρας ἀρχαίας ὁδοῦ· παραπλευρίας ὅμως πλινθίδας δὲν εὔρον, διότι τὸ μὲν ἀνατολικὸν πλευρὸν τῆς σκιροστρωσίας

ταύτης κείται ὑπὸ τὴν σημερινὴν ἀμαξιτὴν ὁδόν, τὸ δὲ δυτικὸν ἐντὸς σταφιδαμπέλου τινός, ἐν ἧ δὲν ἡδυνάμην νὰ σκάψω. Τὸ δ' ὑπ' ἐμοῦ ἀποκαλυφθὲν πλάτος τῆς σκιροστρωσίας ταύτης ἦτο 4 μέτρων (1). Μεταξὺ τοῦ ἀνασκαφέντος τούτου τμήματος καὶ τῆς ὁδοῦ Ἐξαμιλίου ἔχουσιν ἀνασκαφῆ πολλοὶ ἀρχαῖοι τάφοι, οἵτινες ἅπαντες ἔκειντο ὑποκάτω τῆς αὐτῆς σκιροστρωσίας, ὡς μοι εἶπεν ὁ ἀνασκάψας αὐτοὺς τυμβωρύχος, ὥστε εἶνε φανερόν ὅτι ἐν παλαιότεροις χρόνοις ἡ ἀρχαία αὕτη ὁδὸς ἢ δὲν ὑπῆρχεν ἢ δὲν διήρχετο διὰ τῆς αὐτῆς θέσεως, ὅπερ καὶ πιθανώτερον. Ἐπινοτιώτερον φαίνονται πολλαχοῦ κατὰ τὸ δυτικὸν πλευρὸν τῆς σημερινῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ παραπλεύρῃαι πώριναι πλινθίδες τῆς ἀρχαίας, ἃς ἐνιαχοῦ ἀπεκάλυψα εἰς ἱκανὸν μῆκος διὰ μικρᾶς ἀνασκαφύσεως. Οὕτω ἀπεκαλύφθη ἐν τμήμα μήκους 4 μέτρων κείμενον εἰς ἀπόστασιν 175 μ. ἀπὸ τῆς διασταυρώσεως τῆς ὁδοῦ τοῦ Ἐξαμιλίου. Ἐτερον τμήμα ἀποκαλυφθὲν ἐπίσης εἰς μῆκος 4 μ. κείται εἰς ἀπόστασιν 186 μ. πρὸς νότον τῆς στήλης τοῦ 1 χιλιομέτρου τῆς σημερινῆς ὁδοῦ, τοῦτο δὲ τὸ τμήμα ἔχει καὶ ἓνα ἔτι λίθον ἔξωθεν τῶν παραπλευρίων πλινθιδῶν ὡς ἀντηρίδα. Πλὴν τούτων δὲ φαίνονται καὶ ἀλλαχοῦ

(1) Σκάψας 40 μ. νοτιώτερον κατὰ τὴν αὐτὴν πλευρὰν τῆς σημερινῆς ὁδοῦ εὔρον ὑπόγειόν τι θολωτὸν οἰκοδόμημα μικρόν, ὅπερ πιθανῶς εἶνε τάφος. Αὐτόθι φαίνεται ὅτι ἡ ἀρχαία ὁδὸς συμπίπτει πρὸς τὴν σημερινὴν, ὃ δὲ τάφος ἔκειτο κατὰ τὸ δυτικὸν πλευρὸν αὐτῆς. Αὐτόθι που ἤκουσα ὅτι εἶνε γνωστὴ εἰς τινὰς τῶν ἐπιχωρίων καὶ ἐγκαρσία τις ἀρχαία ὁδὸς ἐνοῦσα τὰς δύο ἐπὶ Λεχαίου ὁδοὺς, ἐπομένως ἄγουσα ἐκ τοῦ πρὸς ἀνατολὰς τῶν μακρῶν τειχῶν μέρους εἰς τὸ πρὸς δυσμὰς. Τοιαύτης ὁδοῦ τὴν ὑπρῆξιν μετὰ πυλῶν ἐν ἑκατέρῳ τῶν μακρῶν τειχῶν μαρτυροῦσι καὶ τὰ ὑπὸ Ξενοφῶντος ἱστορούμενα ἐν Ἑλλην. IV. 4, 8 ἐξ. (κατὰ τὰς πύλας ταύτας ἐνθα περ τὸ τροπαιοῖον ἐστηκεν). Δυστυχῶς δὲν ἡδυνήθην νὰ μάθω ἀκριβέστερον τὴν θέσιν τῆς ὁδοῦ ταύτης οὐδὲ νὰ ἀναζητήσω αὐτήν. Λέγεται δὲ ὅτι εὐρέθησαν παρὰ τὴν ὁδὸν ταύτην πολλοὶ καὶ πλούσιοι εἰς κτερίσματα τάφοι. Σημειωτέον προσέτι ὅτι, καθ' ἃ ἤκουσα, ὑπάρχει γνωστὴ σκιροστρωσία καὶ ἄλλης παλαιᾶς ὁδοῦ παραλλήλου πρὸς τὸ ὑπ' ἐμοῦ εὐρεθὲν δυτικὸν μακρὸν τείχος καὶ κειμένης 200 περίπου μέτρα δυτικώτερον αὐτοῦ. Αὕτη καὶ ἂν ὑποτεθῆ συνέχεια τῆς ὑπὸ τῶν Ἀμερικανῶν ἀνακαλυφθείσης, (ὅπερ ὄχι ἀδύνατον, ἀλλ' οὐδὲ πολὺ πιθανόν), δὲν θὰ ἦγεν εἰς Λέχαιον, ἀλλ' εἰς τοὺς ἀγρούς ἢ εἰς προάστειόν τι, δύναται δὲ νὰ εἶνε καὶ μεσαιωνικὴ κατεσκευασμένη μετὰ τὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ λιμένος τοῦ Λεχίου. Οὐδὲ ταύτην ἡδυνήθην νὰ ἐξερευνήσω διὰ σκαφῆς.

κατὰ τὴν αὐτὴν πλευρὰν ἄλλαι τινὲς πλινθίδες βορειότερον καὶ νοτιώτερον τῆς προειρημένης στήλης τοῦ 1 χιλιομέτρου καὶ δὴ ὄχι μόνον κατὰ μίαν, ἀλλὰ καὶ πλείονες ὁμοῦ συνηνωμένα κατὰ σειρὰν. Νοτιώτερον τῆς ὁδοῦ Ἐξαμιλίου οὐδὲν ἴχνος τῆς ἀρχαίας ὁδοῦ φαίνεται, ὀλίγαι δὲ τινες μικραὶ ἀνασκαλεύσεις, ἃς ἐξετέλεσα, ἀπέβησαν μάταιαι. Ἐπὶ δὲ τῆς στεφάνης εὐδὲν ὑπάρχει, ἢ τοῦλάχιστον δὲν φαίνεται κατὰ τὴν ὁδὸν ταύτην οὐδεμία ἐντομὴ ἐν τῷ βράχῳ, οἷα ὑπάρχει ἐν τῇ ἐτέρᾳ ὁδῷ, τὸ ὕψος ὅμως τῆς στεφάνης αὐτόθι δὲν εἶνε πολὺ μέγα, ὅθεν καὶ ἡ σημερινὴ ὁδὸς ἀνέρχεται ἄνευ ἐντομῆς, ἴσως δὲ πρέπει νὰ ὑποτεθῆ καὶ περὶ τῆς ἀρχαίας ὁδοῦ τὸ αὐτό. Τὴν ὁδὸν ταύτην ἀνεζήτησα διὰ σκαρῆς προσέτι ἐν τῷ τόπῳ τῷ μεταξὺ τῆς στεφάνης Α καὶ τῆς στεφάνης Β, ἀνεῦρον δ' αὐτόθι σκιροστρωσίαν εἰς τέσσαρας τάφρους, ἐν αἷς τὰ ἀποκαλυφθέντα τμήματα αὐτῆς κεῖνται τὰ μὲν τρία κατὰ τὴν εὐθειαν πρὸς νότον προέκτασιν τῆς σημερινῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ, ἐν δέ, ἥτοι τὸ βορειότερον τῶν ἄλλων ρ' πέντε μέτρα ἀνατολικώτερον ἐκείνων, παραλλήλως δὲ πρὸς αὐτά. Ἐπὶ τοῦ βορειοτέρου τούτου τμήματος ὑπάρχει καὶ μεταγενέστερόν τι κτίριον ἐκ πωρίνων πλινθίδων ἀδήλου προορισμοῦ. Παραπλεύριοι πλινθίδες δὲν εὐρέθησαν ἐν οὐδενὶ τῶν τμημάτων τούτων, εἴτε ἐξ ὑπαρχῆς μὴ ὑπάρχουσαι εἴτε συληθεῖσαι. Τὸ πλάτος πάντων τῶν τμημάτων τούτων τῆς σκιροστρωσίας εἶνε 5 μέτρων, τὸ δὲ μῆκος τῶν μὲν τριῶν πρώτων τμημάτων ἐν συνεχείᾳ λαμβανομένων 51 μ., ἀπάντων δ' ὁμοῦ μετὰ τοῦ ρ' 83 μ. Καθ' ἑαυτὸ δὲ τὸ τμήμα ρ' ἀπεκαλύφθη εἰς μῆκος 7 μέτρων. Μὴ δυνάμενος νὰ ἐπεκτείνω πολὺ τὴν ἀνασκαφὴν δὲν ἐξηκρίθωσα ἂν τὸ τμήμα ρ' εἶνε συνέχεια τῶν ἄλλων τριῶν, ἐνδέχεται δὲ νὰ εἶνε καὶ στρώσις οἰκοδομήματός τινος μεταγενέστερου χάριν τοῦ ὁποίου κατεστράφη ἡ ὁδὸς αὐτόθι. Ἐὰν ὅμως ὑποτεθῆ ὅτι τὸ ρ' εἶνε συνέχεια τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, ἡ ὁδὸς πρέπει νὰ ὑποτεθῆ καμπτομένη κατὰ τι ἕνεκα τῆς διὰ τοῦ κοιλάσματος ἀναβάσεως.

Ἀμφότεραι λοιπὸν αἱ ὁδοὶ αὗται ἀνευρέθησαν πολλαχοῦ καὶ εἰς μέγα μῆκος κατὰ τὴν αὐτὴν πάντοτε διεύθυνσιν ἐκ νότου πρὸς βορρᾶν, ὥστε περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν δὲν ἐπιτρέπεται

ἀμφιβολία. Ἐπειδὴ δὲ ἀμφότεραι ἄγουσιν εἰς Λέχαιον, καὶ μάλιστα ἡ ἀνατολικωτέρα εἰς αὐτὸ τὸ κεντρικώτατον μέρος τοῦ ὄρυκτοῦ λιμένος, ὁ δὲ Πausανίας μαρτυρεῖ ῥητῶς ὅτι μία τῶν ἐκ τῆς ἀγορᾶς εἰς Λέχαιον ἀγουσῶν ὁδῶν ἦτο εὐθεῖα, νομίζω ὅτι αὐταὶ πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ὡς τοπογραφικαὶ ἀφετηρίαὶ πασῶν τῶν ἄλλων ἀσφαλέστεραι, ὥστε νὰ δεχθῶμεν ὅτι αὐταὶ εἶνε αἱ ὑπὸ τοῦ Πausανίου μνημονευόμεναι ὁδοὶ ἐπὶ Λεχαιίου καὶ ὅτι ἡ ἀγορὰ ἔκειτο κατὰ τὴν εὐθεῖαν προέκτασιν τῆς μιᾶς ἐξ αὐτῶν. Προεκτεινόμεναι ὁμως ἀμφότεραι κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὴν πόλιν ἄγουσι 500 καὶ 700 μέτρα ἀνατολικώτερον τῆς θέσεως, ἔνθα οἱ Ἀμερικανοὶ ἀρχαιολόγοι νομίζουσιν ὅτι εὗρον τὴν ἀγορᾶν. Βεβαίως δὲ οὐσῆς τῆς θέσεως τῶν δύο ὁδῶν τούτων δὲν ἐπιτρέπεται κατ' οὐδέναν τρόπον καὶ ἐξ οὐδενὸς ἄλλου τεκμηρίου νὰ τοποθετηθῆται ἡ ἀγορὰ ἀλλαχοῦ καὶ ὅχι ὅπου ἄγουσιν αἱ ὁδοὶ αὐταὶ.

Ἐκ τῶν δύο ὁδῶν τούτων ἡ κατὰ Πausανίαν εὐθεῖα εἶνε ἐξ ἄπαντος ἡ ἀνατολικωτέρα, ἡ ἄγουσα εἰς αὐτὸ τὸ κεντρικώτατον μέρος τοῦ ὄρυκτοῦ λιμένος, διότι καὶ ἂν ὑποθεθῆ καμπτομένη κατὰ τὰς διὰ τῶν κοιλασμάτων β' καὶ α' καταβάσεις, πάντοτε ὁ ἰστάμενος ἐπὶ τοῦ ὕψους τῆς στεφάνης Β βλέπει τὸ Λέχαιον κατ' εὐθεῖαν πρὸς βορρᾶν. Δυνατὸν ὁμως εἶνε ἕνεκα τῆς μετρίας κλίσεως τοῦ ἐδάφους κατὰ τοῦτο τὸ μέρος νὰ κατήρχετο ἡ ὁδὸς διὰ κεκλιμένης ἐπιχώσεως ἄνευ καμπῆς ἢ καὶ διὰ βαθμίδων. Ἡ πρώτη λοιπὸν τῶν ὑπὸ Πausανίου μνημονευομένων ὁδῶν εἶνε ἡ δυτικωτέρα, ἣτις μετὰ τὴν στεφάνην Ξ δὲν ἠδύνατο νὰ φθάσῃ εἰς τὸ κεντρικὸν μέρος τοῦ λιμένος εἰμὴ καμπτομένη πρὸς ἀνατολάς. Ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ταύτης ὑπῆρχον τὰ προπύλαια τῆς ἀγορᾶς, ταῦτα πρέπει νὰ ὑποθεθῶσιν ὑπάρχοντα ἀνωτέρω τοῦ κοιλάσματος θ, ἢ δὲ Πειρήνη πρὸς δεξιὰν τῶ δι' αὐτῶν εἰσερχομένῳ. Ἡ εὐρεθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἀμερικανῶν κρήνη κεῖται ἀληθῶς πρὸς δυσμὰς τοῦ κοιλάσματος θ, καὶ ἐπειδὴ ἡ φράσις «ὀλίγον ἀπωτέρω τῶν προπυλαίων» τοῦ Πausανίου δὲν δηλοῖ ἀκριβῶς ὠριζμένην ἀπόστασιν, ἡ Πειρήνη δύναται νὰ ὑποθεθῆ κειμένη ὅπου οἱ Ἀμερικανοὶ δέχονται αὐτήν. Πιθανώτερον ὁμως μοὶ φαίνεται ὅτι ἔκειτο πλησιέστερον πρὸς τὸ κοιλάσμα θ, ὑπάρχει δ' αὐτόθι ἀληθῶς ἄφθονον πηγαῖον ὕδωρ, ἐξ οὗ τρέφονται δύο τουρκικῆς κατασκευῆς κρήναι λεγόμεναι τοῦ

Μουράτ-άγᾱ καὶ τοῦ Τεκέ, σημειωθείσαι καὶ ἐν τῷ χάρτῃ (1), βορειότερον δὲ τῶν κρηνῶν τούτων ὑπάρχουσιν οἱ μεγαλύτεροι καὶ δαψιλέστερον ποτιζόμενοι κῆποι τῆς Παλαιᾶς Κορίνθου. Τοῦτου ἕνεκα ἐξέφρασα ἐν Πρακτ. 1892 σελ. 115 ὑποσημ. 6 τὴν εἰκασίαν ὅτι ἂν τις ἤθελεν ἀκολουθήσει δι' ἀνασκαφῆς τοὺς ὑδροφόρους ὄχετοὺς τῶν εἰρημένων τουρκικῶν κρηνῶν μέχρι τῆς στεφάνης Β, θὰ ἀνεύρισκε τὰ σπηλαιοειδῆ οἰκήματα τῆς ἀρχαίας Πειρήνης, καὶ σήμερον δὲ νομίζω ὅτι ἡ εἰκασία αὕτη δὲν ἔχει εἰσέτι ἀποδειχθῆ ἰσφαλμένη. Διὸ ἐσημείωσα καὶ πάλιν ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν θέσιν τῆς Πειρήνης αὐτόθι.

Πλὴν τῶν δύο ὁδῶν ἐπὶ Λεχαίου ἐσημείωσα ἐν Πρακτικοῖς 1892 σελ. 116 καὶ πιθανά τινα ἴχνη τῶν μακρῶν τειχῶν, ἅτινα ἠθέλησα ἐφέτος νὰ βεβαιώσω δι' ἀνασκαφῆς. Ἐκ τούτων εὐκολωτέρα ἐφαίνετο ἡ ἐξερεύνησις τοῦ δυτικοῦ, οὐ τὴν διεύθυνσιν δεικνύει ἡ σημερινὴ ὁδὸς ἢ κατερχομένη τὴν ἀπόκρημον κλιτὸν τῆς στεφάνης Α παρὰ τὸ μέγαρον τοῦ Κιαμῆλ-μπέη καὶ ἔπειτα κατ' εὐθείαν πρὸς τὴν θάλασσαν ἄγουσα διὰ μέσου τῶν ἀμπελώνων. Ἰχνη δυνάμενα νὰ ἀνήκωσιν εἰς τὸ μακρὸν τεῖχος ἐφαίνοντο ἢ ἐμαρτυροῦντο καθ' ἅπαν τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ ταύτης, ἐκ τούτων δὲ τὰ φανερώτερα ἐσημειώθησαν ἐν τῷ χάρτῃ, προσέτι δὲ τρία μικρὰ κτίσματα εὐρισκόμενα ὀλίγα μέτρα δυτικώτερον αὐτῆς ἐν τῇ σταφιδαμπέλῳ τοῦ Διονυσίου Νοταρᾶ ἐφαίνοντο ὡς πύργοι. Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἀνεκαλύφθη νοτιώτερον τῶν ἀμπέλων Νοταρᾶ καὶ Ἀνδρεαδάκη ἐν τῇ ἀμπέλῳ Σταυροπούλου καλῶς διατηρούμενον παχὺ κτίριον ἅπαν συμπαγῶς διὰ μεγάλων πωρίνων πλινθίδων ὠκοδομημένον, σημειούμενον δ' ἐν τῷ χάρτῃ διὰ τοῦ τ2. Τὸ κτίσμα τοῦτο μοὶ φαίνεται ὅτι εἶνε πύργος, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν ἠδυνάμην νὰ ἀνασκάψω αὐτό, ἐπειδὴ ἡ ἰδιοκτῆτριᾶ τῆς ἀμπέλου ἀπεδήμει καὶ

(1) Τὸ ὕδωρ τῶν κρηνῶν τούτων εἶνε ἕτερον τοῦ ἐκ τῆς ὑπὸ τῶν Ἀμερικανῶν ἀνακαλυφθείσης κρήνης βέοντος, ὡς ἐφάνη ἐφέτος κατὰ τὴν ἐνσκήψασαν ἐν Κορίνθῳ τῇ 15 Αὐγούστου σφοδροτάτην καταιγίδα, ἐξ ἧς ἅπανα ἡ ἀνασκαφὴ τῶν Ἀμερικανῶν ἐπληρώθη ἰλύος λίαν ἀκαθάρτου. Τότε αἱ μὲν παρὰ τὴν πλατεῖαν τοῦ νῦν χωρίου καὶ πλησίον τῆς Ἀμερικανικῆς ἀνασκαφῆς κείμεναι κρήναι ἐμολύνθησαν πᾶσαι, αἱ δὲ προειρημέναι τουρκικαὶ πηγαὶ ἔμειναν ἀμόλυντοι, ἐξ οὗ ἔγινε φανερόν ὅτι τὸ ὕδωρ αὐτῶν δὲν προέρχεται ἐκ τῆς ὑπὸ τῶν Ἀμερικανῶν ἀνακαλυφθείσης πηγῆς.

άνεμένετο νὰ ἐπανεῖλη καὶ νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἐν αὐτῇ ἀνασκαφὴν, ἀλλὰ παρὰ προσδοκίαν δὲν ἐπανῆλθε μέχρι τέλους τῆς ἀνασκαφῆς. Φαίνεται ἡ νοτιοδυτικὴ αὐτοῦ γωνία, ἐξ ἧς ἔχουσιν ἀρτίως ἀφαιρεθῆ δύο πλινθίδες, τὸ ὅλον δὲ φανερόν μέρος αὐτοῦ ἔχει μῆκος ἐξ ἀνατολῶν μὲν πρὸς δυσμὰς 5 μέτρα, ἐκ νότου δὲ πρὸς βορρᾶν 3. Ἐκ τῶν μερῶν, ἅτινα ἀνέσκαψα, ἐφάνη ὅτι τὸ μακρὸν τοῦτο τεῖχος δὲν διατηρεῖται καθ' ἅπαν τὸ μῆκος αὐτοῦ, ἀλλὰ πολλαχοῦ μὲν καὶ ἰδίως παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς στεφάνης Α ἔχει ἀφανισθῆ τελείως (1), ἀλλαχοῦ δὲ κατέχουσι τὴν θέσιν αὐτοῦ μεταγενέστερα κτίρια ἐκτισμένα διὰ πωρίνων πλινθίδων ἐξ αὐτοῦ βεβαίως εἰλημμενων, καὶ μόνον ὀλίγα τινὰ ἀσφαλῆ μέρη αὐτοῦ διεσώθησαν μέχρι τοῦδε, βεβλαμμένα καὶ αὐτὰ ἡ φέροντα μεταγενεστέρας προσθήκας. Ἐκ τῶν ἐν τῇ σταφιδάμπελῳ Νοταρᾶ ἄλλοτε παρατηρηθέντων κτισμάτων τὸ ἐν κατέστη ἀφανὲς κατασκευασθέντων ἐπ' αὐτοῦ ἀλώνιων πρὸς ἀποξήρανσιν τῆς σταφίδος, τὸ δ' ἕτερον κείμενον παρὰ τὸν νότιον τοῖχον τοῦ ἐκκλησιδίου τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἀπεδείχθη ὅτι ἦτο λείψανον ἄλλου παλαιότερου ἐκκλησιδίου ἐκτισμένου δι' ἀρχαίου ὕλικου ἤκουσα ὅμως ὅτι εἶνε γνωστὸν παραπλευρῶς καὶ βαθύτερον κείμενον ἄλλο κτίσμα, ὅπερ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀνασκάψω (2). Τὸ δὲ τρίτον τ1 κείμενον παρὰ τὸ ἄκρον τῶν ἀλώνιων Νοταρᾶ εἰς ἀπόστασιν 13 μέτρων ἀπὸ τῆς ἀνατολικώτερον διερχομένης ὁδοῦ, ἀπεδείχθη ὅτι πράγματι εἶνε λείψανον τοῦ ἀρχαίου μακροῦ τείχους, ἀλλὰ ἔχει προεκταθῆ πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς δυσμὰς διὰ μεταγενεστέρων προσαυξήσεων, ἔνεκα τῶν ὁποίων ἐφαίνετο ὡς πύργος, ἐνῶ πράγματι δὲν εἶνε πύργος, ἀλλὰ μέρος μεταξὺ πύργων κείμενον. Τὸ πάχος αὐτοῦ εἶνε 2,40 μ. Δυστυχῶς δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξερευνηθῶ αὐτὸ εἰμὴ εἰς ἐλάχιστον μῆκος, ἐπειδὴ τὰ ἀλώνια ἦσαν πλήρη σταφίδος, ἣν ἔβλαπτεν ἡ κόνις τῆς ἀνασκαφῆς. Νοτιώτερον δὲ ἐν τῷ τ3 εὐρέθη μία σειρὰ πωρίνων πλινθίδων ἀποκαλυφθεῖσα εἰς μῆκος 4 ἀκο-

(1) Μετανοῶ ὅτι δὲν ἔσκαψα αὐτόθι ἀνατολικῶς τῆς ὁδοῦ, ὑποπέτω δὲ ὅτι ἐπλανήθη ὡς πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ τείχους καὶ ἴσως τούτου ἔνεκα δὲν ἀνεῦρον αὐτό. Ἄλλ' ὅπως ὅποτε ἱκαναὶ τάφροι ἀνορυχθεῖσαι δυτικῶς τῆς ὁδοῦ οὐδὲν ἔδειξαν.

(2) Καὶ ἀντικρὺ ἐν τῇ πρὸς ἀνατολὰς τῆς ὁδοῦ ἀμπέλῳ φαίνεται τοίχος τις ἐκ πλινθίδων ἱκανῶς μακρὸς, ὅστις εἶνε ἄξιος ἐξετάσεως.

λουθοῦσα ἀκριβῶς τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν πρὸς τὰ ἄλλα γνωστὰ μέρη τοῦ τείχους, οὔσα δὲ πιθανῶς καὶ αὐτὴ λείψανον τοῦ τείχους ὑπολειφθὲν μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἄλλων πλινθίδων. Ἀπέχει δὲ τὸ τ2 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ 2,50 μ.. Ὀλίγον τι νοτιώτερον εὐρέθη τετράπλευρον κτίριον μεταγενέστερον ἐκ παρίνων πλινθίδων ἠχοδομημένον, ἔχον μῆκος ἐκ νότου πρὸς βορρᾶν 8,20 μ., ἐξ ἀνατολῶν δὲ πρὸς δυσμᾶς 9,10, ὅπερ σημειοῦται διὰ τοῦ τ4. Ἐτι νοτιώτερον κατὰ τὸ τ5 εὐρέθη τὸ κάλλιστον τῶν ἄλλων μερῶν τοῦ τείχους ἀποκαλυφθὲν τμήμα αὐτοῦ, σωζόμενον εἰς μῆκος πλεόν τῶν 8 μέτρων. Τὸ μέρος τοῦτο εἶνε πύργος συμπαγῶς ἠχοδομημένος καὶ μέρος τοῦ παρ' αὐτὸν τείχους. Τὸ πάχος μόνου τοῦ τείχους εἶνε 2,60, μετὰ τοῦ πύργου δὲ ὁμοῦ 7,30, τὸ δὲ πλάτος τοῦ πύργου 6,10. Σώζονται μόνον οἱ κατώτατοι τῶν λίθων καὶ ὀλίγοι μόνον τῶν ἀνωτέρων δόμων. Ἡ ἐργασία εἶνε καλλιόστη, οἷα ἢ τῶν μετὰ τὰ Μηδικὰ χρόνων, ἢ δ' ἐσωτερικῆ πλευρᾶ τοῦ τείχους ἔχει καὶ ἀρχιτεκτονικὴν διακόσμησιν διὰ σπείρας, οἷον ἔχουσιν καὶ οἱ τοῖχοι τοῦ σηκοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Θησείου. Ἄλλη δὲ σειρά πλινθίδων λείψανον ἴσως οὔσα καὶ αὐτὴ τοῦ τείχους εὐρέθη 15,50 μ. βορειότερον, ἀλλὰ δὲν ἀνέσκαψα αὐτὴν εἰμὴ εἰς μικρὸν μόνον μῆκος. Ὡσαύτως καὶ νοτιώτερον ἐν τῷ τ6 εὐρέθη μία σειρά πλινθίδων, ὡς ἐν τῷ τ3, ἀκολουθοῦσα τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν.

Ἐκ τοῦ μακροῦ λοιπὸν τείχους τούτου δὲν σώζονται εἰμὴ μικρὰ καὶ ἀπεσπασμένα ἀπ' ἀλλήλων λείψανα, διότι τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ὑλικοῦ αὐτοῦ ἔχει ἀφαιρεθῆ, ἵνα χρησιμεύσῃ εἰς ἄλλα κτίρια ἀλλαχοῦ που ἠχοδομημένα, ἢ εἰς κατασκευὴν μικρῶν κτιρίων ἐπὶ τῆς αὐτῆς θέσεως. Ἄλλ' ὅμως οὐχ ἤττον τὰ ὑπολειπόμενα βέβαια μέρη αὐτοῦ (τ1, τ2, τ5, ἴσως δὲ καὶ τ3 καὶ τ6) τὰ διὰ τῆς ἀνασκαφῆς ἀποκαλυφθέντα, ἀρκοῦσι νὰ βεβαιώσωσι τὴν θέσιν αὐτοῦ, καὶ τὸ πλῆθος δὲ τῶν ἀρχαίων πλινθίδων τῶν φαινομένων καθ' ἅπαν τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ εἶνε καὶ αὐτὸ ὄχι εὐκαταφρόνητον σημεῖον τῆς ὑπάρξεως τοῦ τείχους αὐτόθι, καὶ ἂν ἔτι ὑποτεθῆ ὅτι πᾶσαι ἀνήκουσιν εἰς μεταγενέστερα κτίσματα, ὅπερ ὁμως ἄδηλον. Τὸ δὲ ὑλικὸν τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, τῶν τε μακρῶν καὶ τῶν ἄλλων, εἰκάζω ὅτι ἔχει ἀφαιρεθῆ κατὰ τὰς ἐπανειλημμένας τειχίσεις τοῦ Ἰσθμοῦ ἐν τοῖς μεσαιωνικοῖς χρόνοις (1).

(1) Περὶ τούτων διέλαβεν ἔκτενῶς ὁ Σπ. Π. Λάμπρος ἐν τῷ Νέφ Ἑλληνομνήμονι τόμ. Β' σελ. 435 ἐξ.

Τοῦ ἀνατολικοῦ μακροῦ τείχους ἔχνη μοί ἐφάνησαν ἄλλοτε πολλοὶ μεγάλοι λίθοι κείμενοι πρὸς ἀνατολὰς τῆς ἀνατολικῆς ἐπὶ Λεχαίου ὁδοῦ εἰς διπλῆν σειρὰν καὶ εἰς μῆκος 600 περίπου μέτρων ἐκ νότου πρὸς βορρᾶν, ὡς σημειοῦνται ἐν τῷ χάρτη. Ἐβεβαιώθη ὁμως ὅτι εἶνε ὀρόσημα ἀγρῶν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν τεθειμένα, καίτοι οἱ λίθοι ἀνῆκον εἰς ἀρχαῖα κτίρια (1). Ὁμοίον τι ἴσως εἶνε καὶ ἑτέρα διπλῆ σειρὰ λίθων ἐπίσης μακρά, ἀνατολικώτερον ἐν θέσει Ὀστᾶ-Χασὰν κειμένη, ὡσαύτως δὲ καὶ ἄλλοι λίθοι κατὰ τὸ δυτικὸν μέρος τῆς ἐν τῷ χάρτη ἐκτάσεως ἐν ταῖς θέσεσι ταῖς ὀνομαζομέναις Μύλος Χελιώτη καὶ Ἰβραήμ-ἐφέντη. Μικρά τις τάφρος ἀνορυχθεῖσα ὑπ' ἐμοῦ ὀλίγον ἀνατολικώτερον τῆς πρώτης ἀνωτέρω μνημονευθείσης διπλῆς σειρᾶς λίθων πρὸς νότον τῆς εἰς Ἑξαμίλιον ὁδοῦ καὶ 14 μέτρα βορεια-νατολικῶς τοῦ ἐν τῷ χάρτη σημειουμένου ῥωμαϊκοῦ ἐρειπίου ἀπεκάλυψεν εὐμέγεθες οἰκοδόμημα μεταγενεστέρων χρόνων ὠκοδομημένον ἐκ παρίνων πλινθίδων, ὅπερ ἴσως εἶνε συνέχεια τοῦ αὐτοῦ οἰκοδομήματος, εἰς ὃ ἀνήκει καὶ τὸ ἐν τῷ χάρτη σημειούμενον ἐρείπιον. Ἄλλας ἐρεύνας πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ ἀνατολικοῦ μακροῦ τείχους δὲν ἠδυνήθη νὰ κάμω, ἀλλ' ὅπωςδῆποτε πιθανὸν νομίζω ὅτι τοῦτο θὰ ἀπέειχεν ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς ἐπὶ Λεχαίου ὁδοῦ τοσοῦτον περίπου, ὅσον ἀπέχει τὸ δυτικὸν μακρὸν τείχος ἀπὸ τῆς δυτικῆς ὁδοῦ ἐπὶ Λεχαίου. Ἐπομένως ὁ μεταξὺ τῶν δύο τειχῶν χῶρος ἦτο ἱκανῶς εὐρύς, ὥστε ἠδύναντο νὰ τελεσθῶσιν ἐν αὐτῷ ὅσα ἐξιστορεῖ ὁ Ξενοφῶν ἐν Ἑλλην. IV, 4, 8 ἐξ. (πρὸβλ. Leake, Travels in the Morea II, σελ. 251 ἐξ.).

Τὰ μακρὰ τείχη, ὡς πολλάκις ἐδηλώθη ἀνωτέρω, ἦσαν ὠκοδομημένα διὰ παρίνων πλινθίδων, οὕτω δὲ θὰ ἦσαν ἐκτισμένα καὶ τὰ περιβάλλοντα τὴν πόλιν τείχη κατὰ τὸ κυριώτατον αὐτῶν μέρος, ὡς δηλοῖ μικρὸν τι τμῆμα αὐτῶν σωζόμενον κάτωθι τῆς στεφάνης Α πρὸς βορρᾶν τῶν ἐρειπίων τοῦ ἀρχαίου ναοῦ σημειούμενον δὲ ἐν τῷ χάρτη διὰ τοῦ φ. Τὸ μικρὸν τοῦτο λείψανον, ὅπερ εἶνε ἐπίσης διὰ παρίνων πλινθίδων ὠκοδομημένον

(1) Ἐν παρόδῳ σημειωθῆτω ὅτι τὸ παρὰ τὴν παλαιότεραν εἰς Νέα Κόρινθον ἀμαξιτὴν ὁδὸν καὶ κατὰ τὴν προέκτασιν τῶν ὀροσῆμων τούτων κείμενον φρέαρ τὸ σημειούμενον ἐπὶ τοῦ χάρτου εἶνε ἀρχαῖον ἔχον σχῆμα τετράπλευρον καὶ λίαν εὐρύ. Παρὰ τὰ χεῖλη αὐτοῦ εἶνε τεθαμμέναι τρεῖς σαρκοφάγοι πύρινοι.

καὶ διεσώθη χρησιμοποιοῦν ἀντὶ κρήνης εἰς διοχετεύσειν πηγῆς τινος (1), δεικνύει ὅτι οἱ Κορίνθιοι φοβούμενοι μὴ ὁ ἐχθρὸς ὑπορύξη τὸ ὑποκάτω τοῦ βράχου τῆς στεφάνης ὑπάρχον στρώμα τῆς μάργης καὶ οὕτω κατακρημνίσῃ τὸ τεῖχος, εἶχον θεμελιώσει τὰ τεῖχη κάτωθεν τῆς στεφάνης, ὥστε νὰ ἐπενδύωσι τὴν κλιτὸν αὐτῆς· εἰς τοῦτο δ' ἴσως ὠφείλετο καὶ τὸ μεμαρτυρημένον μέγα αὐτῶν ὕψος. Ὅτι δὲ καὶ τὸ ἐν τῷ μεταξύ τῶν μακρῶν τειχῶν μέρος τῆς στεφάνης Α ἦτο ἐπίσης διατετειχισμένον, μαρτυρεῖται ῥητῶς ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος (Ἑλλην. IV, 4, 11: ἐγγύς τοῦ περὶ τὸ ἄστρῳ κύκλου). Νομίζω δ' ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς στεφάνης Β ὑπῆρχεν ἕτερον τεῖχος κατεσκευασμένον ἐν παλαιότεροις χρόνοις, ὅτε ἡ περιοχὴ τῆς πόλεως ἦτο μικροτέρα, δηλαδὴ ὅτε ἡ πόλις ἦτο περιωρισμένη μόνον ἐπὶ τῆς ἀνωτέρας βραθυμίδος μὴ ἐπεκτεινομένη ἐπὶ τοῦ μεταξύ τῶν στεφανῶν Β καὶ Α μέρους. Τοῦτο εἰκάζω ἐπειδὴ φρονῶ ὅτι τὰ προπύλαια τῆς ἀγορᾶς πρέπει νὰ ὑποτεθῶσιν ἐκτισμένα πρὸς ἀντικατάστασιν ἄλλης παλαιότερας πύλης πρὸς πολεμικὸν σκοπὸν ἐκτισμένης, τοῦθ' ὅπερ συμβαίνει καὶ ἐν τοῖς προπυλαίοις τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀκροπόλεως καὶ τοῦ ἐν Ἐλευσίνοι ἱεροῦ. Ἐπειδὴ δὲ τοιαῦται πύλαι θὰ ὑπῆρχον κατὰ πάσας τὰς ἔξω τῆς πόλεως ἀγούσας ὁδούς, εἶνε δυνατὸν καὶ ἄλλαι ἐξ αὐτῶν νὰ ὑπέστησαν ὁμοίαν ἀντικατάστασιν, καὶ εἰς τοῦτο ἴσως ὀφείλεται ἡ κτίσις τῆς ὑπὸ τῶν Ἀμερικανῶν εὐρεθείσης ἀψίδος.

Τὰ δὲ τεῖχη τὰ περιβάλλοντα τὸ Κράνειον ἦσαν ἐκτισμένα ὑπεράνω τῆς στεφάνης, κατεσκευασμένα δὲ διὰ λίθων ἐκ κυανομέλανος σκληροῦ ἀσβεστολίθου, ὡς δεικνύουσι δύο τμήματα αὐτῶν ἀπεικονισθέντα ἄλλοτε ὑπὸ Dörpfeld διὰ φωτογραφίας (2), ὧν

(1) Ἡ πηγὴ αὕτη φαίνεται ὅτι διωχετεύετο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα εἰς Λέχαιον, διότι σώζεται κατωτέρω μέγα λείψανον ὀχετοῦ λελαξευμένου ἐν τῷ βράχῳ, διευθυνόμενον δὲ βορειανατολικῶς πρὸς τὸ μακρὸν τεῖχος.

(2) Αἱ φωτογραφίαι αὗται εἶνε κατατεθειμέναι ἐν τῇ συλλογῇ φωτογραφιῶν τοῦ ἐνταῦθα Γερμανικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Καθιδρύματος ὑπ' ἀριθ. Korinth. No 9-10. Ἐν τῇ αὐτῇ συλλογῇ ὑπάρχουσι καὶ δύο φωτογραφίαι τῆς αὐτῆς ἀνασκαφῆς τοῦ 1892 (No 7-8), καὶ ἕτεραι δύο τῶν ὑπ' ἐμοῦ παρατηρηθέντων κυκλωπέων τειχῶν τοῦ Ἀκροκορίνθου (No 11-12), περὶ ὧν ἴδε Πρακτ. 1892 σελ. 117 ἐξ.

τὸ μὲν εἶνε κατεσκευασμένον δι' ἀκανονίστων ἰσοδομικῶν λίθων, οἷον περίπου τὸ γνωστὸν ἀνάλημμα τῆς Πνυκός, τὸ δὲ διὰ πολυγωνικῶν λίθων κατὰ τὸν τρόπον τοῦ Δ' αἰῶνος. (Πρβλ. Πρακτ. 1892 σελ. 124 ὑποσημ. 2). Ἴσως ἅπαν τοῦτο τὸ μέρος τῶν τειχῶν ἦτο ἄνωθεν δι' ὠμῶν πλίνθων ἄκοδομημένον. Ἡ διαφορὰ τοῦ ὑλικοῦ καὶ τοῦ τρόπου τῆς κατασκευῆς τῶν περιβαλλόντων τὸ Κράνειον τειχῶν ἀπὸ τοῦ ἐτέρου μέρους αὐτῶν δηλοῖ πιθανώτατα ὅτι τὸ Κράνειον εἶχε μεταγενεστέρως συμπεριληφθῆ εἰς τὸν περίβολον τῆς πόλεως καὶ ἐπομένως καθιστᾷ πιθανωτέραν τὴν ὑπαρξιν τοῦ διατειχίσματος, περὶ οὗ ἐγένετο λόγος ἀνωτέρω (σ. 149 ὑποσημ. 1). Ἀξιοσημείωτον εἶνε καὶ σπουδαῖόν τι λειψανον τειχοδομίας εὑρεθὲν πρό τινων ἐτῶν κάτωθι τῆς στεφάνης ξ κατὰ τὸ φ', ὅπερ ἴσως εἶνε μέρος τοῦ τείχους τοῦ περιβάλλοντος τὸ Λέχαιον.

Τοιαύτη λοιπὸν ἡ ἐκβάσις τῆς ἀνασκαφῆς ταύτης, ὅσον ἀφορᾷ τὰ τοπογραφικὰ πορίσματα αὐτῆς, ἅτινα ἦσαν καὶ ὁ κύριος σκοπός, δι' ὃν ἐξετελέσθη. Ἀξιοσημείωτος εἶνε καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Μαζαράκη εὑρεσις ὁδοῦ τινος ἀγούσης παρὰ τὴν κλιτὸν τῆς στεφάνης Α ἐκ τοῦ κοιλάσματος α' ἀνατολικῶς πρὸς τὸν Ἴσθμόν, τὰ ἔχνη ὁμως αὐτῆς τὰ σημειωθέντα καὶ ἐπὶ τοῦ χάρτου εἶνε λίαν δυσδιάκριτα. Κινητὰ δὲ ἀρχαῖα λόγου ἄξια δὲν εὑρέθησαν πλὴν ἐγχειριδίου στρατιωτικοῦ σιδηροῦ μετὰ χαλκῆς λαβῆς διατρήτου, ὅπερ κατετέθη εἰς τὸ ἐν Κορίνθῳ μουσεῖον.

Ἐν τέλει ἐπιτραπήτω νὰ ἐπαναλάβω καὶ πάλιν, ἣν ἄλλοτε ἐξέφρασα εὐχὴν ὑπὲρ συστηματικῆς ἐξερευνησεως τοῦ λιμένος τοῦ Λεχαίου, ἔργου ἀξιολογωτάτου καὶ πολλὰ δυναμένου νὰ παράσχη διδάγματα (Πρβλ. Πρακτ. 1892, σελ. 113 ὑποσημ. 1). Δυστυχῶς ὁ λιμὴν οὗτος ὑπέστη ἐπ' ἐσχάτων ἰκανὴν καταστροφὴν ὑπὸ τινος ἐνοικιάσαντος αὐτὸν πρὸς ἐγκατάστασιν ἰχθυοτροφείου καὶ καταστρέψαντος ὄχι μικρὸν μέρος παρὰ τὴν εἴσοδον. Ἄλλ' ὁμως καὶ παρὰ τὴν καταστροφὴν ταύτην δύναται νὰ ῥηθῆ εἰσέτι ὅτι τὸ ἔργον διατηρεῖται καλῶς.

Ἐν Ἀθῆναις μηνὶ Ὀκτωβρίῳ 1906.

ΑΝΔΡΕΑΣ Ν. ΣΚΙΑΣ.

ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΕΝ ΧΑΛΚΙΔΙ

Εἰς ἀπόστασιν ὥρας ἀπὸ τῆς Χαλκίδος παρὰ τὴν θέσιν Μάνικαν σκάψαντες εὔρομεν πεντήκοντα τάφους ἐκ τῶν ὀνομασθέντων Κυκλαδικῶν, οἵτινες εἶνε λελαξευμένοι ἐπὶ λευκοῦ τιτανολίθου εὐκατεργάστου. Σύγκεινται ἐκ δύο μερῶν, ἐκ τῆς εἰσόδου, ἣτις ἔχει σχῆμα περίπου τετράγωνον, καὶ τοῦ κυρίως τάφου, εἰς ὃν εἰσέρχεται τις διὰ θύρας καλυπτομένης διὰ πλακὸς ἀκατεργάστου ἢ διὰ πολλῶν λίθων. Ὁ κυρίως τάφος ἔχει σχῆμα, οἷον ἔχουσι οἱ παρὰ χωρικοῖς ἐκ χώματος κατασκευαζόμενοι κρίβανοι, πῖθου δηλονότι ἀνεστραμμένου καὶ ἐν τῷ μέσῳ κεκομμένου. Οἱ πλεῖστοι τούτων ἦσαν πλήρεις χώματος διεισδύσαντος εἴτε ἐκ τῆς θύρας εἴτε ἐκ ῥωγμῶν φυσικῶν τοῦ βράχου. Δύο μόνον τούτων περιεῖχον ἐλάχιστον χῶμα καὶ ἐκ τούτων καὶ μόλις ἠδυνήθημεν νὰ γνωρίσωμεν σαφῶς, πῶς ἔκειντο οἱ νεκροί. Ἐν τῷ ἐνὶ τούτων οἱ νεκροὶ ἔκειντο ἐπὶ τῶν τριῶν πλευρῶν τοῦ τάφου, ὡς ἐδείκνυον τὰ εἰς κόνιν σχεδὸν μεταβεβλημένα ὀστᾶ, ἐν δὲ τῷ ἐτέρῳ μόνον ἐπὶ τῆς ἀντικρῦ τῆς εἰσόδου πλευρᾶς ὑπῆρχε πλῆθος ὀστῶν τετριμμένων ἤδη· παρὰ τὴν θύραν ἐνὸς τούτων τῶν τάφων πλήρους χώματος εὔρομεν καὶ ὀστᾶ κεκαυμένου νεκροῦ, ὧν τινα συνελέξαμεν. Οἱ τάφοι, ὡς μαρτυρεῖ τὸ πλῆθος τῶν ὀστῶν, ἦσαν οἰκογενειακοὶ (ἰδὲ σχῆμα αὐτῶν μετὰ τῆς τομῆς ἐν πίν. 5'-Z'). Κτερίσματα εὐρέθησαν ἐν μὲν τοῖς ἀρχαιοτέροις τούτων τέσσαρα λίθινα ἀγγεῖα καὶ δύο εἰδῶλια ἐκ μαρμαρίου, ὧν τὸ ἕτερον γυναικός, πρὸς δὲ τούτοις, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις, τοῖς νεωτέροις, καὶ πήλινα ἡμίοπτα, ποικίλα τὸ μέγεθος καὶ τὸ σχῆμα, περὶ ὧν θὰ διαλάβωμεν ἀκριβέστερον ἀλλαχοῦ. Τινὰ τούτων ἔχουσι σχῆμα λοπάδος ἐχούσης λαβὴν ἀπολήγουσαν εἰς δύο ἢ μίαν αἰχμήν· ἔχουσι γάνωμα μέλαν καὶ ὀπὴν ἐπὶ τῆς λαβῆς, ἵνα που ἀναρτῶνται. Πολὺ πιθανῶς ἐχρησίμευον ὡς κάτοπτρα, ὡς καὶ ὁ κ. Τσουντας περὶ τῶν τοιούτων

ἀπεφάνητο πρὸ πολλοῦ. Ἐν ἐξ αὐτῶν, τὸ μείζον, φέρει ὄπισθεν κόσμημα τὸν ἥλιον ἴσως εἰκονίζον, ἐκδηλούμενον δὲ διὰ γραμμῶν κεχαραγμένων (ιδὲ σχῆμα αὐτοῦ ἐν πίν. Η'). Ἐν ἐνὶ τῶν τάφων τῶν τεχνικωτέρων καὶ ὠραιωτέρων εὐρέθη καὶ χαλκοῦν μαχαίριον (ιδὲ εἰκόνα ἐν πίν. Η') καὶ ἔλασμα τι ἀργυροῦν φέρον ἔτι ἥλους μικρούς. Τὸ εὕρημα τοῦτο δεικνύει, ὅτι ἡ συστάς αὕτη τῶν τάφων πιθανῶς εἶνε ἡ νεωτάτη πασῶν καὶ προσεγγίζει πρὸς τοὺς Μυκηναϊκοὺς χρόνους. Οἱ νεώτεροι τῶν τάφων ἔχουσιν ἐν τῇ εἰσόδῳ δύο ἢ τρεῖς βαθμίδας, ἐν ᾗ οἱ παλαιότεροι ἢ μίαν δηλούμενην διὰ κοιλώσεώς τινος τοῦ βράχου ἢ οὐδεμίαν.

Παρὰ δὲ τὴν Βρωμοῦσαν σκάψαντες εὕρομεν τάφους Μυκηναϊκοὺς τῶν νεωτέρων χρόνων τῶν προσεγγιζόντων εἰς τοὺς γεωμετρικοὺς, ὡς ἐξέχομεν ἐξ ἐνὸς ἀγγείου εὐρεθέντος ἐν τῷ αὐτῷ τάφῳ, ἔνθα εὐρέθησαν Μυκηναϊκά. Τὰ εὐρεθέντα ἀγγεῖα εἶνε πιθοειδῆ καὶ ἄλλων σχημάτων, ἔχουσι δὲ κοσμήματα ἐρυθρά· ἐν ἐνὶ τῶν μικροτέρων τούτων πιθοειδῶν ἀγγείων ὑπῆρχε κόνις τις λευκή, ἣτις ἀναλυθεῖσα ἐφάνη, ὅτι εἶνε ἀνθρακικὴ ἄσβεστος· ἴσως ἦτο χρῶμά τι λευκόν. Πρὸς τοῖς ἀγγείοις τούτοις εὐρέθησαν χαλκοῦς ξυρός, χαλκοῦν ἐγχειρίδιον ὄξυ καὶ δύο λαβίδες ὡσαύτως χαλκαῖ, πρὸς δὲ δύο σπονδυλοειδῆ ἐκ πυρίτου λίθου κοσμήματα.

Ἐν θέσει δὲ Πείϊ εὐρέθη ἱερόν, ἔνθα σκάψαντες εὕρομεν δέκα τρεῖς μικροὺς βοῦς χαλκοῦς καὶ δύο σατυροειδεῖς μορφὰς ἰσταμέννας ἐπὶ βάσει, ὡσαύτως χαλκᾶς. Σημειωτέον ὅτι καὶ τῶν βοῶν καὶ τῶν σατυρίσκων οἱ μὲν ὄρχεις εἶνε ἐξωγκωμένοι, τὸ δὲ πέος ἐστυκός. Ἐνταῦθα εὐρέθησαν καὶ περὶ τοὺς τεσσαράκοντα κόκκους πηλίνους ὄρμου πιθανῶς. Περὶ πάντων τούτων ἀκριβέστερον ποιησόμεθα λόγον ἄλλαχού.

Ἐσκάψαμεν καὶ ἐν τοῖς κτήμασι τοῦ Ἀγγέλου καὶ Τσάλα καὶ τοῦ Κ. Βαρατάση, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς οὐδὲν ἄξιον λόγου εὐρέθη (1).

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10 Δεκεμβρίου 1906.

Γ. Α. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

1) Τὰ εὐρήματα κατετέθησαν ἐν τῷ μουσεῖῳ Χαλκίδος.

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΕΙΣ ΜΥΣΘΡΑΝ (1906)

Τὸ παρελθὸν θέρος ἐνετάλην ὑπὸ τῆς Γενικῆς ἐφορείας τῶν Ἀρχαιοτήτων, ἵνα, μεταβαίνων εἰς τὸν Μυσθροῦν καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὸ Γεράκι, μελετήσω τὰ ἐκεῖ μεσαιωνικὰ μνημεῖα καὶ πληροφορήσω τὸ Σ. Ὑπουργεῖον περὶ τῆς καταστάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκονται, «καὶ τῶν δεόντων γενέσθαι πρὸς ὑποστήριξιν, συντήρησιν καὶ εὐπρέπειαν αὐτῶν».

Μεθ' ἡδονῆς εὗρον κατὰ τὴν ἐπιστημονικὴν μου ταύτην ἐκδρομὴν, τὴν ὁποίαν ἐπεξέτεινα καὶ εἰς ἄλλας χώρας τῆς Πελοποννήσου, διασωζούσας ἄξια θέας βυζαντινὰ μνημεῖα, — εὗρον, λέγω, εἰς χρώματα καὶ εἰς τύπους ἀρχιτεκτονικοὺς ἀποτυπωμένον, ἕν εὐρὺ κίνημα τέχνης καὶ ἰδέας τῶν τελευταίων αἰώνων τοῦ δύοντος μεσαιωνικοῦ κόσμου τοῦ Βυζαντίου. Κοιτίδα δὲ τοῦ πρὸς ἀναγέννησιν καλλιτεχνικὴν καὶ ἔθνικὴν κινήματος τούτου μαρτυροῦσι τὰ σωζόμενα μεσαιωνικὰ μνημεῖα ἰδίως τὴν χώραν τῆς Λακεδαιμόνος.

Εἰς τὰ Χρύσαφα τῆς Λακωνικῆς, ἐν τῷ δήμῳ Θεραπνῶν, καὶ τὴν ἄλλην πέριξ χώραν, ναοὶ ἄξιοι πάσης σπουδῆς διὰ τὰς τοιχογραφίας καὶ τὰς ἐπιγραφὰς περισώζουσι τὴν μνήμην ἀνθησεῶς τινος τῶν χωρῶν τούτων κατὰ τὸν ἰδ' αἰῶνα. Μεταγενέστεροὶ δὲ πολυπληθεῖς ναῖσκοι μαρτυροῦσι τὴν ἀνθησιν αὐτῶν καὶ κατὰ τὸν ιζ' αἰῶνα, διαφυλάξαντες ἄξια παντὸς ἐνδιαφέροντος ζωγραφήματα διὰ τὴν ἱστορίαν καὶ τὸν τότε βίον.

Ἄνα τὰ χωρία τοῦ Ἑλίου, παρὰ τὸν ῥοῦν καὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐρώτα, συναντᾷ, ἐσπαρμένα τῆδε κάκεισε, ἄγνωστα λείψανα βυζαντινῶν ναῶν, μόλις διασωζόντων ἀκόμη πενιχρὰ ἔχνη

παλαιᾶς ζωγραφίας εἰς ὀλίγους διατηρουμένους τοίχους. Εἰς τὸ χωρίον Ζαραφώνα τοῦ δήμου πάλιν Θεραπνῶν, πέραν τοῦ Γερακίου, βυθισμένον εἰς ἐρημίαν ὀρέων, ὅπου οὐδεὶς ἀρχαιολόγου πρὸς ἐπάτησε, σώζονται λείψανα σημαντικὰ βυζαντινῶν ναῶν καὶ τιμαριωτικοῦ ἀρχοντικοῦ κάστρου, γραφαὶ ἀξιοσπούδαστοὶ ἐπὶ τοίχων τῆς ἐποχῆς τῆς Τουρκοκρατίας. Ἰδίως δὲ εἰς τὸ χωρίον Ἀπιδιὰ τοῦ δήμου Ἐλους, καλῶς διατηρούμενος, ἀλλ' ἐστερημένος τῶν τοιχογραφιῶν αὐτοῦ, βυζαντινὸς ναὸς, ἀξιόμνημόνευτος διὰ τὰ ἔκπαγλα κοσμήματα, ἐπὶ μαρμάρων γεγλυμμένα, ὅποια κοσμοῦσι καὶ ἄλλον βυζαντινὸν ναὸν, κατὰ τὴν μεσσηνιακὴν πεδιάδα παρὰ τὴν Ἀνδροῦσαν κείμενον, Σαμαρίναν ἐπιλεγόμενον.

Εἰς αὐτὴν τὴν Ἀνδροῦσαν ὑπάρχει ναῖσκος ἐπιμελῶς ἐξεργασμένος κατὰ τὸν βυζαντινὸν κλασσικὸν τρόπον τῆς οἰκοδομίας. Ὀλίγον περαιτέρω τοῦ χωρίου, πρὸς τὴν Ἰθώμην πορευόμενος, θέλεις θαυμάσει τὸν εἰς τερπνὴν ἐρημικὴν κοιλάδα ὑφούμενον καλλιπρεπῆ ναὸν τῆς Σαμαρίνας, ὃ ὁποῖος μὲ τὰ θαυμάσια γλυπτὰ μάρμαρα τοῦ τέμπλου, μὲ τὸν εὐπετῆ τροῦλλον, μὲ τὰς περικυκλούσας αὐτὸν στοᾶς καὶ τὴν καλλίστην τοιχοδομίαν παράγει θέλητρον γραφικωτάτου μνημείου, καὶ ἵσταται ἀκόμη ὡς ἐν τῶν καλλιστευμάτων τῆς μεσαιωνικῆς ἡμῶν τέχνης.

Ἰδιαζόντως ὁμως τὰ ἐκ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Ταυγέτου ἀναπηδῶντα μνημεῖα τοῦ Μυσθρά μαρτυροῦσι τὴν Ἑλληνικὴν ἐθνότητα ἀφυπνίζομένην τὴν παραμονὴν τῆς μεγάλης καταστροφῆς, εἰς μίαν ὑστάτην, λαμπρότητος ὁμως μεστήν, ἀναγέννησιν. Ἀλλὰ δὲν εἶναι καὶ τὰ μόνα τεκμήρια τῆς ἀναγεννήσεως ταύτης. Καρπὸς τῆς ἀποστολῆς μου ἀπροσδόκητος καὶ σημαντικὸς ἦτο ἡ ἀνεύρεσις, τεθαμμένου εἰς τὸ μεταξὺ τῶν ὀρέων τοῦ Πάρνηθος, καὶ ἄλλου Μυσθρά, ἐντελῶς ἀγνώστου, — λέγω τὸ διαδεχθὲν τὰς ἀρχαίας Γερονθράς μεσαιωνικὸν Γεράκι.

Εἰς τὸ μέσον τῆς μεγάλης λεωφόρου, ἡ ὁποία ἀπὸ τοῦ Μυσθρά ἤγεν εἰς τὸ ἐπίνειον αὐτοῦ, τὴν Μονεμβασίαν, σταθμὸν συγκοινωνίας συνεχοῦς τῆς πρωτευούσης τοῦ δεσποτάτου μετὰ τῆς πρωτευούσης τῆς αὐτοκρατορίας, ὑφούται εἰς τὴν ἄκραν

ένος βουνοῦ δικορούμβου τοῦ Πάρνωνος ἀπόρθητον τὸ κάστρον τοῦ Γερακίου. Ἐπὶ τῶν ὀρέων ἐκείνων, τὰ ὅποια ἐδέσποζον τῆς πεδιάδος τοῦ Ἑλους, καὶ τῶν κατεσπαρμένων ἐπ' αὐτῶν φυλῶν, ἔστησαν οἱ Παλαιολόγοι τὸ τελευταῖον ἔρεισμα τοῦ δεσποτάτου τοῦ Μορέως, δεύτερον Μυσθρᾶν καὶ ἀντανάκλασιν αὐτοῦ εἰς τὴν τέχνην. Οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ποδῶν τοῦ Ταυγέτου τὴν πρωτεύουσαν τοῦ δεσποτάτου ἐφιλοτιμήθησαν οἱ δεσπότες νὰ ἐγείρωσι μίαν μικρὰν Κωνσταντινούπολιν, Ἰνδαλμα τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐλῆς καὶ τῆς τέχνης τῆς Βασιλίδος τῶν πόλεων.

Ἐντὸς τοῦ κάστρου, τοῦ ἐπὶ τῆς μιᾶς ἄκρας τοῦ βουνοῦ ἐκτισμένου, εἰς τὴν ἀπέναντι κορυφὴν, κάτω εἰς τὴν σημερινὴν κωμόπολιν, — πλῆθος ναῶν καταγράφων, ἀξίων πάσης σπουδῆς διὰ τὰς τοιχογραφίας καὶ μάλιστα τὰ κοσμήματα καὶ ἐμβλήματα, ἐγείρονται ἀκόμη, ὡς μάρτυρες λησμονημένοι, ἀλλὰ πολύτιμοι τῆς ἀνθήσεως τοῦ Γερακίου κατὰ τὸν ἰδ' καὶ ἰε' αἰῶνα. Οὐδεὶς τῶν περιηγητῶν, προγενεστέρων ἢ μεταγενεστέρων μνημονεύει τὴν σημαντικὴν ταύτην ἐστίαν φραγκοβυζαντινῆς τέχνης καὶ βίου ἐντόνου, ἡ ὅποια περιέκλεισε καὶ περιέθαλψε τὴν ἀναγεννηθεῖσαν ἑλληνικὴν ψυχὴν τῶν ὀρέων τῆς Πελοποννήσου κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτάς, κατὰ τὰς ὁποίας ἐπιπτεν ὁ τελευταῖος βασιλεὺς τοῦ Βυζαντίου.

Μεταθὰς ἐκ τοῦ Μυσθρᾶ τὸν παρελθόντα αὐγουστον διέτριψα εἰς τὸ Γεράκι ἐπὶ τρεῖς ἑβδομάδας, κατὰ τὰς ὁποίας ἐμελέτησα πάντα τὰ ἐκεῖ μεσαιωνικὰ μνημεῖα ὡς καὶ τὰ ἐν τοῖς περιχώροις, ἀντέγραψα τὰς ἐπιγραφὰς, ἀπετύπωσα εἰς πανομοιότυπα καὶ εἰς ἔκτυπα ἐπιγραφὰς καὶ κοσμήματα παντοῖα, ἐφωτογράφησα τοὺς καλλίστους ναοὺς καὶ τοιχογραφίας. Χαίρων δ' ἀνεκάλυπτον ἀνὰ πᾶν βῆμα ὀπόσου λόγου ἄξια ζητήματα τεχνικὰ καὶ ἱστορικὰ προβάλλει εἰς τὸν ἐρευνητὴν τὸ ἐντελῶς ἀγνοούμενον τοῦτο κέντρον μεσαιωνικῆς τέχνης καὶ βίου, τὸ ὅποιον θέλω καταστήσει ἀντικείμενον ἐρεύνης εἰδικῆς τεχνικῆς καὶ ἱστορικῆς (1).

Περὶ τὴν τεταραγμένην ταύτην ἐποχὴν τοῦ Πελοποννησιακοῦ

(1) Περὶ τῆς εἰς Μυσθρᾶν καὶ Γεράκι ἀποστολῆς μου βλ. *Σπουρ. Π. Λάμπρου*, Νέος Ἑλληνομνήμων, τ. Γ', 1906, σ. 499.

βίου, τῆς ὁποίας ἀπαύγασμα ὑπῆρξεν ὁ Μυσθρᾶς καὶ τὸ Γεράκι, περιστρέφονται τὰ πρὸ μικροῦ ἐκδοθέντα Χρονικά μου τοῦ Μορέως. Ἀπὸ ἐτῶν δέ, — ἤδη ἀπὸ τῆς ἐν τῇ École Normale Supérieure διατριβῆς μου, — καταγίνομαι περὶ τὴν ἀνθηρὰν εἰς γεγονότα ἱστορικὴν περίοδον τοῦ δύνοντος μεσαιωνικοῦ καὶ τοῦ ἀνατέλλοντος νεωτέρου ἑλληνικοῦ κόσμου (1). Ἰδιαιτέρως δὲ θέλω ἐνδιατρίψει περὶ τὰ μεσαιωνικὰ μνημεῖα τὰ ἐξερευνώμενα κατὰ τὰς πρὸς τοῦτο ἀποστολάς μου. Περὶ τῶν μνημείων τοῦ Μυσθρᾶ ὑπέβαλον ἤδη ἔκθεσιν μακρὰν εἰς τὸ Σ. Ὑπουργεῖον, ὅπου μετὰ πάσης λεπτομερείας προτείνω τὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀνάγκη νὰ ληφθῶσιν, ὅπως περισωθῇ ἀπὸ πάσης ἐν τῷ μέλλοντι φθορᾶς ἢ πολύτιμος βυζαντινὴ πόλις.

Τὸ ἐνδοξὸν ἔργον αὐτῆς ἐπιστέφει ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία στρέφουσα ἤδη φιλόστοργον διαρκῆ τὴν μέριμναν εἰς τὰ μεσαιωνικὰ μνημεῖα. Καὶ δὴ, μετὰ τὴν ἐκ τῆς πρώτης ταύτης ἀποστολῆς ἐπιστροφὴν μου, τὸ Συμβούλιον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας ἀπεφάσισε νὰ ἐκτελέσῃ ἐργασίας συστηματικὰς πρὸς συντήρησιν καὶ ἀναστήλωσιν τῶν μεσαιωνικῶν μνημείων, δὲν ἡδύνατο δὲ νὰ βάλῃ κρηπίδα τῶν ἐργασιῶν τούτων φαινοτέραν ἢ ἐγκαινίζον τὸ ἐθνικὸν ἔργον ἀπὸ τοῦ Μυσθρᾶ. Αἱ συστηματικαὶ αὗται ἐργασίαι, αἱ ὁποῖαι σκοποῦσι καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν τῶν ἐθνικῶν μεσαιωνικῶν μνημείων, ἀνεξερευνήτων ἀκόμη, καὶ τῶν ὁποίων ἡ Γενικὴ Ἐφορεία τῶν Ἀρχαιοτήτων καὶ τὸ Συμβούλιον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας μοι ἀνέθηκαν τὴν διεύθυνσιν καὶ ἐποπτείαν, — ἤρχισαν ἤδη ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ἔτους τούτου (2), θὰ ἐξακολουθήσωσι δὲ συνεχῶς ὅσονδῆποτε χρόνον καὶ ἂν ἀπαιτήσῃ ἡ τελεία ὑποστήριξις, ἡ ἀναστήλωσις τῶν σπουδαιότερων μνημείων καὶ ὁ εὐτρεπισμὸς τῆς ὅλης βυζαντινῆς πόλεως. Μετὰ τὰς μερικὰς ἐπισκευὰς τοῦ Δαφνίου καὶ τὴν στερέωσιν τῶν καλλίστων αὐτοῦ ψηφιδωτῶν (ιδίως ἀπὸ τοῦ 1894), — βῆμα φωτεινὸν πρὸς τὸν βυζαντινὸν κόσμον, — ἡ διάσωσις

(1) Βλ. Ἀδ. Ἀδαμαντίου, Τὰ Χρονικά τοῦ Μορέως, ἀνατ. Δελτ. τῆς Ἱστορ. καὶ Ἐθνολ. Ἐταιρ. τῆς Ἑλλάδος, τ. Γ', 1906, σ. 454.

(2) Βραχὺ σημείωμα περὶ τῶν εἰς Μυσθρᾶν ἐκτελεσθειῶν ἤδη συστηματικῶν ἐργασιῶν βλ. εἰς Σπ. Δάμπρου, Ν. Ἑλληνισμ. τ. Δ', 1907 σ. 254.

τῶν μνημείων τοῦ Μυσθρᾶ εἶναι ὄχι μόνον ἡ πρώτη συστηματικὴ καὶ ὡς πλήρης σκοπούμενη, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπαρχὴ ἐργασίας ἐνδελεχοῦς, — ἐργασίας συντηρήσεως καὶ ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης, — ὑπὲρ τῶν χριστιανικῶν καὶ μεσαιωνικῶν μνημείων τῆς πατρίδος. Εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀρχαιολογικῶν ἐργασιῶν ἐποχὴν ἰδίᾳς μείας ἀξίαν ἀποτελεῖ τὸ ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ἐπιχειρούμενον ἔργον τοῦ Μυσθρᾶ.

Ἐργασίαι τινὲς πρὸς ὑποστήριξιν τῶν μνημείων τοῦ Μυσθρᾶ ἐγένοντο τὸ πρῶτον τὸ 1895 μετὰ προηγουμένην ἐπίσκεψιν αὐτοῦ ἐπιτροπῆς ἐκ μελῶν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, ἀγομένου, ἔκτοτε ἤδη, ὑπὸ τῆς σκέψεως, ὅτι ἀπορισμὸς αὐτῆς εἶναι ὄχι μόνον περὶ τῶν ἀρχαίων ἐλληνικῶν ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν χριστιανικῶν καὶ μεσαιωνικῶν μνημείων νὰ φροντίζη. Ὁ ἀρχιτέκτων κ. Ἰ. Μούσης ἐξετέλεσε τότε ἀναγκαῖα ἔργα πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ναῶν τῆς Περιβλέπτου, τῆς Παντανάσσης, τῆς Παναγίας τῆς Ὀδηγητρίας (Ἀφεντικῆ) καὶ τοῦ Ἀγίου Θεοδώρου (Πρακτικὰ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας τοῦ 1895, σ. 16 ἐξ.). Τὰ δ' ἔτη 1897 καὶ 1899 ἐξετέλεσεν ἡ Ἑταιρεία καὶ ἄλλας ἐπείγουσας ἐργασίας, καὶ δὴ ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀγίας Σοφίας τῇ φροντίδι τοῦ Σ. Ἀρχιεπισκόπου Σπάρτης καὶ Μονεμβασίας, νῦν Μητροπολίτου, κ. Θεοκλήτου Μηνοπούλου (Πρακτικὰ τῶν ἐτῶν 1897, σ. 29, — 1899, σ. 19). Τὴν ἄνοιξιν δὲ τοῦ 1906 καὶ ὁ ἔφορος τῶν Ἀρχαιοτήτων κ. Γ. Σωτηριάδης προέβη εἰς ἐργασίας τινὰς ἰδίως προφυλάξεως τῶν ναῶν ἀπὸ τῶν ζώων καὶ τῶν βροχῶν.

Αὗται εἶναι, ἀπλῶς μνημονεύμεναι, αἱ ἐργασίαι, αἱ ὁποῖαι εἶχον ἐκτελεσθῆ εἰς Μυσθρᾶν μέχρι τῆς ἀποστολῆς μου. Εἰς τὰς μερικὰς ταύτας ἐπισκευὰς καὶ ὑποστηρίξεις, τὰς μόνας, πάσας δὲ ἀπὸ τοῦ 1894 καὶ ἐντεῦθεν, γενομένας ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, — παραλείπω ἐπισκευὰς κακοζήλους ἰδιωτῶν πρὸ πολλῶν ἐτῶν καὶ κατὰ χρόνους διαφόρους, ὅτε ἀδέσποτος ἦτο ἡ πόλις τῶν Παλαιολόγων, — προσθέτω καὶ τὴν ὑπ' ἐμοῦ ἐκτελεσθεῖσαν μερικὴν ἀναστήλωσιν τοῦ ναύσκου τοῦ Ἀγίου Ἰω-

άννου, άπαρχήν τῆς συστηματικῆς ἐργασίας πρὸς διάσωσιν τοῦ Βυζαντινοῦ Μυσθρά.

Διατρίβων εἰς Μυσθράν τὸ παρελθὸν θέρος ἐνέτυχον κατὰ τὰς μελέτας μου εἰς ναῖσκον ἄξιον πάσης προσοχῆς, καταρρέοντα ὅμως καὶ ἔχοντα ἀνάγκην ἐπείγουσαν ὑποστηρίξεως. Ζητήσας ἄδειαν παρὰ τῆς Γενικῆς ἐφορείας προέβην ἀμέσως κατὰ τὰς ἀρχὰς αὐγούστου εἰς ὑποστήριξιν τοῦ ναύσκου, χορηγησάσης τὴν δαπάνην καὶ πάλιν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας.

Μικρὸς καὶ ἀπλοῦς τὸν ρυθμὸν, πολῦτιμος ὅμως διὰ τὰς τοιχογραφίας του, ὁ ναῖσκος οὗτος τιμᾶται εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου Ἀϊ Γιαννάκης λεγόμενος κοινῶς. Μόνος δ' ἐκ πάντων τῶν ναῶν τοῦ Μυσθρά κεῖται ἐκτὸς τοῦ ἐξωτερικοῦ περιτειχίσματος τῆς βυζαντινῆς πόλεως πρὸς τὴν κοιλάδα τοῦ Εὐρώτα καὶ πρὸς τὰ δεξιὰ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης πρὸς τὴν Μητρόπολιν, τὸν Ἄγιον Δημήτριον· πάντες οἱ ἄλλοι ναοὶ κεῖνται πρὸς τ' ἀριστερὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης καὶ πρὸς τὸ πρανεὲς τοῦ βουνοῦ, ἐπὶ τοῦ ὀπίου εἶναι ἐκτισμένους ὁ Παλαιὸς Μυσθράς.

Ἡ τοιχοδομία καὶ ἡ τέχνη μάλιστα τῶν τοιχογραφιῶν ἀποδεικνύει τὸν ναῖσκον τῆς αὐτῆς σχολῆς καὶ ἡ Θεοτόκος ἡ Ὁδηγίτρια, ἡ ἐπικεκλημένη τοῦ Βροντοχίου, νῦν δὲ Ἀφεντικό. Ἡ ζωγραφία δὲν εἶναι τόσο λεπτὴ καὶ τόσο εὐρείας ἐμπνεύσεως ὅπως ἡ τῶν τοιχογραφιῶν τοῦ Ἀφεντικοῦ, καὶ πρέπει νὰ θεωρήσωμεν τὸν Ἄγιον Ἰωάννην ὀλίγον μεταγενέστερον τούτου, ἢτοι ἀνήκοντα εἰς τὰ μέσα περίπου τοῦ ἰδ' αἰῶνος.

Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ ναοῦ εἶναι ἀπλῆ, συνισταμένη ἐκ μιᾶς καὶ μόνης καμάρας ἢτοι κυλινδρικοῦ θόλου, ἐξ οὗ καὶ προσφυῶς δύναται νὰ ἐπονομασθῇ ὁ ναὸς τοῦ τύπου τούτου, ὅπως καὶ λέγεται κοινῶς, μονοκάμαρος. Τὸ ἅγιον βῆμα εἶναι τρίκογχον, χωρίζεται δὲ ἀπὸ τοῦ μεσονάου διὰ τοίχου ἀντικαθιστάνοντος τὸ τέμπλον. Ἡ μόνη δὲ ποικιλία τοῦ μεσονάου εἶναι κόγχαι ἀβαθεῖς καὶ ἀψιδωταὶ τοιχογραφημέναι, ὅπως ἄλλως καὶ τὸ ἐπίλοιπον μέρος τῶν τοίχων, ἠνεφγμένοι κατὰ μῆκος τῶν πλευρῶν αὐτοῦ. Εἶναι δ' ὁ μόνος ἐκ τῶν μικροτέρων ναῶν τοῦ Μυσθρά, ὁ σωζόμενος καλύτερον τῶν ἄλλων καὶ ὁ διατηρῶν τι-

νάς τούλάχιστον ἐκ τῶν τοιχογραφιῶν του. Οἱ λοιποὶ μικροὶ ναοί, οἱ μεταξὺ τῶν ὀκτῶ μεγάλων μετὰ τρούλλου κατεσπαρμένοι, καὶ τῶν ὁποίων οἱ ἐμφανεστεροὶ ἀνέρχονται περίπου εἰς δέκα, διασώζουσι μόνον τοὺς τοίχους, ἐνιαχοῦ δέ, εἰς τὰς ἐντὸς τῶν τοίχων κόγχας, καὶ ἔχνη ζωγραφίας.

Ἄξια σημειώσεως εἶναι ἡ διαφορὰ τῆς οἰκοδομῆς τῶν ναῶν τοῦ Μυσθρᾶ ἀπὸ τῶν τοῦ Γερακίου, ὅπου, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν Μυσθρᾶν, ἔχοντα πολλοὺς μεγάλους τρουλλωτοὺς καταγράφους ναοὺς, ὑπάρχουσι, παρὰ τοὺς ὀλίγους μεγαλυτέρους, πλῆθος μέγα μικρῶν μονοκαμάρων, καὶ δικαμάρων ἐν σχήματι σταυροῦ, κατακόσμων ἐξ ἀγιογραφιῶν καὶ πλουσιῶν εἰς παντοῖα γραπτὰ κοσμήματα.

Καὶ ὁ μὲν ῥυθμὸς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου εἶναι, ὡς εἶπον, ἀπλοῦς, ὅπως καὶ τῶν πλείστων ναῶν τοῦ Γερακίου· παντὸς ὁμῶς λόγου ἄξια τοιχογραφίαι κοσμοῦσιν αὐτόν, καὶ εἰς τοὺς τοίχους τοῦ μεσονάου καὶ ὑπὸ τοὺς θόλους τῶν κογχῶν τοῦ ἁγίου βήματος. Ἰδίως ἄξια θεᾶς εἶναι εἰς τὸν Δ. τοίχον ἡ Σταύρωσις τοῦ Χριστοῦ, ἡ Ψηλάφισις τοῦ Θωμᾶ εἰς τὸν Β., εἰς τὸ ὑμπανον δὲ τοῦ τοίχου τοῦ ἱεροῦ ἄνω τῶν Ὠραίων πυλῶν μόλις διαφανομένη παράστασις τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς. Ὑπὲρ δὲ τὴν μεσαίαν Ὠραίαν πύλην, ὡς καὶ ὑπὲρ τὰς μικροτέρας πλαγίας, διαγράφεται ἄψις, ὑπὸ τὴν ὁποίαν εἶναι τοιχογραφημένοι καλλιτέστης τέχνης προφῆται, ἰδιαζόντως ἄξιοι λόγου διὰ τὴν εἰς τὴν μορφήν ἀπεικονισθεῖσαν κατὰ φύσιν ἐνάργειαν, ὅπως καὶ εἰς εἰκόνας τοῦ Ἀφεντικοῦ. Τοῦ ναῖσκου τούτου γνωρίζομεν καὶ τοὺς ἰδρυτάς, οἱ ὅποιοι ἐζωγραφήθησαν εἰς τὸ πρὸς τὸ Δ ἄκρον τοῦ Ν. τοίχου ὑπὸ ἀψιδωτὴν κόγχην, κατὰ τὴν παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς συνήθειαν ἐντὸς κόγχης πλησίον γωνίας τοῦ τοίχου νὰ παριστάνωσι τοὺς ἰδρυτάς. Ἐνταῦθα, ἐκατέρωθεν τῆς Θεοτόκου ὀρθίας καὶ ἐν μέσῳ τῶν τέκνων προσευχομένων, παρίσταται γυναικεία μορφή, ἀριστερὰ ἐν κοσμικῷ καὶ δεξιὰ ἐν μοναχικῷ σχήματι, ὅπως καὶ εἰς τὸ Ἀφεντικὸ ὁ δεσπότης Θεόδωρος Β' ὁ Παλαιολόγος.

Τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου ἐλλείπει, καπεσοῦσα πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, ἡ μεγάλη καμάρα τοῦ μεσονάου, ἡ ὁποία, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν

χαμαί κειμένων συντριμμαίων, διατηρούντων έναχοῦ τεμάχια ζωγραφίας, ἦτο κατάγραφος ἐξ εἰκόνων, ὅπως καὶ αἱ καμάραι τῶν ναύσκων τοῦ Γερακίου. Τὸ δὲ ἅγιον βῆμα ἦτο κατὰ τὸ πλεῖστον ἠρειπωμένον, ἐτοιμόροπον δὲ τὸ σωζόμενον μέρος. Ὁ μεσαῖος μέγας μύαξ ἔχαινε διὰ μεγάλης ὀπῆς εἰς τὴν καλύπτουσαν αὐτὸν κόγχην, τὴν σχηματίζουσαν τεταρτημόριον σφαίρας (τὴν ἀχιβάδαν), ὅλως δ' ἠρειπωμένος ἦτο ὁ πλάγιος Ν. μύαξ. Δεινῶς δὲ σεσθρωμένον καὶ διερωγὸς διὰ τριῶν μεγάλων ῥωγμῶν, ἦτο τὸ τύμπανον τοῦ τοίχου τοῦ χωρίζοντος τὸ ἱερόν ἀπὸ τὸν μεσόναον· μόλις δ' ἐστηρίζετο ἐπὶ τῆς ἀψίδος τοῦ Ν. μύακος, ἡ ὁποία πάλιν, κατὰ τὸ ἥμισυ σωζομένη, συνεκρατεῖτο ὑπὸ μόνου τοῦ μεσαίου λίθου, τοῦ ἀπετελοῦντος τὴν συνεκτικὴν κλειδα τοῦ τόξου τῆς ἀψίδος.

Πρὸ χρόνου τινὸς ἰδιῶται εἶχον ἀρχίσει ν' ἀνεγείρωσι τὸν Ν. μύακα. Ἡ παρ' ἰδιωτῶν ὁμως γενομένη ἐπισκευὴ αὕτη ἔσωσε μὲν, εἶναι ἀληθές, τὸ ἱερόν, παρεμόρφωσεν ὁμως τὴν παλαιὰν καμπυλότητα καὶ ἐδυσχέρανε τὴν μετέπειτα ἐπιστημονικὴν ἐπισκευήν. Νὰ κατεδαφίσωμεν τὸ πρόσθετον κτίσμα, ἵνα ἐπισταμένως ἀνεγείρωμεν αὐτό, ἦτο ἀδύνατον· ὅλον τὸ ἅγιον βῆμα ἤθελε καταρρεύσει. Διὰ μικρᾶς εἰσοχῆς καὶ βαθμιαίας κλίσεως ἐπροσπαθήσαμεν νὰ συμβιδάσωμεν τὴν παλαιότεραν πρὸς τὴν ἡμετέραν ἐπισκευὴν καὶ τὴν ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν δοθεῖσαν κοιλότητα καὶ καμπυλότητα εἰς τοὺς θόλους. Κατὰ τὴν ἐργασίαν ταύτην παρετήρησα τὴν ἀξίαν σημειώσεως λεπτομέρειαν, ὅτι οἱ Βυζαντινοὶ οἰκοδόμοι δὲν ἐπεδίωξαν τελείαν συμμετρίαν εἰς τὴν διαγραφὴν τῶν τόξων, εἰς τὴν καμπυλότητα τῶν θόλων καὶ εἰς τὴν κοιλότητα τῶν κογχῶν. Ἡ ἀσυμμετρία ὁμως αὕτη φαίνεται λελογισμένη μᾶλλον, καὶ δὴ περὶ μικρῶν ναῶν προκειμένου, ὅτε θ' ἀφίνοντο οἱ τεχνῖται νὰ οἰκοδομοῦν ἐλευθέρως, ἵνα παράγῃται καὶ ποιά τις κατὰ φύσιν αἴσθησις.

Ὁ μεσαῖος μύαξ συνεπληρώθη, ἀνηγέρθη δὲ ὁ καταπεπτωκὸς πλάγιος, καὶ οὕτω διὰ τῆς οἰκοδομῆς ταύτης συνεκρατήθη τὸ σεσθρωμένον τύμπανον τοῦ τοίχου τοῦ ἱεροῦ πρὸς τὸν μεσόναον. Ἡ μεσαία ὁμως ἀψίς, ὑπὸ τὴν ὁποίαν οἱ ἀξιολογοὶ προφῆται, πάλιν ἐπιπτεῖ μέγας λίθος, μετὰ τμήματος τοιχογρα-

φίας, εἶχεν ἀποκολληθῆ ἀπὸ τοῦ ὑπεράνω τοίχου, ἦτο δ' ἔτοιμος νὰ καταπέσῃ παρασύρων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ὄλον τὸ τύμπανον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἡ Ζωοδόχος Πηγὴ. Πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἀψίδος προσηρμόσθησαν δύο σιδηραὶ στεφάναι τοξοειδεῖς κατὰ τὰ ἄκρα αὐτῆς, ὅπου τὸ πλαίσιον τῶν τοιχογραφιῶν, ὥστε νὰ μὴ καλύπτονται αὐταί· συνεδέθησαν δὲ αἱ στεφάναι εἰς τὸ ἄνω μέρος διὰ σιδηροῦ ἐλάσματος, τὸ ὁποῖον πάλιν ἐστηρίχθη πρὸς τὰ κάτω ἐπὶ δοκοῦ διὰ σιδηρᾶς ἀκτίνος.

Ἡ στερεὰ δοκὸς αὕτη, διὰ σιδηρῶν ἐλασμάτων περιδεθεῖσα, διεπεράσθη κάτω τῶν τριῶν ἀψίδων, τῶν ὑπὲρ τὰς πύλας τοῦ τοίχου τοῦ ἱεροῦ, δι' αὐτῶν τῶν παλαιῶν ὀπῶν, αἱ ὁποῖαι δεικνύουν, ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν ὁμοία δοκὸς ὑπῆρχεν. Εἰς τὰς μεγάλας δὲ ῥωγμὰς τοῦ τοίχου ἐνεχύσαμεν ὑδραυλικὴν ἄσβεστον (τσιμέντο), καὶ οὕτω πανταχόθεν καὶ ποικιλοτρόπως συνεκρατήθη ὄλον τὸ ἱερὸν βῆμα, τὸ ὁποῖον καὶ ἐστεγάσθη καλῶς πρὸς προφύλαξιν ἀπὸ τῆς βροχῆς τῶν ἀγιογραφιῶν, αἱ ὁποῖαι καλύπτουν τοὺς θόλους τῶν μυάκων.

Καὶ ἀλλαγῶν δὲ τοῦ ναῖσκου διερωγότες καὶ χαίνοντες τοῖχοι συνεπληρώθησαν κατὰ τὴν οἰκοδομίαν πάντοτε τῶν Βυζαντινῶν, οἱ ὁποῖοι ἐτοποθέτουν ἀκανονίστους μὲν ἀλλ' ἐμφανεῖς τοὺς λίθους πρὸς τὰ ἔξω, καὶ περιέσφιγγον αὐτοὺς διὰ τῆς ἀσβέστου βαθέως αὐλακίζομένης καὶ πρὸς στερέωσιν καὶ πρὸς χάριν. Διὰ ξυλίνης δὲ θύρας ἠσφαλίσθη ὁ ναὸς κατὰ τῶν φθορῶν τῶν προσγυνομένων εἰς τὰς τοιχογραφίας ὑπὸ ζῶων καὶ παιδῶν.

Κατὰ τὰς ἤδη ἀρξαμένας συστηματικὰς ἐργασίας πρὸς ὑποστήριξιν καὶ εὐπρέπειαν τῶν μνημείων τῆς βυζαντινῆς πόλεως τοῦ Μυσθρᾶ, θ' ἀνεγερθῆ καὶ ἡ καταπεσοῦσα καμάρα τοῦ μεσονάου, ἵνα προφυλαχθῶσιν ἀπὸ τῶν καιρικῶν ἐπηρεϊῶν καὶ αἱ ἄλλαι τοιχογραφίαι τοῦ ἀπερίττου τῆν ἀρχιτεκτονικὴν, ἀλλ' ἀξιολόγου διὰ τὴν παλαιότητα καὶ τὴν γραφικὴν τέχνην ναῖσκου.

Ἐν Μυσθρᾷ, τῇ 31 Ἰανουαρίου 1907.

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Ευεργέται τῆς Ἑταιρείας	Σελ.	3
Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς Ἑταιρείας	»	5
Ἐπιτίμιοι Ἑταῖροι	»	7
Τακτικοὶ Ἑταῖροι	»	9
Γενικὸς Ἱσολογισμὸς τῆς χρήσεως 1906	»	13
Ἀπολογισμὸς τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τῆς χρήσεως 1906	»	14
Ἀναλυτικὸς ἀπολογισμὸς τῶν ἐσόδων	»	16
» » » ἐξόδων	»	18
Κίνησις τοῦ ταμείου κατὰ τὸ ἔτος 1906	»	31
Ἀνάλυσις τῆς μερίδος ἔσοδα καὶ ἔξοδα	»	32
Γενικὸς Ἱσολογισμὸς τῆς χρήσεως 1906	»	34
Γενικὴ λογοδοσίᾳ τοῦ ἔτους 1906	»	36
Ἀνάλυσις τῶν γενικῶν λογαριασμῶν	»	38
Πίναξ ἐμφαινῶν τὴν περιουσίαν τῆς Ἑταιρείας	»	41
Ἐκθεσις τῶν πεπραγμένων τῆς Ἑταιρείας	»	45
Ἀνασκαφαὶ ἐν Ἀμφιαρείῳ	» 48,	83
» ἐν Σουνίῳ	» 49,	85
» ἐν Εὐβοίᾳ	» 50,	167
» ἐν Νάξῳ	» 50,	86
» ἐν Αἰτωλίᾳ	» 51,	136
» ἐν Δοκρίδι καὶ Φωκίῳ	» 52,	130, 140
» ἐν Λυκοσοῦρᾳ	» 52,	120
» ἐν Κορίνθῳ	» 52,	145
» ἐν Ἐπιδαύρῳ	» 53,	91
Ἀνασκαφαὶ καὶ περισυναγωγή ἀρχαίων ἐν Θεσσαλίᾳ	» 58,	123
Ἔργασαι πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ ἐν Φιγαλίᾳ ναοῦ	» 54	
» πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ ἐν Παλαιᾷ Κορίνθῳ ναοῦ	» 55	
» πρὸς ὑποστήριξιν καὶ ἀνέγερσιν τῶν μνημείων Μυστρᾶ	» 55,	169
Οἰκοδομὴ μουσείων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις	» 57,	59

Δημοσιεύματα τῆς Ἑταιρείας.....	»	59
Συνελεύσεις Ἑταίρων.....	»	61
Ἐκθέσεις τῆς ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς.....	»	62
Κατάστασις τῶν δημοσιευμάτων τῆς Ἑταιρείας.....	»	67
» τῶν πρὸς πώλησιν ἐντύπων τῆς Ἑταιρείας	»	68
» τῆς βιβλιοθήκης τῆς Ἑταιρείας.....	»	75
Ἐκθέσεις περὶ τῶν ἀνασκαφῶν καὶ ἐργασιῶν τῆς Ἑταιρείας	»	81

Εικόνα 1. Ναός Ἀρτέμιδος.

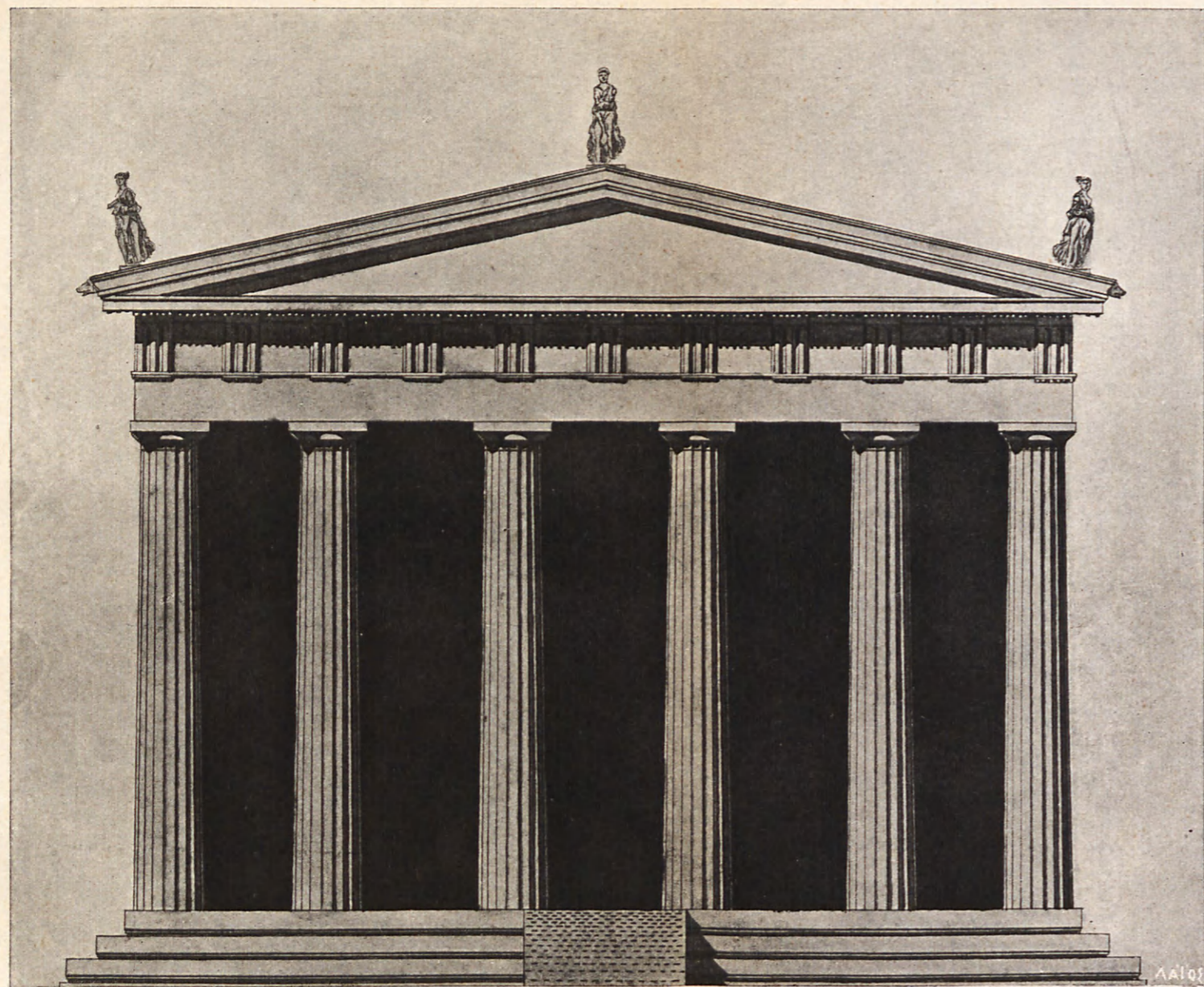
Εικόνα 2. Ναός Θέμιδος;

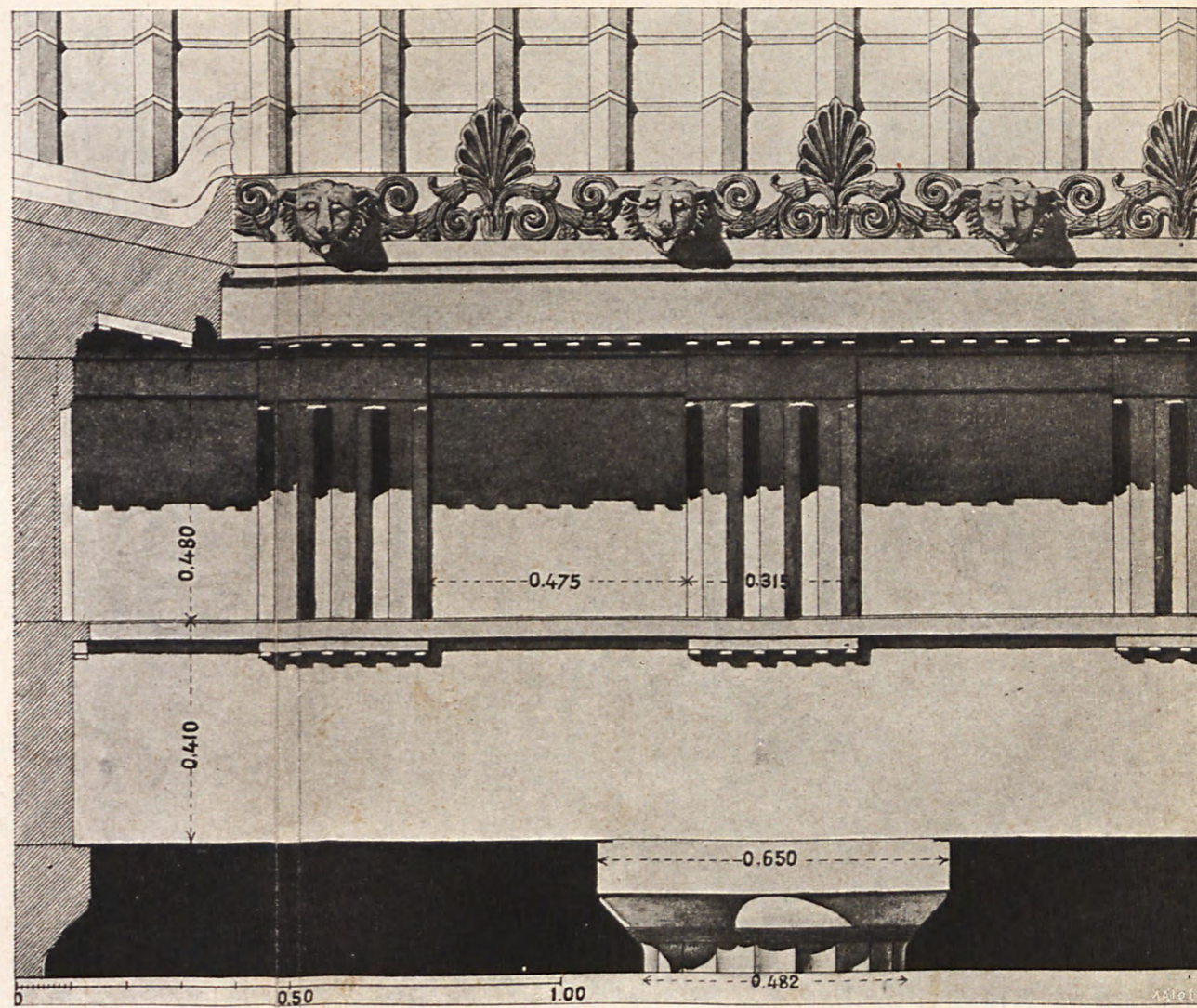
Εικών 1. Ναός Ἀφροδίτης:

Εικών 2. Κρηπίδωμα ἀγνώστου οἰκοδομήματος.

Εἰκὼν 1. Ἀναπαράστασις προσόψεως ναοῦ Ἀρτέμιδος.

Εἰκὼν 2. Θριγκὸς ναοῦ Ἀρτέμιδος.

ΛΑΪΟΪ

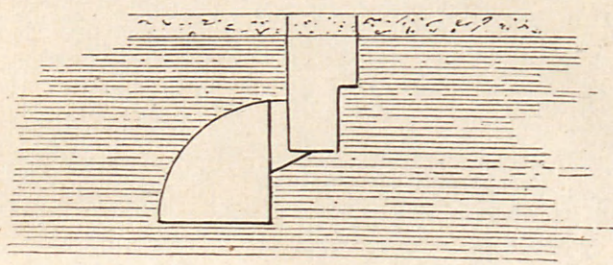
ΛΑΪΟΪ

Εἰκὼν 1. Ἀνέγερσις βορειοανατολικῆς γωνίας τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος (Μουσεῖον Ἐπιδαύρου).

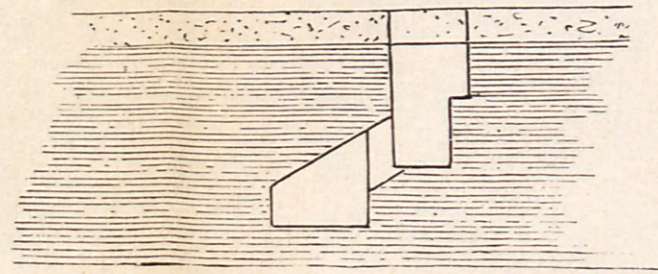
Εἰκὼν 2. Ἀκρωτήρια τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος (Ἐθνικὸν ἐν Ἀθήναις Μουσεῖον).

ΠΙΝ. Ζ'

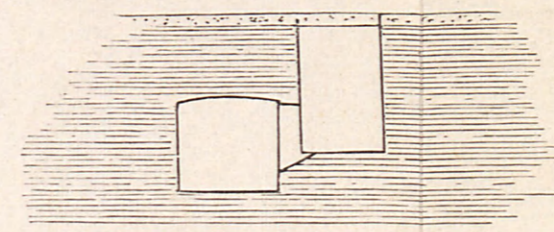
Τομή α β

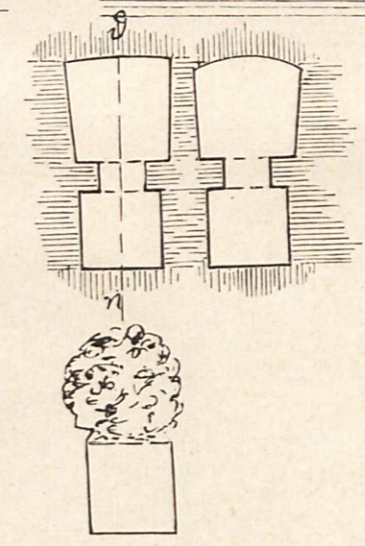
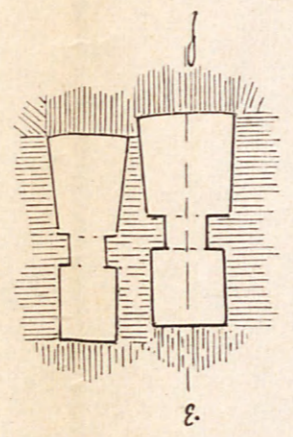
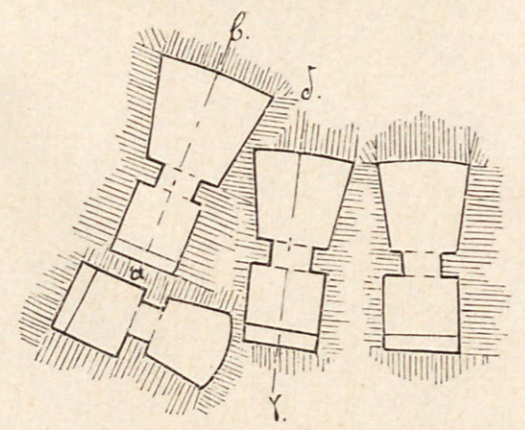
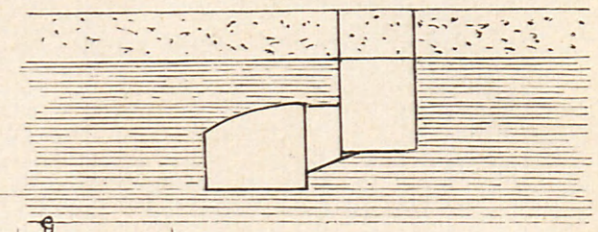
Τομή γ δ

Τομή ε ζ

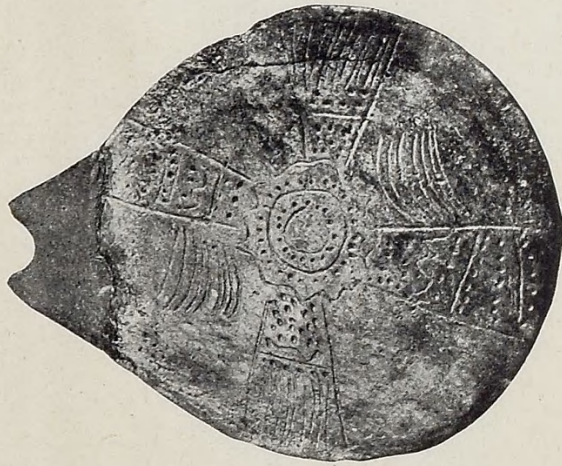
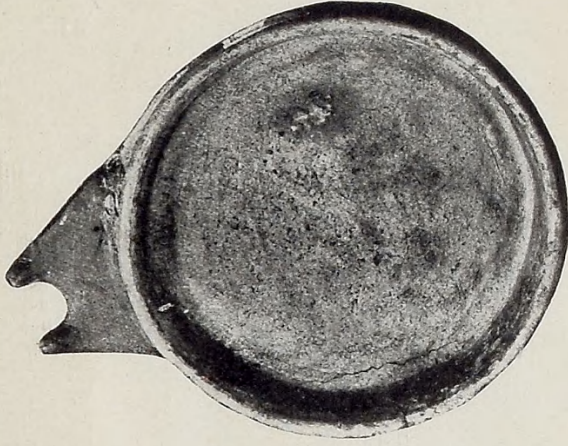

Τομή η θ

Τάφοι προϊστορικοί παρά την Χαλκίδα.

ΠΙΝ. Η'

Κτερίσματα τάφων προϊστορικῶν παρὰ τὴν Χαλιχίδα.